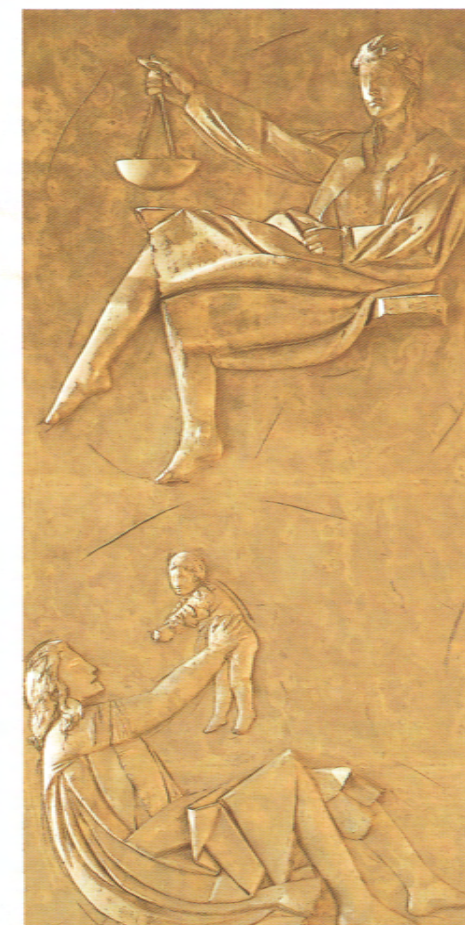

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS
DOMSTOL

ÅRSRAPPORT 2001

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL — ÅRSRAPPORT 2001

06 — QD-AG-02-001-DA-C

DA

KONTORET FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS
OFFICIELLE PUBLIKATIONER

L-2985 Luxembourg

BELGIQUE/BELGIË Jean De Lannoy Avenue du Roi 202/Koningslaan 202 B-1190 Bruxelles/Brussel Tél. (32-2) 538 43 08 Fax (32-2) 538 08 41 E-mail: jean.de.lannoy@infoboard.be URL: http://www.jean-de-lannoy.be La librairie européenne/ De Europese Boekhandel Rue de la Loi 244/Wetstraat 244 B-1040 Bruxelles/Brussel Tél. (32-2) 295 26 39 Fax (32-2) 735 08 60 E-mail: mail@libeurop.be URL: http://www.libeurop.be Moniteur belge/Belgisch Staatsblad Rue de Louvain 40-42/Leuvenseweg 40-42 B-1000 Bruxelles/Brussel Tél. (32-2) 552 22 11 Fax (32-2) 511 01 84 E-mail: eusales@just.fgov.be DANMARK J. H. Schultz Information A/S Herstedvang 12 DK-2620 Albertslund Tlf. (45) 43 63 23 00 Fax (45) 43 63 19 69 E-mail: schultz@schultz.dk URL: http://www.schultz.dk DEUTSCHLAND Bundesanzeiger Verlag GmbH Vertriebsabteilung Amsterdamer Straße 192 D-50735 Köln Tel. (49-221) 97 66 80 Fax (49-221) 97 66 82 78 E-Mail: vertrieb@bundesanzeiger.de URL: http://www.bundesanzeiger.de ΕΛΛΑΔΑ/GREECE G. C. Eleftheroudakis SA International Bookstore Panepistimiou 17 GR-10564 Athina Tel. (30-1) 331 41 80/1/2/3/4/5 Fax (30-1) 325 84 99 E-mail: elebooks@netor.gr URL: elebooks@hellasnet.gr ESPAÑA Boletín Oficial del Estado Trafalgar, 27 E-28071 Madrid Tel. (34) 915 38 21 11 (libros) 913 84 17 15 (suscripción) Fax (34) 915 38 21 21 (libros), 913 84 17 14 (suscripción) E-mail: clientes@com.boe.es URL: http://www.boe.es Mundi Prensa Libros, SA Castelló, 37 E-28001 Madrid Tél. (34) 914 36 37 00 Fax (34) 915 75 39 98 E-mail: libreria@mundiprensa.es URL: http://www.mundiprensa.com ANCE Journal officiel Service des publications des CE 1, rue Desaix 75727 Paris Cedex 15 Tél. (33) 140 58 77 31 Fax (33) 140 58 77 00 E-mail: europublications@journal-officiel.gouv.fr URL: http://www.journal-officiel.gouv.fr IRELAND Alan Hanna's Bookshop 270 Lower Rathmines Road Dublin 6 Tel. (353-1) 496 73 98 Fax (353-1) 496 02 28 E-mail: hannas@iol.ie ITALIA Licosa SpA Via Duca di Calabria, 1/1 Casella postale 552 I-50125 Firenze Tel. (39) 055 64 83 1 Fax (39) 055 64 12 57 E-mail: licosa@licosa.com URL: http://www.licosa.com LUXEMBOURG Messageries du livre SARL 5, rue Raiffeisen L-2411 Luxembourg Tél. (352) 40 10 20 Fax (352) 49 06 61 E-mail: mail@mdl.lu URL: http://www.mdl.lu	NEDERLAND SDU Servicecentrum Uitgevers Christoffel Plantijnstraat 2 Postbus 20014 2500 EA Den Haag Tel. (31-70) 378 98 80 Fax (31-70) 378 97 83 E-mail: sdu@sdu.nl URL: http://www.sdu.nl PORTUGAL Distribuidora de Livros Bertrand Ld.ª Grupo Bertrand, SA Rua das Terras dos Vales, 4-A Apartado 60037 P-2700 Amadora Tel. (351) 214 95 87 87 Fax (351) 214 96 02 55 E-mail: dlo@ip.pt Imprensa Nacional-Casa da Moeda, SA Sector de Publicações Oficiais Rua da Escola Politécnica, 135 P-1250-100 Lisboa Codex Tel. (351) 213 94 57 00 Fax (351) 213 94 57 50 E-mail: spoce@incm.pt URL: http://www.incml.pt SUOMI/FINLAND Akateeminen Kirjakauppa/ Akademiska Bokhandeln Keskuskatu 1/Centralgatan 1 PL/PB 128 FIN-00101 Helsinki/Helsingfors P./tfn (358-9) 121 44 18 F./fax (358-9) 121 44 35 Sähköposti: sps@akateeminen.com URL: http://www.akateeminen.com SVERIGE BTJ AB Traktorvägen 11-13 S-221 82 Lund Tlf. (46-46) 18 00 00 Fax (46-46) 30 79 47 E-post: btjeu-pub@btj.se URL: http://www.btj.se UNITED KINGDOM The Stationery Office Ltd Customer Services PO Box 29 Norwich NR3 1GN Tel. (44) 870 60 05-522 Fax (44) 870 60 05-533 E-mail: book.orders@theso.co.uk URL: http://www.itsofficial.net ISLAND Bokabud Larusar Blöndal Skólavörðustíg, 2 IS-101 Reykjavík Tel. (354) 552 55 40 Fax (354) 552 55 60 E-mail: bokabud@simnet.is SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA Euro Info Center Schweiz c/o OSEC Business Network Switzerland Stampfenbachstraße 85 PF 492 CH-8035 Zürich Tel. (41-1) 365 53 15 Fax (41-1) 365 54 11 E-mail: eics@osec.ch URL: http://www.osec.ch/eics BÁLGARÍJA Europress Euromedia Ltd 59, blvd Vitosha BG-1000 Sofia Tel. (359-2) 980 37 66 Fax (359-2) 980 42 30 E-mail: Milena@mbox.cit.bg URL: http://www.europress.bg CYPRUS Cyprus Chamber of Commerce and Industry PO Box 21455 CY-1509 Nicosia Tel. (357-2) 88 97 52 Fax (357-2) 66 10 44 E-mail: demetrap@ccci.org.cy EESTI Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (Estonian Chamber of Commerce and Industry) Toom-Kooli 17 EE-10130 Tallinn Tel. (372) 646 02 44 Fax (372) 646 02 45 E-mail: einfo@koda.ee URL: http://www.koda.ee HRVATSKA Mediatrade Ltd Pavla Halza 1 HR-10000 Zagreb Tel. (385-1) 481 94 11 Fax (385-1) 481 94 11 MAGYARORSZÁG Euro Info Service Szt. István krt.12 III emelet 1/A PO Box 1039 H-1137 Budapest Tel. (36-1) 329 21 70 Fax (36-1) 349 20 53 E-mail: euroinfo@euroinfo.hu URL: http://www.euroinfo.hu MALTA Miller Distributors Ltd Malta International Airport PO Box 25 Luqa LOA 05 Tel. (356) 66 44 88 Fax (356) 67 67 99 E-mail: gwirth@usa.net NORGE Swets Blackwell AS Hans Nielsen Hauges gt. 39 Boks 4901 Nydalen N-0423 Oslo Tel. (47) 23 40 00 00 Fax (47) 23 40 00 01 E-mail: info@no.swetsblackwell.com URL: http://www.swetsblackwell.com.no POLSKA Ars Polona Krakowskie Przedmiescie 7 Skr. pocztowa 1001 PL-00-950 Warszawa Tel. (48-22) 826 12 01 Fax (48-22) 826 62 40 E-mail: books119@arspolona.com.pl ROMÂNIA Euromedia Str.Dionisie Lupu nr. 65, sector 1 RO-70184 Bucuresti Tel. (40-1) 315 44 03 Fax (40-1) 312 96 48 E-mail: euromedia@mailcity.com SLOVAKIA Centrum VTI SR Nám. Slobody, 19 SK-81223 Bratislava Tel. (421-7) 54 41 83 64 Fax (421-7) 54 41 83 64 E-mail: europ@ttb1.sltk.stuba.sk URL: http://www.sltk.stuba.sk SLOVENIJA GV Založba Dunajska cesta 5 SLO-1000 Ljubljana Tel. (386) 613 09 1804 Fax (386) 613 09 1805 E-mail: europ@gvvestnik.si URL: http://www.gvzalozba.si TÜRKİYE Dünya Infotel AS 100, Yıl Mahallesi 34440 TR-80050 Bagcilar-Istanbul Tel. (90-212) 629 46 89 Fax (90-212) 629 46 27 E-mail: aktuel.info@dunya.com ARGENTINA World Publications SA Av. Córdoba 1877 C1120 AAA Buenos Aires Tel. (54-11) 48 15 81 56 Fax (54-11) 48 15 81 56 E-mail: wpbooks@infovia.com.ar URL: http://www.wpbooks.com.ar AUSTRALIA Hunter Publications PO Box 404 Abbotsford, Victoria 3067 Tel. (61-3) 94 17 53 61 Fax (61-3) 94 19 71 54 E-mail: jpdavies@ozemail.com.au BRESIL Livraria Camões Rua Bittencourt da Silva, 12 C CEP 20043-900 Rio de Janeiro Tel. (55-21) 262 47 76 Fax (55-21) 262 47 76 E-mail: livraria.camoes@incm.com.br URL: http://www.incml.com.br	CANADA Les éditions La Liberté Inc. 3020, chemin Sainte-Foy Sainte-Foy, Québec G1X 3V6 Tel. (1-418) 658 37 63 Fax (1-800) 567 54 49 E-mail: liberte@mediom.qc.ca Renouf Publishing Co. Ltd 5369 Chemin Canotek Road, Unit 1 Ottawa, Ontario K1J 5J3 Tel. (1-613) 745 26 65 Fax (1-613) 745 76 60 E-mail: order.dept@renoufbooks.com URL: http://www.renoufbooks.com EGYPT The Middle East Observer 41 Sherif Street Cairo Tel. (20-2) 392 69 19 Fax (20-2) 393 97 32 E-mail: inquiry@meobserver.com URL: http://www.meobserver.com.eg MALAYSIA EBIC Malaysia Suite 45.02, Level 45 Plaza MBI (Letter Box 45) 8 Jalan Yap Kwan Seng 50450 Kuala Lumpur Tel. (60-3) 21 62 92 98 Fax (60-3) 21 62 61 98 E-mail: ebic@tm.net.my MÉXICO Mundi Prensa México, SA de CV Río Pánuco, 141 Colonia Cuauhtémoc MX-06500 México, DF Tel. (52-5) 533 56 58 Fax (52-5) 514 67 99 E-mail: 101545.2361@compuserve.com SOUTH AFRICA Eurochamber of Commerce in South Africa PO Box 781738 2146 Sandton Tel. (27-11) 884 39 52 Fax (27-11) 883 55 73 E-mail: info@eurochamber.co.za SOUTH KOREA The European Union Chamber of Commerce in Korea 5th Fl, The Shilla Hotel 202, Jangchung-dong 2 Ga, Chung-ku Seoul 100-392 Tel. (82-2) 22 53-5631/4 Fax (82-2) 22 53-5635/6 E-mail: euock@euock.org URL: http://www.euock.org SRI LANKA EBIC Sri Lanka Trans Asia Hotel 115 Sir Chittampalam A. Gardiner Mawatha Colombo 2 Tel. (94-1) 074 71 50 78 Fax (94-1) 44 87 79 E-mail: ebicsl@slnet.lk TAI-WAN Tycoon Information Inc PO Box 81-466 105 Taipei Tel. (886-2) 87 12 88 86 Fax (886-2) 87 12 47 47 E-mail: sultupe@ms21.hinet.net UNITED STATES OF AMERICA Bernan Associates 4611-F Assembly Drive Lanham MD 20706-4391 Tel. (1-800) 274 44 47 (toll free telephone) Fax (1-800) 865 34 50 (toll free fax) E-mail: query@bernan.com URL: http://www.bernan.com ANDERE LÄNDER OTHER COUNTRIES AUTRES PAYS Bitte wenden Sie sich an ein Büro Ihrer Wahl/Please contact the sales office of your choice/Veuillez vous adresser au bureau de vente de votre choix Office for Official Publications of the European Communities 2, rue Mercier L-2985 Luxembourg Tel. (352) 29 29-42455 Fax (352) 29 29-42758 E-mail: info-info-opoce@cec.eu.int URL: publications.eu.int
---	--	--

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL

ÅRSRAPPORT

2001

Oversigt over arbejdet ved
De Europæiske Fællesskabers
Domstol
og Retten i Første Instans

Luxembourg 2002

<http://www.curia.eu.int>

De Europæiske Fællesskabers Domstol
L-2925 Luxembourg
Telefon: (352) 43 03-1
Justitskontorets telex: 2510 CURIA LU
Telegramadresse: CURIA
Domstolens telefax: (352) 43 03-26 00
Informationstjenestens telefax: (352) 43 03 25 00

De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans
L-2925 Luxembourg
Telefon: (352) 43 03-1
Rettens telefax: (352) 43 03-21 00

Domstolen på Internettet: [//www.curia.eu.int](http://www.curia.eu.int)

Redaktionen afsluttet den 15. januar 2002

Yderligere oplysninger om EU fås på Internet via Europa-serveren (<http://europa.eu.int>)

Bibliografiske data findes bagest i denne publikation

Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer, 2002

ISSN 1680-8282

© De Europæiske Fællesskaber, 2002
Eftertryk tilladt med kildeangivelse

Printed in Belgium

Indhold

side

Forord ved Domstolens præsident, Gil Carlos Rodríguez Iglesias	7
---	---

Kapitel I

De Europæiske Fællesskabers Domstol

A — Domstolens arbejde i 2001 ved Domstolens præsident, Gil Carlos Rodríguez Iglesias	11
B — Domstolens sammensætning	57
1. Domstolens medlemmer	59
2. Sammensætning efter rangfølge	67
3. Tidligere medlemmer af Domstolen	69

Kapitel II

De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans

A — Arbejdet ved Retten i Første Instans i 2001 ved Rettens præsident, Bo Vesterdorf	75
B — Sammensætning af Retten i Første Instans	135

1.	Retten i Første Instans' medlemmer	137
2.	Ændringer i sammensætningen af Retten i Første Instans i 2001	143
3.	Sammensætning efter rangfølge	145
4.	Tidligere medlemmer af Retten i Første Instans	147

Kapitel III

Møder og besøg

A —	Officielle besøg og arrangementer ved Domstolen og Retten i Første Instans i 2001	151
B —	Studiebesøg ved Domstolen og Retten i Første Instans i 2001	157
C —	Højtidelige retsmøder i 2001	159
D —	Besøg og deltagelse i offentlige arrangementer i 2001	161

Kapitel IV

Tabeller og statistikker

A —	Arbejdet ved Domstolen	165
-----	----------------------------------	-----

1.	Systematisk oversigt over domme afsagt af Domstolen i 2001	167
2.	Oversigt over Domstolens andre afgørelser, der er nævnt i Domstolens arbejde i 2001	233
3.	Statistik over retssagerne	241
B —	Arbejdet ved Retten i Første Instans	271
1.	Systematisk oversigt over domme afsagt af Retten i Første Instans i 2001	273
2.	Oversigt over Rettens andre afgørelser, der er nævnt i Retten i Første Instans' arbejde i 2001	301
3.	Statistik over retssagerne	303

Kapitel V

Generelle oplysninger

A —	Publikationer og databaser	325
B —	Domstolens administration: forkortet organisationsplan	337

FORORD

ved Domstolens præsident, G.C. Rodríguez Iglesias

Den foreliggende årsrapport indeholder som sædvanlig en række statistiske oplysninger, som belyser omfanget af Domstolens og Rettens arbejde, samt en gennemgang af deres righoldige retspraksis.

Antallet af sager, der er afgjort i 2001, giver ikke uden videre et nøjagtigt indtryk af, hvor stor arbejdsbyrden har været, idet sagerne er vidt forskellige, også for så vidt angår deres kompleksitet. Hver enkelt sag kræver således en vis behandlingstid. Antallet af afgjorte sager fortjener alligevel stor opmærksomhed, idet en sammenligning med det antal sager, der er registreret i perioden, belyser antallet af verserende sager og dermed også sagsbehandlingstiden.

De statistiske oplysninger, rapporten indeholder, viser, at de to retsinstitutters arbejdsbyrde også har været betydelig i 2001 og i det væsentlige svarer til arbejdsbyrden i 2000. Domstolen har således afgjort 434 sager, Retten 340, mens antallet af nye sager har udgjort henholdsvis 504 og 345. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid har i de senere år været stort set uændret.

Ud over de statistiske oplysninger indeholder rapporten også en sammenfatning af de vigtigste domme, hvilket også vidner om de mange områder, fællesskabsretten omfatter.

I administrativ henseende har Domstolen bl.a. beskæftiget sig med den oversættelsesmæssige del af arbejdet, idet dette arbejde skal fungere tilfredsstillende, således at sagerne kan behandles inden for en rimelig tid og retspraksis hurtigt kan offentliggøres. Domstolen har således navnlig haft opmærksomheden henledt på de konsekvenser, den forestående udvidelse har for oversættelsesarbejdet og for de problemer, der er forbundet med forøgelsen af sprogkombinationerne og den forventede stigning i antallet af anlagte sager. Domstolen har på den baggrund indledt et omfattende edb-arbejde med henblik på at tilvejebringe et flersproget værktøj, som er tilpasset den judicielle virksomhed, og som omfatter alle dennes stadier, lige fra udformningen af dokumenterne til deres offentliggørelse. En prototype af dette ambitiøse projekt har allerede vist sig at fungere tilfredsstillende, og projektet vil formentlig være afsluttet i løbet af 2002.

I lyset af den institutionelle ramme, som Domstolens arbejde er et led i, har Domstolen i samarbejde med Retten gjort sig en række overvejelser med henblik på Nice-traktatens ikrafttræden. Domstolen og Retten har navnlig gjort sig tanker om kompetencefordelingen mellem de to retsinstanser med hensyn til direkte søgsmål og om oprettelsen af en særlig afdeling til behandling af personalesager.

Med dette blik mod fremtiden kan Domstolen i år fejre 50-året for sin beståen.

Kapitel I

De Europæiske Fællesskabers Domstol

A – Domstolens arbejde i 2001

ved Domstolens præsident, Gil Carlos Rodríguez Iglesias

1. Med denne del af årsrapporten søges der at give indsigt i De Europæiske Fællesskabers Domstols virke i året, der er gået. Den omfatter ikke generaladvokaternes forslag til afgørelse, der unægteligt er vigtige for en dybere forståelse af, hvilke interesser der gør sig gældende i visse sager, men medtagelse heraf ville medføre, at rapporten, der skal være kortfattet og beskrivende, ville blive af et væsentligt større omfang.

Ud over en kort opgørelse i tal (afsnit 2) og en oversigt over gennemførelse af nye processuelle bestemmelser i årets løb (afsnit 3) giver denne del af rapporten et sammendrag af den væsentligste udvikling i retspraksis i 2001, der er inddelt på følgende måde:

Domstolens kompetence og procedure (afsnit 4), generelle principper og forfatningsmæssige eller institutionelle sager (afsnit 5), frie varebevægelser (afsnit 6), fri udveksling af tjenesteydelser (afsnit 7), etableringsretten (afsnit 8), konkurrencereglerne (afsnit 9), statsstøtte (afsnit 10), harmonisering af lovgivningerne (afsnit 11), socialret (afsnit 12), de retlige regler om eksterne forbindelser (afsnit 13), miljøret (afsnit 14), transportpolitik (afsnit 15), fiskale bestemmelser (afsnit 16), fælles landbrugspolitik (afsnit 17), bestemmelserne om ansættelse i Fællesskabets institutioner (afsnit 18).

En udvælgelse af denne art må begrænses. Der gengives kun [53] ud af [397] domme og kendelser afsagt af Domstolen i den pågældende periode, og der nævnes kun det væsentligste i dem. Den fulde ordlyd af disse domme og alle de andre domme og kendelser samt generaladvokaternes forslag til afgørelse er tilgængelige på alle Fællesskabets officielle sprog på Domstolens Internet-side (www.curia.eu.int). For at undgå misforståelser og for at lette læsningen henviser rapporten, medmindre andet anføres, til nummereringen af EF-traktatens artikler ifølge Amsterdam-traktaten.

2. Hvis man ser på tallene, har Domstolen afsluttet 398 sager. Heraf blev 244 afsluttet ved dom, én sag vedrørte en udtalelse i medfør af artikel 300, stk. 6, EF, og i 153 sager blev der afsagt kendelse. Selv om disse tal viser et vist fald i forhold til det foregående år (463 afsluttede sager), er de lidt højere end gennemsnittet for årene 1997-1999 (ca. 375 afsluttede sager). Antallet af nye sager, der er indgået til Domstolen, har derimod været det samme, høje antal som tidligere (504 i 2001 og 503 i 2000). Antallet af verserende sager

er derfor steget til 839 (nettotal efter forening af sager), hvor det var på 803 i 2000.

Sagsbehandlingstiden har ikke ændret sig for så vidt angår de præjudicielle forelæggelser og de direkte søgsmål (henholdsvis ca. 22 og 23 måneder). Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for appelsager er derimod faldet fra 19 måneder i 2000 til 16 måneder i 2001.

For så vidt angår fordelingen af sagerne mellem Domstolens afdelinger og plenum bemærkes det, at Domstolen har afgjort hver femte sag i plenum (i 2000 var det hver fjerde), mens de øvrige domme og kendelser er blevet afsat af afdelinger bestående af fem dommere (60% af sagerne) og af tre dommere (næsten hver fjerde sag).

Med hensyn til yderligere statistiske oplysninger om retsåret 2001 skal der henvises til kapitel IV i nærværende rapport.

3. Man kan allerede nu på grundlag af Domstolens brug af de *nye processuelle bestemmelser*, der blev indført i Domstolens procesreglement ved ændringerne vedtaget den 16. maj og den 28. november 2000¹, udlede visse generelle retningslinjer.

Domstolen har således ofte anvendt den udvidede mulighed for at træffe afgørelse vedrørende præjudicielle forelæggelser under en forenklet procedure i medfør af procesreglementets artikel 104, stk. 3 (tidligere kunne denne procedure kun bringes i anvendelse, når det var åbenbart, at spørgsmålet var identisk med et spørgsmål, Domstolen allerede havde afgjort). Domstolen kan nu anvende denne forenkledte procedure i tre typer tilfælde, nemlig, såfremt spørgsmålet er identisk med et spørgsmål, Domstolen allerede har afgjort, såfremt besvarelsen af et sådant spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, og såfremt besvarelsen af spørgsmålet ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl. I sådanne tilfælde skal Domstolen først underrette den forelæggende ret om sin hensigt og give de berørte parter lejlighed til at udtale sig. Herefter kan sagen afsluttes ved begrundet kendelse, hvilket giver mulighed for, når det er berettiget, at træffe afgørelse uden retsmøde og uden forslag til afgørelse fra en generaladvokat.

¹ En konsolideret udgave af Domstolens procesreglement er blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 1.2.2001 (EFT C 34, s. 1). Se også ændringer af 3.4.2001 (EFT L 119, s. 1).

Med hensyn til det tilfælde, at det forelagte spørgsmål er identisk med et spørgsmål, Domstolen allerede har afgjort, viser to kendelser afsagt i 2001 to yderst forskellige måder, Domstolen kan gøre brug af den forenkede procedure. For det første giver den til tider mulighed for at give den forelæggende ret et meget hurtigt svar. I sagerne *Monnier m.fl.* (kendelse af 19.6.2001, forenede sager C-9/01 — C-12/01, ikke trykt i Samling af Afgørelser) gentog Domstolen sin tidligere retspraksis kun ca. fem måneder efter den forelæggende rets indbringelse af sagen. For det andet anvendes den forenkede procedure til tider til uden yderligere forsinkelse at afslutte sager, hvis behandling er blevet udsat under afventning af afgørelsen af en »prøvesag«. Eksempelvis besvarede Domstolen i *Hung*-sagen (kendelse af 12.7.2001, sag C-256/99, ikke trykt i Samling af Afgørelser) en række spørgsmål, som den havde fået forelagt over to år tidligere i april 1999. Den lange sagsbehandlingstid skyldtes, at Domstolen havde udsat behandlingen af sagen i afventning af, at *Kaur*-sagen, der var identisk, blev behandlet færdig (dom af 20.2.2001, sag C-192/99, Sml. I, s. 1237). Endelig trak den forelæggende ret, selv om den var blevet behørigt informeret om dommen, der blev afsagt i »prøvesagen«, ikke sine spørgsmål tilbage, hvorfor Domstolen måtte afsige en kendelse med det samme indhold.

Domstolen har tillige afsagt knap ti kendelser i tilfælde, hvor den fandt, at spørgsmålenes besvarelse klart kunne udledes af retspraksis. Erfaringen viser, at denne beføjelse er særdeles nyttig, når Domstolen ønsker at bekræfte, at generelle løsninger, den tidligere har udviklet, stadig er gyldige, selv om der i den konkrete sag foreligger mindre forskelle i de faktiske eller retlige omstændigheder. Domstolen fastslog således, at når den tidligere havde udtalt, at bestemmelserne i aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPs), der findes i bilag 1 C til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen (WTO), efter deres karakter ikke skabte nogen rettigheder for borgerne, som disse i medfør af fællesskabsretten kan påberåbe sig direkte for de nationale domstole, måtte det samme med identisk begrundelse gælde bestemmelserne i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel (GATT) 1994, som også findes i et bilag til den samme WTO-overenskomst (kendelse af 2.5.2001, sag C-307/99, *OGT Fruchthandels-gesellschaft*, Sml. I, s. 3159).

I 2001 anvendte Domstolen også for første gang hasteproceduren, hvilket er en beføjelse, den kan anvende i tilfælde af sagens særlige uopsættelighed (procesreglementets artikel 62a for direkte søgsmål), eller hvis sagen i særlig grad er uopsættelig (artikel 104a for de præjudicielle forelæggelser).

I den pågældende sag var der tale om en præjudiciel forelæggelse fra en nederlandsk ret angående Fællesskabets politik med hensyn til bekæmpelsen af mund- og klovsygeepidemien. Sagen blev indbragt af den forelæggende ret den 27. april, og Domstolen kunne besvare spørgsmålene den 12. juli 2001 (dommen i sagen *Jippes m.fl.*, sag C-189/01, Sml. I, s. 5689, se også nedenfor i afsnit 17).

I ingen af de andre sager, hvor der blev begæret behandling under hasteprocedure (i fem præjudicielle kendelser og to appelsager), blev begæringen imødekommet. I de præjudicielle sager angik sagerne overvejende tvister vedrørende tildeling af offentlige kontrakter. Det er vanskeligt allerede nu at drage nogen generel lære af disse få sager. Det fremgår dog, at Domstolen kun ønsker at anvende hasteproceduren med forsigtighed, når det forekommer behørigt begrundet i tilfælde af særlig uopsættelighed, eller hvor sagen i særlig grad er uopsættelig, netop for at undgå, at det griber for forstyrrende ind i behandlingen af de andre sager, som kunne blive forsinket, hvis antallet af sager behandlet efter hasteprocedure blev forøget. Dette indebærer bl.a., at hasteproceduren i de præjudicielle forelæggelser ikke skal træde i stedet for den forelæggende rets opfyldelse af dens forpligtelse til at sikre borgeren foreløbig retsbeskyttelse, når der viser sig et behov herfor.

Det skal endvidere bemærkes, at selv om det sker ret diskret, anvender Domstolen regelmæssigt den mulighed, den har i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 5, for at anmode den nationale ret, der har forelagt præjudicielle spørgsmål, om at klargøre sin forelæggelse. Hvis den benytter sig heraf, kan sagsbehandlingstiden blive længere, men det viser sig ind imellem at være værdifuldt med henblik på at gøre det muligt for Domstolen at få overblik over de juridiske problemer, der skal behandles. Når Domstolen anmoder herom, sørger den for, at parterne i hovedsagen og de øvrige interesserede parter får mulighed for at fremsætte bemærkninger, skriftligt eller mundtligt, til svaret fra den nationale ret.

Endelig vil Domstolen i 2002 bestræbe sig på at give praktiske anvisninger til parterne, jf. procesreglementets artikel 125a, med henblik på at lette og fremme sagernes afvikling ved Domstolen.

4. For så vidt angår *Domstolens kompetence og procedure* skal der nævnes en interessant udvikling med hensyn til de præjudicielle sager (4.1), appelsager (4.2) og begæringer om særlige rettergangsformer (4.3).

4.1 I *Nachi Europe*-sagen (dom af 15.2.2001, sag C-239/99, Sml. I, s. 1197) var der tale om anvendelse af retspraksis, som den kom til udtryk i *TWD Textilwerke Deggendorf*-sagen (dom af 9.3.1994, sag C-188/92, Sml. I, s. 833) på antidumpingområdet. Spørgsmålet var, om en virksomhed, der ikke har anlagt sag med påstand om annullation af en antidumpingforordning, virksomheden var berørt af, under en sag for en national ret kan påberåbe sig, at antidumpingtolden er ugyldig. Antidumpingforordningen var blevet annulleret for så vidt angik den antidumpingtold, der berørte de virksomheder, der havde anlagt sag med påstand om annullation. Domstolen udtalte, at en virksomhed, som havde ret til at anlægge sag ved Retten med påstand om annullation af antidumpingtolden, men som ikke har udnyttet retten, ikke for en national ret kan påberåbe sig, at antidumpingtolden er ugyldig.

I *Kofisa Italia*-sagen (dom af 11.1.2001, sag C-1/99, Sml. I, s. 207) blev Domstolens kompetence anfægtet under en tvist, hvor de fællesskabsretlige regler ikke direkte fandt anvendelse, men hvor fællesskabsretten skulle anvendes, fordi den nationale lovgivning fulgte fællesskabsretten ved løsningerne på en intern situation. Domstolen bekræftede retspraksis fra den tidligere afgørelse i *Giloy*-sagen (dom af 17.7.1997, sag C-130/95, Sml. I, s. 4291), hvorefter en anmodning fra en national ret kun ville »kunne afvises, såfremt det er klart, at proceduren efter artikel [234 EF] er blevet anvendt i strid med sit formål og i virkeligheden tilsigter at foranledige Domstolen til at træffe afgørelse om en konstrueret tvist, eller såfremt det er åbenlyst, at fællesskabsretten ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, hverken direkte eller indirekte« (præmis 22). Domstolen bekræftede, at den har kompetence til at udtale sig i denne type sager, når den har fået forelagt et præjudicielt spørgsmål.

4.2. I sagen *Kommissionen og Frankrig mod TF1* (dom af 12.7.2001, sag C-302/99 P og C-308/99 P, Sml. I, s. 5603) fortolkede Domstolen betingelserne for, at der kan iværksættes *appel* af en dom afsagt af Retten i Første Instans. Kommissionen og Den Franske Republik havde iværksat appel af Rettens dom af 3. juni 1999 i sagen *TF1 mod Kommissionen* (sag T-17/96, Sml. II, s. 1757), for så vidt som den af TF1 anlagte sag deri blev antaget til realitetsbehandling. Ved første instans havde virksomheden anlagt sag til prøvelse af Kommissionens undladelse af at vedtage en beslutning i medfør af artikel 86 EF. Under sagen havde Kommissionen sendt TF1 en skrivelse, der udgjorde en stillingtagen. Retten besluttede derfor efter at have antaget sagen til realitetsbehandling, at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse vedrørende passivitetspåstanden i medfør af artikel 86 EF. I sin dom udtalte Domstolen, at Rettens præmisser var tilstrækkelige til at godtgøre, at sagen

ikke længere havde nogen genstand, idet Kommissionen havde taget stilling. Da disse præmisser i tilstrækkelig grad begrundede Rettens afgørelse, var det »uden betydning for den anfægtede doms konklusion«, om dommens præmisser vedrørende realitetspåkendelsen af TF1's passivitetspåstand måtte være behæftet med fejl (præmis 27). Appelsagerne blev derfor forkastet.

4.3. For så vidt angår *sager om foreløbige forholdsregler* skal opmærksomheden henledes på den kendelse, der blev afsagt den 14. december 2001 i sagen *Kommissionen mod Euroalliances m.fl.* (sag C-404/01 P(R), endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), hvorved Domstolen annullerede Rettens kendelse, der ved afgørelsen af, om et økonomisk tab var uopretteligt, tillagde usikkerheden om senere erstatning for tabet under et erstatningssøgsmål vægt på grund af det vide skøn, som i den foreliggende sag tilkom Kommissionen.

For så vidt angår rent økonomisk tab fastslås det i Domstolens kendelse, at usikkerheden om erstatning for et økonomisk tab under et eventuelt erstatningssøgsmål ikke i sig selv kan anses for et forhold, der kan godtgøre, at et sådant tab er uopretteligt, som omhandlet i Domstolens retspraksis' forstand. Det er ikke formålet med en sag om foreløbige forholdsregler, at den skal træde i stedet for et erstatningssøgsmål, så denne usikkerhed kan fjernes. Formålet er kun at sikre, at den fremtidige endelige afgørelse, der skal træffes i hovedsagen, som sagen om foreløbige forholdsregler knytter sig til — i den konkrete sag et annulationssøgsmål — får fuld virkning. Det er uden betydning for dette resultat, at der, som det var påvist i den appellerede kendelse, var en forbindelse mellem det vide skøn, som Kommissionen havde i den foreliggende sag, og usikkerheden ved, om der kunne gives medhold i en eventuel erstatningssag. Hvis dette kriterium uden videre blev anvendt, ville spørgsmålet, om tabet var uopretteligt, afhænge af, hvilken retsakt der blev anfægtet, og ikke af sagsøgerens egne forhold.

5. Af sagerne angående *fællesskabsrettens almindelige principper* og sagerne vedrørende *forfatningsmæssige* eller *institutionelle* forhold vedrørte de vigtigste begrebet unionsborgerskab, retshjemmelen for afledte retsakter vedtaget af Fællesskabets institutioner og princippet om aktindsigt i fællesskabsinstitutionernes dokumenter. Der skal også nævnes en dom vedrørende Revisionsrettens overholdelse af kontradiktionsprincippet.

5.1. Domstolen afsagde to domme, der indeholder nærmere fastlæggelse af omfanget af begrebet *unionsborgerskab*, der er blevet indført i fællesskabsretsordenen ved Maastricht-traktaten.

Grzelczyk-sagen (dom af 20.9.2001, sag C-184/99, Sml. I, s. 6193) angik en situation, hvor en fransk statsborger, der studerede i Belgien, havde opnået en ydelse til sikring af et eksistensminimum (»minimex«) fra den belgiske stat. Ydelsen var blevet frataget ham, fordi det i henhold til belgisk lovgivning var en betingelse for tildeling af ydelsen til statsborgere i andre medlemsstater, at de var omfattet af anvendelsesområdet for forordning (EØF) nr. 1612/68², selv om der ikke gjaldt en sådan betingelse for belgiske statsborgere. På baggrund af denne forskelsbehandling forelagde den nationale ret, for hvilken Rudy Grzelczyk havde anfægtet afgørelsen om at fratage ham ydelsen, Domstolen et præjudicielt spørgsmål. Retten spurgte, om artikel 12 EF og artikel 17 EF, henholdsvis vedrørende princippet om forbud mod forskelsbehandling og unionsborgerskab, var til hinder for denne forskelsbehandling.

I dommen fastslog Domstolen for det første, at den behandling, Rudy Grzelczyk havde fået, udgjorde forskelsbehandling alene på grundlag af nationalitet, eftersom den eneste hindring for, at han kunne tildeles minimex, var, at han ikke var belgisk statsborger. »Inden for traktatens anvendelsesområde« fortsatte Domstolen, »er en sådan forskelsbehandling i princippet forbudt ved traktatens artikel [12 EF]. I det foreliggende tilfælde skal denne artikel læses i sammenhæng med traktatens bestemmelser om unionsborgerskabet for at vurdere dennes anvendelsesområde« (præmis 30). Domstolen udtalte derefter, at »unionsborgerskabets formål er at skabe den grundlæggende status for medlemsstaternes statsborgere, idet det gør det muligt for dem blandt sidstnævnte, som befinder sig i samme situation, at blive undergivet samme retlige behandling, uanset deres nationalitet og med forbehold af udtrykkeligt fastsatte undtagelser i denne henseende« (præmis 31).

Efter at have fastlagt disse principper gennemgik Domstolen fortilfældet i retspraksis, *Brown*-dommen, i henhold til hvilken støtte, der var tildelt studerende til underhold og uddannelse, principielt ikke er omfattet af traktatens anvendelsesområde (dom af 21.6.1988, sag 197/86, Sml. s. 3205). Den fandt, at visse ændringer, der var indført efter den pågældende retspraksis, der bl.a. bestod i, at der ved Maastricht-traktaten var indført et unionsborgerskab og et kapitel om uddannelse i EF-traktaten, og i vedtagelsen

² Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15.10.1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT 1968 II, s. 467).

af direktiv 93/96/EØF³, medførte, at intet »gør det muligt at antage, at de studerende, som er unionsborgere, ikke har de rettigheder, som ved traktaten er tillagt unionsborgerne, når de rejser til en anden medlemsstat for dér at fortsætte studierne« (præmis 35). Domstolen undersøgte derefter, om de i direktiv 93/96 fastsatte begrænsninger i og betingelser for studenter opholdsret havde nogen betydning herfor, idet direktivet var blevet fortolket således, at værtsmedlemsstaten kunne finde, at en studerende, der var blevet tildelt en bistandsydelse, ikke længere opfyldte de betingelser, som gælder for hans opholdsret, og at den pågældende stat derfor kunne træffe foranstaltninger til at bringe opholdsretten til ophør eller til ikke at forny den. Domstolen tilføjede imidlertid, at »sådanne foranstaltninger [...] dog aldrig [kan] blive den automatiske følge af, at en studerende, der er statsborger i en anden medlemsstat, har ansøgt om tildeling af en bistandsydelse i værtsmedlemsstaten« (præmis 43).

I *Kaur*-sagen, der er nævnt ovenfor, skulle Domstolen besvare en række spørgsmål vedrørende de relevante kriterier for afgørelsen af, om en person er statsborger i en medlemsstat i artikel 17 EF's forstand, og hvad retsvirkningen er af Det Forenede Kongeriges 1972- og 1982-erklæringer om begrebet statsborger i en medlemsstat. For så vidt angår det første spørgsmål henviste Domstolen til sin retspraksis, nemlig sagen *Micheletti m.fl.* (dom af 7.7.1992, sag C-369/90, Sml. I. s. 4239), hvorefter »fastlæggelsen af kriterierne for erhvervelse og fortabelse af statsborgerskab [...] efter folkeretten [hører] under medlemsstaternes kompetence, idet de herved skal overholde fællesskabsretten« (præmis 19). Med hensyn til rækkevidden af disse erklæringer udtalte Domstolen, at 1972-erklæringen, som Det Forenede Kongerige havde afgivet ved sin tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber for at gøre det klart, hvilke kategorier af personer der skulle anses for dets statsborgere i fællesskabsretlig forstand, skulle inddrages som et fortolkningsinstrument med henblik på at fastlægge traktatens personelle anvendelsesområde. 1982-erklæringen udgør kun en tilpasning af 1972-erklæringen.

5.2. Blandt *sagerne vedrørende hjemmelsspørgsmål* skal nævnes en sag angående hjemmelen til indgåelse af en international aftale og en sag vedrørende hjemmelen for direktivet om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser.

³ Rådets direktiv 93/96/EØF af 29.10.1993 om opholdsret for studerende (EFT L 317, s. 59).

I den første sag (dom af 30.1.2001, sag C-36/98, *Spanien mod Rådet*, Sml. I, s. 779) frifandt Domstolen Rådet i en sag, hvor Kongeriget Spanien havde nedlagt påstand om annullation af Rådets afgørelse om indgåelse af konventionen om samarbejde om beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af Donau ⁴, der var indgået med hjemmel i artikel 175, stk. 1, EF. Ifølge sagsøgeren burde afgørelsen alene have været vedtaget med hjemmel i artikel 175, stk. 2, EF, der bestemmer, at Rådet skal træffe afgørelse med enstemmighed, idet afgørelsen godkendte en konvention om forvaltning af vandressourcer i Donau-bækkenet.

Domstolen bekræftede valget af hjemmel og frifandt Rådet. Den fastlagde først de respektive anvendelsesområder for artikel 175, stk. 1 og 2, EF, og udtalte, at begrebet »forvaltning af vandressourcerne« i stk. 2 »ikke dækker enhver foranstaltning vedrørende vand, men kun sigter til foranstaltninger, som angår regulering af udnyttelsen af vandområder og disses forvaltning i kvantitativ henseende« (præmis 55). Derefter henviste den til, at når en retsakt har et dobbelt formål eller består af to led, skal den vedtages med den hjemmel, der kræves til det væsentligste eller fremherskende formål eller led. Efter en indgående gennemgang af den pågældende internationale konvention fastslog Domstolen, at den »har til hovedformål at beskytte og forbedre kvaliteten af vandområderne i Donau-bækkenet, selv om den også, men sekundært, angår udnyttelsen af disse vandområder og deres forvaltning i kvantitativ henseende« (præmis 74). Den udtalte derefter, at Rådet havde anvendt den rette hjemmel.

I den anden sag (dom af 9.10.2001, sag C-377/98, *Kongeriget Nederlandene mod Parlamentet og Rådet*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) havde Kongeriget Nederlandene nedlagt påstand om annullation af direktiv 98/44/EF om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser ⁵. Direktivet, der var vedtaget med hjemmel i EF-traktatens artikel 95 EF, havde til formål at pålægge medlemsstaterne at beskytte bioteknologiske opfindelser efter deres nationale patentret. Nederlandene fremførte en række anbringender, der bl.a. vedrørte fejlagtigt valg af artikel 95 EF som hjemmel for direktivet, tilsidesættelse af subsidiaritetsprincippet og tilsidesættelse af den grundlæggende ret til respekt for den menneskelige værdighed.

⁴ Rådets afgørelse 97/825/EF af 24.11.1997 om indgåelse af konventionen om samarbejde om beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af Donau (EFT L 342, s. 18).

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/44/EF af 6.7.1998 om retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser (EFT L 213, s. 13).

De sagsøgte blev frifundet. Med hensyn til anbringendet vedrørende fejlagtigt valg af hjemmel henviste Domstolen til sin tidligere praksis, hvorefter artikel 95 EF kan anvendes som hjemmel, når det er nødvendigt med henblik på at undgå, at der opstår påregnelige fremtidige hindringer for samhandelen på grund af en uensartet udvikling af de nationale lovgivninger (jf. dom af 5.10.2000, sag C-376/98, *Tyskland mod Parlamentet og Rådet*, Sml. I, s. 8419, præmis 86). Den fandt, at disse betingelser var opfyldt i den foreliggende sag. For så vidt angår argumentet om, at direktivet burde have været vedtaget med hjemmel i artikel 157 EF og 163 EF vedrørende henholdsvis industri- og forskningspolitik, udtalte Domstolen, at den indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning »udgør [...] ikke et tilfældigt eller underordnet formål med direktivet, men er selve dets grundindhold« (præmis 28). Artikel 95 EF udgjorde således det rette hjemmelsgrundlag. Med hensyn til anbringendet vedrørende subsidiaritetsprincippet udtalte Domstolen, at direktivets formål ikke kunne opfyldes alene ved indgreb på fællesskabsniveau. Under hensyn til virkningerne af beskyttelsen af bioteknologiske opfindelser på samhandelen inden for Fællesskabet kunne formålet bedst gennemføres på fællesskabsplan. Direktivet var endvidere tilstrækkeligt begrundet for så vidt angik subsidiaritetsprincippet.

For så vidt angår anbringendet vedrørende de grundlæggende rettigheder udtalte Domstolen, at det tilkommer den »ved efterprøvelsen af overensstemmelsen mellem institutionernes retsakter og fællesskabsrettens generelle principper at sørge for, at den grundlæggende ret til menneskelig værdighed og personers integritet respekteres« (præmis 70). Den henviste endvidere til de forskellige bestemmelser i direktivet og fastslog, at direktivet regulerer patentretten på en tilstrækkelig streng måde til, at der fortsat ikke kan rådes over det menneskelige legeme, og at det ikke kan overdrages, og at den menneskelige værdighed således beskyttes.

5.3. For så vidt angår åbenhed og aktindsigt i institutionernes dokumenter skal der henvises til sagen *Rådet mod Hautala* (dom af 6.12.2001, sag C-353/99 P, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), der blev afsagt i en appelsag iværksat af Rådet til prøvelse af Rettens dom af 19. juli 1999 (sag T-14/98, *Hautala mod Rådet*, Sml. II, s. 2489), der annullerede Rådets afgørelse om ikke at give Heidi Hautala aktindsigt i rapporten fra Rådets arbejdsgruppe »Eksport af Konventionelle Våben« med den begrundelse, at offentliggørelse kunne skade beskyttelsen af offentlige interesser. Domstolens dom stadfæstede både tvistens løsning og Rettens tilgang til den, idet den forkastede alle Rådets anbringender. I dommen fremhæves det, at afgørelse 93/731/EF om aktindsigt

i Rådets dokumenter ⁶ har sin oprindelse i erklæring nr. 17 til slutakten til traktaten om Den Europæiske Union om retten til adgang til oplysninger. Afgørelsen angik således ikke kun aktindsigt i dokumenter som sådan, men også adgang til de oplysninger, de indeholder. Ifølge Domstolen var »Rådet ud fra proportionalitetsprincippet også [...] forpligtet til at undersøge, om der kan gives delvis aktindsigt i et dokument, der i øvrigt indeholder oplysninger, hvis offentliggørelse kunne skade en af de interesser, der er beskyttet i henhold til artikel 4, stk. 1, i afgørelse 93/731« (præmis 27). Domstolen fandt ikke, at det med henblik på afgørelsen af appelsagen var nødvendigt at tage stilling til, om Retten med urette havde lagt til grund, at der findes et »princip om ret til oplysninger« (præmis 31). Domstolen argumenterede kun ud fra en fortolkning af afgørelse 93/731 på baggrund af dens formål og proportionalitetsprincippet.

5.4. I sagen *Ismeri Europa mod Revisionsretten* (dom af 10.7.2001, sag C-315/99 P, Sml. I, s. 5281) havde selskabet Ismeri Europa iværksat appel til prøvelse af dom afsagt den 15. juni 1999 af Retten i Første Instans i sag T-277/97, *Ismeri Europa mod Revisionsretten* (Sml. II, s. 1825), hvorved Retten havde frifundet Revisionsretten for Ismeri's påstand om tilkendelse af erstatning for det tab, selskabet hævdede at have lidt på grund af den kritik af det, som Revisionsretten fremførte i sin særberetning nr. 1/96 ⁷. Under appelsagen fremførte Ismeri Europa seks anbringender til støtte for annullation, som alle blev forkastet af Domstolen, der stadfæstede Rettens dom.

Blandt disse anbringender fortjener anbringendet vedrørende *kontradiktionsprincippet* særlig opmærksomhed. Domstolen udtalte, at dette princip er et generelt retsprincip, som Domstolen skal sikre overholdelsen af, og som gælder for enhver procedure, som kan munde ud i, at en fællesskabsinstitution træffer en beslutning, der berører en persons interesser mærkbart. Selv om vedtagelsen og offentliggørelsen af Revisionsrettens beretninger ikke udgør beslutninger, som direkte påvirker de heri nævnte personers rettigheder, kan de have sådanne følger for dem, at de pågældende skal have mulighed for at fremsætte bemærkninger vedrørende de punkter i beretningerne, hvori de omtales med navns nævnelse, før disse vedtages endeligt. Domstolen fandt imidlertid, at Revisionsretten i den foreliggende sag på grund af åbenbar og grov tilsidesættelse af reglerne om god forvaltning ikke

⁶ Rådets afgørelse 93/731/EF af 20.12.1993 om aktindsigt i Rådets dokumenter (EFT L 340, s. 43).

⁷ Revisionsrettens særberetning nr. 1/96 om MED-programmerne, der blev vedtaget den 30.5.1996 (EFT C 240, s. 1).

efter en høring af Ismeri Europa ville have ændret sit synspunkt om hensigtsmæssigheden af at omtale Ismeri med navns nævnelse i sin beretning. Domstolen fandt også, at det på grund af særlige omstændigheder, såsom tilsidesættelsens grovhed eller risikoen for en sammenblanding, der kan være skadelig for tredjemands interesser, kunne være berettiget, at Revisionsretten i sine beretninger omtalte personer med navns nævnelse, som i princippet ikke er undergivet dens kontrolbeføjelse, forudsat de pågældende er indrømmet ret til kontradiktion. Det tilkommer i så fald Retten at vurdere, om det henset til formålet med beretningens offentliggørelse er nødvendigt og i overensstemmelse med proportionalitetskravet at nævne de pågældendes navne.

6. Sagen *PreussenElektra* (dom af 13.3.2001, sag C-379/98, Sml. I, s. 2099) vedrørte *frie varebevægelser*, men havde også et aspekt af statsstøtte, der vil blive behandlet nedenfor i afsnit 10. I den pågældende sag rejste en tysk ret spørgsmålet, om en tysk lov, der forpligtede elforsyningsvirksomheder til at købe strøm fremstillet i deres forsyningsområde fra vedvarende energikilder og til at betale en i loven fastsat minimumspris for denne strøm, var forenelig med fællesskabsretten. Den nationale ret forelagde en præjudiciel anmodning om fortolkning af artikel 28 EF og artikel 87 EF.

For så vidt angår de frie varebevægelser fastslog Domstolen for det første, at den tyske lovgivning i hvert fald potentielt udgjorde en hindring for handelen inden for Fællesskabet. Imidlertid fortsatte den med at udtale, at »med henblik på at afgøre, om en sådan købsforpligtelse alligevel er forenelig med [artikel 28 EF], må der tages hensyn dels til den pågældende ordnings formål, dels til elektricitetsmarkedets kendetegn« (præmis 72). Formålet med ordningen var miljøbeskyttelse, men også beskyttelsen af menneskers og dyrs liv og sundhed samt bevaring af plantevækster. Endvidere anførte Domstolen, at på grund af elektricitetens kendetegn er det — når elektriciteten først er blevet indført i transmissions- eller distributionsnettet — vanskeligt at bestemme dens oprindelse og særligt den energikilde, på grundlag af hvilken den er fremstillet. Domstolen henviste tillige til et direktivforslag fra Kommissionen, der var af den opfattelse, at indførelsen i hver medlemsstat af en ordning med oprindelsescertifikater for elektricitet fremstillet fra vedvarende energikilder, der skulle anerkendes gensidigt af medlemsstaterne, var nødvendig for at sikre, at handelen med denne type elektricitet forløb pålideligt og var praktisk mulig. Under hensyn hertil fastslog Domstolen, at »på det nuværende udviklingstrin af fællesskabsrettens bestemmelser vedrørende elektricitetsmarkedet« var den tyske ordning ikke uforenelig med artikel 28 EF (præmis 81).

I sagen *Gourmet International Products* (dom af 8.3.2001, sag C-405/98, Sml. I, s. 1795) udtalte Domstolen, at traktatens bestemmelser om varernes frie bevægelighed og den frie udveksling af tjenesteydelser ikke var til hinder for et forbud i svensk lovgivning mod kommercielle annoncer for alkoholholdige drikkevarer i tidsskrifter, medmindre det fremgik, at hensynet til beskyttelsen af den offentlige sundhed mod de skadelige virkninger af alkohol kan varetages ved foranstaltninger, der i mindre grad påvirker samhandelen inden for Fællesskabet. Domstolen skulle også tage stilling til, om retspraksis fra fortilfældet *Keck og Mithouard* (dom af 24.11.1993, forenede sager C-267/91 og C-268/91, Sml. I, s. 6097) kunne anvendes i sagen. Ifølge Domstolen var det en betingelse for, at nationale bestemmelser, der begrænser eller forbyder bestemte former for salg, falder uden for anvendelsesområdet for artikel 28 EF, at de ikke måtte kunne forhindre, at varer fra en anden medlemsstat fik adgang til markedet, eller medføre større ulemper i denne henseende end for indenlandsk fremstillede varer. Domstolen fandt, at forbuddet — idet der var tale om varer som alkoholholdige drikkevarer, hvis indtagelse er knyttet til samfundsmæssige traditioner samt til skik og brug og lokale sædvaner — mod enhver reklame over for forbrugerne gennem annoncer i pressen kan medføre større ulemper for adgangen til markedet for varer med oprindelse i andre medlemsstater end for indenlandske varer. Fortolkningen af reglerne om frie udveksling af tjenesteydelser er i store træk den samme. Domstolen nåede frem til, at der forelå en hindring, og tog derved hensyn til, at reklamemarkedet er af international karakter.

7. For så vidt angår *den frie udveksling af tjenesteydelser* skal nævnes sagerne *Vanbraekel m.fl.* og *Smits og Peerbooms* (domme af 12.7.2001, henholdsvis sag C-368/98 og C-157/99, Sml. I, s. 5363 og s. 5473). Sagerne ligger i forlængelse af *Decker*-dommen (dom af 28.4.1998, sag C-120/95, Sml. I, s. 1831) og *Kohll*-dommen (dom af 28.4.1998, sag C-158/96, Sml. I, s. 1931), hvor Domstolen nærmere fastlagde retsvirkningerne af bestemmelserne om de frie varebevægelser og den frie udveksling af tjenesteydelser for de nationale sociale sikringsordningers refusion af lægeudgifter afholdt i en anden medlemsstat.

I sagen *Vanbraekel m.fl.* havde en belgisk statsborger indgivet ansøgning til sin sygekasse om en tilladelse med henblik på at blive opereret i Frankrig. Hun fik først afslag på ansøgningen, men den belgiske ret tilpligtede siden sygekassen at godtgøre de pågældende udgifter. Der opstod derfor spørgsmål, om godtgørelsen skulle ske i henhold til den franske ordning eller i henhold til den belgiske ordning, og om en begrænsning af godtgørelsesbeløbet var

forenelig med forordning (EØF) nr. 1408/71⁸. Spørgsmålet opstod også i forhold til artikel 49 EF (fri udveksling af tjenesteydelser).

Domstolen udtalte for det første, at i henhold til artikel 22, stk. 1, litra c), i forordning nr. 1408/71 skulle de betingelser for godtgørelse, der er foreskrevet i lovgivningen i den medlemsstat, hvori behandlingen gives, finde anvendelse til byrde for den kompetente institution, der senere skal yde refusion til opholdsstedets institution på de betingelser, der er fastsat i forordning nr. 1408/71. Da godtgørelserne i Belgien var langt mere fordelagtige end i Frankrig, bemærkede Domstolen derefter, at forordningen ikke var til hinder for og ikke indeholdt regler om supplerende godtgørelse, når ordningen i den stat, hvori vedkommende er forsikret, er mere fordelagtig (princip, der følger af *Kohll*-dommen, præmis 27). Endelig byggede den sin afgørelse på bestemmelserne om den frie udveksling af tjenesteydelser. I den forbindelse fandt Domstolen, at en national lovgivning, der ikke garanterer en forsikret, der har fået tilladelse til at undergå en hospitalsbehandling i en anden medlemsstat, et godtgørelsesniveau svarende til det, som vedkommende ville have kunnet opnå, såfremt han var blevet indlagt på et hospital i den medlemsstat, hvori han er forsikret, afføder en begrænsning i den frie udveksling af tjenesteydelser. Denne begrænsning var ikke berettiget ud fra tvingende almene hensyn til den sociale sikringsordnings økonomiske ligevægt, til det formål at opretholde en stabil læge- og hospitalstjeneste, som alle har adgang til, eller til opretholdelse af behandlingsmuligheder eller lægelig kompetence på det nationale territorium.

I sagen *Smits og Peerbooms* havde to nederlandske statsborgere, der havde fået lægebehandling i udlandet, ansøgt om godtgørelse af disse lægeudgifter fra hver deres sygekasse i henhold til den gældende sygeforsikringsordning i Nederlandene. De fik afslag på godtgørelse i medfør af den nederlandske lovgivning om social sikring med den begrundelse, at der i Nederlandene fandtes en tilstrækkelig og adækvat behandling, at den kategoriale kliniske behandling i udlandet ikke indebar nogen yderligere fordel, at der ikke forelå nogen lægelig nødvendighed af behandlingen, og at behandlingen under hensyn til dens eksperimentelle karakter og i mangel af videnskabeligt bevis for dens virkning ikke ansås for sædvanlig i lægekredse.

⁸ Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14.6.1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2.6.1983 (EFT L 230, s. 6).

Domstolen fastslog indledningsvis, at hospitalsydelser er tjenesteydelser i artikel 49 EF's forstand. En lov, der stiller krav om forhåndstilladelse som betingelse for godtgørelse af afholdte udgifter og foreskriver, at en sådan tilladelse skal nægtes under visse betingelser, udgør således en hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser. For så vidt angår spørgsmålet, om en sådan hindring kan være berettiget, undersøgte Domstolen de samme grunde som i sagen *Vanbraekel m.fl.*. Kravet om, at der skulle foreligge en forhåndstilladelse for at få adgang til hospitalsydelser i en anden medlemsstat, blev for det første anset for at være »både nødvendig og rimelig« (præmis 80) med henblik på at sikre planlægningen af hospitalsbehandling og et tilgængeligt udbud heraf på en medlemsstats område. Betingelserne i nederlandsk lovgivning for at opnå forhåndstilladelse fandtes dog kun at være forenelige med fællesskabsretten, for så vidt som kravet om, at behandlingen skal være »sædvanlig«, fortolkes i forhold til den internationale lægevidenskab. Endvidere kunne tilladelse kun afslås på grund af et manglende lægeligt behov, når en tilsvarende behandling eller en behandling, som frembyder samme grad af virkning for patienten, kan ydes rettidigt af en institution, der har indgået en overenskomst med den sygekasse, som den forsikrede er medlem af.

8. For så vidt angår *etableringsretten* skal nævnes sagen *Metallgesellschaft m.fl.* (dom af 8.3.2001, forenede sager C-397/98 og C-410/98, Sml. I, s. 1727). I den pågældende dom tog Domstolen stilling til fortolkningen af etableringsfriheden i forhold til Det Forenede Kongeriges lovgivning. I henhold til denne lovgivning havde selskaber, der var hjemmehørende på britisk område, mulighed for at være omfattet af skatteregler, der gav dem adgang til at udbetale udbytte til deres moderselskab uden forskudsbetaling af selskabsskat, når moderselskabet også var hjemmehørende i medlemsstaten, men ikke gav dem adgang hertil, når moderselskabet havde hjemsted i en anden medlemsstat. Domstolen udtalte, at artikel 43 EF var til hinder for sådanne lovbestemmelser, som ikke kunne være berettigede af hensyn til almene interesser. Endvidere kræver fællesskabsretten, at de hjemmehørende datterselskaber og de ikke-hjemmehørende moderselskaber har en effektiv søgsmålsadgang med henblik på at opnå tilbagebetaling eller erstatning af det tab, som de har lidt som følge af, at datterselskaberne har betalt skatten i form af en forskudsskat. Efter fast retspraksis må reglerne om denne søgsmålsadgang ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden. Domstolen udtalte endvidere, at fællesskabsretten er til hinder for, at en national ret ikke giver medhold i eller nedsætter et krav, der er fremsat for retten af et hjemmehørende datterselskab og dets ikke-hjemmehørende moderselskab med henblik på at opnå

tilbagebetaling eller erstatning af det finansielle tab, som de har lidt som følge af, at datterselskabet har betalt forskudsselskabsskat, alene med den begrundelse, at de pågældende selskaber ikke har benyttet de retsmidler, de har til rådighed til at anfægte skattemyndighedernes afgørelser, selv om den nationale lovgivning hindrede hjemmehørende datterselskaber og deres ikke-hjemmehørende moderselskaber i at få adgang til denne beskatningsordning.

I sagen *Mac Quen m.fl.* (dom af 1.2.2001, sag C-108/96, Sml. I, s. 837) skulle Domstolen tage stilling til fortolkningen af artikel 43 EF i forhold til en fortolkning i retspraksis af nationale bestemmelser, der forbød optikere at foretage visse synsundersøgelser. Domstolen fastslog, at artikel 43 som udgangspunkt ikke var til hinder for et sådant forbud, som kunne være berettiget af hensyn til beskyttelsen af den offentlige sundhed.

9. Inden for *konkurrenceretten* er udviklingen i retspraksis på visse punkter sket i forbindelse med *præjudicielle forelæggelser* (9.1), på andre i forbindelse med direkte søgsmål eller appelsager (9.2).

9.1. *Courage og Crehan-sagen* (dom af 20.9.2001, sag C-453/99, Sml. I, s. 6297) vedrørte spørgsmålet, om en part i en aftale i strid med artikel 81 EF kan påberåbe sig tilsidesættelsen af denne bestemmelse for en national domstol med henblik på at opnå erstatning for skade, som er lidt som følge af en kontraktklausul i strid med konkurrencereglerne.

Domstolen traf i dommen afgørelse på grundlag af retspraksis om fællesskabsrettens art og rækkevidde under henvisning til *Van Gend & Loos-sagen* (dom af 5.2.1963, sag 26/62, Sml. 1954-1964, s. 375, org.ref.: Rec. s. 1), *Costa-sagen* (dom af 15.7.1964, sag 6/64, Sml. 1954-1964, s. 531, org.ref.: Rec. s. 1141) og sagen *Francovich m.fl.* (dom af 19.11.1991, forenede sager C-6/90 og C-9/90, Sml. I, s. 5357) og på grundlag af den betragtning, at artikel 81 er »en grundlæggende bestemmelse, der er nødvendig for udførelsen af de opgaver, som er blevet overdraget til Fællesskabet, og navnlig for det indre markeds funktion« (præmis 20).

Under hensyn til karakteren af fællesskabsretsordenen, konkurrencereglernes særligt vigtige rolle heri og andre mere konkrete betragtninger fastslog Domstolen, at »enhver borger kan støtte ret på tilsidesættelse af [artikel 81, stk. 1, EF], også selv om han er part i en aftale, der kan begrænse eller fordreje konkurrencen i denne bestemmelses forstand« (præmis 24). Denne ret indebærer bl.a. ret til at kræve erstatning. Det kunne derfor ikke på forhånd udelukkes, at der kunne anlægges erstatningssøgsmål af en part i en aftale i

strid med artikel 81, stk. 1, EF. Adgangen hertil forøger endvidere virkningen af Fællesskabets konkurrenceregler og er egnet til at hindre ofte skjulte aftaler eller former for adfærd, der kan begrænse eller fordreje konkurrencen. Hvis det imidlertid er godtgjort, at den part, der påberåber sig en tilsidesættelse af artikel 81 EF, bærer en betydelig del af ansvaret for konkurrenceforstyrrelsen, er fællesskabsretten ikke til hinder for en national retsregel, hvorefter den pågældende ikke kan påberåbe sig egne ulovlige handlinger med henblik på at opnå erstatning.

I sagen *Ambulanz Glöckner* (dom af 25.10.2001, sag C-475/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) fortolkede Domstolen artikel 81 EF, 82 EF og 86 EF. De præjudicielle spørgsmål blev rejst under en sag mellem en virksomhed og et tysk forvaltningsorgan angående afslag på fornyelse af en tilladelse til at udføre sygetransport. Den forelæggende ret stillede det spørgsmål, om de hensyn, der er forbundet med opfyldelsen af en opgave af almen økonomisk interesse, var tilstrækkelige til at udelukke enhver konkurrence for denne type ydelser.

Domstolen konstaterede først, at de tyske bestemmelser tillagde sanitetsorganisationerne en særlig eller eksklusiv ret som omhandlet i traktatens artikel 86, stk. 1, EF, som derfor fandt anvendelse i sagen. For så vidt angår artikel 86, stk. 1, EF, sammenholdt med artikel 82 EF, fastslog Domstolen i forbindelse med undersøgelsen af det relevante marked, at markedet for sygetransport var et andet marked end markedet for udrykningskørsel, og at delstaten Rheinland-Pfalz (Tyskland) udgjorde en væsentlig del af fællesmarkedet, når der hensås til delstatens udstrækning og indbyggertal. Domstolen overlod det imidlertid til den forelæggende ret at fastlægge markedets geografiske udstrækning og afgøre, om der var tale om en dominerende stilling. Ifølge Domstolen forelå der misbrug af dominerende stilling, for så vidt som ordningen i den pågældende delstat beholdt en med ydelsen forbunden transportopgave, der kunne udføres af en selvstændig erhvervsdrivende, for visse sanitetsorganisationer. Endelig fastslog Domstolen, at denne ordning var berettiget i henhold til artikel 86, stk. 2, EF, når den ikke hindrede tildelingen af en tilladelse til selvstændige erhvervsdrivende i tilfælde af, at de autoriserede sanitetsorganisationer ikke var i stand til at dække den foreliggende efterspørgsel efter udrykningskørsel og sygetransport.

9.2. For så vidt angår *direkte søgsmål* og *appelsager* skal nævnes to domme, den ene vedrører luftfart, den anden vedrører begrebet Fællesskabets

interesse i forbindelse med forordning nr. 17⁹ om anvendelse af konkurrencebestemmelserne.

I sagen *Portugal mod Kommissionen* (dom af 29.3.2001, sag C-163/99, Sml. I, s. 2613) frifandt Domstolen Kommissionen for Republikken Portugals påstand om annullation af Kommissionens beslutning om en procedure i henhold til artikel 86 EF¹⁰. I den anfægtede beslutning fandt Kommissionen, at ordningen i de portugisiske bestemmelser med rabatter på landingsafgifter og differentiering af afgifterne alt efter flyets afgangsland var uforenelig med artikel 86, stk. 1, EF, sammenholdt med artikel 82 EF. Den Portugisiske Republik påberåbte sig blandt andre anbringender tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet. Domstolen fandt imidlertid, at beslutningen ikke var i strid med proportionalitetsprincippet under hensyn til det vide skøn, der tilkommer Kommissionen i forbindelse med artikel 86, stk. 3, EF. Den Portugisiske Republik argumenterede endvidere for, at der ikke var sket misbrug af dominerende stilling med hensyn til de rabatter, der blev givet på grundlag af antallet af landinger. Domstolen anførte imidlertid, at rabatordningen forekom at være mere gunstig for visse luftfartsselskaber, i dette tilfælde de nationale luftfartsselskaber.

I sagerne *IECC mod Kommissionen* (domme af 17.5.2001, sag C-449/98 P og C-450/98 P, Sml. I, henholdsvis s. 3875 og s. 3947) forkastede Domstolen to appelsager på konkurrenceområdet. Et af de anbringender, der blev fremført ved denne lejlighed, bør gives særlig opmærksomhed. Appellanten gjorde gældende, at Retten havde gjort sig skyldig i en forkert retsanvendelse hvad angår rækkevidden, definitionen og anvendelsen af artikel 3 i forordning nr. 17¹¹ og kriteriet om Fællesskabets interesse.

Domstolen stadfæstede dommen afsagt af Retten i Første Instans. Efter Domstolens opfattelse var Kommissionen inden for konkurrencepolitikken berettiget til at prioritere de klager, den modtager, forskelligt. Den har derfor i denne forbindelse en skønsbeføjelse. Denne beføjelse afhænger ikke af, om sagens behandling befinder sig på et mere eller mindre fremskredent stadium,

⁹ Rådets forordning nr. 17 af 6.2.1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81).

¹⁰ Kommissionens beslutning 1999/199/EF af 10.2.1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 90 (nu artikel 86 EF) (sag IV/35.703 — Portugisiske lufthavne) (EFT L 69, s. 31).

¹¹ Henvisning i fodnote 9.

hvilket kun er en af de omstændigheder, som Kommissionen skal tage hensyn til. Domstolen konstaterede imidlertid, at Retten ikke havde tillagt Kommissionen en *uindskrænket* skønsbeføjelse, idet Retten påpegede, at der skulle føres legalitetskontrol med en beslutning om afvisning af en klage, og i hvilket omfang. Ifølge Domstolen skulle Kommissionen ved udøvelsen af sin skønsbeføjelse tage hensyn til alle relevante retlige og faktiske omstændigheder med henblik på at afgøre, hvilken stilling der burde tages til en klage, og navnlig til de faktiske og retlige omstændigheder, som klageren bringer til dens kundskab. Den fastslog, at antallet af kriterier, som Kommissionen kan lægge vægt på, ikke burde begrænses, og at det heller ikke burde pålægges Kommissionen udelukkende at anvende bestemte kriterier.

10. Inden for *statsstøtte*-området vedrørte de vigtigste sager begrebet »statsmidler«, Kommissionens beføjelser under kontrolproceduren og forholdet mellem statsstøtte og virksomhedernes public service-forpligtelser i henhold til de nationale regler.

De faktiske omstændigheder i den ovennævnte *PreussenElektra*-sag er gengivet ovenfor i afsnit 6. Med hensyn til statsstøtte var det væsentligste spørgsmål, om bestemmelser som de tyske kunne anses for at være statsstøtte. Begrebet støtte er blevet defineret af Domstolen som »fordele, der direkte eller indirekte ydes ved hjælp af statsmidler«. Domstolen udtalte videre, at »den sondring, der i denne bestemmelse foretages mellem 'statsstøtte' og støtte, som ydes 'ved hjælp af statsmidler', [ikke] betyder [...], at alle de fordele, der indrømmes af en stat, udgør støtte, uanset om de er finansieret ved hjælp af statsmidler eller ej. Sondringen har alene til formål at sikre, at støttebegrebet ikke alene omfatter støtte ydet direkte af staten, men ligeledes støtte ydet af offentlige eller private organer, der er udpeget eller oprettet af staten« (præmis 58). I den konkrete sag bemærkede Domstolen, at den forpligtelse, der påhvilede de private elforsyningsvirksomheder til at købe elektricitet fremstillet fra vedvarende energikilder til fastsatte mindstepriser, ikke udgjorde nogen direkte eller indirekte overførsel af statsmidler til producenterne af denne type elektricitet. Der var derfor ikke tale om statsstøtte i artikel 87 EF's forstand. Domstolen forkastede også Kommissionens subsidiære anbringende om, at opretholdelsen af den effektive virkning af statsstøttereglerne, sammenholdt med artikel 10 EF, indebar, at statsstøttebegrebet måtte fortolkes således, at det også omfattede støtteforanstaltninger, der er indført af staten, men finansieres af private virksomheder. Domstolen fandt, at traktatens artikler om statsstøtte direkte omhandlede de foranstaltninger, som træffes af medlemsstaterne. Artikel 10 EF kunne ikke anvendes med henblik på at udvide

anvendelsesområdet for artikel 87 EF til at omfatte adfærd fra medlemsstaternes side, der ikke var omfattet heraf.

I sagen *Italien mod Kommissionen* (dom af 9.10.2001, sag C-400/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) havde Den Italienske Republik nedlagt påstand om annullation af Kommissionens beslutning om indledning af proceduren efter artikel 88, stk. 2, EF, for så vidt som denne beslutning vedrørte suspension af den i sagen omhandlede støtte. Kommissionen havde ved særskilt dokument nedlagt påstand om afvisning af sagen. Den gjorde gældende, at suspensionen af støtten fulgte direkte af artikel 88 EF snarere end af dens egen beslutning. Beslutningen om at indlede proceduren var kun en forberedende retsakt, og kunne derfor ikke anfægtes under et annullationssøgsmål.

I dommen forkastede Domstolen Kommissionens formalitetsindsigelse. Den påpegede forskellene mellem de retlige ordninger for eksisterende støtte og de retlige ordninger, der gælder for ny støtte. Når det drejer sig om en støtte, der er under gennemførelse og løbende udbetales, og som efter medlemsstatens opfattelse udgør en eksisterende støtte, har den omstændighed, at den modsat — eventuelt blot foreløbigt — betegnes som ny støtte i Kommissionens beslutning om at indlede proceduren i artikel 88, stk. 2, EF i forhold til denne støtte, selvstændige retsvirkninger. Den omstændighed, at det — til forskel fra, hvad der gælder ved et påbud om indstilling rettet til medlemsstaten — påhviler den pågældende medlemsstat og i givet fald de berørte erhvervsdrivende selv at drage konsekvenserne af beslutningen, er uden betydning for rækkevidden af retsvirkningerne. Domstolen besluttede derfor at antage sagen til realitetsbehandling. Den besluttede også — af tilsvarende grunde — at antage sagen til realitetsbehandling for så vidt angik foranstaltninger, med hensyn til hvilke den italienske regering havde hævdet, at de ikke var støtte, og som Kommissionen alligevel havde pålagt suspension af i den anfægtede beslutning.

Ferring-sagen (dom af 22.11.2001, sag C-53/00, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) vedrørte forholdet mellem statsstøttereglerne og de public service-forpligtelser, der var pålagt virksomheder i henhold til de nationale regler. I den pågældende sag havde det franske selskab Ferring anmodet om tilbagebetaling af et beløb, som selskabet havde måttet betale til Agence centrale des organismes de sécurité sociale i form af en afgift på direkte salg af lægemidler. Ferring gjorde gældende, at den omstændighed, at afgiften kun blev pålagt salg fra lægemiddellaboratorierne, udgjorde statsstøtte til fordel for

distributør-grossisterne i strid med pligten til forudgående anmeldelse i artikel 88, stk. 3, EF.

For så vidt angår spørgsmålet, om den pågældende foranstaltning skulle anse for støtte, henviste Domstolen til, at den omstændighed, at der foreligger en fordel i artikel 87 EF's forstand ikke automatisk kan udledes af en forskelsbehandling, som de berørte virksomheder er genstand for. En sådan fordel er nemlig ikke til stede i tilfælde, hvor forskelsbehandlingen er berettiget som følge af de særlige hensyn, som begrunder ordningen. Den udtalte derfor, at den pågældende afgiftsordning kun udgjorde statsstøtte til distributør-grossisterne, i det omfang den fordel, som de opnåede ved ikke at være underlagt den pågældende afgift, oversteg de merudgifter, som de måtte afholde for at opfylde den forpligtelse til offentlig tjeneste (public service), som de var pålagt ved den nationale lovgivning. Domstolen undersøgte derefter betydningen af artikel 86, stk. 2, EF, i tilfælde af, at afgiften udgjorde statsstøtte. Den anførte, at hvis distributør-grossisterne opnåede en fordel ved ikke at være underlagt afgiften, der oversteg de merudgifter, som de måtte afholde, kunne denne fordel for så vidt angår den del, der oversteg de nævnte merudgifter, ikke betragtes som værende nødvendig for, at de kunne varetage deres særlige opgave i denne bestemmelses forstand.

11. På området *harmonisering af lovgivningerne* skal nævnes *varemærker* henholdsvis vedrørende varemærkedirektivet (11.1) og forordningen om EF-varemærker (11.2). Der skal også nævnes en sag vedrørende reglerne om udbud af offentlige kontrakter (11.3) og en sag om produktansvar (11.4).

11.1. *Merz & Krell*-sagen (dom af 4.10.2001, sag C-517/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) vedrørte et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 3 i direktiv 89/104/EØF om varemærker ¹². I den pågældende sag havde Merz & Krell indgivet en registreringsansøgning vedrørende ordmærket Bravo for »skriveredskaber«. Ansøgningen blev afvist af Deutsches Patent- und Markenamt med den begrundelse, at ordet »bravo« blot var en bifaldsytring uden særpræg. Den nationale ret forelagde et præjudicielt spørgsmål i to led vedrørende fortolkningen af direktiv 89/104.

For så vidt angår det første led af spørgsmålet fandt Domstolen på baggrund af direktivets formål, at »det er ved brugen, at tegnet erhverver det særpræg,

¹²

Rådets første direktiv 89/104/EØF af 21.12.1988 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker (EFT 1989, L 40, s. 1).

der er en betingelse for dets registrering [...]. Den adskillelsesevne, der skyldes brugen af et tegn, kan imidlertid alene fastslås i forhold til de varer eller tjenesteydelser, som er udstyret med varemærket« (præmis 30). Domstolen udtalte derfor, at direktivets artikel 3, stk. 1, litra d), skulle fortolkes således, at bestemmelsen »alene er til hinder for registrering af et varemærke, når de tegn eller angivelser, som dette varemærke udelukkende består af, i daglig sprogbrug eller i redelig og almindelig markedsføringsskik er en sædvanlig betegnelse for de varer eller tjenesteydelser, for hvilke der er ansøgt om registrering af dette varemærke« (præmis 31).

Med spørgsmålets andet led blev der spurgt, om artikel 3, stk. 1, litra d), i direktiv 89/104 kun var til hinder for registrering af et varemærke, når tegnene eller angivelserne var reklameslogans, kvalitetsangivelser eller opfordringer til køb, selv om de ikke beskrev egenskaberne eller kendetegnene ved disse varer og tjenesteydelser. Domstolen fandt, at i tilfælde, hvor de pågældende tegn eller angivelser er blevet sædvanlige, er det uden betydning, at de anvendes som reklameslogans, kvalitetsangivelser eller opfordringer til at købe varerne og tjenesteydelserne. Registrering af et varemærke er derimod ikke udelukket alene af den grund. Domstolen overlod det til den nationale ret at afgøre, om sådanne tegn eller angivelser i daglig sprogbrug eller i redelig og almindelig markedsføringsskik er en sædvanlig betegnelse for de varer eller tjenesteydelser, som dette varemærke vedrører.

I sagen *Zino Davidoff og Levi Strauss* (dom af 20.11.2001, forenede sager C-414/99, C-415/99 og C-416/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) redegjorde Domstolen nærmere for fortolkningen af direktiv 89/104¹³ med hensyn til konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket i forhold til markedsføring i Det Forenede Kongerige af varer, der tidligere er markedsført uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS). Direktivets artikel 7, stk. 1, bestemmer, at de til varemærket knyttede rettigheder »giver ikke indehaveren ret til at forbyde brugen af mærket for varer, som af indehaveren selv eller med dennes samtykke er markedsført inden for Fællesskabet under dette mærke«.

Domstolen foretog en række præciseringer, og heriblandt bør de følgende nævnes. For det første kan markedsføringen også være stiltiende, når det fremgår af forhold eller omstændigheder, der er tidligere end, sammenfaldende med eller senere end markedsføringen uden for EØS, og som med sikkerhed

¹³ Henvi sning i foregående fodnote.

viser indehaverens afkald på sin ret til at modsætte sig en markedsføring inden for EØS. Ifølge dette kriterium kan samtykket imidlertid ikke fremgå af, at varemærkeindehaveren ikke har meddelt alle efterfølgende erhververe af varerne, at han modsatte sig markedsføringen, eller af, at der ikke på varerne er angivet et forbud mod markedsføring inden for EØS, og heller ikke af de særlige forhold i lovgivningen, der er gældende for aftalen om overdragelse af ejendomsretten til de varer, der er forsynet med varemærket.

11.2. I sagen *Procter & Gamble mod KHIM* (dom af 20.9.2001, sag C-383/99 P, Sml. I, s. 6251) angående forordning (EF) nr. 40/94¹⁴ ophævede Domstolen under en appel en dom afsagt af Retten i Første Instans den 8. juli 1999, *Procter & Gamble mod KHIM* (BABY-DRY) (sag T-163/98, Sml. II, s. 2383), og annullerede Harmoniseringskontorets afgørelse om at afslå registrering som EF-varemærke af ordsammensætningen Baby-dry for engangsbleer af papir eller cellulose og stofbleer, som Retten havde opretholdt. Domstolen fandt i det væsentlige, at formålet med forbuddet mod varemærkere registrering af rent beskrivende tegn eller betegnelser er at undgå, at der som varemærker registreres tegn eller betegnelser, som, fordi de er i overensstemmelse med de sædvanlige måder at betegne de pågældende produkter eller ydelser eller disses kendetegn på, ikke er egnede til at udfylde den funktion at identificere den virksomhed, der markedsfører dem, og derfor mangler det fornødne særpræg, som er en forudsætning for at varetage denne funktion. Domstolen udtalte endvidere, at når der er tale om varemærker, der består af flere ord, skal spørgsmålet, om der kun er tale om en beskrivelse, afgøres ikke alene for hvert ord taget for sig, men også for den helhed, de udgør. Når der kan opfattes en afvigelse i formuleringen af ordsammensætningen, som forelægges til registrering, fra den terminologi, som i gængs sprogbrug hos den berørte kategori af forbrugere anvendes til at betegne produktet eller tjenesteydelsen eller disses væsentlige kendetegn, er en sådan afvigelse egnet til at give ordsammensætningen det fornødne særpræg, så den kan registreres som varemærke (præmis 40). Efter anvendelse af disse principper på den pågældende sag fandt Domstolen, at udtryk som Baby-dry ikke som en helhed kunne anses for at være beskrivende. Tværtimod var udtrykket fremkommet ved at vende ordene om på en måde, så det varemærke, som derved opstod, kunne give et særpræg, og registrering af udtrykket kunne derfor ikke afslås i medfør af artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning nr. 40/94.

¹⁴ Rådets forordning (EF) nr. 40/94 af 20.12.1993 om EF-varemærker (EFT 1994 L, s. 1).

11.3. For så vidt angår *reglerne om udbud af offentlige kontrakter* skal der i korte træk fremhæves sagen *Ordine degli Architetti m.fl.* (dom af 12.7.2001, sag C-399/98, Sml. I, s. 5409). Dommen vedrørte fortolkningen af direktiv 93/37/EØF om offentlige bygge- og anlægskontrakter ¹⁵. Domstolen udtalte, at direktivet var til hinder for en national lovgivning om byplanlægning, når den uden for de i direktivet fastsatte fremgangsmåder tillod, at indehaveren af en byggetilladelse og en godkendt udstykningsplan for et infra- og servicestrukturarbejde udførte dette arbejde mod helt eller delvist fradrag i det bidrag, der skyldtes for tilladelsens udstedelse, og værdien af dette arbejde androg eller oversteg den i nævnte direktiv fastsatte tærskelværdi. Domstolen nåede frem til dette resultat under hensyn til, at den direkte udførelse af et infra- og servicestrukturarbejde under de omstændigheder, der var fastsat i den italienske lovgivning om byplanlægning, udgjorde et »offentligt bygge- og anlægsarbejde« i direktivets forstand. De nødvendige betingelser for, at der kunne anses at foreligge en offentlig bygge- og anlægskontrakt (en ordregivende myndighed, udførelse af et arbejde eller gennemførelse af anlæg, en gensidigt bebyrdende kontrakt, som indgås skriftligt, den bydende er en entreprenør), fandtes at være opfyldt i den foreliggende sag. I dommens præmis 57-97 redegjorde Domstolen nærmere for disse aspekter af begrebet offentlig kontrakt. Konstateringen af, at der forelå et offentligt bygge- og anlægsarbejde fandtes at medføre, at kommunalforvaltningen var forpligtet til at overholde de i direktivet fastsatte fremgangsmåder, hver gang den indgik en sådan kontrakt. Den effektive virkning af direktivet fandtes imidlertid også at blive tilgodeset, hvis den nationale lovgivning gjorde det muligt for kommunalforvaltningen at forpligte den grundejer, der var indehaver af tilladelsen, til at udføre de aftalte arbejder under anvendelse af de i direktivet fastsatte fremgangsmåder.

11.4. I *Veedfald*-sagen (dom af 10.5.2001, sag C-203/99, Sml. I, s. 3569) tog Domstolen stilling til fortolkningen af direktiv 85/374/EØF om produktansvar ¹⁶. Der skulle bl.a. nærmere foretages en fastlæggelse af betingelserne for ansvarsfrihed i direktivets artikel 7. I den foreliggende sag skulle Henning Veedfald gennemgå en nyretransplantation. Efter at nyren var blevet fjernet fra donor, blev den forberedt til transplantation ved

¹⁵ Rådets direktiv 93/37/EØF af 14.6.1993 om samordning af fremgangsmåderne med hensyn til indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter (EFT L 199, s. 54).

¹⁶ Rådets direktiv 85/374/EØF af 25.7.1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar (EFT L 210, s. 29).

gennemskylning med en perfusionsvæske. Da væsken var mangelfuld, blev en arteriegren i nyren blokeret under gennemskylningen, hvilket gjorde nyren ubrugelig til transplantation. Domstolen fandt, at artikel 7 fandt anvendelse på sagens faktiske omstændigheder, og udtalte, at et defekt produkt er bragt i omsætning, når det anvendes i forbindelse med en konkret medicinsk tjenesteydelse, der består i at forberede et menneskeligt organ til transplantation, og den skade, der er forårsaget på organet, er en følge af denne forberedelse. Domstolen fandt endvidere, at ansvarsfrihedsgrunden for det tilfælde, at der ikke er tale om erhvervsmæssigt øjemed eller erhvervsvirksomhed, ikke finder anvendelse, såfremt et defekt produkt er produceret og anvendt som led i en konkret medicinsk tjenesteydelse, selv hvis denne fuldt ud finansieres af det offentlige, og patienten ikke skal yde vederlag derfor.

12. For så vidt angår *EF-socialret* skal der omtales en sag om ligebehandling af mænd og kvinder (afsnit 12.1), fire sager om social sikring (12.2) og to sager om fortolkning af to direktiver angående det sociale område (12.3).

12.1. *Griesmar-sagen* (dom af 29.11.2001, sag C-366/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) angik fortolkningen af artikel 141 EF om ligebehandling af mænd og kvinder med henblik på de franske lovbestemmelser om alderspension til civile og militære tjenestemænd, som kun gav kvindelige tjenestemænd et tillæg for hvert af deres børn.

I den første del af dommen anvendte Domstolen de kriterier, der var blevet fastlagt i retspraksis i *Beune-sagen* (dom af 28.9.1994, sag C-7/93, Sml. I, s. 4471), med henblik på at afgøre, om den franske pensionsordning for tjenestemænd udgjorde løn i artikel 141 EF's forstand. Ifølge denne dom var alene betingelsen om, at arbejdstageren skulle modtage pensionen som følge af arbejdsforholdet mellem ham og hans tidligere arbejdsgiver, dvs. *kriteriet om arbejdsforhold*, afgørende. Domstolen fastslog, at artikel 141 fandt anvendelse, idet pensionen, eftersom den var »direkte afhængig af tjenestetiden, og [...] dens beløb beregne[des] på grundlag af den løn, som tjenestemanden [havde modtaget] de sidste seks tjenestemåneder«, opfyldte kriteriet om arbejdsforhold.

I den anden del af dommen fastslog Domstolen, at der forelå en forskelsbehandling på grundlag af køn. Tillægget var efter Domstolens opfattelse forbundet med børnenes pasning. I den forbindelse udtalte den, at »en mandlig og en kvindelig tjenestemand situation kan være sammenlignelige

for så vidt angår pasningen af deres børn« (præmis 56). Den franske ordning gav imidlertid ikke en mandlig tjenestemand mulighed for at gøre krav på tillægget, selv om han kunne bevise, at han reelt havde varetaget pasningen af sine børn. Ordningen indførte derfor en forskelsbehandling på grundlag af køn, som ikke var berettiget i medfør af artikel 6, stk. 3, i aftalen om social- og arbejdsmarkedspolitikken, som giver medlemsstaterne mulighed for at gøre det lettere for kvinder at udøve deres erhvervsaktivitet på lige fod med mænd. Et sådant tillæg gav blot kvindelige tjenestemænd, der er mødre, et anciennitetstillæg på det tidspunkt, de gik på pension, men det afhjalp ikke de problemer, de kunne møde i løbet af deres karriere.

12.2. *Jauch-sagen* (dom af 8.3.2001, sag C-215/99, Sml. I, s. 1901) vedrørte en grænsearbejder, i den pågældende sag en tysk statsborger, der havde arbejdet i Østrig. Spørgsmålet var, om den plejeydelse, han havde ansøgt om, udgjorde en særlig ikke-bidragsspligtig ydelse i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 10a i forordning nr. 1408/71¹⁷, idet medlemsstaterne for tildeling heraf kunne stille krav om bopæl. Plejeydelsen var opført på listen over særlige ikke-bidragsspligtige kontantydelse i bilag IIa til forordningen. Den østrigske regering gjorde gældende, at opførelse på listen var tilstrækkelig til at anse den pågældende ydelse for en ikke-bidragsspligtig kontantydelse.

Med hensyn til dette anbringende bemærkede Domstolen, at forordning nr. 1408/71 blev vedtaget i medfør af artikel 42 EF, og at den skulle fortolkes i lyset af formålet med denne artikel, som er at gennemføre den størst mulige grad af fri bevægelighed for vandrende arbejdstagere. Denne frie bevægelighed ville ikke blive nået, hvis arbejdstagerne ved at udøve deres ret til fri bevægelighed skulle miste de sociale fordele, som udgør modydelsen for de bidrag, de har betalt. Undtagelsesbestemmelser til princippet om, at sociale sikringsydelser kan »eksporteres«, skal fortolkes strengt. Ifølge Domstolen indebærer dette, at disse ydelser ud over at være opført i bilag IIa til forordning nr. 1408/71 skulle være særlige og ikke-bidragsspligtige.

Spørgsmålet, om den pågældende ydelse kunne anses for særlig, var allerede blevet afgjort i *Molenaar-dommen* (dom af 5.3.1998, sag C-160/96, Sml. I, s. 843), hvor den blev anset for at være en ydelse i anledning af sygdom. Ydelsen var endvidere en bidragsspligtig ydelse, idet der var en indirekte

¹⁷ Henvisning ovenfor i fodnote 8 til forordningen, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2.12.1996 (EFT 1997 L 28, s. 1).

forbindelse mellem plejeydelsen og sygeforsikringsbidragene. Domstolen udtalte derfor, at ydelsen skulle udbetales, uanset i hvilken medlemsstat en person med plejebenhov, der opfyldte de øvrige betingelser for at få denne tildelt, var bosat.

I sagen *Fahmi og Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado* (dom af 20.3.2001, sag C-33/99, Sml. I, s. 2415) afsagde Domstolen en præjudiciel dom angående fortolkningen af artikel 39 EF og 43 EF i forordning nr. 1408/71¹⁸, af forordning nr. 1612/68¹⁹ og samarbejdsaftalen mellem EØF og Marokko²⁰. I den pågældende sag havde H. Fahmi, der var marokkansk statsborger, og M. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, der var spansk statsborger, arbejdet i Nederlandene. Efter at være blevet ramt af uarbejdsdygtighed var de rejst hjem til henholdsvis Marokko og Spanien, hvor de fortsat modtog ydelser i anledning af uarbejdsdygtighed. Disse ydelser gav dem også ret til at oppebære børnetilskud. De fik imidlertid afslag på disse ydelser med den begrundelse, at deres respektive børn var fyldt 18 år, fordi den nederlandske lovgiver havde besluttet gradvis at afskaffe disse ydelser for denne aldersgruppe og erstatte dem med en uddannelsesstøtte, der blev udbetalt direkte til de studerende. Med de spørgsmål, den nationale ret stillede, ønskede den nærmere bestemt oplyst, om de regler, der var gældende for henholdsvis H. Fahmi og M. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, var til hinder for dette afslag.

Domstolen fastslog for det første, at hverken samarbejdsaftalen mellem EØF og Marokko eller de påberåbte fællesskabsretlige regler var til hinder for en national foranstaltning, der bestod i gradvis at ophæve en ydelse til studerende børn mellem 18 og 27 år, der forsørges, når en sådan ophævelse — som det var tilfældet med den i hovedsagerne omhandlede lovgivning — skete uden forskelsbehandling på grundlag af nationalitet. For så vidt angår den spanske statsborger fortolkede Domstolen forordningen således, at når modtageren af en pension, som skal udredes i henhold til lovgivningen i en enkelt medlemsstat, er bosiddende på en anden medlemsstats område, kan han ikke påberåbe sig forordning nr. 1408/71 med henblik på at opnå uddannelsesstøtte

¹⁸ Henvisning ovenfor i fodnote 2 til forordningen, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2.6.1983 (EFT L 230, s. 6), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1247/92 af 30.4.1992 (EFT L 136, s. 1).

¹⁹ Henvisning i fodnote 2.

²⁰ Samarbejdsaftalen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Kongeriget Marokko, undertegnet i Rabat den 27.4.1976 og godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets forordning (EØF) nr. 2211/78 af 26.9.1978 (EFT L 264, s. 1).

fra den medlemsstat, hvorfra han oppebærer sin pension. Det samme gør sig gældende for så vidt angår forordning nr. 1612/68 og artikel 39 EF. Navnlig med hensyn til den sidstnævnte bestemmelse fandt Domstolen, at for en arbejdstager, der er ophørt med at være erhvervsaktiv og er rejst tilbage til sin oprindelsesmedlemsstat, hvori den pågældendes børn også er bosiddende, kan betingelserne for at få tildelt uddannelsesstøtte ikke hindre arbejdstagerens frie bevægelighed i henhold til artikel 39 EF. For så vidt angår den marokkanske statsborger fastslog Domstolen, at når hans børn, han havde forsørgerpligt over for, ikke havde bopæl i Fællesskabet, fulgte det af ordlyden af artikel 41, stk. 1 og 3, i samarbejdsaftalen mellem EØF og Marokko, der indeholder et bopælskrav, at hverken han eller hans børn kunne påberåbe sig den bestemmelse i aftalen, der indeholder princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, med hensyn til finansiering af studier som omhandlet i hovedsagen.

I sagen *Leclere og Deaconescu* (dom af 31.5.2001, sag C-43/99, Sml. I, s. 4265) havde G. Leclere, der var belgisk grænsearbejder, og hans hustru anlagt sag mod en luxembourgsk institution, der havde meddelt dem afslag på moderskabsydelse, barselsydelse og børnepasningsydelse med den begrundelse, at ansøgerne ikke havde bopæl i Luxembourg. Den nationale ret forelagde Domstolen en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af en række bestemmelser i forordning nr. 1408/71²¹ og forordning nr. 1612/68²². Den rejste også spørgsmålet om foreneligheden af visse artikler i og bilag til forordning nr. 1408/71 med artikel 39 EF og 42 EF.

Spørgsmålene om gyldigheden vedrørte foreneligheden med traktaten af de bestemmelser i forordningen, der undtagelsesvis gav mulighed for at stille krav om bopæl ved ydelse af luxembourgske moderskabsydelse og barselsydelse. Domstolen udtalte for det første, at henset til det vide skøn, som Rådet har til gennemførelse af artikel 39 EF og 42 EF, udgør det ikke en overtrædelse af disse bestemmelser at udelukke barselsydelse fra anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71. Domstolen tilføjede, at udelukkelsen heraf imidlertid ikke medførte, at medlemsstaterne var fritaget for at overholde andre regler i fællesskabsretten, særligt forordning nr. 1612/68. Hvad derimod angår moderskabsydelsen fandt Domstolen, at inddragelsen heraf under undtagelsesbestemmelsen i artikel 10a i forordning nr. 1408/71 angående særlige ikke-bidragsspligtige ydelser, som kun udbetales i bopælsmedlemsstaten,

²¹ Henvisning i fodnote 17.

²² Henvisning i fodnote 2.

var i strid med artikel 39 EF og 42 EF, idet denne ydelse ikke var en sådan særlig ikke-bidragspligtig ydelse.

Med hensyn til børnepasningsydelsen fastslog Domstolen, at den ikke var blandt de børnetilskud, som i medfør af forordning nr. 1408/71 skulle udbetales til pensionister, uanset på hvis medlemsstats område de har bopæl, idet denne ydelses størrelse blev fastsat uden hensyn til, hvor mange børn der passes i husstanden, og at den derfor ikke henhørte under forordningens definition af »børnetilskud«. Endvidere udtalte Domstolen, at en invalidepensionist, der er bosat i en anden medlemsstat end den, hvorfra hans pension udbetales, ikke er en arbejdstager i forordning nr. 1612/68's forstand og derfor kun har de rettigheder, der følger af denne status, i kraft af sin tidligere erhvervsmæssige beskæftigelse. Denne fortolkning følger af, at artikel 39 EF og forordning nr. 1612/68 beskytter den tidligere arbejdstager mod enhver form for forskelsbehandling for så vidt angår de rettigheder, han har erhvervet i kraft af det tidligere arbejdsforhold, men at han, da han ikke aktuelt indgår i et arbejdsforhold, ikke kan erhverve nye rettigheder, der ikke er uden forbindelse med hans tidligere erhvervsmæssige beskæftigelse.

Sagen *Khalil m.fl.* (dom af 11.10.2001, forenede sager C-95/99 — C-98/99 og C-180/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) vedrørte en række statsløse og flygtninges eller disses ægtefællers ret til børnetilskud og børnepasningsydelse i Tyskland. I en vis periode havde den tyske regering begrænset tildeling af de pågældende ydelser til kun at gå til udlændinge, der havde opholdsret eller en opholdstilladelse, hvorved disse statsløse og flygtninge mistede retten til ydelserne. Ved den tyske ret påberåbte de sig artikel 2 og 3 i forordning nr. 1408/71²³. I den forbindelse forelagde Bundessozialgericht (Tyskland) Domstolen to spørgsmål angående fællesskabsretten. Med det første spørgsmål ønskede den nationale ret oplyst, om forordning nr. 1408/71 fandt anvendelse på statsløse og flygtninge, når de ikke har ret til fri bevægelighed. I bekræftende fald spurgte den forelæggende ret Domstolen, om den pågældende forordning også skulle anvendes, hvis de pågældende statsløse og flygtninge var indrejst direkte fra et tredjeland til en medlemsstat og ikke var flyttet inden for Fællesskabet.

Domstolen fortolkede det første spørgsmål således, at det rejste tvivl om gyldigheden af at henhøre statsløse og flygtninge under det personelle anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71. Den bemærkede, at dette

23

Henvisning i fodnote 8.

spørgsmål skulle bedømmes, som forholdet var på det tidspunkt, hvor disse blev inddraget under forordningen, dvs. i 1971, hvor hjemmelen til forordningen var EØF-traktatens artikel 7 (efter ændring nu artikel 12 EF) og EØF-traktatens artikel 51 (efter ændring nu artikel 42 EF). Domstolen undersøgte de internationale omstændigheder på tidspunktet for inddragelsen og fastslog, at medlemsstaterne på internationalt plan havde forpligtet sig til at lade statsløse og flygtninge være berettigede til at opnå sociale ydelser på samme vilkår som statsborgere fra andre stater. Inddragelsen af statsløse og flygtningen under forordningens personelle anvendelsesområde var således blot en gengivelse af indholdet af de folkeretlige regler. Ifølge Domstolen bestemmes det i artikel 42 EF, at der på det sociale sikringsområde skal anvendes den teknik at samordne de nationale ordninger. I forbindelse med denne samordning kunne Rådet anvende denne bestemmelse til at tage hensyn til staternes internationale forpligtelser ved at inddrage statsløse og flygtning under forordningens personelle anvendelsesområde. De var derfor gyldigt blevet inddraget.

For så vidt angår det andet spørgsmål udtalte Domstolen, at »arbejdstagere, der er statsløse eller flygtninge, og som er bosat på en af medlemsstaternes område, samt deres familiemedlemmer ikke kan påberåbe sig de rettigheder, der er tildelt ved forordning nr. 1408/71, når de befinder sig i en situation, hvor alle de relevante omstændigheder udelukkende har tilknytning til én medlemsstats område« (præmis 72). Domstolen fortolkede forordningen i lyset af artikel 42 EF, som udgør retsgrundlaget for at inddrage flygtninge og statsløse under det personelle anvendelsesområde for forordningen. Ifølge Domstolen fremgår det af artikel 42 EF og retspraksis om forordning nr. 1408/71, at forordningen udgør et instrument til samordning af medlemsstaternes sociale sikringsordninger, og at den ikke finder anvendelse på aktiviteter, som ikke har tilknytning til nogen af de forhold, fællesskabsretten gælder for, når alle relevante omstændigheder udelukkende har tilknytning til én medlemsstats område.

12.3. I *Lange-sagen* (dom af 8.2.2001, sag C-350/99, Sml. I, s. 1061) foretog Domstolen en fortolkning af visse bestemmelser i direktiv 91/533²⁴ om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for ansættelsesforholdet. Spørgsmålene var blevet rejst under en sag vedrørende

²⁴ Rådets direktiv 91/533/EØF af 14.10.1991 om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for arbejdskontrakten eller ansættelsesforholdet (EFT L 288, s. 32).

lovligheden af at afskedige Wolfgang Lange med den begrundelse, at han afslog at yde overarbejde. Domstolen fortolkede direktivet således, at arbejdsgiveren har pligt til at oplyse en arbejdstager om en aftalebestemmelse om, at arbejdstageren er forpligtet til at yde overarbejde, blot arbejdsgiveren anmoder derom. Oplysning herom kan være i form af en ren henvisning til love, administrative eller vedtægtsmæssige bestemmelser eller kollektive overenskomster. Ifølge Domstolen gjaldt der ikke ifølge direktivet regler om, at et væsentligt punkt i arbejdskontrakten eller ansættelsesforholdet, som ikke var blevet nævnt i et skriftligt dokument, der var blevet overgivet til arbejdstageren, eller ikke var blevet nævnt tilstrækkeligt præcist deri, skulle anses for uanvendeligt. Endelig udtalte den, at det i direktivets bestemmelser hverken kræves eller forbydes, at de nationale domstole inden for rammerne af direktivet anvender de nationale principper, hvorefter der antages at foreligge obstruktion af bevisførelsen, når en part ikke har opfyldt sin oplysningspligt ifølge loven.

I *BECTU*-sagen (dom af 26.6.2001, sag C-173/99, Sml. I, s. 4881) forelagde en engelsk ret Domstolen et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 7 i direktiv 93/104²⁵ om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden. Det væsentligste spørgsmål var, om medlemsstaterne i henhold til direktivet kunne gøre retten til betalt årlig ferie betinget af mindst 13 ugers uafbrudt beskæftigelse hos den samme arbejdsgiver.

Domstolen besvarede dette spørgsmål benægtende efter indgående at have undersøgt direktivets baggrund og formål. Den anførte bl.a., at »hver arbejdstagers ret til årlig betalt ferie må betragtes som et særligt vigtigt princip i Fællesskabets sociallovgivning, der ikke kan fraviges, og som kun kan gennemføres af de kompetente nationale myndigheder inden for de udtrykkelige begrænsninger, der er fastsat af direktiv 93/104 selv« (præmis 43).

13. Inden for retsområdet for Fællesskabets *eksterne forbindelser* skal fremhæves udtalelse 2/00 (13.1), visse spørgsmål om fortolkningen af associeringsaftalerne (13.2) samt en dom vedrørende fortolkningen af TRIPs-aftalen (13.3).

²⁵

Rådets direktiv 93/104/EF af 23.11.1993 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EFT L 307, s. 18).

13.1. Udtalelse 2/00 (udtalelse af 6.12.2001, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) vedrørte Cartagena-protokollen om forebyggelse af bioteknologiske risici, hvilken international retsakt blev udarbejdet inden for rammerne af konventionen om biologisk mangfoldighed, der den 5. juni 1992 blev undertegnet af Fællesskabet og dets medlemsstater under en konference i Rio de Janeiro, benævnt »Rio-topmødet«. Formålet med Kommissionens begæring om udtalelse var at få undersøgt, om hjemmelen for Fællesskabets samtykke til at være bundet af den nævnte protokol skulle findes i artikel 133 EF om den fælles handelspolitik og artikel 174, stk. 4, EF om miljø, og om medlemsstaternes kompetence var sekundære eller overordnede i forhold til Fællesskabets kompetence.

Visse regeringer samt Rådet bestred, at begæringen kunne antages til realitetsbehandling, for så vidt den ikke angik hverken protokollens forenelighed med traktaten eller kompetencefordelingen mellem Fællesskabet og medlemsstaterne med hensyn til den nævnte protokol. Domstolen bemærkede dog, at »valget af den rette hjemmel har forfatningsretlig betydning«, idet »Fællesskabet kun har de beføjelser, det har fået tillagt, skal det kunne henhøre protokollen under en bestemmelse i traktaten, der bemyndiger det til at godkende en sådan retsakt« (præmis 5). Anvendelse af en forkert hjemmel kan gøre akten om tiltrædelse af aftalen ugyldig, hvilket kan skabe forviklinger, som den ekstraordinære procedure i artikel 300, stk. 6, EF netop har til formål at forhindre. Derimod har denne procedure med forudgående forelæggelse ikke til formål at klare de vanskeligheder, der kan være forbundet med gennemførelsen af en påtænkt aftale, der henhører under Fællesskabets og medlemsstaternes delte kompetence. Derfor antog Domstolen kun begæringen om udtalelse til realitetsbehandling, for så vidt som den vedrørte spørgsmålet, om protokollen henhører under Fællesskabets enekompetence, eller om den henhører under Fællesskabets og medlemsstaternes delte kompetence.

Domstolen fastslog i relation til realiteten, at kompetencen til at tiltræde Cartagena-protokollen tilkommer dels Det Europæiske Fællesskab, dels dets medlemsstater. Den afviste Kommissionens argument om, at protokollen i det væsentlige henhører under anvendelsesområdet for artikel 133 EF, og for visse mere specifikke områder under artikel 174 EF. Domstolens begrundelse blev baseret på fast retspraksis vedrørende valg af hjemmel for en retsakt. Henset til den sammenhæng, protokollen indgår i, dens formål og dens indhold, fandt Domstolen, at »dens primære formål eller del er beskyttelse af den biologiske mangfoldighed mod de ødelæggende virkninger, som kunne indtræde som følge af aktiviteter i forbindelse med behandling af [levende modificerede

organismer] og navnlig som følge af grænseoverskridende overførsler heraf« (præmis 34). Denne konstatering samt andre betragtninger bl.a. om det forhold, at protokollen er et instrument, som i det væsentlige skal forebygge bioteknologiske risici og ikke fremme, lette eller regulere samhandelen, fik Domstolen til at fastslå, at »tiltrædelsen af protokollen på Fællesskabets vegne skal ske på grundlag af en enkelt hjemmelsbestemmelse, som særligt gælder for miljøpolitikken« (præmis 42).

13.2. I *Gloszczuk, Barkoci og Malik samt Kondova-sagerne* (domme af 27.9.2001, henholdsvis sag C-63/99, sag C-257/99 og sag C-235/99, Sml. I, s. 6369, s. 6557 og s. 6427) fortolkede Domstolen indholdsmæssigt identiske bestemmelser vedrørende den ret til etablering, der er fastsat i europaaftalerne om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Polen, Den Tjekkiske Republik og Republikken Bulgarien på den anden side²⁶. Eftersom de af Domstolen foretagne præciseringer i det væsentlige ligner hinanden i de tre sager, henvises der til dommen i *Gloszczuk-sagen*.

Domstolen anerkendte først en direkte virkning af de bestemmelser i associeringsaftalen, der fastsætter et forbud mod, at medlemsstaterne på grundlag af nationalitet forskelsbehandler polske statsborgere, der ønsker at udøve økonomisk virksomhed som selvstændige erhvervsdrivende på disse staters område, idet sådanne bestemmelser indfører et præcist og ubetinget princip, der er tilstrækkelig operationelt til at kunne anvendes af en national domstol, og som derfor kan regulere borgernes retsstilling. Den direkte virkning indebærer, at borgerne kan påberåbe sig disse bestemmelser for værtsmedlemsstatens domstole. Dog er en sådan direkte virkning ikke til hinder for, at værtsmedlemsstatens myndigheder anvender national lovgivning vedrørende indrejse, ophold og etablering. Herefter fastslog Domstolen, at den ret til etablering, der er indført ved de omhandlede associeringsaftaler,

²⁶ Europaaf-talen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Polen på den anden side, indgået og godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets og Kommissionens afgørelse 93/743/EF, EKSF, Euratom af 13.12.1993 (EFT L 348, s. 1). Europaaf-talen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og medlemsstaterne på den ene side og Den Tjekkiske Republik på den anden side, indgået og godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådet og Kommissionens afgørelse 94/910/EF, EKSF, Euratom af 19.12.1994 (EFT L 360, s. 1). Europaaf-talen om oprettelse af en associering mellem De Europæiske Fællesskaber og medlemsstaterne på den ene side og Republikken Bulgarien på den anden side, indgået og godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets og Kommissionens afgørelse 94/908/EF, EKSF, Euratom af 19.12.1994 (EFT L 358, s. 1).

forudsætter, at der består en ret til indrejse og ophold. Fortolkningen af retten til etablering i fællesskabsretten kan dog ikke udvides til de lignende bestemmelser i associeringsaftalerne, der har et mere begrænset formål end formålet med EF-traktaten. Inden for rammerne af associeringsaftalen er etableringsretten ikke en ubegrænset rettighed, da dens udøvelse kan begrænses af værtsmedlemsstatens nationale regler på området for indrejse, ophold og etablering, på betingelse af, at de ikke anvendes på en sådan måde, at fordelene for Republikken Polen i henhold til den nævnte aftale reduceres til nul eller begrænses. Endelig efterprøvede Domstolen, om de i forhold til etableringsretten indførte begrænsninger er forenelige med denne betingelse. Domstolen fastslog i den forbindelse, at en ordning med forudgående kontrol, som indebærer, at de kompetente udlændingemyndigheder kun kan udstede en indrejse- og opholdstilladelse, såfremt ansøgeren godtgør, at han reelt har til hensigt at påbegynde selvstændig erhvervsvirksomhed uden samtidig at udøve lønnet beskæftigelse eller modtage offentlig støtte, at han fra begyndelsen råder over tilstrækkelige økonomiske midler, og at der er rimelige udsigter for den planlagte virksomhed, er forenelig med associeringsaftalerne. Associeringsaftalen er ikke til hinder for, at værtsmedlemsstaten meddeler afslag på en ansøgning om etablering, der er indgivet af en polsk statsborger i henhold til nævnte aftales artikel 44, stk. 3, alene med den begrundelse, at den nævnte statsborger opholdt sig ulovligt på den pågældende stats område som følge af afgivelse af urigtige oplysninger med henblik på at opnå indrejsetilladelse eller manglende overholdelse af betingelser knyttet til denne tilladelse. Derfor kan værtsmedlemsstaten kræve, at der bliver indgivet en ny ansøgning om etablering til hjemlandets kompetente myndigheder eller de kompetente myndigheder i et andet land.

Sagen *Jany m.fl.* (dom af 20.11.2001, sag C-268/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) drejede sig om etableringsretten for flere polske og tjekkiske statsborgere. De nederlandske myndigheder havde meddelt dem afslag på opholdstilladelse med henblik på at udføre arbejde som selvstændig prostitueret. For så vidt angik den almindelige fortolkning (direkte virkning, begrænsninger osv.) af de relevante bestemmelser i associeringsaftalen mellem Fællesskabet og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Polen og Den Tjekkiske Republik på den anden side henviste Domstolen til *Gloszczuk*-sagen. Herefter var spørgsmålet, om prostitutionsvirksomhed udøvet af en selvstændig henhører under begrebet »selvstændig erhvervsvirksomhed«.

Domstolen bemærkede, at dette begreb har det samme indhold og den samme rækkevidde som begrebet »selvstændig erhvervsvirksomhed« i traktatens artikel 43 EF. Prostitutionsvirksomhed udøvet af en selvstændig erhvervsdrivende

henhører under det materielle anvendelsesområde for etableringsretten, som den er fastsat i de nævnte associeringsaftaler og i selve EF-traktaten.

Endvidere fastslog Domstolen for så vidt angår de mulige begrænsninger, som en medlemsstat kan indføre under henvisning til prostitutionsvirksomhedens særlige karakter, at prostitution henhører under selvstændig erhvervsvirksomhed, når den udøves uden for enhver form for underordningsforhold for så vidt angår valget af dette erhverv, arbejdsvilkår og vederlag, på eget ansvar og mod vederlag, der udbetales i sin helhed og direkte.

For at komme frem til denne konklusion afviste Domstolen et argument, den forelæggende ret havde henvist til, for en mulig begrænsning i anvendelsen af associeringsaftalerne, nemlig om det umoralske i prostitutionsvirksomhed. Domstolen baserede sig på sin retspraksis (dom af 4.10.1991, sag C-159/90, *Society for the Protection of Unborn Children Ireland*, Sml. I, s. 4685) og bemærkede, at »det ikke er Domstolens opgave at sætte sin vurdering i stedet for lovgivers vurdering i de medlemsstater, hvor en påstået umoralsk virksomhed kan udøves lovligt« (præmis 56). Prostitution er, fortsatte Domstolen »langt fra [...] forbudt i alle medlemsstater, tolereres og lovreguleres i de fleste medlemsstater og navnlig af den i hovedsagen berørte medlemsstat« (præmis 57). Kongeriget Nederlandene kunne ikke anvende den undtagelse om den offentlige orden, som er fastsat i disse associeringsaftaler, idet anvendelsen af denne undtagelse er undergivet en betingelse om, at den stat, der påberåber sig den, har truffet effektive foranstaltninger med henblik på at kontrollere og bekæmpe virksomhed af denne art, også når den udøves af dens egne statsborgere.

13.3. I sagen *Schieving-Nijstad m.fl.* (dom af 13.9.2001, sag C-89/99, Sml. I, s. 5851) bekræftede Domstolen sin praksis (dom af 16.6.1998, sag C-53/96, *Hermès*, Sml. I, s. 3603, og af 14.12.2000, forenede sager C-300/98 og C-392/98, *Dior m.fl.*, Sml. I, s. 11307) om artikel 50 i TRIPs-aftalen, der findes i bilag 1 C til WTO-overenskomsten. Denne artikel er en processuel bestemmelse vedrørende den foreløbige retsbeskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, der skal iværksættes af Fællesskabets retsinstanser og af de nationale retter i medfør af de forpligtelser, som både Fællesskabet og medlemsstaterne har påtaget sig. Domstolen fastslog fuldstændig som i den ovennævnte *Dior*-dom, at den nævnte processuelle bestemmelse i TRIPs-aftalen ikke har direkte virkning. Ikke desto mindre er de retlige myndigheder, når de anmodes om at anvende deres nationale regler med henblik på at træffe afgørelse om foreløbige foranstaltninger for at beskytte intellektuelle

ejendomsrettigheder, der henhører under et område, hvorpå TRIPs-aftalen finder anvendelse, og hvor Fællesskabet allerede har lovgivet, forpligtede til så vidt muligt at gøre dette i lyset af ordlyden af og formålet med TRIPs-aftalens artikel 50 med henblik på at sikre en ligevægt mellem de konkurrerende rettigheder og forpligtelser for indehaveren af de intellektuelle ejendomsrettigheder og for rekvisitus.

14. På *miljøområdet* skal *DaimlerChrysler*-sagen nævnes (dom af 13.12.2001, sag C-324/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser). Sagen vedrørte fortolkning af forordning (EØF) nr. 259/93 om overførsel af affald inden for Fællesskabet ²⁷. Under en sag mellem DaimlerChrysler og delstaten Baden-Württemberg havde Bundesverwaltungsgericht (Tyskland) forelagt flere præjudicielle spørgsmål om, hvorvidt en bekendtgørelse, som den nævnte delstat havde udstedt i henhold til ovennævnte forordning, var forenelig med fællesskabsretten. Den nævnte bekendtgørelse var blevet vedtaget med hjemmel i en bestemmelse i forordning nr. 259/93, der giver medlemsstaterne mulighed for i visse tilfælde at vedtage foranstaltninger med henblik på helt at nedlægge forbud mod udførsel af affald til bortskaffelse. Denne bestemmelse fastsætter også, at forbudsforanstaltningerne skal træffes »i overensstemmelse med traktaten«.

Den forelæggende ret spurgte først, om dette udtryk betød, at der skulle foretages en efterprøvelse af, om forbuddet er foreneligt med den primære ret og navnlig med artikel 28 EF, 29 EF og 30 EF. Domstolen bemærkede i den forbindelse, at den forelæggende ret ikke havde rejst tvivl om gyldigheden af den nævnte forordnings artikel 4, stk. 3, litra a), nr. i), i forhold til artikel 28 EF, 29 EF og 30 EF. Domstolen erindrer om den retspraksis, hvorefter det følger, at »når der inden for et område er udstedt harmoniserede bestemmelser på fællesskabsplan, skal alle nationale foranstaltninger på området bedømmes på grundlag af de harmoniserede bestemmelser og ikke på grundlag af traktatens artikel [28 EF, 29 EF og 30 EF]« (præmis 32, der henviser til dom af 12.10.1993, sag C-37/92, *Vanacker og Lesage*, Sml. I, s. 4947, præmis 9). Herefter foretog Domstolen en detaljeret undersøgelse af forordning nr. 259/93, på hvilket grundlag den konkluderede, at den indeholder harmoniserede bestemmelser for overførsler af affald, og at de nationale foranstaltninger derfor skal bedømmes i henhold til den nævnte forordnings bestemmelser og ikke på grundlag af traktatens artikel 28 EF, 29 EF og 30

²⁷ Rådets forordning (EØF) nr. 259/93 af 1.2.1993 om overvågning af og kontrol med overførsel af affald inden for, til og fra Det Europæiske Fællesskab (EFT L 30, s. 1).

EF. Endvidere fortolkedes udtrykket »i overensstemmelse med traktaten« »således, at de pågældende [...] foranstaltninger, ud over at være i overensstemmelse med forordningen, også skal være i overensstemmelse med de regler eller almindelige grundsætninger i traktaten, som ikke er direkte omhandlet i de forskrifter, der er vedtaget på området for overførsler af affald« (præmis 45).

Den forelæggende ret ønskede med sine øvrige spørgsmål oplyst, om visse dele af den tyske lovgivning om bortskaffelse af affald var forenelige med forordning nr. 259/93. Domstolen fastslog, at forordningen ikke tillader, at en medlemsstat, som har indført en forpligtelse til over for et godkendt organ at anmelde affald til levering, som skal bortskaffes, foreskriver, at dets eventuelle overførsel kun må ske til affaldsanlæg i andre medlemsstater, såfremt den påtænkte bortskaffelse opfylder miljøbetingelserne i oprindelsesstatens lovgivning. Den nævnte forordning er ligeledes til hinder for, at en medlemsstat anvender en procedure for overførsel af sådant affald — vedrørende anmeldelse og henvisning af sådant affald — der er særskilt og forskellig fra den i forordningen fastsatte.

15. På området for *transportpolitik* skal dommene i sagen *Italien mod Kommissionen* og i *Analir*-sagen fremhæves.

I sagen *Italien mod Kommissionen* (dom af 18.1.2001, sag C-361/98, Sml. I, s. 385) frifandt Domstolen Kommissionen i et annullationssøgsmål, som den italienske regering havde anlagt til prøvelse af en beslutning, Kommissionen havde truffet i henhold til forordning nr. 2408/98²⁸. Den anfægtede beslutning forbød Den Italienske Republik at anvende visse trafikfordelingsregler mellem de milanesiske lufthavne i Malpensa og i Linate som følge af, at de indebar en forskelsbehandling til fordel for Alitalia. Reglerne blev også anset for værende i strid med proportionalitetsprincippet. Den italienske regering gjorde gældende, at Kommissionen havde overskredet grænserne for de beføjelser, den er tillagt ved forordning nr. 2408/92. Den nævnte forordning omhandlede kun princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af luftfartsselskabets nationalitet, mens beslutningen var baseret på proportionalitetsprincippet.

²⁸ Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 af 23.7.1992 om EF-luftfartsselskabers adgang til luftruter inden for Fællesskabet (EFT L 240, s. 8).

Domstolens dom henviste til, at der ved fortolkningen af en fællesskabsregel »ikke blot skal tages hensyn til dens ordlyd, men ligeledes til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af« (præmis 31). Domstolen udledte af betragtningerne til forordning nr. 2408/92, at forordningen har til formål, at der inden for luftfartssektoren fastlægges betingelser for anvendelse af det princip om fri udveksling af tjenesteydelser, der er opstillet i traktaten. Den fastslog, at de italienske foranstaltninger, der af Kommissionen var blevet erklæret for uforenelige med den nævnte forordning, udgjorde restriktioner for den frie udveksling af tjenesteydelser. Domstolen konkluderede, at for at disse restriktioner kan være tilladte i relation til bestemmelserne i den nævnte forordning, skal de stå i et rimeligt forhold til det formål, der er baggrunden for, at de blev vedtaget. Det var derfor med rette, at Kommissionen havde undersøgt, om de italienske foranstaltninger var proportionale, samt om de var egnede til at sikre opnåelsen af det mål, de tilsigtede.

Sagen *Analir m.fl.* (dom af 20.2.2001, sag C-205/99, Sml. I, s. 1271) vedrørte anvendelse af den frie udveksling af tjenesteydelser inden for området for transport i form af cabotageejlads. I sagen havde Tribunal Supremo (Spanien) forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af flere artikler i forordning (EØF) nr. 3577/92²⁹, der gennemfører princippet om fri udveksling af tjenesteydelser på søtransport inden for medlemsstaterne. Spørgsmålene blev rejst under flere retssager, som spanske søtransportsselskaber havde anlagt med påstand om annullation af spanske bestemmelser om rutedrift i cabotageejlads og om søtransport af offentlig interesse under anbringende af, at disse var i strid med fællesskabsretten.

Den forelæggende ret spurgte med sit første spørgsmål, om det forhold, at der kræves en forudgående administrativ godkendelse til præstation af tjenesteydelser i forbindelse med ø-cabotage, er foreneligt med forordning nr. 3577/92. Domstolen fastslog, at forordningen har til formål at gennemføre fri udveksling af tjenesteydelser i cabotageejlads. Den henviste til sin retspraksis på området for fri udveksling af tjenesteydelser og konkluderede, at ordningen med en forudgående godkendelse udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser. Denne kan ikke desto mindre være begrundet som middel til at pålægge forpligtelser til offentlig tjeneste, for så vidt som denne ordning

²⁹ Rådets forordning (EØF) nr. 3577/92 af 7.12.1992 om anvendelse af princippet om fri udveksling af tjenesteydelser inden for søtransport i medlemsstaterne (cabotageejlads) (EFT L 364, s. 7).

med en forudgående godkendelse overholder et vist antal betingelser: i) Det skal godtgøres, at der som følge af utilstrækkelige faste søtransportforbindelser i en situation med fri konkurrence er et reelt behov for offentlig tjeneste, ii) ordningen med forudgående godkendelse skal være nødvendig og forholdsmæssig efter det tilstræbte formål, iii) den skal bygge på objektive kriterier, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som i forvejen er de berørte virksomheder bekendt. Med sit svar på det andet spørgsmål fastslog Domstolen, at den nævnte forordning ikke afskærer en medlemsstat fra ved meddelelse og opretholdelse af forudgående administrativ godkendelse at stille krav, der gør det muligt at vurdere en EF-reders betalingsdygtighed — såsom et krav om, at han skal have betalt skatter og socialsikringsbidrag. Et sådant krav skal dog anvendes uden forskelsbehandling. I forbindelse med det tredje spørgsmål fortolkede Domstolen artikel 4, stk. 1, i den nævnte forordning således, at en medlemsstat efter denne bestemmelse på samme rute eller samme distance kan pålægge rederier forpligtelser til offentlig tjeneste og samtidig med andre virksomheder indgå kontrakter om offentlig tjeneste, såfremt der kan godtgøres et reelt behov for offentlig tjeneste, og såfremt denne samtidige anvendelse sker på en måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og som er begrundet i det tilstræbte almennyttige formål.

16. Inden for *skatteområdet* træder *Primback-sagen* frem blandt den fortsat omfattende praksis på området for merværdiafgift (moms). I denne sag (dom af 15.5.2001, sag C-34/99, Sml. I, s. 3833) fortolkede Domstolen de bestemmelser i det sjette direktiv 77/388/EØF³⁰, der vedrører beskatningsgrundlaget. I sagen ville en detailhandler sælge varer på kredit uden renter for køberen således, at kreditten blev indrømmet af en anden person end sælgeren. Efterfølgende betalte et finansieringsselskab et lavere beløb end varens pris til sælgeren, idet forskellen udgjorde modydelsen for kreditydelsen. Forbrugeren blev ikke oplyst om denne finansielle transaktion, der blev indgået uden hans vidende. Det retlige spørgsmål var, hvilket beløb (det nettobeløb, som sælgeren reelt modtager, eller det samlede beløb, som køberen skal betale) der skulle tages i betragtning som beskatningsgrundlag for momsen. Domstolen fastslog, at under sådanne faktiske omstændigheder er det beskatningsgrundlag, der skal anvendes ved beregning af momsen på salg af varer, det samlede beløb, som køberen skal betale.

30

Rådets sjette direktiv 77/388/EØF af 17.5.1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag (EFT L 145, s. 1).

I en sag, der havde forbindelse med skatteretten og forsikringsretten (dom af 14.6.2001, sag C-191/99, *Kvaerner*, Sml. I, s. 4447), udtalte Domstolen sig præjudicielt om fortolkningen af direktiv 88/357/EØF³¹ på forsikringsområdet, bl.a. om begreberne etableret forretningssted og stat, hvor risikoen er placeret. Domstolen fastslog i sin dom, at det i henhold til direktivets artikel 2 og 3 er tilladt, at en medlemsstat af en juridisk person, der er etableret i en anden medlemsstat, opkræver forsikringsafgift af præmier, som den juridiske person betaler til et forsikringsselskab, der også er etableret i en anden medlemsstat, for forsikring af driftsrisici i et direkte eller indirekte datterselskab, som er etableret i den medlemsstat, der opkræver afgiften. Den samme løsning gælder, hvis den juridiske person, som har betalt præmierne, og den, hvis driftsrisici er dækket, er to selskaber i samme koncern, der står i et andet indbyrdes forhold end forholdet mellem moder- og datterselskab.

17. Inden for den *fælles landbrugspolitik* skal tre sager fremhæves, der vedrører henholdsvis fællesskabsforanstaltningerne mod mund- og klovsyge, hasteforanstaltninger til beskyttelse mod bovin spongiform encephalopati og beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser.

Den ovennævnte sag *Jippes m.fl.* er også det første eksempel på anvendelse af den i procesreglementets artikel 104a fastsatte hasteprocedure i forbindelse med et præjudicielt spørgsmål. I denne sag skulle Domstolen tage stilling til gyldigheden af det forbud mod at vaccinere mod mund- og klovsyge, der er fastsat i direktiv 85/511³² og i den af Kommissionen med hjemmel i dette direktiv truffene beslutning, i forhold til traktaten og navnlig proportionalitetsprincippet, når henses til nødvendigheden af at beskytte dyrs velfærd.

³¹ Rådets andet direktiv 88/357/EØF af 22.6.1988 om samordning af love og administrative bestemmelser vedrørende direkte forsikringsvirksomhed bortset fra livsforsikring, om fastsættelse af bestemmelser, der kan lette den faktiske gennemførelse af den frie udveksling af tjenesteydelser, og om ændring af direktiv 73/239/EØF (EFT L 172, s. 1).

³² Rådets direktiv 85/511/EØF af 18.11.1985 om fællesskabsforanstaltninger til bekæmpelse af mund- og klovsyge (EFT L 315, s. 11), som ændret ved Rådets direktiv 90/423/EØF af 26.6.1990 (EFT L 224, s. 13). Kommissionens beslutning 2001/246/EF af 27.3.2001 om fastlæggelse af betingelserne for bekæmpelse og udryddelse af mund- og klovsyge i Nederlandene i henhold til artikel 13 i direktiv 85/511 (EFT L 88, s. 21), som ændret ved Kommissionens beslutning 2001/279/EF af 5.4.2001 (EFT L 96, s. 19).

Domstolen fastslog, at fællesskabsinstitutionerne er forpligtede til at tage hensyn til dyrs sundhed og beskyttelse ved fastlæggelsen og gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik. Ifølge Domstolen kan overholdelsen af denne forpligtelse efterprøves i forbindelse med kontrollen af foranstaltningens forholdsmæssighed. Domstolen konkluderede, efter at den havde undersøgt forbudsforanstaltningens forholdsmæssighed, at, under hensyn til Rådets vide skøn på dette område, overskred forbuddet mod forebyggende vaccination ikke grænserne for, hvad der var hensigtsmæssigt og nødvendigt for gennemførelsen af det formål, der blev forfulgt med Fællesskabets ordning. For så vidt angår den af Kommissionen med hjemmel i direktiv 85/511 vedtagne beslutning fastslog Domstolen, at dette direktiv udgjorde et tilstrækkeligt retsgrundlag for at tillægge Kommissionen kompetence til at vedtage beslutning 2001/246. Endelig tilsidesatte Kommissionens beslutning ikke princippet om ligebehandling, idet de dyr, der kunne være blevet vaccineret i henhold til fællesskabsbestemmelserne, ikke befandt sig i en situation svarende til H. Jippes' dyrs.

I sagen *Kommissionen mod Frankrig* (dom af 13.12.2001, sag C-1/00, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) blev Den Franske Republik dømt som følge af dens afvisning af at vedtage de foranstaltninger, der var nødvendige for at efterkomme henholdsvis Rådets beslutning 98/256 og Kommissionens beslutning 1999/514³³, der indførte hasteforanstaltninger til beskyttelse mod bovin spongiform encephalopati. Disse beslutninger havde ophævet embargoen for visse typer kød og kødprodukter, der hidrørte fra kvæg, som var slagtet i Nordirland og Det Forenede Kongerige i henhold til ordningen med besætninger, der opfylder betingelserne for eksport. Den Franske Republik havde i strid med disse beslutninger ensidigt besluttet at opretholde embargoen.

Traktatbruddet var imidlertid ikke så omfattende, som Kommissionen hævdede. Kommissionen havde således ikke godtgjort, at den franske regering havde modsat sig indførsel fra andre medlemsstater af alt oksekød eller alle oksekødsprodukter, der ikke bar det særskilte mærke for produkter henhørende

³³ Rådets beslutning 98/256/EF af 16.3.1998 om hasteforanstaltninger til beskyttelse mod bovin spongiform encephalopati, om ændring af beslutning 94/474/EF og om ophævelse af beslutning 96/239/EF (EFT L 113, s. 32), i den affattelse, der fremgår af Kommissionens beslutning 98/692/EF af 25.11.1998 (EFT L 328, s. 28). Kommissionens beslutning 1999/514/EF af 23.7.1999 om fastsættelse af den dato, på hvilken forsendelse af kvægprodukter fra Det Forenede Kongerige under den datobaserede eksportordning kan indledes i henhold til artikel 6, stk. 5, i beslutning 98/256 (EFT L 195, s. 42).

under den ved de omhandlede beslutninger indførte eksportordning, idet visse partier af kød eller opskårne, forarbejdede eller videreforarbejdede produkter kunne omfatte britisk oksekød eller produkter, der ikke kunne identificeres som sådanne. Derfor blev påstanden om, at det blev fastslået, at der var tale om traktatbrud, forkastet, i det omfang den vedrørte denne gruppe af produkter. Kommissionen havde også nedlagt påstand om, at det blev påstået, at artikel 28 EF om frie varebevægelser var blevet tilsidesat. Domstolen bemærkede, at Kommissionen ikke havde forklaret, hvad der skulle begrunde denne særskilte tilsidesættelse set i forhold til den, der allerede var fastslået i relation til de nævnte beslutninger. Den forkastede derfor denne del af Kommissionens søgsmål. Det samme gjaldt for Kommissionens påstand vedrørende en tilsidesættelse af artikel 10 EF, der ikke, når der blev taget hensyn til problemer med fortolkningen og iværksættelsen af beslutning 98/256, var blevet tilsidesat af Den Franske Republik.

Sagen *Kühne m.fl.* (dom af 6.12.2001, sag C-269/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) vedrørte et præjudicielt spørgsmål om gyldigheden af registreringen af betegnelsen »Spreewälder Gurken« som geografisk oprindelsesbetegnelse i henhold til forordning (EØF) nr. 2081/92³⁴. Domstolen udtalte sig i sagen om kompetencefordelingen mellem den medlemsstat, der har indgivet registreringsansøgningen, og Kommissionen. Domstolen bemærkede, at det påhviler medlemsstaterne at kontrollere, om registreringsansøgningen er berettiget i henhold til betingelserne i den nævnte forordning. Herefter påhviler det navnlig Kommissionen at kontrollere, om den varespecifikation, som er bilagt ansøgningen, er i overensstemmelse med forordning nr. 2081/92, og på grundlag af elementerne i denne specifikation efterprøve, om betegnelsen opfylder betingelserne i artikel 2, stk. 2, litra a) eller b), i den nævnte forordning. Begrundelsen for denne kompetencefordelingsordning er navnlig, at en registrering forudsætter en kontrol af, at visse betingelser er opfyldt, hvilket i vidt omfang kræver indgående kendskab til forhold, som er særegne for den pågældende medlemsstat, og som de kompetente myndigheder i denne stat er bedst til at kontrollere. Det er derfor kun spørgsmål, der går ud på at få oplyst, om en betegnelse er hævdunden, eller på at få fastlagt det geografiske område, der falder ind under den kontrol, som de kompetente nationale myndigheder skal foretage. For så vidt angår anbringendet om, at det ikke er muligt at gøre

³⁴ Rådets forordning (EØF) nr. 2081/92 af 14.7.1992 om beskyttelse af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser for landbrugsprodukter og levnedsmidler (EFT L 208, s. 1).

indsigelse på nationalt plan mod den foranstaltning, som registreringsansøgningen udgør, henviste Domstolen til den retspraksis, hvorefter det tilkommer de nationale domstole at træffe afgørelse vedrørende lovligheden af en ansøgning om registrering af en betegnelse, og derfor at realitetsbehandle en sag, der anlægges herom, selv om de nationale procesregler ikke foreskriver dette i et sådant tilfælde (dom af 3.12.1992, sag C-97/91, *Oleificio Borelli mod Kommissionen*, Sml. I, s. 6313, præmis 13).

18. For så vidt angår *personalesager* skal tre domme nævnes. Det bemærkes, at i det omfang disse sager rejste spørgsmål om grundrettigheder, er de ikke kun af interesse for fortolkningen af vedtægten for tjenestemænd i Fællesskaberne, men også for fællesskabsretsordenen i sin helhed.

I sagen *Connolly mod Kommissionen* (dom af 6.3.2001, sag C-274/99 P, Sml. I, s. 1611) præciserede Domstolen rammerne for den yringsfrihed, som Fællesskabernes tjenestemænd har for så vidt angår offentliggørelse af tekster, der vedrører Fællesskaberne virksomhed, som de i henhold til vedtægtens artikel 17 skal indhente et forudgående samtykke til. Connolly, tjenestemand ved Kommissionen, der havde offentliggjort en bog uden at ansøge om det i vedtægten fastsatte forudgående samtykke, blev gjort til genstand for en disciplinær forfølgning. Efter udtalelse fra Disciplinærrådet blev Connolly fjernet fra tjenesten. Han anlagde sag ved Retten i Første Instans med henblik på at få annulleret afgørelsen om at fjerne ham fra tjenesten. Retten i Første Instans frifandt Kommissionen ved dom af 19. maj 1999, *Connolly mod Kommissionen* (forenede sager T-34/96 og T-163/96, Sml. Pers. I-A, s. 87, og II, s. 463). Connolly appellerede denne dom til Domstolen.

Appellen blev forkastet. Domstolen erindrer i sin dom om, at grundrettighederne, hvortil yringsfriheden hører, udgør en del af fællesskabsrettens almindelige principper. Domstolen bemærkede under anvendelse af de samme ord, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har benyttet, at yringsfriheden er en af de vigtigste dele af grundlaget for et demokratisk samfund, og er en af de grundlæggende forudsætninger for samfundets fremskridt og ethvert menneskes udvikling. Begrænsninger af yringsfriheden, som de er opregnet i artikel 10, stk. 2, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (EMRK), skal fortolkes snævert. Kravet om, at der skal anmodes om et forudgående samtykke ved offentliggørelsen af værker, der er forbundet med Fællesskabernes virksomhed, udgør en del af beskyttelsen af institutionernes rettigheder. En sådan ordning med forudgående samtykke afspejler det tillidsforhold, der skal være mellem en arbejdsgiver og de ansatte,

navnlig når de varetager vigtige opgaver af offentlig karakter. Domstolen erindrer om, at Fællesskabets retsinstanser skal sikre en korrekt afvejning af ytringsfriheden og institutionernes legitime formål, og de nævnte retsinstanser skal anvende disse principper på de konkrete faktiske omstændigheder. Domstolen konkluderede, at Connolly ikke kun blev fjernet fra tjenesten, fordi han ikke havde anmodet om forudgående samtykke til offentliggørelse, eller fordi han havde givet udtryk for en anden holdning, men også fordi han havde offentliggjort en tekst, hvori han groft kritiserede medlemmer af Kommissionen og andre overordnede og stillede spørgsmålstejn ved de grundlæggende politiske holdninger, som medlemsstaterne for Fællesskabet har fastsat i traktaten. Under disse omstændigheder fandt Domstolen, at han uopretteligt havde brudt den tillid, som Kommissionen kan forlange af sine tjenestemænd, og derfor gjort det umuligt at opretholde nogen form for arbejdsforhold til institutionen.

I sagen *Kommissionen mod Cwik* (dom af 13.12.2001, sag C-340/00 P, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser) stadfæstede Domstolen i appelsagen en dom afsagt af Retten i Første Instans (dom af 14.7.2000, sag T-82/99, *Cwik mod Kommissionen*, Sml. Pers. I-A, s. 155, og II, s. 713). Retten havde annulleret en afgørelse fra Kommissionen, hvorved Cwik, tjenestemand ved De Europæiske Fællesskaber, blev nægtet samtykke til at offentliggøre teksten til et foredrag, som han havde holdt. Domstolen bragte de i den ovennævnte *Connolly*-dom opstillede principper i erindring i forbindelse med, at den forkastede de anbringender, Kommissionen havde påberåbt sig. Domstolen bemærkede, at Retten ikke havde undladt at tage hensyn til den præventive funktion af den i vedtægten fastsatte ordning med et forudgående samtykke, men blot havde forkastet den anførte begrundelse for afgørelsen om at nægte offentliggørelse som utilstrækkelig, for så vidt som den blot konstaterede, at der forelå en risiko for, at De Europæiske Fællesskabers interesser krænkes, såfremt tjenestemanden har en anden holdning end Kommissionen. Domstolen bemærkede i den forbindelse, at kun en reel risiko for en alvorlig krænkelse af De Europæiske Fællesskabers interesser, der godtgøres på grundlag af konkrete og objektive omstændigheder, kan begrunde en nægtelse af samtykke til offentliggørelse.

I sagen *D og Sverige mod Rådet* (dom af 31.5.2001, forenede sager C-122/99 P og C-125/99 P, Sml. I, s. 4319) forkastede Domstolen to appeller iværksat af D og Kongeriget Sverige til prøvelse af dom afsagt af Retten i Første Instans den 28. januar 1999, *D mod Rådet* (sag T-264/97, Sml. Pers. I-A, s. 1, og II, s. 1), hvorved Retten havde frifundet Rådet i en sag, som D havde anlagt med påstand om annulation af Rådets afgørelse, hvorved D fik

afslag på tildeling af husstandstillæg. De faktiske omstændigheder var som følger: Den svenske statsborger D, som er tjenestemand i De Europæiske Fællesskaber og ansat ved Rådet, havde i Sverige fået registreret partnerskab med en anden svensk statsborger af samme køn. Han havde anmodet Rådet om, at hans registrerede partnerskab blev sidestillet med et ægteskab, således at han kunne oppebære det i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber fastsatte husstandstillæg. Rådet afslog hans anmodning med henvisning til, at vedtægtens bestemmelser ikke kunne fortolkes således, at et »registreret partnerskab« sidestilles med et ægteskab. Retten havde bekræftet lovligheden af denne afgørelse, og Domstolen forkastede de af Rettens dom iværksatte appelsager.

De vigtigste anbringender i appelsagen var dem, der vedrørte fortolkningen af vedtægten og ligebehandling. Domstolen fastslog, at henset til de mange forskelle, der findes i de nationale ordninger, for så vidt angår den retlige behandling af par af samme køn, kan Fællesskabets retsinstanser ikke fortolke vedtægten på en sådan måde, at retsforhold, som ikke vedrører ægteskabet, kan sidestilles hermed. Den tilføjede, at det »alene [tilkommer] lovgiver at træffe foranstaltninger med henblik på at ændre dette forhold, f.eks. ved at ændre vedtægten« (præmis 38). For så vidt angår anvendelsen af princippet om ligebehandling skulle Domstolen tage stilling til, om en tjenestemand, der har indgået et registreret partnerskab med en anden person af samme køn, kan sammenlignes med en gift tjenestemand. Domstolen fastslog, at disse situationer, når henses til, at medlemsstaternes lovgivninger på området udviser store forskelle og en generel mangel på sidestilling mellem ægteskab og andre former for lovmæssig forening end ægteskab, ikke er sammenlignelige.

B — Domstolens sammensætning

(Sammensætning efter rangfølge pr. 1.1.2001)

Første række, fra venstre mod højre:

Dommer V. Skouris, førstegeneraladvokat D. Ruiz-Jarabo Colomer, dommer C. Gulmann, præsident G.C. Rodríguez Iglesias, dommerne A.M. La Pergola, M. Wathelet og generaladvokat F.G. Jacobs.

Anden række, fra venstre mod højre:

Dommerne R. Schintgen, P. Jann, generaladvokat A. Tizzano, dommer D.A.O. Edward, generaladvokat P. Léger, dommer L. Sevón og generaladvokaterne S. Alber og J. Mischo.

Tredje række, fra venstre mod højre:

Generaladvokat C. Stix-Hackl, dommerne J.-P. Puissochet, C.W.A. Timmermans, N. Colneric, F. Macken, S. von Bahr, J.N. Cunha Rodrigues, generaladvokat L.A. Geelhoed og justitssekretær R. Grass.

1. Domstolens medlemmer (efter tiltrædelsestidspunkt)

Gil Carlos Rodríguez Iglesias

Født i 1946; lektor, derefter professor (universiteterne i Oviedo og Freiburg im Breisgau, Det Frie Universitet i Madrid, Complutense-Universitetet i Madrid og Granada Universitet); bestyrer af Institut for Folkeret (Granada); medlem af kuratoriet for Max-Planck-Institutet for Folkeret og Komparativ Ret, Heidelberg; doktor honoris causa ved Torino's Universitet, ved Universitetet i Cluj-Napoca og ved Saarlands Universitet; Honorary Bencher ved Gray's Inn (London) og King's Inn (Dublin); æresmedlem af Society of Advanced Legal Studies (London), og af Academia Asturiana de Jurisprudencia; dommer ved Domstolen fra den 31. januar 1986; præsident for Domstolen siden den 7. oktober 1994.

Francis G. Jacobs, QC

Født i 1939; barrister; ansat i sekretariatet i Den Europæiske Menneskerettighedskommission; referendar hos generaladvokat J.P. Warner; professor i fællesskabsret (King's College, London); forfatter af flere værker om fællesskabsret; generaladvokat ved Domstolen siden den 7. oktober 1988.

Claus Christian Gulmann

Født i 1942; embedsmand i Justitsministeriet; referendar for dommer Max Sørensen; professor i folkeret og fællesskabsret og formand for Det Retsvidenskabelige Fagråd ved Københavns Universitet; advokat; formand for og medlem af voldgiftsretter; medlem af ankenævn; generaladvokat ved Domstolen fra den 7. oktober 1991 til den 6. oktober 1994; dommer ved Domstolen siden den 7. oktober 1994.

David Alexander Ogilvy Edward

Født i 1934; advokat (Skotland); Queen's Counsel (Skotland); sekretær, derefter kurator for Faculty of Advocates; formand for Den Rådgivende Kommission for Advokaterne i Fællesskabet; Salvesen professor i europæiske institutioner og bestyrer for Europa-Institutet, Edinburghs Universitet; særlig rådgiver for Overhusets EF-udvalg; Honorary Bencher i Gray's Inn, London; dommer ved Retten i Første Instans fra den 25. september 1989 til den 9. marts 1992; dommer ved Domstolen siden den 10. marts 1992.

Antonio Mario La Pergola

Født i 1931; professor i statsforfatningsret og almindelig og komparativ offentlig ret (ved universiteterne i Padova, Bologna og Rom); medlem af Consiglio Superiore della Magistratura (1976-1978); medlem af og derefter præsident for Corte costituzionale (1986-1987); minister for europæiske anliggender (1987-1989); medlem af Europa-Parlamentet (1989-1994); dommer ved Domstolen fra den 7. oktober 1994 til den 31. december 1994; generaladvokat ved Domstolen fra den 1. januar 1995 til den 14. december 1999; dommer ved Domstolen siden den 15. december 1999.

Jean-Pierre Puissechet

Født i 1936; medlem af Frankrigs Conseil d'État; direktør og senere generaldirektør for Rådet for De Europæiske Fællesskabs Juridiske Tjeneste (1968-1973); generaldirektør for Agence nationale pour l'emploi (1973-1975); direktør for den centrale administration i Industriministeriet (1977-1979); direktør for OECD's Direktorat for Juridiske Anliggender (1979-1985); direktør for Det Internationale Institut for Offentlig Administration (1985-1987); juridisk konsulent og direktør for Udenrigsministeriets Direktorat for Juridiske Anliggender (1987-1994); dommer ved Domstolen siden den 7. oktober 1994.

Philippe Léger

Født i 1938; embedsmand i Justitsministeriet (1966-1970); kabinetssekretær og derefter teknisk rådgiver i kabinettet for ministeren for livskvalitet i 1976; teknisk rådgiver i justitsministerens kabinet (1976-1978); underdirektør i Justitsministeriets Afdeling for Straffesager og Benådninger (1978-1983); medlem af Cour d'appel de Paris (1983-1986); vicekabinetschef i Justitsministeriet (1986); præsident for Tribunal de grande instance de Bobigny (1986-1993); direktør for justitsministerens kabinet og statsadvokat ved Cour d'appel de Paris (1993-1994); assisterende professor ved Université René Descartes (Paris V) (1988-1993); generaladvokat ved Domstolen siden den 7. oktober 1994.

Peter Jann

Født i 1935; dr.jur. ved Universitæt Wien (1957); udnævnt til dommer med tjeneste i Forbundsjustitsministeriet (1961); pressedommer ved Straf-Bezirksgericht Wien (1963-1966); pressetalsmand ved Forbundsjustitsministeriet (1966-1970), derefter tjeneste i ministeriets internationale afdeling; rådgiver for parlamentets retsudvalg og pressetalsmand i parlamentet (1973-1978); udnævnt til medlem af forfatningsdomstolen (1978); permanent refererende dommer ved denne domstol indtil 1994; dommer ved EF-Domstolen fra den 19. januar 1995.

Leif Sevón

Født i 1941; juridisk licentiatgrad (OTL) ved Helsingfors Universitet; direktør i Justitsministeriet; rådgiver ved Udenrigsministeriets Handelsdepartement; dommer ved Finlands højesteret; dommer ved EFTA-Domstolen; præsident for EFTA-Domstolen; dommer ved Domstolen siden den 19. januar 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Født i 1949; byretsdommer; dommer ved Consejo General del Poder Judicial; lektor; professor; kabinetschef for præsidenten for Consejo General del Poder Judicial; ad hoc-dommer ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol; dommer ved Tribunal Supremo siden 1996; generaladvokat ved Domstolen siden den 19. januar 1995.

Melchior Wathelet

Født i 1949; vicepremierminister, forsvarsminister (1995); borgmester i Verviers; vicepremierminister, justitsminister og økonomiminister (1992-1995); vicepremierminister, justitsminister og minister for små og mellemstore virksomheder (1988-1991); medlem af deputeretkammeret (1977-1995); juridisk og økonomisk kandidateksamen (Universitetet i Liège); Master of Laws (Harvard University, USA); professor ved Det Katolske Universitet i Louvain-la-Neuve; dommer ved Domstolen siden den 19. september 1995.

Romain Schintgen

Født i 1939; avocat-avoué (beskikkelse som advokat med særlige procedurebeføjelser); administrateur général i det luxembourgske Arbejdsministerium; formand for Luxembourgs Økonomiske og Sociale Råd; medlem af bestyrelsen i Société nationale de crédit et d'investissement og i Société européenne des satellites; regeringens repræsentant i Udvalget for Den Europæiske Socialfond, Det Rådgivende Udvalg for Arbejdskraftens Frie Bevægelighed og i Styrelsesrådet for Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene; dommer ved Retten i Første Instans fra den 25. september 1989 til den 11. juli 1996; dommer ved Domstolen siden den 12. juli 1996.

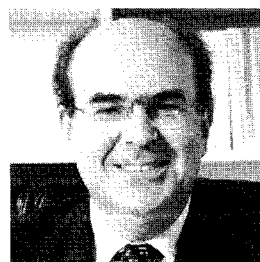
Siegbert Alber

Født i 1936; jurastudier ved universiteterne i Tübingen, Berlin, Paris, Hamburg og Wien; yderligere studier i Torino og Cambridge; medlem af den tyske forbundsdag fra 1969 til 1980; medlem af Europa-Parlamentet i 1977; medlem og senere formand (1993-1994) for Udvalget om Retlige Anliggender og Borgerlige Rettigheder; formand for delegationen for forbindelserne til de baltiske lande, for Undergruppen vedrørende Databeskyttelse og for Undergruppen vedrørende Giftige og Farlige stoffer; næstformand for Europa-Parlamentet fra 1984 til 1992; generaladvokat ved Domstolen siden den 7. oktober 1997.

Jean Mischo

Født i 1938; cand.jur. og scient.pol. (universiteterne i Montpellier, Paris og Cambridge); medlem af Kommissionens Juridiske Tjeneste, derefter ekspeditionssekretær i to kommissionsmedlemmers kabinetter; legationssekretær i Storhertugdømmet Luxembourgs Udenrigsministerium, Retsafdelingen; stedfortræder for Luxembourgs faste repræsentant ved De Europæiske Fællesskaber; direktør for Udenrigsministeriets Politiske Afdeling; generaladvokat ved Domstolen fra den 13. januar 1986 til den 6. oktober 1991; generalsekretær i Udenrigsministeriet; generaladvokat ved Domstolen siden den 19. december 1997.

Vassilios Skouris

Født i 1948; juridisk eksamen fra Det Frie Universitet i Berlin (1970); dr.jur. i forfatningsret og forvaltningsret ved Hamburgs universitet (1973); lektor ved Hamburgs universitet (1972-1977); professor i offentlig ret ved Bielefeld universitet (1978); professor i offentlig ret ved Thessalonikis universitet (1982); indenrigsminister (1986 og 1996); medlem af bestyrelsen for Kretas universitet (1983-1987); direktør for Center for International og Europæisk Økonomisk Ret, Thessaloniki (fra 1997); formand for Græsk Selskab for Europæisk Ret (1992-1994); medlem af det græske Forskningsråd (1993-1995); medlem af det øverste udvalg for udvælgelsen af græske tjenestemænd (1994-1996); medlem af Videnskabeligt Udvalg ved Akademi for Europæisk Ret i Trier (fra 1995); medlem af bestyrelsen for den græske Dommerskole (1995-1996); medlem af Udenrigsministeriets Videnskabelige Udvalg (1997-1998); formand for det græske Økonomiske og Sociale Råd i 1998; dommer ved Domstolen siden den 8. juni 1999.

Fidelma O'Kelly Macken

Født i 1945; barrister i Irland (1972); juridisk rådgiver inden for patent- og varemærkeret (1973-79); barrister (1979-1995) og Senior Counsel (1995-1998) i Irland; møderet i England og Wales; dommer i High Court, Irland (1998); lektor i retssystemer og juridisk metode og Averil Deverell-lektor i erhvervsret ved Trinity College, Dublin; Bencher af Honourable Society of King's Inns; dommer ved Domstolen siden den 6. oktober 1999.

Ninon Colneric

Født i 1948; universitetsstudier i Tübingen, München og Genève; efter forskningsophold i London dr. jur. ved Universität München; dommer ved Arbeitsgericht Oldenburg; autorisation fra Universität Bremen inden for retsområderne arbejdsret, retssociologi og socialret; midlertidig professor ved det juridiske fakultet på universiteterne i Frankfurt og Bremen; siden 1989 præsident for Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein; ekspert i et projekt under European Expertise Service (EU) vedrørende arbejdsretsreformen i Kirgisistan (1994-1995); æresprofessor i arbejdsret ved Universität Bremen; særligt i europæisk arbejdsret; dommer ved EF-Domstolen siden den 15. juli 2000.

Stig von Bahr

Født i 1939; har arbejdet for Rigsdagens ombudsmand, for den svenske regerings sekretariat og i ministerierne, navnlig som kontorchef i Finansministeriet; udnævnt til dommer ved Kammarrätten i Göteborg i 1981, derefter udnævnt til dommer ved Regeringsrätten i 1985; har deltaget i udarbejdelsen af adskillige officielle rapporter, navnlig om skatte- og regnskabslovgivning; har bl.a. været formand for udvalget for inflationstilpasset indkomstbeskatning, formand for regnskabsudvalget og særlig rapportør i udvalget for regler om beskatning af private selskabsejere; har også været formand for udvalget for regnskabsmæssige standarder og medlem af bestyrelsen for den nationale domstolsstyrelse og for det finansielle tilsynsråd; har offentliggjort adskillige artikler, navnlig på det skatteretlige område; dommer ved Domstolen siden den 7. oktober 2000.

Antonio Tizzano

Født i 1940; diverse undervisningsopgaver ved italienske universiteter; juridisk konsulent ved Italiens Faste Repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber (1984-1992); advokat med møderet for Kassationsretten og andre overordnede retsinstanser; medlem af den italienske delegation ved internationale forhandlinger og regeringskonferencer, herunder navnlig Europæisk Fælles Akt og traktaten om Den Europæiske Union; har udgivet forskellige publikationer; medlem af en uafhængig gruppe af eksperter, som blev udpeget til at undersøge Europa-Kommissionens finanser (1999); professor i fællesskabsret; direktør for instituttet for international ret og fællesskabsret ved Rom's Universitet; generaladvokat ved Domstolen siden 7. oktober 2000.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Født i 1940; forskellige dommerfunktioner (1964-1977); tildelt forskellige opgaver af regeringen med henblik på gennemførelsen og samordningen af undersøgelser om reformen af domstolssystemet; regeringens repræsentant ved Den Europæiske Menneskerettighedskommission og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (1980-1984); ekspert ved Europarådets styringsudvalg for menneskerettigheder (1980-1985); medlem af udvalget for revision af straffeloven og af lov om strafferetsplejen; Procurador-Geral da República (1984-2000); medlem af overvågningsudvalget for Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) (1999-2000); dommer ved Domstolen siden den 7. oktober 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Født i 1941; referendar ved De Europæiske Fællesskabers Domstol (1966-1969); tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (1969-1977); dr.jur. (Leiden's Universitet); professor i EF-ret ved Groningen's Universitet (1977-1989); assisterende dommer ved appelretten i Arnhem; har udgivet forskellige publikationer; assisterende generaldirektør ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskabers Juridiske Tjeneste (1989-2000); professor i fællesskabsret ved Amsterdam's Universitet; dommer ved Domstolen siden den 7. oktober 2000.

Leendert Adrie Geelhoed

Født i 1942; forskningsmedarbejder på Utrecht's Universitet (1970-1971); referendar ved De Europæiske Fællesskabers Domstol (1971-1974); ledende konsulent i justitsministeriet (1975-1982); medlem af det rådgivende udvalg for regeringspolitikken (1983-1990); forskellige undervisningsopgaver; direktør i Økonomiministeriet (1990-1997); direktør i Ministeriet for Almindelige Anliggender (1997-2000); generaladvokat ved Domstolen siden den 7. oktober 2000.

Christine Stix-Hackl

Født i 1957; jurastudier (Wien's Universitet), studier efter kandidateksamen i EF-ret (Europakollegiet, Brügge); medlem af Østrigs udenrigstjeneste (siden 1982); Den østrigske ambassade i Prag (attaché) og specialiseret i international ret (1984-1988); Kommissionen for De Europæiske Fællesskabers Juridiske Tjeneste (1989); chef for juridisk tjeneste, afdelingen for EU-ret i Forbundsudenrigsministeriet (1992-2000, befuldmægtiget minister) deltagelse i forhandlingerne om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og om Republikken Østrigs tiltrædelse af Den Europæiske Union; østrigsk generalkonsul i Zürich (2000); forskellige undervisningsopgaver og publikationer; generaladvokat ved Domstolen siden den 7. oktober 2000.

Roger Grass

Født i 1948; afgangseksamen fra Institut d'études politiques de Paris og kandidateksamen i politisk videnskab og offentlig ret; statsadvokat-fuldmægtig ved Tribunal de grande instance de Versailles; ekspeditionssekretær ved Domstolen; generalsekretær for anklagemyndigheden ved Cour d'appel de Paris; ansat i den franske justitsministers kabinet; referendar hos Domstolens præsident; justitssekretær ved Domstolen siden den 10. februar 1994.

2. Sammensætning efter rangfølge

fra den 1. januar 2001 til den 6. oktober 2001

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, Domstolens præsident
C. GULMANN, formand for Tredje og Sjette Afdeling
A.M. LA PERGOLA, formand for Fjerde og Femte Afdeling
D. RUIZ-JARABO COLOMER, førstegeneraladvokat
M. WATHELET, formand for Første Afdeling
V. SKOURIS, formand for Anden Afdeling
F.G. JACOBS, generaladvokat
D.A.O. EDWARD, dommer
J.-P. PUISSOCHET, dommer
P. LEGER, generaladvokat
P. JANN, dommer
L. SEVÓN, dommer
R. SCHINTGEN, dommer
S. ALBER, generaladvokat
J. MISCHO, generaladvokat
F. MACKEN, dommer
N. COLNERIC, dommer
S. von BAHR, dommer
A. TIZZANO, generaladvokat
J.N. CUNHA RODRIGUES, dommer
C.W.A. TIMMERMANS, dommer
L.A. GEELHOED, generaladvokat
C. STIX-HACKL, generaladvokat

R. GRASS, justitssekretær

fra den 7. oktober 2001 til den 31. december 2001

G.C. RODRÍGUEZ IGLESIAS, Domstolens præsident

P. JANN, formand for Første og Femte Afdeling

S. ALBER, førstegeneraladvokat

F. MACKEN, formand for Tredje og Sjette Afdeling

N. COLNERIC, Formand for Anden Afdeling

S. von BAHR, Formand for Fjerde Afdeling

F.G. JACOBS, generaladvokat

C. GULMANN, dommer

D.A.O. EDWARD, dommer

A.M. LA PERGOLA, dommer

J.-P. PUISSOCHET, dommer

P. LEGER, generaladvokat

L. SEVÓN, dommer

D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat

M. WATHELET, dommer

R. SCHINTGEN, dommer

J. MISCHO, generaladvokat

V. SKOURIS, dommer

A. TIZZANO, generaladvokat

J.N. CUNHA RODRIGUES, dommer

C.W.A. TIMMERMANS, dommer

L.A. GEELHOED, generaladvokat

C. STIX-HACKL, generaladvokat

R. GRASS, justitssekretær

3. Tidligere medlemmer af Domstolen

Massimo PILOTTI, dommer (1952-1958), præsident 1952-1958
Petrus Josephus Servatius SERRARENS, dommer (1952-1958)
Otto RIESE, dommer (1952-1963)
Louis DELVAUX, dommer (1952-1967)
Jacques RUEFF, dommer (1952-1959 og 1960-1962)
Charles Léon HAMMES, dommer (1952-1967), præsident 1964-1967
Adrianus VAN KLEFFENS, dommer (1952-1958)
Maurice LAGRANGE, generaladvokat (1952-1964)
Karl ROEMER, generaladvokat (1953-1973)
Rino ROSSI, dommer (1958-1964)
Andreas Matthias DONNER, dommer (1958-1979), præsident 1958-1964
Nicola CATALANO, dommer (1958-1962)
Alberto TRABUCCHI, dommer (1962-1972), siden generaladvokat (1973-1976)
Robert LECOURT, dommer (1962-1976), præsident 1967-1976
Walter STRAUSS, dommer (1963-1970)
Riccardo MONACO, dommer (1964-1976)
Joseph GAND, generaladvokat (1964-1970)
Josse J. MERTENS DE WILMARS, dommer (1967-1984), præsident 1980-1984
Pierre PESCATORE, dommer (1967-1985)
Hans KUTSCHER, dommer (1970-1980), præsident 1976-1980
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, generaladvokat (1970-1972)
Henri MAYRAS, generaladvokat (1972-1981)
Cearbhall O'DALAIGH, dommer (1973-1974)
Max SØRENSEN, dommer (1973-1979)
Alexander J. MACKENZIE STUART, dommer (1973-1988), præsident 1984-1988
Jean-Pierre WARNER, generaladvokat (1973-1981)
Gerhard REISCHL, generaladvokat (1973-1981)
Aindrias O'KEEFFE, dommer (1975-1985)
Francesco CAPOTORTI, dommer (1976), siden generaladvokat (1976-1982)
Giacinto BOSCO, dommer (1976-1988)
Adolphe TOUFFAIT, dommer (1976-1982)
Thymen KOOPMANS, dommer (1979-1990)
Ole DUE, dommer (1979-1994), præsident 1988-1994
Ulrich EVERLING, dommer (1980-1988)
Alexandros CHLOROS, dommer (1981-1982)

Sir Gordon SLYNN, generaladvokat (1981-1988), siden dommer (1988-1992)
 Simone ROZES, generaladvokat (1981-1984)
 VERLOREN van THEMAAT Pieter, generaladvokat (1981-1986)
 Fernand GRÉVISSE, dommer (1981-1982 og 1988-1994)
 Kai BAHLMANN, dommer (1982-1988)
 G. Federico MANCINI, generaladvokat (1982-1988), siden dommer (1988-1999)
 Yves GALMOT, dommer (1982-1988)
 Constantinos KAKOURIS, dommer (1983-1997)
 Carl Otto LENZ, generaladvokat (1984-1997)
 Marco DARMON, generaladvokat (1984-1994)
 René JOLIET, dommer (1984-1995)
 Thomas Francis O'HIGGINS, dommer (1985-1991)
 Fernand SCHOCKWEILER, dommer (1985-1996)
 José Luis Da CRUZ VILAÇA, generaladvokat (1986-1988)
 Manuel DIEZ DE VELASCO, dommer (1988-1994)
 Manfred ZULEEG, dommer (1988-1994)
 Walter VAN GERVEN, generaladvokat (1988-1994)
 Giuseppe TESAURO, generaladvokat (1988-1998)
 Michael Bendik ELMER, generaladvokat (1994-1997)
 Krateros IOANNOU, dommer (1997-1999)
 José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, dommer (1986-2000)
 Paul Joan George KAPTEYN, dommer (1990-2000)
 Georges COSMAS, generaladvokat (1994-2000)
 Günter HIRSCH, dommer (1994-2000)
 Hans RAGNEMALM, dommer (1995-2000)
 Nial FENNELLY, generaladvokat (1995-2000)
 Antonio SAGGIO, generaladvokat (1998-2000)

— Præsidenter

Massimo PILOTTI (1952-1958)
 Andreas Matthias DONNER (1958-1964)
 Charles Léon HAMMES (1964-1967)
 Robert LECOURT (1967-1976)
 Hans KUTSCHER (1976-1980)
 Josse J. MERTENS DE WILMARS (1980-1984)
 Alexander John MACKENZIE STUART (1984-1988)
 Ole DUE (1988-1994)

— Justitssekretærer

Albert VAN HOUTTE (1953-1982)

Paul HEIM (1982-1988)

Jean-Guy GIRAUD (1988-1994)

Kapitel II

De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans

A — Arbejdet ved Retten i Første Instans i 2001
ved Rettens præsident, Bo Vesterdorf

2001 var præget af stabilitet i tallene angående den retlige virksomhed ved De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans.

Generelt var antallet af sager indført i registret, antallet af afsluttede sager og antallet af verserende sager på nogle få sager nær det samme som i 2000.

For det første blev der i 2001 anlagt 327 sager ved Retten ¹. Når dette tal er lavere end tallet for 2000, der var på 387, skyldes det navnlig, at der ikke blev anlagt nogen sagskomplekser.

Antallet af afgjorte sager, ikke medregnet sager vedrørende særlige rettergangsformer, var på 325 (dvs. 216 efter forening af sager), hvor det var på 327 i 2000. Det bemærkes, at antallet af afgjorte sager angående intellektuel ejendomsret er i mærkbar stigning, idet det steg fra 7 i 2000 til 30 det følgende år.

Der blev afsagt 14 domme (mod 24 domme i 2000 og 39 i 1999) af afdelinger sammensat af fem dommere og 96 domme (mod 82 i 2000 og 74 i 1999) af afdelinger med tre dommere. Der blev afsagt 10 domme i sager, hvor Retten var sat med en enkelt dommer (mod 11 i 2000).

Ingen sager blev i 2001 behandlet i plenum, og der blev ikke udpeget en generaladvokat i nogen sager.

Antallet af sager angående begæringer om foreløbige forholdsregler var fortsat højt: Der blev indgivet 37 begæringer (mod 43 i 2000 og 38 i 1999), og der blev truffet afgørelse i 41 sager vedrørende foreløbige forholdsregler (mod 45 i 2000).

Det samlede antal verserende sager ved årets udgang var således, ikke medregnet sager vedrørende særlige rettergangsformer, på 786 sager (mod 784 sager i 2000).

¹ Tallet omfatter ikke de 18 sager vedrørende særlige rettergangsformer, bl.a. angående ansøgninger om fri proces og begæringer om fastsættelse af sagsomkostninger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ved Retten blev nedbragt fra 23,5 måneder (i 2000) til 19,5 måneder.

Den 1. februar 2001 trådte de ændringer i Rettens procesreglementet i kraft, der har til formål at sikre en hurtigere sagsbehandling (EFT 2000 L 322, s. 4). Det er endnu for tidligt at vurdere disse ændringers faktiske virkning på den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ved Retten. Det kan dog konstateres, at der blev indgivet 12 begæringer om hasteprocedure i 2001, og at to af begæringerne blev taget til følge den 31. december 2001.

Konferencen mellem repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer traf den 6. juni 2001 afgørelse om udnævnelse af medlemmer af Retten for perioden fra den 1. september 2001 til den 31. august 2007. Ved afgørelsen blev dommerne J.D. Cooke, N.J. Forwood, R. García-Valdecasas y Fernández, P. Lindh, P. Mengozzi og J. Pirrung genudnævnt.

Endvidere udnævnte repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer Hubert Legal til medlem af Retten som efterfølger for dommer Potocki ved udløbet af dennes embedsperiode.

Bo Vesterdorf blev genvalgt til præsident for Retten for perioden fra den 20. september 2001 til den 3. august 2004.

Udviklingen i retspraksis ²

De vigtigste retsafgørelser fra 2001 vil blive fremstillet i et afsnit angående søgsmål om retsakters lovlighed (I), der omfatter langt størstedelen af de sager, der afgøres af Retten, et afsnit om erstatningssøgsmål (II) og et afsnit om begæringer om foreløbige forholdsregler (III).

I. Søgsmål om retsakters lovlighed

A. *Spørgsmål vedrørende antagelse til realitetsbehandling af annulationssøgsmål i henhold til artikel 230 EF*

Udviklingen i retspraksis vedrører begreberne retsakt, der kan anfægtes under et søgsmål, søgsmålsinteresse, søgsmålskompetence og søgsmålsfrist.

² Af hensyn til læseren nævnes artiklerne i EF- og EKSF-traktaten i den version, der har været gældende siden den 1.5.1999.

1. Begrebet retsakt, der kan anfægtes under et søgsmål

Ifølge fast retspraksis foreligger der retsakter eller beslutninger, der kan gøres til genstand for et annullationssøgsmål i medfør af artikel 230 EF, når foranstaltningerne har retligt bindende virkninger, som kan berøre sagsøgerens interesser gennem en væsentlig ændring af hans retsstilling.

I dom af 18. september 2001, *M6 m.fl. mod Kommissionen* (sag T-112/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), fastslog Retten, at ifølge denne retspraksis kan enhver fysisk eller juridisk person anlægge sag med påstand om annullation af en afgørelse truffet af en fællesskabsinstitution, som ikke — helt eller delvis — efterkommer en klar og præcis anmodning fra den pågældende person, der henhører under denne institutions kompetence. I en sådan situation har et helt eller delvist afslag på anmodningen bindende retsvirkninger, der kan berøre interesserne for den, der har fremsat anmodningen. I den foreliggende sag fastslog Retten, at den dispositive del af Kommissionens beslutning, der i medfør af konkurrencereglerne kun meddelte en negativattest (vedrørende en bestemmelse i en anmeldt aftale) og en fritagelse (for andre bestemmelser i samme aftale) for en del af den anmeldte aftales løbetid, i forhold til aftalens parter havde bindende retsvirkninger, der kunne berøre deres interesser.

Når der er tale om retsakter, hvis tilblivelse omfatter flere stadier, navnlig som afslutning på en intern procedure, er det som udgangspunkt kun foranstaltninger, som endeligt fastlægger institutionens standpunkt som afslutning på proceduren, der kan anfægtes, og ikke mellemliggende foranstaltninger, der har til formål at forberede den endelige beslutning.

I kendelse af 20. marts 2001, *Compagnia Portuale Pietro Chiesa mod Kommissionen* (sag T-59/00, Sml. II, s. 1019), henviste Retten til, at en institution, der — som det i henhold til de konkurrenceretlige regler er tilfældet for Kommissionen — har beføjelse til at fastslå, at der foreligger en overtrædelse, og til at pålægge sanktioner herfor, og som skal træffe afgørelse på foranledning af klager fra borgerne, nødvendigvis vedtager en retsakt, der har retsvirkninger, når den afslutter en undersøgelse, den har indledt på foranledning af en sådan klage. I den pågældende sag fandt Retten, at et dokument, hvori Kommissionen blot meddeler den pågældende, hvor langt den er kommet i en procedure, der er indledt mod en medlemsstat med henblik på at fastslå, om der foreligger en tilsidesættelse af artikel 82 EF og artikel 86 EF, sammenholdt, og oplyser den pågældende om sine foreløbige bemærkninger vedrørende den undersøgelse, den foretager med hensyn til

medlemsstaten, ikke kan anses for at afslutte proceduren. En sådan retsakt er derimod en mellemliggende foranstaltning.

Ved dom af 7. februar 2001, *Inpesca mod Kommissionen* (sag T-186/98 (appelsag C-170/01 P) Sml. II. s. 557), fandt Retten, at såfremt en anmodning om, at en fællesskabsinstitution tager en beslutning, der er blevet endelig, op til fornyet vurdering, er baseret på nye væsentlige omstændigheder, er den berørte institution forpligtet til at foretage en sådan vurdering. Institutionen skal efter den fornyede vurdering træffe en ny beslutning, hvis lovlighed i givet fald kan prøves af Fællesskabets retsinstanser. Såfremt anmodningen derimod ikke er baseret på sådanne omstændigheder, er institutionen ikke forpligtet til at imødekomme den. Heraf følger, at en sag, der anlægges til prøvelse af en afgørelse om ikke at tage en beslutning, der er blevet endelig, op til fornyet vurdering, skal fremmes til realitetsbehandling, hvis det viser sig, at anmodningen faktisk var baseret på nye væsentlige omstændigheder. Hvis det derimod viser sig, at anmodningen ikke er baseret på sådanne omstændigheder, skal sagen til prøvelse af afgørelsen om ikke at tage beslutningen op til fornyet vurdering afvises. I dommen fremhævede Retten, at optagelse af en beslutning, der er blevet endelig, til fornyet vurdering på grundlag af nye væsentlige omstændigheder, følger af de almindelige forvaltningsretlige principper, således som de nærmere er præciseret i Domstolens og Rettens praksis, og konstaterede, at sagsøgeren ikke havde fremlagt sådanne omstændigheder, der kunne begrunde, at der skulle bestå en forpligtelse til at foretage en fornyet vurdering af beslutningen om at afslå sagsøgerens støtteansøgning.

Der er også fast retspraksis for, at en sag angående påstand om annullation af en retsakt, der kun bekræfter en beslutning, der er blevet endelig, skal afvises. Begrebet bekræftende retsakt er navnlig blevet udviklet i retspraksis for at forhindre anlæggelse af sager, der bevirker, at søgsmålsfrister, der en gang er udløbet, kommer til at løbe igen. Når det ikke kan godtgøres, at der foreligger en sådan omgåelse af søgsmålsfristerne, har Fællesskabets retsinstanser undertiden anerkendt, at påstande vedrørende både en bekræftet beslutning og en bekræftende beslutning kunne antages til realitetsbehandling under samme sag. I kendelsen af 25. oktober 2001, *M6 mod Kommissionen* (sag T-354/00, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), fandt Retten imidlertid, at den sidste løsning ikke kan anvendes, når disse to beslutninger anfægtes under to forskellige søgsmål, og sagsøgeren kan fremføre sine argumenter under sagen angående den første beslutning.

I henhold til artikel 230, stk. 1, EF prøver Fællesskabets retsinstanser lovligheden af »de af Parlamentets retsakter, der skal have retsvirkning over for tredjemand«. Under et annulationssøgsmål anfægtede en række medlemmer af Europa-Parlamentet, Front National og Lista Emma Bonino lovligheden af en retsakt af 14. september 1999, hvorved Parlamentet havde besluttet at vedtage dels den fortolkning af Parlamentets forretningsordens artikel 29, stk. 1³, som Udvalget om Forfatningsspørgsmål havde foreslået, dels Udvalgets stillingtagen til spørgsmålet om overensstemmelse mellem stiftelseserklæringen for »Den Tekniske Gruppe for Uafhængige Medlemmer (TDI) — Blandet Gruppe« og denne bestemmelse i forretningsordenen, og at fastslå, at denne gruppe ikke eksisterede *ex tunc*.

Ifølge Retten kunne en sådan retsakt anfægtes ved Fællesskabets retsinstanser, for så vidt som den havde retsvirkninger, der gik ud over den interne tilrettelæggelse af Parlamentets arbejde (dom af 2.10.2001, forenede sager T-222/99, T-327/99 og T-329/99 (appelsager C-486/01 P og C-488/01 P), *Martinez m.fl. mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser). Indledningsvis fastslog den, at selv om formålet med en fællesskabsinstitutions forretningsorden er at sikre en hensigtsmæssig forretningsgang inden for institutionen, og de regler, som en forretningsorden indeholder, således i det væsentlige skal sikre et hensigtsmæssigt forhandlingsforløb, er dette ikke i sig selv til hinder for, at en retsakt som den ovennævnte, der er udstedt af Parlamentet, har retsvirkninger for andre, og at den derfor kan anfægtes under et annulationssøgsmål. Retten undersøgte den konkrete sag og fastslog for det første, at retsакten af 14. september 1999 påvirkede vilkårene for de pågældende medlemmers udøvelse af deres parlamentariske virksomhed, bl.a. ved, at de ikke kunne danne en politiske gruppe, og at den dermed havde retsvirkninger over for dem. Derefter udtalte den, at disse medlemmer, fordi de havde et mandat til at repræsentere folkene i de i Fællesskabet sammensluttede stater, i forhold til en retsakt fra Parlamentet, der havde retsvirkninger for vilkårene for udøvelsen af dette mandat, skulle anses for tredjemand i artikel 230, stk. 1, EF's forstand.

³

Artikel 29 med overskriften »Dannelse af politiske grupper« i Europa-Parlamentets forretningsorden i den affattelse, der trådte i kraft den 1.5.1999 (EFT L 202, s. 1), bestemmer i stk. 1, at »medlemmerne kan danne grupper efter politisk tilhørsforhold«.

2. Søgsmålsinteresse

Selv om der ikke er et udtrykkeligt krav om søgsmålsinteresse i artikel 230 EF, er dette ikke desto mindre en betingelse for at antage en sag til realitetsbehandling, der er anlagt af en fysisk eller juridisk person med påstand om annullation. En sådan interesse foreligger kun, hvis annullation af retsakten i sig selv kan have retsvirkninger (jf. bl.a. Rettens dom af 20.6.2001, sag T-188/99, *Euroalliances mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1757, og af 22.11.2001, sag T-9/98, *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser). Søgsmålsinteressen skal bedømmes i forhold til tidspunktet for sagsanlægget (ovennævnte dom i sagen *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie mod Kommissionen*), og den fysiske eller juridiske person, der har anlagt sagen, skal have en personlig interesse i søgsmålet.

Ifølge Retten er denne betingelse ikke opfyldt, når der anlægges en sag af en juridisk person med påstand om annullation af en beslutning rettet til en anden person om at give denne afslag på aktindsigt. I et sådant tilfælde kan det ikke anerkendes, at sagsøgeren — i den konkrete sag moderselskabet til adressaten for den anfægtede beslutning — har interesse i at anlægge sag med påstand om annullation af en sådan beslutning, eftersom den ikke skader sagsøgerens egne interesser. Retten fastslog, at sagsøgeren ikke selv havde fremsat begæring om aktindsigt, og at der ikke var rejst tvivl om, at sagsøgeren kunne have fremsat en sådan begæring (kendelse af 30.4.2001, sag T-41/00, *British American Tobacco International (Holdings) mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1301).

3. Søgsmålskompetence

I artikel 230, stk. 4, EF bestemmes det, at »enhver fysisk eller juridisk person kan [...] indbringe klage over beslutninger, der retter sig til ham, samt over beslutninger, som skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til en anden person, dog *berører ham umiddelbart og individuelt*«.

I 2001 afviste Retten under henvisning til manglende søgsmålskompetence en række sager angående påstand om annullation af enten beslutninger, som sagsøgerne ikke var adressater for, eller alment regulerende retsakter. I nogle sager skete der afvisning ved dom (Rettens dom af 7.2.2001, forenede sager T-38/99 — T-50/99, *Sociedade Agrícola dos Arinhos m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 585, af 21.3.2001, sag T-69/96, *Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1037, af 27.6.2001, sag T-166/99, *Andres de Dios m.fl. mod Rådet*, Sml. II, s. 1857, og af 12.7.2001, forenede

sager T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 og T-225/99, *Comafrika og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1975), i andre ved kendelse.

a) *Spørgsmålet om umiddelbar interesse*

Til opfyldelse af betingelsen om, at en borger skal være umiddelbart berørt af den anfægtede fællesskabsforanstaltning, kræves det, at foranstaltningen umiddelbart har indvirkning på den pågældendes retsstilling, og at den ikke overlader et skøn til foranstaltningens adressater, der skal gennemføre den, men at gennemførelsen skal ske helt automatisk, udelukkende i medfør af fællesskabsreglerne og uden anvendelse af andre mellemkommende regler. Denne betingelse er også opfyldt, når foranstaltningens adressater kun har en rent teoretisk mulighed for at undlade at efterkomme fællesskabsretsakten, og der ikke er nogen tvivl om, at de vil give retsakten virkninger efter dens indhold.

I kendelse af 25. april 2001, *Coillte Teoranta mod Kommissionen* (sag T-244/00 Sml. II, s. 1275), blev det fastslået, at der ikke forelå en direkte påvirkning af en erhvervsdrivendes retsstilling. Ifølge Retten er en erhvervsdrivende ikke umiddelbart berørt af en beslutning fra Kommissionen rettet til medlemsstaterne om, på grund af manglende overholdelse af EF-bestemmelserne, ikke at yde EF-finansiering af en række udgifter, som er afholdt af de godkendte udbetalende organer i medlemsstaterne og anmeldt til Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL), selv om der deriblandt er udgifter i forbindelse med udbetaling af støtte til den pågældende erhvervsdrivende. En sådan beslutning vedrører kun det økonomiske forhold mellem EUGFL og medlemsstaterne og indeholder ingen bestemmelse, hvorved det pålægges de pågældende nationale organer at kræve de angivne beløb tilbage fra beløbsmodtagerne. En korrekt opfyldelse af beslutningen indebærer blot, at vedkommende medlemsstat til EUGFL tilbagebetaler de beløb, som angår udgifter, der er blevet udelukket fra EF-finansiering. Under disse omstændigheder vil tilbagebetalingen af den fællesskabsstøtte, som den erhvervsdrivende fik udbetalt for de pågældende regnskabsår, ikke være en direkte følge af den pågældende beslutning, men derimod af den virksomhed, som de kompetente myndigheder på grundlag af den nationale lovgivning udfolder med henblik på at søge beløbet tilbagebetalt for at opfylde de fællesskabsretlige forpligtelser på området. Det kan her ikke udelukkes, at særlige forhold kan få de nationale myndigheder til at opgive kravet over for modtageren om tilbagebetaling af den omtvistede støtte og til

selv at afholde udgifterne i forbindelse med tilbagebetaling til EUGFL af de beløb, som de fejlagtigt havde anset sig for beføjet til at udbetale.

Derimod udtalte Retten vedrørende statsstøtte, at en virksomhed, der havde modtaget et investeringstilskud, var umiddelbart berørt af Kommissionens beslutning rettet til en medlemsstat, hvorved en bestemmelse i en stats årlige skattelov om at forlænge den periode, hvor investeringsprojektet skulle gennemføres for at være tilskudsberettiget, blev erklæret uforenelig med fællesmarkedet, for så vidt som forpligtelsen i beslutningen til at ophæve bestemmelsen nødvendigvis medførte, at de nationale myndigheder var tvunget til at tilbagesøge tilskuddet fra den pågældende virksomhed (ovennævnte dom afsagt af Retten den 22.11.2001, *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie mod Kommissionen*).

b) *Spørgsmålet om individuel interesse*

Siden Domstolens dom af 15. juli 1963, *Plaumann mod Kommissionen* (sag 25/62, Sml. 1954-1964, s. 411, org.ref.: Rec. s. 197), har der været fast retspraksis for, at andre end en beslutnings adressater vil kunne gøre gældende, at de berøres individuelt, som omhandlet i artikel 203, stk. 4, EF, hvis beslutningen berører deres retsstilling på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten. Opfyldelsen af denne betingelse er blevet konkret bedømt i talrige afgørelser, hvoraf kun nogle få fortjener særlig opmærksomhed ⁴.

Et antal portugisiske opdrættere af kamptyre havde anlagt sag med påstand om annullation af en bestemmelse i en beslutning fra Kommissionen — der var rettet til medlemsstaterne — der indeholdt et forbud mod, at der fra Portugal sendtes kamptyre til Spanien og Frankrig med henblik på kulturelle og

⁴ Med hensyn til vurderingen af individuel interesse se også Rettens kendelse af 24.1.2001, forenede sager T-112/00 og T-122/00, *Iberotam m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 97, af 30.1.2001, sag T-49/00, *Iposea mod Kommissionen*, Sml. II, s. 163, og sag T-215/00 (appelsag C-151/01 P), *La Conquete mod Kommissionen*, Sml. II, s. 181, og af 11.9.2001, sag T-270/99 (appelsag C-461/01 P), *Tessa og Tessas mod Rådet*, ovennævnte domme af 2.10.2001, *Martinez m.fl. mod Parlamentet*, og af 12.7.2001, *Comafrika og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, samt dom af 19.9.2001, sag T-58/99, *Mukand m.fl. mod Rådet*, og af 6.12.2001, sag T-43/98, *Emesa Sugar mod Rådet*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

sportslige begivenheder ⁵. Da sagsøgerne imidlertid ikke havde godtgjort, at de var individuelt berørt af den anfægtede retsakt, blev sagen afvist ved ovennævnte dom af 7. februar 2001, *Sociedade Agrícola dos Arinhos m.fl. mod Kommissionen*. Retten fandt i den forbindelse, at den omstændighed, at de kamptyre, eksportørerne opdrættede, skulle anvendes til at kæmpe under kulturelle eller sportslige begivenheder, at forsendelsen og transporten af dyrene var underlagt særlige bestemmelser, der sikrede en streng kontrol af alle de udførte dyr, og at de var registreret i stambøger for kamptyre, ikke skabte en sådan særlig situation, at sagsøgerne i forhold til den anfægtede beslutning adskilte sig fra enhver anden kvægopdrætter eller -eksportør, der var berørt af beslutningens afsendelsesforbud. Retten fastslog endvidere, at den anfægtede beslutning kun berørte dem på grund af det objektive forhold, at de var eksportører af kvæg på linje med enhver anden erhvervsdrivende, der udøvede samme eksportvirksomhed fra den pågældende medlemsstats område. Endvidere kan det forhold, at en person på den ene eller anden måde har medvirket i den proces, der har ført til vedtagelse af en fællesskabsretsakt, kun føre til, at denne person kan betragtes som individuelt berørt af den pågældende retsakt, når de gældende fællesskabsretlige bestemmelser giver ham visse processuelle garantier. Dette fandtes imidlertid ikke at være tilfældet for bestemmelserne i direktiv 89/662 og 90/425 om veterinærkontrol og zooteknisk kontrol i samhandelen inden for Fællesskabet ⁶.

Ved kendelse af 19. september 2001, *Federación de Cofradías de Pescadores de Guipúzcoa m.fl. mod Rådet* (forenede sager T-54/00 og T-73/00, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), afviste Retten sager, som var anlagt af en række skibsredere i Spanien med påstand om annullation af den niende rubrik i bilag I D til forordning (EF) nr. 2742/1999 ⁷, der med henblik på udveksling af fiskerimulighederne mellem Den Franske Republik og Den Portugisiske

⁵ Kommissionens beslutning 98/653/EF af 18.11.1998 om hasteforanstaltninger som følge af forekomsten af bovin spongiform encephalopati i Portugal (EFT L 311, s. 23).

⁶ Rådets direktiv 90/425/EØF af 26.6.1990 om veterinærkontrol og zooteknisk kontrol i samhandelen med visse levende dyr og produkter inden for Fællesskabet med henblik på gennemførelse af det indre marked (EFT L 224, s. 29) og Rådets direktiv 89/662/EØF af 11.12.1989 om veterinærkontrol i samhandelen i Fællesskabet med henblik på gennemførelse af det indre marked (EFT L 395, s. 13).

⁷ Rådets forordning (EF) nr. 2742/1999 af 17.12.1999 om fastsættelse for år 2000 af fiskerimuligheder og dertil knyttede betingelser for visse fiskebestande og grupper af fiskebestande gældende for EF-farvande og for EF-fartøjer i andre farvande, som er omfattet af fangstbegrænsninger, og om ændring af forordning (EF) nr. 66/98 (EFT L 341, s. 1).

Republik havde tilladt, at den kvote på 5 220 tons ansjoser, som sidstnævnte stat havde fået bevilget for ICES-område IX og X samt CECAF 34.1.1, i 2000 for 3 000 tons vedkommende kunne fiskes i ICES-område VIII, der henhørte under Frankrigs overhøjhed eller jurisdiktion⁸. Sagsøgerne fandtes ikke på grund af visse egenskaber, som var særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskilte dem fra alle andre, at være berørt af den anfægtede beslutning, der var almengyldig. Særligt havde Rådet ved vedtagelsen af bestemmelsen ingen forpligtelse til at tage hensyn til sagsøgernes særlige situation.

Selv om annullationssøgsmålet skulle afvises, bemærkede Retten, at den anfægtede retsakt altid kunne anfægtes af de berørte parter under en sag om erstatningsansvar uden for kontraktforhold i medfør af artikel 235 EF og 288 EF i det omfang, de fandt, at de havde lidt skade umiddelbart som følge af retsakten. Retten fastslog, at det almindelige fællesskabsretlige princip — der bygger på artikel 13 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (»EMRK«) af 4. november 1950 — om, at enhver, hvis rettigheder og friheder er blevet krænket, har krav på en effektiv retsbeskyttelse, var blevet fulgt i den konkrete sag.

Den sag, hvori der blev afsagt ovennævnte dom den 27. juni 2001, *Andres de Dios m.fl. mod Rådet*, gav Retten anledning til at gentage, at udtrykket »beslutning« i artikel 230, stk. 4, EF skal forstås i den tekniske betydning, der følger af artikel 249 EF. Idet Rådets beslutning 1999/307/EF af 1. maj 1999 om de nærmere bestemmelser for integration af Schengen-sekretariatet i Generalsekretariatet for Rådet (EFT L 119, s. 49) fandt anvendelse på objektive bestemte situationer og havde retsvirkninger for generelt og abstrakt fastlagte persongrupper, var den — til trods for sin betegnelse »beslutning« — en normativ retsakt. Retten undersøgte derefter, om sagsøgerne var berettigede til at anlægge sag med påstand om annullation af retsakten — som de ikke var adressater for — og fandt, at de ikke var individuelt berørt af den. Med hensyn til argumentet om, at sagsøgerne var individuelt berørt som følge af, at Rådet ikke havde indført en ansættelsesprocedure i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i vedtægten for tjenestemænd ved De Europæiske

⁸ ICES-området er det statistiske område, som Det Internationale Havundersøgelsesråd har fastlagt og afgrænset. »CECAF« er det franske initialord for Komitéen for Fiskeriet i det Østlige Centrale Atlanterhav.

Fællesskaber, som sagsøgerne kunne have deltaget i, fastslog Retten, at denne argumentation, hvorved det blev gjort gældende, at institutionen havde frataget dem proceduremæssige rettigheder, var uden betydning for bedømmelsen af adgangen til realitetsbehandling af et søgsmål rettet mod en normativ retsakt, medmindre det blev bevist, at institutionens valg udgjorde en procedurefordrejning. Der var imidlertid ikke blevet ført et sådant bevis i den konkrete sag. Retten fastslog endvidere, at for, at den omstændighed, at der er tale om en begrænset kreds af borgere, kan have nogen betydning som en faktor, der kan individualisere de pågældende borgere i relation til en normativ retsakt, skal den institution, som har udstedt den anfægtede retsakt, i forbindelse med retsaktens vedtagelse have været forpligtet til at tage hensyn til de pågældende borgeres særlige situation. Da det imidlertid ikke forelå bevist, at sagsøgerne var individuelt berørt, blev sagen afvist.

På statsstøtteområdet fremgår det af ovennævnte dom af 21. marts 2001, *Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mod Kommissionen*, at man skal være en konkurrent til en modtager af statsstøtte for at anses for at være en interesseret part i artikel 88, stk. 2, EF's forstand. Da sagsøgeren ikke stod i direkte konkurrence med støttemodtageren, kunne sagsøgeren ikke anerkendes at være en interesseret part, og sagen, hvorunder der var nedlagt påstand om annullation af Kommissionens beslutning om at godkende statsstøtte uden at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, der var foreskrevet i ovennævnte bestemmelse, blev afvist.

Derimod antog Retten et annullationssøgsmål til realitetsbehandling, der var anlagt af en af modtagerne af støtte i henhold til den pågældende generelle støtteordning med påstand om annullation af en beslutning truffet af Kommissionen om at erklære en bestemmelse i en skattelov uforenelig med fællesmarkedet og om at pålægge tilbagesøgning fra de virksomheder, der havde modtaget støtte i medfør af bestemmelsen. I ovennævnte dom af 22. november 2001, *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie mod Kommissionen*, blev sagsøgeren anset for at være individuelt berørt af den anfægtede beslutning. Retten fastslog, at en række forhold, der godtgjorde, at sagsøgerens investeringsprojekt særligt var blevet taget i betragtning, havde bragt den i en faktisk situation, der adskilte den fra enhver anden erhvervsdrivende.

Endvidere havde Retten i en række sager anledning til at gentage, under hvilke betingelser en erhvervssammenslutning kan anses for at være søgsmålsberettiget i henhold til artikel 230 EF (ovennævnte kendelser i sagen *Iberotam m.fl. mod Kommissionen* og *Federación de Cofradías de Pescadores de Guipúzcoa m.fl. mod Rådet*, og ovennævnte dom i sagen *Hamburger Hafen-*

und Lagerhaus m.fl. mod Kommissionen). Ingen af de sagsøgende sammenslutninger kunne anses for gyldigt at optræde på et eller flere af deres medlemmers vegne (i overensstemmelse med den i Rettens dom af 6.7.1995, forenede sager T-447/93, T-448/93 og T-449/93, *AITEC m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1971, valgte løsning) eller for at være forhandlingsleder i betydningen i Domstolens dom af 2. februar 1988, *Van der Kooy m.fl. mod Kommissionen* (forenede sager 67/85, 68/85 og 70/85, Sml. s. 219), og af 24. marts 1993, *CIRFS m.fl. mod Kommissionen* (sag C-313/90, Sml. I, s. 1125).

4. Søgsmålsfrister

I kendelse af 14. februar 2001, *Pitsiorlas mod Rådet og DEC* (sag T-3/00 (appelsag C-193/01 P), Sml. II, s. 717), gentog Retten, at en undskyldelig vildfarelse under ekstraordinære omstændigheder kan indebære, at et for sent anlagt søgsmål kan realitetsbehandles. Den anførte, at dette navnlig er tilfældet, når den pågældende institution har udvist en adfærd, der i sig selv eller i afgørende omfang har været egnet til at fremkalde en undskyldelig vildfarelse hos en borger, der har handlet i god tro og med den omhu, som kræves af en normalt påpasselig person. Da de omstændigheder, som sagsøgeren havde påberåbt sig, imidlertid i den pågældende sag ikke kunne anses for at være ekstraordinære omstændigheder, der kunne have foranlediget en undskyldelig vildfarelse, blev annulationssøgsmålet afvist, for så vidt det var rettet mod Rådets afgørelse.

B. Legalitetskontrol

1. Konkurrenceregler for virksomheder

Retspraksis om konkurrenceregler for virksomheder blev udbygget med domme afsagt på grundlag af reglerne i EF-traktaten og EKSF-traktaten.

Der er igennem retspraksis i løbet af 2001 sket en afklaring af spørgsmål inden for meget forskellige områder: anvendelsesområdet for de fællesskabsretlige konkurrenceregler, aftaler i strid med artikel 81 EF og 65 KS, misbrug af dominerende stilling i strid med artikel 82 EF, overholdelse af retten til kontradiktion, behandling af klager, der påtaler overtrædelse af konkurrencereglerne, og fastsættelse af sanktioner.

a) *Anvendelsesområdet for de fællesskabsretlige konkurrenceregler*

a.1) Det materielle anvendelsesområde

Er erhvervsetiske bestemmelser, som regulerer udøvelsen af et erhverv, omfattet af anvendelsesområdet for artikel 81 EF? Det er i det væsentlige dette spørgsmål, som Retten tog stilling til i dom af 28. marts 2001, *Institut des mandataires agréés mod Kommissionen* (sag T-144/99, Sml. II, s. 1087), idet den besvarede det således, at bestemmelser, som regulerer udøvelsen af et erhverv, ikke blot fordi de af de kompetente organer kvalificeres som »erhvervsetiske«, principielt er undtaget fra anvendelsesområdet for artikel 81, stk. 1, EF. Med denne afgørelse tiltrådte Retten det udgangspunkt, Kommissionen havde anvendt i den beslutning⁹, sagen vedrørte. Det følger heraf, at en konkret bedømmelse af hvert enkelt tilfælde er nødvendig for at kunne tage stilling til, om sådanne bestemmelser er gyldige i forhold til den nævnte bestemmelse i traktaten, navnlig under hensyn til, hvilken indvirkning bestemmelserne har på handlefriheden for denne erhvervsgruppe, på organisationen af dette erhverv samt på modtagerne af de omhandlede tjenesteydelser.

I den foreliggende sag fik denne indfaldsvinkel konkrete konsekvenser, idet Retten på et punkt gav Kommissionen medhold i, at et rent forbud i en adfærdskodeks mod sammenlignende annoncering af fuldmægtige var konkurrencebegrænsende, for så vidt som dette forbud begrænsede mulighederne for, at de mest effektive fuldmægtige kunne udvikle deres tjenesteydelser. Dette bevirkede bl.a., at hver anerkendt fuldmægtigs kundekreds blev fæstnet inden for det enkelte nationale marked.

a.2) Rimelighedsprincippet (»rule of reason«)

I en sag angående påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 3. marts 1999¹⁰ gjorde sagsøgerne (Métropole Télévision (M6), France Télécom, Suez-Lyonnaise des eaux og Télévision Française 1 SA (TF1)) gældende, at hvis Kommissionen havde anvendt et »rimelighedsprincip«, ville

⁹ Kommissionens beslutning 1999/267/EF af 7.4.1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel [81] (sag IV/36147 — Regler for god patentagentskik (EPI)) (EFT L 106, s. 14).

¹⁰ Kommissionens beslutning 1999/242/EF af 3.3.1999 om en procedure efter EF-traktatens artikel [81] (IV/36.237 — TPS) (EFT L 90, s. 6).

den have kunnet nå frem til, at artikel 81, stk. 1, EF ikke skulle finde anvendelse på en eksklusivitetsklausul og en klausul angående emnekanaler, der var blevet aftalt ved stiftelsen af selskabet Télévision par satellite (TPS), således at disse to klausuler ikke skulle have været undersøgt i medfør af artikel 81, stk. 3, EF — og derfor heller ikke fritaget — som de var blevet det af Kommissionen.

Ifølge Retten (ovennævnte dom af 18.9.2001, *M6 m.fl. mod Kommissionen*) kan det ikke tiltrædes, at der gælder et rimelighedsprincip i forbindelse med anvendelse af artikel 81, stk. 1, EF. Den fandt, at det ville være vanskeligt at forene med opbygningen af artikel 81 EF, hvis artikel 81, stk. 1, EF skulle fortolkes således, at der — ifølge et rimelighedsprincip — skulle foretages en afvejning af de konkurrencefremmende og konkurrencebegrænsende virkninger af en aftale for at afgøre, om den er omfattet af forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF. Denne bestemmelses stk. 3 indeholder udtrykkeligt en mulighed for at fritage konkurrencebegrænsende aftaler, når de opfylder en række betingelser, navnlig når de er nødvendige for at opfylde visse mål og ikke giver virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer. Det er kun inden for de præcise rammer af denne bestemmelse, at der kan foretages en afvejning af de konkurrencefremmende og konkurrencebegrænsende virkninger af en begrænsning, idet en stor del af den effektive virkning af artikel 81, stk. 3, EF ellers vil gå tabt.

Under henvisning til en række domme, hvori Domstolen og Retten havde udtalt sig for en mere fleksibel forståelse af forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, fandt Retten, at disse domme imidlertid ikke kunne fortolkes således, at det deri blev fastslået, at der gjaldt et rimelighedsprincip. Dommene indgik snarere i en bredere strømning i retspraksis mod ikke fuldstændig abstrakt og vagt at antage, at enhver aftale, der begrænser parternes eller en af parternes handlefrihed, nødvendigvis er omfattet af forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF. Ved undersøgelsen af, om denne bestemmelse kan anvendes på en aftale, skal der tages hensyn til, i hvilken konkret sammenhæng den får virkninger, og særligt til, i hvilken økonomisk og juridisk sammenhæng de pågældende virksomheder indgår, arten af de produkter og/eller tjenesteydelser, aftalen vedrører, og de faktiske vilkår for markedets funktion og struktur.

a.3) Accessoriske begrænsninger

I den samme dom, *M6 m.fl. mod Kommissionen*, fik Retten anledning til at klarlægge begrebet »accessoriske begrænsninger« i de fællesskabsretlige konkurrenceregler samt de konsekvenser, en henføring herunder har. I det

væsentlige gjorde sagsøgerne gældende, at Kommissionen burde have anset eksklusivitetsklausulen og klausulen angående emnekanaler (som blev fritaget i medfør af artikel 81, stk. 3, EF) for at være begrænsninger, der var accessoriske i forhold til stiftelsen af TPS (med hensyn til hvilken Kommissionen havde fundet, at der ikke var anledning til at gribe ind i medfør af artikel 81, stk. 1, EF).

For så vidt angår begrebet accessoriske begrænsninger i de fællesskabsretlige konkurrenceregler fandt Retten, at dette omfattede enhver begrænsning, der er direkte forbundet med og nødvendig for gennemførelsen af hoveddispositionen.

Ved en begrænsning, der er direkte forbundet med gennemførelsen af hoveddispositionen, skal der ifølge denne dom forstås enhver begrænsning, der er af underordnet betydning for gennemførelsen af denne disposition, og som har en klar forbindelse hertil. Betingelsen om, at begrænsningen skal være nødvendig, indebærer, at der må foretages en efterprøvelse af to forhold, dels af, at begrænsningen objektivt set er nødvendig for gennemførelsen af hoveddispositionen, dels af, at den ikke går ud over, hvad der er nødvendigt. Efterprøvelsen af, om en begrænsning objektivt set er nødvendig i forhold til hoveddispositionen, kan kun være forholdsvis abstrakt. Hvis hoveddispositionen viser sig at være vanskelig eller umulig at gennemføre uden begrænsningen, kan begrænsningen anses for objektivt set nødvendig for gennemførelsen. Hvis imidlertid dens varighed eller materielle og geografiske anvendelsesområde går ud over, hvad der er nødvendigt for at gennemføre dispositionen, skal den undersøges separat i medfør af artikel 81, stk. 3, EF.

Med hensyn til konsekvenserne fandt Retten, at spørgsmålet, om en begrænsning, der er blevet kvalificeret som accessorisk, er forenelig med konkurrencereglerne, skal undersøges sammen med hoveddispositionen. Når hoveddispositionen således ikke er omfattet af forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, gør det samme sig gældende for de begrænsninger, der er direkte forbundet med og nødvendige for denne disposition. Hvis hoveddispositionen derimod udgør en begrænsning i denne bestemmelses forstand, men er fritaget i medfør af artikel 81, stk. 3, EF, dækker fritagelsen tillige de accessoriske begrænsninger. I den foreliggende sag fandt Retten ikke, at Kommissionen havde anlagt en åbenbart urigtig vurdering ved ikke at anse de ovennævnte klausuler for at være begrænsninger, der var accessoriske i forhold til stiftelsen af TPS, og ved i konsekvens deraf at foretage en separat undersøgelse af, om de var forenelige med konkurrencereglerne.

b) *Ulovlige aftaler*

b.1) Aftaler, der er ulovlige i medfør af artikel 81, stk. 1, EF

I en række sager har Retten skullet efterprøve lovligheden af beslutninger truffet af Kommissionen om at fastslå overtrædelser af artikel 81, stk. 1, EF. I dom af 12. juli 2001, *Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen* (forenede sager T-202/98, T-204/98 og T-207/98 (appelsag C-359/01 P), Sml. II, s. 2035), fandt Retten, at Kommissionen havde foretaget en korrekt anvendelse af betingelserne for forbud mod en aftale i dens beslutning af 14. oktober 1998¹¹, og gav derfor ikke sagsøgerne medhold på dette punkt.

Problematikken vedrørende konkurrencebegrænsninger som følge af den akkumulerede virkning af samme type vertikale aftaler blev indgående behandlet i dom af 5. juli 2001, *Roberts mod Kommissionen* (sag T-25/99, Sml. II, s. 1881).

I den pågældende sag havde forpagterne af en pub i Det Forenede Kongerige i en klage i medfør af artikel 3, stk. 2, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81), gjort gældende, at den forpagtningsaftale, der blev brugt af det egnsdækkende bryggeri »Greene King«, som sagsøgerne som forpagtere havde en forpligtelse til at købe øl hos, stred mod artikel [81], stk. 1, EF. Deres klage blev afslået ved Kommissionens beslutning med den begrundelse, at den standardforpagtningsaftale, Greene King anvendte, ikke var omfattet af anvendelsesområdet for denne bestemmelse. De anlagde sag ved Retten med påstand om annullation af denne beslutning.

Efter en detaljeret prøvelse af, at den anfægtede beslutning indeholdt en rigtig afgrænsning af det pågældende marked, nemlig markedet for salg af øl til virksomheder, der sælger alkoholholdige drikkevarer, som indtages på stedet — det samme marked, som Domstolen fastlagde i dom af 28. februar 1991, *Delimitis* (sag C-234/89, Sml. I, s. 935) — undersøgte Retten, om Kommissionen med rette havde lagt til grund, at Greene King's aftalenet bestående af de forpagtningsaftaler mellem dette bryggeri og dets forpagtere,

¹¹ Kommissionens beslutning 1999/210/EF af 14.10.1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel [81] (sag IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, sag IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, sag IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, sag IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (EFT 1999 L 76, s. 1).

hvortil var knyttet en købsforpligtelse, ikke bidrog mærkbart til en afskærmning af det pågældende marked, hvorfor aftalerne ikke faldt ind under forbuddet i traktatens artikel 81, stk. 1, EF. Retten tiltrådte denne opfattelse.

Den bemærkede for det første, at der for at bedømme, om en standardkontrakt om levering af øl bidrager til en afskærmning af markedet som følge af den akkumulerede virkning af alle lignende aftaler, ifølge Domstolens praksis skal tages hensyn til aftaleparternes stilling på markedet. Om kontrakten bidrager hertil, afhænger desuden af aftalernes varighed. Hvis varigheden heraf er uforholdsmæssig lang set i forhold til den gennemsnitlige varighed af de aftaler, der sædvanligvis indgås på det pågældende marked, er den enkelte aftale omfattet af forbuddet i traktatens artikel 81, stk. 1, EF. Et bryggeri, der har en forholdsvis lille markedsandel, men som binder sine salgssteder i mange år, kan nemlig bidrage til en lige så betydelig afskærmning af markedet som et bryggeri, hvis stilling på markedet er forholdsvis stærk, men som normalt stiller salgsstederne frit med kortere mellemrum. I den konkrete sag blev hverken bryggeriets markedsandel eller løbetiden for aftalerne om levering af øl anset for væsentligt at bidrage til en afskærmning af markedet.

Retten undersøgte derefter, om en brygger/grossists — i den konkrete sag Greene King's — aftalenet, som ikke i sig selv bidrager mærkbart til afskærmningen af markedet, kan knyttes sammen med de nationale bryggeriers aftalenet, som bidrager mærkbart til markedets afskærmning, og derved blive omfattet af artikel 81, stk. 1, EF. Dette kræver, at to betingelser er opfyldt. For det første må det undersøges, om de aftaler om levering af øl, som er indgået mellem bryggeriet/grossisten og bryggerierne/leverandørerne, dvs. aftalerne »på forudgående omsætningstrin«, kan antages at indgå i nettet af aftaler for bryggerier/leverandører. Denne betingelse er opfyldt, hvis aftalerne på forudgående omsætningstrin indeholder en bestemmelse, der fastsætter en købsforpligtelse (forpligtelser til et vist mindstekøb, til lagerføring eller til ikke at føre konkurrence). For det andet er det for, at ikke blot aftalerne »på forudgående omsætningstrin«, men også de aftaler, der er indgået mellem bryggeriet/grossisten og de etableringer, som er bundet til denne, dvs. aftalerne »på efterfølgende omsætningstrin«, kan anses for at være knyttet til aftalennetene for bryggerierne/leverandørerne, også nødvendigt, at aftalerne mellem bryggerierne/leverandørerne og bryggeriet/grossisten er så restriktive, at det ikke længere er muligt eller i hvert fald meget vanskeligt for andre bryggerier at få adgang til bryggeriets/grossistens net af aftaler »på efterfølgende omsætningstrin«. Hvis den restriktive virkning af aftalerne »på forudgående omsætningstrin« nemlig er begrænset, har andre bryggerier mulighed for at indgå aftaler om levering med bryggeriet/grossisten og således

få adgang til dennes net af aftaler »på efterfølgende omsætningstrin«. De vil herved få mulighed for at få adgang til alle de etableringer, som indgår i nettet, uden at det er nødvendigt at indgå særskilte aftaler med hver enkelt udskænkingssted. Forekomsten af et net af aftaler »på efterfølgende omsætningstrin« udgør derfor et element, som kan fremme andre bryggeriers indtrængen på markedet. Efter sin gennemgang udtalte Retten, at Kommissionen ikke havde anlagt nogen åbenbart urigtig vurdering, da den i den anfægtede beslutning fandt, at Greene King's net af aftaler »på efterfølgende omsætningstrin« ikke kunne anses for at være knyttet til de bryggerier/leverandører, som havde indgået aftaler om levering af øl med Greene King.

b.2) Aftaler, der er ulovlige i medfør af artikel 65 KS

Den tyske sammenslutning af stålproducenter, *Wirtschaftsvereinigung Stahl*, og 16 af dens medlemmer havde anmeldt en aftale om et informationsudvekslingssystem til Kommissionen, som den i beslutning af 26. november 1997 fastslog var i strid med artikel 65, stk. 1, KS¹². Beslutningen blev annulleret (dom af 5.4.2001, sag T-16/98, *Wirtschaftsvereinigung Stahl m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1217), idet Retten fandt, at Kommissionen med urette i sin vurdering havde lagt vægt på oplysninger, der ikke var blevet anmeldt til den. Retten henviste til, at informationsudvekslingsaftaler ikke generelt automatisk er forbudt i henhold til artikel 65 KS, men kun, hvis de frembyder visse karakteristiske træk, bl.a. at der er tale om følsomme og detaljerede oplysninger af nyere dato, som udveksles med korte mellemrum. Eftersom Kommissionen havde baseret sin bedømmelse af aftalen på den samlede virkning, udvekslingen af de tre EKSF-spørgeskemaer 2-71, 2-73 og 2-74, selv om der efter den anmeldte aftale ikke skulle ske udveksling af EKSF-spørgeskema 2-73, som netop gav de mest nøjagtige og detaljerede oplysninger og derfor kunne afsløre de forskellige producenters strategier, faldt dens analyse fuldstændig fra hinanden. Hvis Kommissionen havde taget hensyn til den reelle rækkevidde af den anmeldte aftale, var det ikke udelukket, at dens vurdering ville have været en anden, og at den ville have fundet, at aftalen ikke var i strid med artikel 65, stk. 1, KS.

¹² Kommissionens beslutning 98/4/EKSF af 26.11.1997 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 (sag IV/36.069 — *Wirtschaftsvereinigung Stahl*) (EFT 1998 L 1, s. 10).

I beslutning af 21. januar 1998 ¹³ fastslog Kommissionen, at en række virksomheder havde indgået aftale om fra den samme dato at anvende de samme referenceværdier i beregningsformlen for et legeringstillæg (dette var et pristillæg, der beregnedes på grundlag af noteringspriserne på legeringselementer, der bruges af producenter af rustfrit stål (nikkel, chrom og molybden), og som blev lagt til basisprisen på rustfrit stål) for at opnå prisforhøjelser på rustfrit stål. Kommissionen pålagde virksomhederne sanktioner herfor.

I dom af 13. december 2001, *Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen* (forenede sager T-45/98 og T-47/98, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), stadfæstede Retten den anfægtede beslutning i det omfang, den lagde til grund, at disse to sagsøgere havde tilsidesat reglerne ved at deltage i en aftale om at indføre og på samordnet vis anvende de samme referenceværdier for legeringselementer i beregningsformlen for legeringstillægget. I forbindelse med sin prøvelse henviste Retten til, at Kommissionen ikke behøver at påvise en skadelig virkning på konkurrencen for at bevise en overtrædelse af traktatens artikel 65, stk. 1, KS, når den har godtgjort, at der foreligger en aftale eller en samordnet praksis, der har til formål at begrænse konkurrencen, og fandt, at dette gjaldt, selv om aftalen kun vedrørte et element i den endelige pris på flade produkter af rustfrit stål.

c) *Undtagelser fra forbuddet*

En fritagelse skal være af tilstrækkelig lang varighed til at give de fritagne virksomheder mulighed for at realisere de fordele, som begrundet fritagelsen. Alligevel anfægtede en række sagsøgere lovligheden af de beslutninger, de var adressater for, under henvisning til, at de fandt, at varigheden af den individuelle fritagelse, de havde fået meddelt, var for kort (ovennævnte domme af 28.3.2001, *Institut des mandataires agréés mod Kommissionen*, og af 18.9.2001, *M6 m.fl. mod Kommissionen*). I ingen af de to sager blev der imidlertid givet sagsøgerne medhold heri.

Som led i prøvelsen i dommen *M6 m.fl. mod Kommissionen* konstaterede Retten, at sagsøgeren ikke havde fremlagt tilstrækkelige beviser for, at Kommissionen havde anlagt en åbenbart urigtig vurdering ved fastsættelsen af varigheden af fritagelsen i medfør af artikel 81, stk. 3, EF, og fremhævede i

¹³

Kommissionens beslutning 98/247/EKSF af 21.1.1998 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 (sag IV/35.814 — Legeringstillæg) (EFT L 100, s. 55).

den forbindelse, at Rettens kontrol med hensyn til forhold angående en kompliceret økonomisk vurdering særligt må begrænses til en undersøgelse af rigtigheden af de faktiske forhold og Kommissionens retlige vurdering heraf.

d) *Misbrug af dominerende stilling*

- Ved dom af 22. november 2001, *AAMS mod Kommissionen* (sag T-139/98, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), stadfæstede Retten Kommissionens beslutning ¹⁴, hvori den havde konstateret, at et organ under Amministrazione finanziaria dello Stato italiano, nemlig Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato, der bl.a. drev virksomhed med produktion, import, eksport og distribution en gros af forarbejdet tobak, ved at udnytte sin dominerende stilling på det italienske marked for distribution en gros af cigaretter, havde udvist forskellige former for adfærd, der udgjorde et misbrug, med henblik på at beskytte sin stilling på det italienske marked for cigaretter i strid med artikel 82 EF.

e) *Ret til kontradiktion*

Selskabet Mannesmannröhren-Werke havde anlagt sag ved Retten med påstand om annullation af en beslutning, Kommissionen havde truffet i henhold til artikel 11, stk. 5, i Rådets forordning nr. 17, og hvori den pålagde virksomheden at besvare en række spørgsmål inden for en nærmere fastsat frist under trussel om tvangsbøde. Selskabet gjorde gældende, at dets ret til kontradiktion var blevet tilsidesat i forbindelse med beslutningen.

I sin dom af 20. februar 2001, *Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen* (sag T-112/98, Sml. II, s. 729), gav Retten sagsøgeren delvis medhold, idet den byggede sin afgørelse på Domstolens argumentation i *Orkem*-sagen ¹⁵. Retten udtalte herved, at der ikke under de fællesskabsretlige konkurrencesager anerkendes en absolut ret til at nægte at udtale sig, men bekræftede, at en virksomhed, der er adressat for en beslutning indeholdende en begæring om oplysninger, har ret til at nægte at udtale sig, såfremt den derved tvinges til at afgive tilståelse om at have begået retsstridige handlinger. I den konkrete sag annullerede Retten delvis Kommissionens beslutning, i det omfang den

¹⁴ Kommissionens beslutning af 17.6.1998 om en procedure efter EF-traktatens artikel [82] (IV/36.010-F3 — Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato) (EFT L 252, s. 47).

¹⁵ Domstolens dom af 18.10.1989, sag 374/87, *Orkem mod Kommissionen*, Sml. s. 3283.

indeholdt spørgsmål, hvorved virksomheden blev opfordret til at beskrive formålet med visse møder samt de beslutninger, der var blevet truffet herunder.

Hvad angår argumenterne om, at EMRK's artikel 6, stk. 1 og 2, giver en person, der er adressat for en begæring om oplysninger, ret til ikke at besvare spørgsmål, endog spørgsmål af rent faktisk karakter, samt til at afslå at fremsende dokumenter til Kommissionen, understregede Retten, at sagsøgeren ikke direkte kunne støtte ret på EMRK ved Fællesskabets retsinstanser.

Retten fremhævede dog, at fællesskabsretten anerkender de grundlæggende principper om ret til kontradiktion og om retten til en retfærdig rettergang, og at det i medfør af disse principper — *»der inden for konkurrencerettens særlige område, som nærværende sag angår, giver en lignende beskyttelse som den, der sikres ved EMRK's artikel 6«* — i Domstolens og Rettens faste praksis var antaget, at adressaterne for begæringer fra Kommissionen i medfør af artikel 11, stk. 5, i forordning nr. 17 har ret til kun at besvare spørgsmål af rent faktisk karakter og til kun at udlevere beviser og dokumenter, der allerede er eksisterende, idet en sådan ret i øvrigt anerkendes, helt fra Kommissionens undersøgelse indledes. Den udtalte endvidere, at pligten til at besvare spørgsmål af rent faktisk karakter fra Kommissionen samt til at efterkomme dennes begæringer om at udlevere eksisterende dokumenter ikke kan antages at være i strid med princippet om ret til kontradiktion eller retten til en retfærdig rettergang. Der er således intet til hinder for, at adressaten senere under den administrative procedure eller under en sag for Fællesskabets retsinstanser ved at udøve sin ret til kontradiktion godtgør, at de faktiske omstændigheder, der omhandles i den pågældendes besvarelser eller i de fremlagte dokumenter, har en anden betydning end den, som Kommissionen har lagt til grund.

Med hensyn til spørgsmålet, om Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (EFT C 364, s. 1), der blev proklameret i Nice den 7. december 2000, og som blev påberåbt af sagsøgeren, kunne have betydning for bedømmelsen af den konkrete sag, udtalte Retten blot, at charteret endnu ikke var blevet proklameret på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning (den 15.5.1998), og at den derfor ikke kunne få nogen konsekvenser for lovligheden heraf.

I ovennævnte dom af 13. december 2001, *Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen*, fastslog Retten, at Krupp Thyssen Stainless ikke havde givet afkald på sin ret til at blive hørt angående de forhold, som

blev foreholdt selskabet Thyssen Stahl, selv om Krupp Thyssen Stainless havde afgivet erklæring om, at den påtog sig ansvaret for disse forhold, idet den havde erhvervet Thyssen Stahl's aktiviteter vedrørende de produkter, overtrædelsen angik. Selv om en sådan erklæring især afgives til varetagelse af særlige økonomiske hensyn i forbindelse med virksomhedsfusioner, indebærer den en fravigelse af princippet om, at en fysisk eller juridisk person kun må pålægges sanktioner for forhold, som det gøres gældende, at den pågældende selv har begået, og en sådan erklæring skal fortolkes strengt. Særligt kan en person, der har afgivet en sådan erklæring, ikke formodes at have givet afkald på at udnytte sin kontradiktionsret, medmindre den pågældende har tilkendegivet dette. Af disse grunde annullerede Retten delvis artikel 1 i den anfægtede beslutning.

f) *Kommissionens behandling af klager*

Selv om der siden Domstolens dom af 18. oktober 1979, *Gema mod Kommissionen* (sag 125/78, Sml. s. 3173), har været fast retspraksis for, at artikel 3 i forordning nr. 17 ikke giver den, der har indgivet en begæring i medfør af den pågældende artikel, ret til at opnå en endelig afgørelse fra Kommissionen i artikel 249 EF's forstand af, om der foreligger en tilsidesættelse af artikel 81 EF og/eller artikel 82 EF, påhviler det dog Kommissionen, når den modtager en klage, at foretage en omhyggelig undersøgelse af de omstændigheder, der er blevet fremført for den, med henblik på at undersøge, om de nævnte omstændigheder giver grundlag for at antage, at der foreligger en adfærd, som kan fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet og påvirke handelen mellem medlemsstaterne (dom af 21.3.2001, sag T-206/99, *Métropole télévision mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1057) og oplyse klageren om grundene til, at den måtte have henlagt sagen.

I flere sager havde Retten lejlighed til at undersøge, om Kommissionens forpligtelser i forbindelse med behandling af klager, der indbringes for den, var blevet opfyldt (domme af 31.1.2001, forenede sager T-197/97 og T-198/97, *Weyl Beef Products m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 303, af 14.2.2001, sag T-26/99, *Trabisco mod Kommissionen*, Sml. II, s. 633, sag T-62/99, *Sodima mod Kommissionen*, Sml. II, s. 655, og sag T-115/99, *SEP mod Kommissionen*, Sml. II, s. 691, ovennævnte dom af 21.3.2001, *Métropole télévision mod Kommissionen*, og ovennævnte kendelse af 20.3.2001, *Compagnia Portuale Pietro Chiesa mod Kommissionen*). En enkelt sag vedrørte tillige Kommissionens forpligtelser, når den modtager en klage over tilsidesættelse af EKSF-traktaten (Retten dom af 7.2.2001, sag T-89/98

(appelsager C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P og C-180/01 P), *NALOO mod Kommissionen*, Sml. II, s. 515).

Blandt de forpligtelser, der påhviler Kommissionen, skal fremhæves forpligtelsen til at begrunde den retsakt, den vedtager. I to domme, *Métropole télévision mod Kommissionen* og *NALOO mod Kommissionen*, der er nævnt ovenfor, tog Retten af egen drift spørgsmålet om manglende begrundelse for Kommissionens beslutninger, som blev anfægtet, op og annullerede dem.

I sagen *Métropole télévision mod Kommissionen* angik den anfægtede beslutning et afslag på en klage, Métropole télévision havde indgivet over, at European Broadcasting Union (»EBU«) gentagne gange havde afslået sagsøgerens ansøgninger om optagelse.

For at forstå Rettens løsning af tvisten må man have i erindring, at Retten ved dom af 11. juli 1996, *Métropole m.fl. mod Kommissionen* (forenede sager T-528/93, T-542/93, T-543/93 og T-546/93, Sml. II, s. 649), annullerede en beslutning om at indrømme fritagelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF bl.a. for bestemmelserne i EBU's vedtægter.

Efter denne dom om annulation, hvori Retten ikke tog stilling til anvendelsen af artikel 81, stk. 1, EF på den konkrete sag, ændrede Kommissionen sin holdning til anvendelsen af denne bestemmelse på reglerne om optagelse i EBU, idet den i beslutningen om ikke at imødekomme klagen — i modsætning til, hvad der fremgik af den annullerede beslutning om fritagelse — fandt, at reglerne ikke var omfattet af denne bestemmelse i traktaten. Selv om Retten tillod, at Kommissionen således afgørende ændrede stillingtagen, fandt den, at dette skulle begrundes. Det var ikke sket i den konkrete sag.

Retten skulle også foretage prøvelse af beslutninger om at afvise klager. Der var hovedsageligt tale om at efterprøve, om Kommissionen kunne afvise en klage enten på grund af utilstrækkelig interesse for Fællesskabet i at gennemføre en undersøgelse af sagen, eller fordi betingelserne for at anvende de fællesskabsretlige konkurrenceregler i EF-traktaten ikke var opfyldt.

I den ovennævnte dom i sagen *Métropole télévision mod Kommissionen* konstaterede Retten således, at retsakten manglede begrundelse, hvilket i sig selv var annullationsgrund, og derudover, at Kommissionen havde tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i forbindelse med behandlingen af en klage over en overtrædelse af artikel 81 EF, idet den havde undladt at vurdere, om der fortsat bestod konkurrencebegrænsende virkninger af den praksis, den fandt

var i strid med denne bestemmelse, og om de i givet fald påvirkede det omhandlede marked, selv om denne praksis var bragt til ophør ved sagens indbringelse for Kommissionen.

Endelig fandt Retten i ovennævnte domme i sagen *Trabisco mod Kommissionen* og i sagen *Sodima mod Kommissionen*, at Kommissionen ganske vist er forpligtet til at træffe afgørelse vedrørende en klage i henhold til artikel 3 i forordning nr. 17 inden for en rimelig frist, men at en overskridelse heraf, forudsat den i øvrigt godtgøres, ikke uden videre nødvendigvis er ensbetydende med, at den anfægtede beslutning skal annulleres. Den udtalte, at hvad angår anvendelsen af konkurrencereglerne, kan overskridelsen af en rimelig frist kun udgøre en grund til annulation af en beslutning om konstatering af en overtrædelse, såfremt det er godtgjort, at tilsidesættelsen af dette princip har påvirket de pågældende virksomheders ret til kontradiktion. Bortset fra dette særlige tilfælde fandtes en tilsidesættelse af forpligtelsen til at træffe afgørelse inden en rimelig frist at være uden betydning for gyldigheden af en administrativ procedure i henhold til forordning nr. 17. Anbringendet om, at sagsbehandlingstiden ved Kommissionen havde været urimelig lang, var derfor uden relevans i den konkrete sag.

g) *Fastsættelse af bøders størrelse*

I 1998 vedtog Kommissionen retningslinjer for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT C 9, s. 3), og de første sager angående anvendelsen heraf er blevet indbragt for Retten.

Ved Kommissionens beslutning ¹⁶ var British Sugar blevet pålagt en sanktion på 39,6 mio. ECU for tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF på markederne for industrisukker og detailsukker, og selskabet gjorde gældende ved Retten, at begrebet skærpende omstændigheder i retningslinjerne var i strid med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17. I ovennævnte dom af 12. juli 2001 i sagen *Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen* fandt Retten, at dette argument var fuldstændig uden relevans. Kommissionens fremgangsmåde ved fastsættelsen af bøde, der bestod i først at vurdere overtrædelsens grovhed alene på grundlag af de særlige oplysninger om overtrædelsen, og dernæst at tilpasse vurderingen af grovheden under hensyn til de særlige forhold hos den pågældende virksomhed, hvilket indebar, at Kommissionen tog hensyn til ikke

¹⁶

Se fodnote 11.

alene eventuelle skærpende omstændigheder, men i givet fald også formildende omstændigheder, fandtes på ingen måde at være i strid med ordlyden af eller ånden bag artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17. Denne fremgangsmåde fandtes navnlig i forbindelse med overtrædelser, som flere virksomheder har medvirket i, at give mulighed for i vurderingen af overtrædelsens grovhed at tage hensyn til den forskellige rolle, hver virksomhed har spillet, og denne adfærd over for Kommissionen under sagens forløb.

En virksomheds adfærd over for Kommissionen kan bestå i et samarbejde med den. Dette samarbejde kan ifølge Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4) belønnes.

Omfanget af samarbejdet, Kommissionens kvalificering af adfærden som sådant og dens faktiske hensyntagen hertil i forbindelse med bødefastsættelsen kan imidlertid anfægtes, hvilket illustreres af de sager, der førte til ovennævnte dom i sagen *Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen* — hvori Retten fastslog, at Kommissionen ikke havde anlagt en rigtig vurdering af omfanget af Tate & Lyle's samarbejde — og til de ovennævnte domme af 13. december 2001 i sagen *Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen* og i sagen *Acerinox mod Kommissionen* (sag T-48/98, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser).

I de to sidstnævnte domme fandt Retten, at Kommissionen havde tilsidesat ligebehandlingsprincippet, idet den havde anvendt et af kriterierne i ovennævnte meddelelse på en måde, der indebar en forskelsbehandling.

Twisten på dette punkt var opstået ved, at Kommissionen havde ydet sagsøgerne en mindre bødenedsættelse end Usinor, der var den første virksomhed, der havde besvaret Kommissionens spørgsmål angående den formodede overtrædelse, med den begrundelse, at sagsøgerne ikke havde tilført sagen nye oplysninger i forhold til den første besvarelse, Kommissionen havde modtaget. Foranlediget af et spørgsmål fra Retten bekræftede Kommissionen, at den havde sendt det samme spørgeskema til alle virksomhederne.

For så vidt som Kommissionen ikke havde godtgjort, at sagsøgerne havde noget som helst kendskab til indholdet af Usinor's svar, kunne alene den omstændighed, at Usinor som den første havde anerkendt de påtalte forhold, ikke anses for en objektiv grund til at forskelsbehandle de pågældende virksomheder. Vurderingen af graden af samarbejde fra virksomhedernes side kunne ikke anses for at afhænge af helt tilfældige faktorer, såsom den rækkefølge, hvori de blev udspurgt af Kommissionen.

h) Fusioner

Retten afgjorde kun én sag vedrørende virksomhedsfusioner. Dette skete inden for rammerne af reglerne i EKSF-traktaten (dom af 31.1.2001, sag T-156/98 (appelsager C-157/01 P og C-169/01 P), *RJB Mining mod Kommissionen*, Sml. II, s. 337). Anledningen til sagen var Kommissionens beslutning af 29. juli 1998¹⁷, der i medfør af artikel 66 KS tillod en fusion mellem tre tyske kulproducenter, nemlig RAG Aktiengesellschaft (»RAG«), Saarbergwerke AG (»SBW«) og Preussag Anthrazit GmbH. Den pris, RAG skulle betale for erhvervelsen af SBW, blev fastsat til 1 DEM. Fusionen var et led i en aftale, det såkaldte »Kohlekompromiß« (kulkompromiset), der blev indgået mellem disse tre producenter og de tyske myndigheder, og hvori det blev bestemt, at den tyske regering skulle yde statsstøtte.

Da Retten annullerede den anfægtede beslutning, fastslog den, at Kommissionen, når den vedtager en beslutning om, hvorvidt en fusion af virksomheder er forenelig med fællesmarkedet, skal tage hensyn til konsekvenserne af, at der er ydet statsstøtte til de pågældende virksomheder, for opretholdelsen af en effektiv konkurrence på det relevante marked. Retten udtalte nærmere, at selv om Kommissionen ikke var forpligtet til i en forudgående formel beslutning at tage stilling til spørgsmålet om lovligheden af den formodede støtte, dvs. af prisen for erhvervelsen af SBW, kunne den ikke lovligt undlade at vurdere, om og i givet fald i hvilket omfang den fusionerede enheds økonomiske og dermed også kommercielle styrke blev forstærket gennem den økonomiske støtte, der var tilført i form af den nævnte eventuelle støtte, i forbindelse med den analyse vedrørende konkurrenceforholdene, den foretog i henhold til artikel 66, stk. 2, KS.

2. Statsstøtte

Retten traf afgørelse i sager angående påstand om annulation af beslutninger truffet i medfør af reglerne i EF-traktaten (dom af 15.3.2001, sag T-73/98, *Prayon-Rupel mod Kommissionen*, Sml. II, 867, af 4.4.2001, sag T-288/97, *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1169, og af 7.6.2001, sag T-187/99 (appelsag C-321/01 P), *Agrana Zucker und Stärke mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1587) og i EFSF-traktaten (dom af

¹⁷ Kommissionens beslutning, hvorved det tillades RAG Aktiengesellschaft at erhverve kontrollen over Saarbergwerke AG og Preussag Anthrazit GmbH (sag IV/EKSF.1252 — RAG/Saarbergwerke/Preussag Anthrazit).

5.6.2001, sag T-6/99, *ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1523, og af 12.7.2001, sag T-12/99 og T-63/99, *UK Coal mod Kommissionen*, Sml. II, s. 2153).

a) *Kommissionens undersøgelse*

Ved beslutning af 1. oktober 1997 fandt Kommissionen, at de tyske myndigheders forlængelse af tilskudsordningen for investering i de nye delstater, der tidligere var godkendt af Kommissionen, udgjorde statsstøtte, der var uforenelig med fællesmarkedet. Selskabet Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie, som havde nydt godt af forlængelsen, idet det ikke havde kunnet fuldføre sit investeringsprojekt inden for fristen i den oprindelige støtteordning på grund af forhold, det ikke var herre over, havde anlagt en sag, hvori der blev afsagt ovennævnte dom den 22. november 2001, *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie mod Kommissionen*, om annullation af den anfægtede beslutning i forhold til sagsøgeren. Retten fastslog, at Kommissionen ikke for så vidt angik sagsøgeren havde grundlag for at konkludere, at den pågældende lovbestemmelse indførte en yderligere statsstøtte, eller at den var uforenelig med fællesmarkedet.

I sine bemærkninger anførte Retten, at Kommissionen i den beslutning, som den træffer på grundlag af sin undersøgelse, har mulighed for at fastslå, at anvendelsen af den anmeldte støtteordning i visse tilfælde indebærer støtteforanstaltninger og i andre tilfælde ikke gør det, eller kun at erklære nogle tilfælde uforenelige med fællesmarkedet. I forbindelse med udøvelsen af sit vide skøn kan Kommissionen navnlig sondre mellem de berettigede i henhold til en anmeldt støtteordning under hensyn til deres særlige kendetegn eller til, hvilke betingelser de opfylder. Det fandtes endda at kunne forekomme, at Kommissionen ikke kan nøjes med at foretage en generel og abstrakt gennemgang af den anmeldte støtteordning, men ligeledes skal foretage en konkret undersøgelse af en af de støttemodtagende virksomheder. I den konkrete sag var en sådan undersøgelse ikke alene nødvendig på grund af de særlige omstændigheder ved det konkrete tilfælde, men også som følge af, at regeringen i den pågældende medlemsstat under den administrative procedure udtrykkeligt havde anmodet herom.

b) *Iværksættelse af formel undersøgelsesprocedure*

Retten sanktionerede, at Kommissionen ikke havde iværksat proceduren i artikel 88, stk. 2, EF, ved at annullere Kommissionens beslutning om ikke at gøre indsigelse mod Forbundsrepublikken Tysklands statsstøtte til Chemische

Werke Piesteritz (ovennævnte dom af 15.3.2001, *Prayon-Rupel mod Kommissionen*). Den redegjorde nærmere for betingelserne for at iværksætte denne procedure.

Med hensyn hertil er det fastslået igennem fast retspraksis, at proceduren i henhold til traktatens artikel 88, stk. 2, er nødvendig, når Kommissionen støder på alvorlige vanskeligheder ved undersøgelsen af, om en støtteforanstaltning er forenelig med fællesmarkedet. Kommissionen kan derfor kun begrænse sig til den indledende procedure i medfør af traktatens artikel 88, stk. 3, EF og godkende en statslig foranstaltning, der er anmeldt, såfremt den efter en første undersøgelse kan nå til den opfattelse, at foranstaltningen ikke kan betegnes som støtte i artikel 87, stk. 1, EF's forstand, eller at den ganske vist udgør en støtte, men er forenelig med fællesmarkedet. Hvis Kommissionen på grundlag af denne første undersøgelse imidlertid når til den modsatte opfattelse af spørgsmålet om støttens forenelighed med fællesmarkedet eller ikke har kunnet overvinde alle vanskelighederne ved bedømmelsen af den omhandlede foranstaltning, skal den indhente alle de nødvendige udtalelser og med henblik herpå indlede proceduren efter traktatens artikel 88, stk. 2, EF.

Når Kommissionen på baggrund af sagens faktiske og retlige omstændigheder afgør, om det på grund af de vanskeligheder, der er opstået under undersøgelsen af støttens forenelighed med fællesmarkedet, er nødvendigt at indlede denne procedure, skal tre krav overholdes.

For det første kan Kommissionen kun tage stilling til en støtteforanstaltnings forenelighed med fællesmarkedet efter afslutningen af den indledende procedure i medfør af traktatens artikel 88 EF, når der er tale om foranstaltninger, der ikke frembyder alvorlige vanskeligheder, idet dette er en nødvendig betingelse for beføjelsen hertil. Kommissionen kan således ikke afslå at indlede den formelle undersøgelsesprocedure under påberåbelse af andre omstændigheder, såsom tredjemands interesser, procesøkonomiske hensyn eller andre hensyn til administrativ formålstjenlighed.

For det andet skal Kommissionen indlede den formelle procedure, når den støder på alvorlige vanskeligheder, og den har i denne forbindelse ikke nogen skønsmæssig beføjelse. Selv om den er bundet med hensyn til beslutningen om, hvorvidt der skal indledes denne procedure, har Kommissionen dog en vis skønsmargin ved indhentningen og undersøgelsen af sagens konkrete omstændigheder med henblik på at afgøre, om de giver anledning til alvorlige vanskeligheder. Navnlig kan Kommissionen efter formålet med artikel 88, stk.

3, EF og i overensstemmelse med sin pligt til at følge god forvaltningsskik indlede en dialog med den stat, der har foretaget anmeldelsen, eller med tredjemand for under den indledende procedure at klare eventuelle vanskeligheder.

For det tredje skal begrebet alvorlige vanskeligheder fastlægges objektivt. Både med udgangspunkt i omstændighederne ved vedtagelsen af den anfægtede retsakt og i retsaktens indhold skal det undersøges, om der foreligger sådanne vanskeligheder, på et objektivt grundlag ved at sammenholde beslutningens begrundelse med de oplysninger, som Kommissionen havde til rådighed, da den traf afgørelse om den omtvistede støttes forenelighed med fællesmarkedet. Det følger heraf, at den legalitetskontrol, Retten foretager af, om der foreligger alvorlige vanskeligheder, i sagens natur er mere vidtgående end en undersøgelse af, om der er anlagt en åbenbar urigtig vurdering.

I den konkrete sag lykkedes det sagsøgeren at føre bevis for, at der forelå alvorlige vanskeligheder. Dette bevis blev ført på grundlag af en række objektive, samstemmende oplysninger, nemlig om, at Kommissionen ikke havde tilstrækkelige oplysninger, og om, at Kommissionens procedure både med hensyn til varigheden af og omstændighederne ved den indledende procedure var gået langt ud over, hvad der normalt er påkrævet for at foretage en første undersøgelse inden for rammerne af artikel 88, stk. 3, EF.

c) *Sondring mellem ny støtte og eksisterende støtte*

Ved ovennævnte dom af 4. april 2001, *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia mod Kommissionen*, stadfæstede Retten den løsning, den havde anvendt i dom af 15. juni 2000, *Alzetta m.fl. mod Kommissionen* (forenede sager T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 — T-607/97, T-1/98, T-3/98 — T-6/98 og T-23/98 (appelsag C-298/00 P), Sml. II, s. 2319¹⁸.

Nogle støtteordninger for vejgodstransportvirksomheder var indført ved lov i regionen Friuli Venezia Giulia (Italien) i 1981 og 1985, men var ikke blevet anmeldt til Kommissionen. I en beslutning i 1997 erklærede Kommissionen den støtte, der var blevet ydet til international vejgodstransport, og støtte, der fra den 1. juli 1990 var ydet til virksomheder, der udelukkende udførte lokal, regional eller national transport, for uforenelig med fællesmarkedet og pålagde tilbagesøgning heraf.

¹⁸

Dommen blev kommenteret i årsrapporten for 2000.

Retten henviste til ovennævnte dom i sagen *Alzetta m.fl. mod Kommissionen* og udtalte, at en støtteordning, der er indført på et marked, der oprindeligt var lukket for konkurrence, må anses for en eksisterende støtteordning, når markedet liberaliseres, for så vidt som støtteordningen ikke ved indførelsen var omfattet af anvendelsesområdet for artikel 87, stk. 1, EF, idet denne bestemmelse kun kan anses for at finde anvendelse på erhvervsgrene, der er åbne for konkurrence.

I den konkrete sag skulle støtte udbetalt i medfør af ordningerne indført i 1981 og 1985 til virksomheder, der udelukkende udførte lokal, regional og national transport, eftersom cabotagemarkedet først var blevet liberaliseret fra den 1. juli 1990, anses for eksisterende støtte, og der kunne i givet fald kun træffes en beslutning med virkning for fremtiden om, at støtten var uforenelig med fællesmarkedet.

Da det internationale vejgodstransportmarked derimod blev åbnet for konkurrence i 1969, skulle de støtteordninger, der inden for denne erhvervsgren var blevet indført i 1981 og i 1985, anses for nye støtteordninger, der derfor skulle anmeldes som fastsat i artikel 88, stk. 3, EF.

Den anfægtede beslutning blev derfor annulleret, for så vidt som Kommissionen deri erklærede den støtte, der blev ydet efter den 1. juli 1990 til fordel for transportvirksomheder, der udelukkende virkede på nationalt, regionalt eller lokalt plan, ulovlig, og pålagde tilbagesøgning heraf.

Der er samtidig af Den Italienske Republik for Domstolen blevet indbragt et annullationssøgsmål (sag C-372/97) angående den retsakt, denne sag vedrører, og appelsager til prøvelse af disse to domme, som Retten har afsagt, og Domstolen skal endeligt tage stilling til dette retlige spørgsmål.

I den ovennævnte dom af 7. juni 2001 i sagen *Agrana Zucker und Stärke mod Kommissionen* gentages det, at hvis Kommissionen ikke har reageret inden to måneder efter at have fået en fuldstændig anmeldelse af ny støtte, kan vedkommende medlemsstat gennemføre den påtænkte støtteforanstaltning, dog på betingelse af at den forudgående har underrettet Kommissionen. Støtten henhører derefter under ordningen for eksisterende støtteforanstaltninger. Overholdelse af denne forpligtelse til forudgående anmeldelse har i parternes og de nationale retters interesse til formål at fastlægge en dato, hvorefter den pågældende støtteforanstaltning henhører under ordningen for eksisterende støtteforanstaltninger. Når forpligtelsen til forudgående anmeldelse ikke er

blevet opfyldt, kan den pågældende støtteforanstaltning ikke betragtes som eksisterende støtte.

d) *Undtagelser fra forbuddet*

I Rettens vurdering i sager vedrørende undtagelser fra det principielle forbud inden for rammerne af EF-traktaten (bl.a. ovennævnte dom af 7.6.2001 i sagen *Agrana Zucker und Stärke mod Kommissionen*) tiltrådte den løsninger, som der længe har været fast retspraksis for.

Inden for rammerne af EKSF skete der derimod ved fortolkningen af reglerne om statsstøtte inden for kulbranchen en række præciseringer i sagen anlagt af UK Coal, tidligere RJB Mining, mod Kommissionen.

Den 9. september 1999 afsagde Retten en *mellemdom*, *RJB Mining mod Kommissionen* (sag T-110/98, Sml. II, s. 2585) ¹⁹, alene angående to retlige spørgsmål, som var blevet rejst af RJB Mining under den sag, virksomheden havde anlagt med påstand om annullation af Kommissionens beslutning om at godkende Tysklands støtte til kulindustrien i 1997. De to spørgsmål var, dels om Kommissionen ved beslutning nr. 3632/93/EKSF ²⁰ efterfølgende kunne godkende støtte, som allerede er blevet udbetalt uden dennes forudgående godkendelse, dels om Kommissionen i medfør af beslutningens artikel 3 kunne tillade ydelse af driftsstøtte alene på betingelse af, at støtten satte de modtagende virksomheder i stand til at reducere deres produktionsomkostninger og gjorde det muligt at opnå en gradvis nedsættelse af støtten, selv om de ikke havde rimelige chancer for at opnå økonomisk levedygtighed i en forudselig fremtid.

Disse to spørgsmål, som igen blev rejst under sager angående påstand om annullation af Kommissionens beslutninger om at godkende Forbundsrepublikken Tysklands støtte til kulindustrien i 1998 og 1999, besvarede Retten på samme måde i ovennævnte dom af 12. juli 2001 i sagen *UK Coal mod Kommissionen*.

Retten fandt, at anbringendet om, at der gælder et forbud mod efterfølgende at godkende støtte ydet uden forudgående godkendelse, ikke kunne tiltrædes.

¹⁹ Dommen er kommenteret i årsrapporten for 1999.

²⁰ Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF af 28. december 1993 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien (EFT L 329, s. 12).

Den forkastede tillige anbringendet om, at Kommissionen ikke havde beføjelse hertil, støttet på Forbundsrepublikken Tysklands for sene anmeldelse af visse finansielle foranstaltninger, idet den fandt, at anmeldelsesfristen i beslutning nr. 3632/93 blot var en sagsbehandlingsfrist af vejledende karakter.

Med hensyn til besvarelsen af det andet spørgsmål bør der her henvises til, at artikel 3 i beslutning nr. 3632/93 bestemmer, at de medlemsstater, der påtænker i løbet af kulproduktionsårene 1994-2002 at yde *driftsstøtte* til kulvirksomheder, forinden skal forelægge Kommissionen »en moderniserings-, rationaliserings- og strukturomlægningsplan *med henblik på forbedring af virksomhedernes økonomiske levedygtighed*, der skal opnås ved en reduktion af produktionsomkostningerne«.

Retten fastslog, at i modsætning til, hvad der fulgte af sagsøgerens fortolkning, var der ikke i nogen bestemmelse i beslutning nr. 3632/93 udtrykkeligt fastsat, at tildelingen af driftsstøtte udelukkende skulle være forbeholdt virksomheder, som har rimelig chance for at nå frem til økonomisk levedygtighed på lang sigt således forstået, at de vil være i stand til at optage konkurrencen på verdensmarkedet ved egen kraft. Disse bestemmelser stiller kun krav om »forbedring« af den økonomiske levedygtighed. Heraf følger, at *forbedringen af en given virksomheds økonomiske levedygtighed nødvendigvis bliver et spørgsmål om at gøre den mindre urentabel og mindre konkurrenceudygtig*.

Endvidere fik Retten i denne sag lejlighed til at fortolke begrebet gradvis nedsættelse af støtten, der er et af formålene nævnt i beslutning nr. 3632/93. I den forbindelse fremhævede den, at driftsstøtte i medfør af artikel 3, stk. 1, i beslutning nr. 3632/93 alene skulle dække forskellen mellem produktionsomkostningerne og salgsprisen på verdensmarkedet. I medfør af beslutningens artikel 3, stk. 2, kan støtten kun tillades, såfremt de støttemodtagende virksomheder i det mindste viser en tendens til at reducere deres produktionsomkostninger. I den forbindelse fastsætter beslutningens artikel 2, stk. 1, første led, som et af de mål, der skal nås, det mål at virkeliggøre en gradvis nedsættelse af støtten under hensyn til kulpriserne på de internationale markeder. Der fandtes ved fortolkningen af beslutningens artikel 2, stk. 1, at skulle tages hensyn til de økonomiske realiteter, nemlig den strukturbestemte manglende rentabilitet i Fællesskabets kulindustri, der foranledigede udstedelsen af beslutningen. Eftersom hverken fællesskabsinstitutionerne, medlemsstaterne eller de pågældende virksomheder har nogen indflydelse af betydning på verdensmarkedsprisen, kunne det ikke bebrejdes Kommissionen, at den med hensyn til nedtrapning af støtten i kulindustrien havde lagt afgørende vægt på faldet i

produktionsomkostningerne, da ethvert fald i disse bevirker, at omfanget af støtten nødvendigvis nedsættes mere end i det tilfælde, hvor faldet ikke finder sted, og dette ganske uafhængigt af prisudviklingen på verdensmarkedet.

Endelig bemærkes det, at anbringendet om, at Kommissionen ikke i sin vurdering af Forbundsrepublikken Tysklands støtte til kulindustrien i 1998 og 1999 tilstrækkeligt havde taget hensyn til, om fusionen af de tre tyske kulproducenter ²¹ indebar støtte, der ikke var anmeldt, blev forkastet, idet Retten fandt, at Kommissionen ikke havde anlagt noget åbenbart urigtigt skøn, da den godkendte statsstøtten.

e) *Forpligtelse til tilbagesøgning*

Forpligtelsen til tilbagesøgning af støtte, der er blevet erklæret uforenelig med fællesmarkedet, er blevet undersøgt i ovennævnte dom af 4. april 2001 i sagen *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia mod Kommissionen*, og af 7. juli 2001 i sagen *Agrana Zucker und Stärke mod Kommissionen*. Med hensyn til forpligtelsen til tilbagesøgning er det dog ovennævnte dom af 5. juni 2001 i sagen *ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi mod Kommissionen*, der bør have særlig opmærksomhed. Retten fastslog nemlig — hvilket sker så sjældent, at det her bør fremhæves — at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning var til hinder for, at der blev foretaget tilbagesøgning af et støtteelement fra støttemodtageren.

I denne dom udtalte Retten, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er til hinder for, at Kommissionen bestemmer, at støtte skal tilbagesøges i et tilfælde, hvor den på grundlag af oplysninger fra tredjemand *flere år efter at have godkendt den pågældende støtte* igen undersøger, om den er forenelig med fællesmarkedet for kul og stål, og konstaterer, at den er uforenelig hermed ²².

3. **Handelsmæssige beskyttelsesforanstaltninger**

Retten har afsagt flere domme vedrørende lovgivningen på området for antidumping (Rettens dom af 5.4.2001, sag T-82/00, *Bic m.fl. mod Rådet*,

²¹ Beslutningen om at godkende denne fusion blev annulleret ved ovennævnte dom af 31.1.2001, sag T-156/98, *RJB Mining mod Kommissionen*.

²² I samme dom fastlagde Retten endvidere anvendelsesområdet for reglerne om statsstøtte i EKSF-traktaten.

Sml. II, s. 1241, og ovennævnte dom af 20.6.2001 i sagen *Euroalliges mod Kommissionen*) og udligningstold (jf. ovennævnte dom af 19.9.2001, *Mukand m.fl. mod Rådet*).

I dommen *Euroalliges mod Kommissionen* fortolkede Retten, der frifandt Kommissionen i en sag med påstand om annulation af en kommissionsafgørelse, der afsluttede en antidumpingprocedure ²³, de bestemmelser i Rådets forordning (EF) nr. 384/96 af 22. december 1995 om beskyttelse mod dumpingimport fra lande, der ikke er medlemmer af Det Europæiske Fællesskab (EFT 1996 L 56, s. 1), der regulerede betingelserne for, at antidumpingforanstaltninger kunne opretholdes efter udløbet af den periode på fem år, der fulgte efter deres indførelse (artikel 11, stk. 2).

Retten udtalte, at reglen, hvorefter oplysninger, der vedrører en periode, der ligger efter undersøgelsesperioden, sædvanligvis ikke tages i betragtning, finder anvendelse på genoptagne undersøgelser af foranstaltninger, der er bortfaldet. Retten understregede i den forbindelse, at undtagelsen fra denne regel, der blev accepteret i Rettens dom af 11. juli 1996, *Sinochem mod Rådet* (sag T-161/94, Sml. II, s. 695), kun vedrører det tilfælde, hvor de oplysninger, der vedrører en periode, der ligger efter undersøgelsesperioden, afslører en ny udvikling, som gør det åbenbart, at det ikke er på sin plads at indføre eller opretholde antidumpingtold. Dette betyder, at de forhold, der ligger efter undersøgelsesperioden, ikke kan tages i betragtning *til støtte for* opretholdelse af antidumpingtold.

Retten annullerede ved sin ovennævnte dom, *Mukand m.fl. mod Rådet*, Rådets forordning (EF) nr. 2450/98 af 13. november 1998 om indførelse af en endelig udligningstold på importen af stænger af rustfrit stål med oprindelse i Indien og om endelig opkrævning af den midlertidige told (EFT L 304 s. 1), for så vidt som den vedrørte import til Det Europæiske Fællesskab af produkter, der var fremstillet af de fire sagsøgere.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 2026/97 af 6. oktober 1997 om beskyttelse mod subsidieret indførsel fra lande, der ikke er medlemmer af Det Europæiske Fællesskab (EFT L 288, s. 1), og aftalen om subsidier og udligningsforanstaltninger, der blev vedtaget af Verdenshandelsorganisationen

²³ Kommissionens afgørelse 1999/426/EF af 4.6.1999 om afslutning af antidumpingproceduren vedrørende importen af ferrosilicium med oprindelse i Egypten og Polen (EFT L 166, s. 91).

i forbindelse med de multilaterale forhandlinger i Uruguay-runden (EFT 1994 L 336, s. 156), kan der kun pålægges en udligningstold, såfremt den subsidierede import påfører en EF-erhvervsgren væsentlig skade, og der kan ikke tages hensyn til den skade, som skyldes andre faktorer, som ikke kan tilskrives den omhandlede import.

Retten fandt i den foreliggende sag, at vurderingen i den anfægtede forordning af skaden og af årsagssammenhængen mellem den pågældende skade og den subsidierede indførsel var behæftet med en åbenbar fejl. Retten påpegede, at Kommissionen og Rådet havde undladt at tage hensyn til en anden kendt faktor end de subsidierede indførsler — nemlig den ensartede og konstante erhvervsmæssige prispraksis hos EF-producenterne af stålstænger og varmtvalsede stålstænger, hvis objektive virkning på dette produktmarked har været automatisk at overvælte de høje kunstige priser — som samtidig kunne have påført EF-erhvervsgrenen skade.

4. Varemærker

Retspraksis inden for området for varemærker er blevet udvidet med et stort antal domme, hvis bidrag vedrører bedømmelsen af de i forordning (EF) nr. 40/94 fastsatte betingelser for registrering af et EF-varemærke ²⁴, hvad enten det er et ordmærke ²⁵, et tredimensionelt varemærke ²⁶ eller et figurmærke

²⁴ Rådets forordning (EF) nr. 40/94 af 20.12.1993 om EF-varemærker (EFT 1994, L 11, s. 1).

²⁵ Rettens domme af 31.1.2001, sag T-135/99, *Taurus-Film mod KHIM (Cine Action)*, Sml. II, s. 379, sag T-136/99, *Taurus-Film mod KHIM (Cine Comedy)*, Sml. II, s. 397, sag T-193/99 (appelsag C-191/01 P), *Wrigley mod KHIM (DOUBLEMINT)*, Sml. II, s. 417, sag T-331/99, *Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld mod KHIM (Giroform)*, Sml. II, s. 433, sag T-24/00, *Sunrider mod KHIM (VITALITE)*, Sml. II, s. 449, af 5.4.2001, sag T-87/00, *Bank für Arbeit und Wirtschaft mod KHIM (EASYBANK)*, Sml. II, s. 1259, af 7.6.2001, sag T-359/99, *DKV mod KHIM (EuroHealth)*, Sml. II, s. 1645, af 14.6.2001, forenede sager T-357/99 (appelsag C-326/01 P), *Telefon & Buch mod KHIM (UNIVERSALTELEFONBUCH og UNIVERSAL-KOMMUNIKATIONSVERZEICHNIS)*, Sml. II, s. 1705, af 3.10.2001, sag T-140/00 (appelsag C-498/01 P), *Zapf Creation mod KHIM (New Born Baby)*, og af 11.12.2001, sag T-138/00, *Erpo Möbelwerk mod KHIM (DAS PRINZIP DER BEQUEMLICHKEIT)*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

²⁷. De afgjorte sager omhandlede afgørelser truffet af appelkamrene ved Harmoniseringskontoret vedrørende afslag på registrering af varemærker. Disse afslag blev baseret på, at de varemærker, for hvilke der var blevet søgt om registrering, manglede fornødent særpræg [artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning nr. 40/94] eller var af beskrivende karakter [artikel 7, stk. 1, litra c)]. Disse to *absolutte hindringer for registrering* kan kun vurderes i forhold til de berørte varer og tjenesteydelser, for hvilke der er søgt om registrering.

Uden at fremkomme med en udtømmende opregning bemærkes, at Retten stadfæstede de afgørelser, som appelkamrene ved Harmoniseringskontoret havde truffet om at meddele afslag på registrering af de følgende ord som EF-varemærker på grund af deres beskrivende karakter: Ordene CINE ACTION om tjenesteydelser, der konkret og direkte vedrørte produktet »actionfilm« eller produktion og udlejning heraf. Ordene Cine Comedy for så vidt angår tjenesteydelser, som konkret og direkte vedrørte produktet »komedie i form af film« eller produktion og udlejning heraf. Ordet Giroform for en vare, som bestod af gennemslagspapir i lighed med det tidligere karbonpapir, og ordene UNIVERSALTELEFONBUCH og UNIVERSALKOMMUNIKATIONS-VERZEICHNIS for universelle telefonbøger og kommunikationsfortegnelser.

Derimod fandt Retten i modsætning til appelkamrene ved Harmoniseringskontoret, at de følgende ord ikke havde en beskrivende karakter: Ordet VITALITE for levnedsmidler til spædbørn og mineralvand og kulsyreholdigt vand, ordet DOUBLEMINT for visse varer, der kunne have en

²⁶ Domme af 19.9.2001 i de såkaldte »tablet-sager«, sag T-335/99 (appelsag C-456/01 P), *Henkel mod KHIM (rektangulær tablet, der bestod af to lag, et hvidt og et rødt)*, sag T-336/99 (appelsag C-457/01 P), *Henkel mod KHIM (rektangulær tablet, der bestod af to lag, et grønt og et hvidt)*, sag T-337/99, *Henkel mod KHIM (rund tablet, der bestod af to lag, et rødt og et hvidt)*, sag T-117/00 (appelsag C-468/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (firkantet tablet, der bestod af to lag, et hvidt og et svagt grønt)*, sag T-118/00 (appelsag C-469/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (firkantet hvid tablet med grønne og svagt grønne prikker)*, sag T-119/00 (appelsag C-470/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (firkantet tablet med gule og blå prikker)*, sag T-120/00 (appelsag C-471/00 P), *Procter & Gamble mod KHIM, (firkantet hvid tablet med blå prikker)*, sag T-121/00 (appelsag C-472/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (firkantet hvid tablet med grønne og blå prikker)*, sag T-128/00, (appelsag C-473/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (firkantet tablet med fordybning)*, sag T-129/00 (appelsag C-474/01 P), *Procter & Gamble mod KHIM (rektangulær tablet med fordybning)*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

²⁷ Dom af 19.9.2001, sag T-30/00, *Henkel mod KHIM (billede af et vaskepulver)*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

pebermyntesmag, ordet EASYBANK for en on-line-banks tjenesteydelser, ordet EuroHealth for tjenesteydelser inden for kategorien »finansiel virksomhed«, eller ordkombinationerne New Born Baby for legetøjsdukke og tilbehør til disse dukker i form af legetøj, og DAS PRINZIP DER BEQUEMLICHKEIT for befordringsmidler til brug på land og dele hertil samt for boligmøbler og kontormøbler.

I »tablet-sagerne« fik Retten for første gang lejlighed til at efterprøve lovligheden af afgørelser truffet af appelkamrene ved Harmoniseringskontoret om, at det fornødne særpræg ikke forelå, både for et figurmærke og for et tredimensionelt varemærke (sag T-30/00), der udgjordes af formen og af enten farvesammenstillingen eller mønstret for vaskemidler til vaskemaskine eller opvaskemaskine.

I den forbindelse fastslog Retten, at det fremgår af artikel 4 i forordning nr. 40/94, at både varens form og farver er blandt de tegn, der kan udgøre et EF-varemærke, idet den samtidig understregede, at det forhold, at en kategori af tegn generelt kan udgøre et varemærke, imidlertid ikke er ensbetydende med, at de tegn, der tilhører denne kategori, nødvendigvis har det fornødne særpræg i forhold til en bestemt vare eller tjenesteydelse.

Endvidere fastslog Retten i ti af de omhandlede sager, at artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning nr. 40/94 ikke skelner mellem de forskellige varemærke kategorier. Kriterierne for bedømmelse af det fornødne særpræg for tredimensionale varemærker, der udgøres af selve varens form, er således ikke anderledes end dem, der finder anvendelse på andre varemærke kategorier. Retten præciserede, at der ikke desto mindre ved anvendelsen af disse kriterier skal tages hensyn til det forhold, at opfattelsen i den pågældende omsætningskreds ikke nødvendigvis er den samme ved tredimensionale varemærker, der består af selve varens form og farver, og ved ordmærker, figurmærker eller tredimensionale varemærker, der ikke består af varens form. Mens forbrugerne er vant til umiddelbart at opfatte de sidstnævnte varemærker som tegn, der identificerer varen, gælder dette ikke nødvendigvis, når tegnet er sammenfaldende med selve varens fremtræden.

Endelig fandt Retten i ovennævnte dom af 19. september 2001, *Henkel mod KHIM (billede af vaskepulver)*, der vedrørte et figurmærke, der bestod af en loyal gengivelse af selve varens form, at bedømmelsen af det fornødne særpræg ikke kan føre til et andet resultat ved et tredimensionalt varemærke, der består af selve varens fremtræden, og ved et figurmærke, der består af en virkelighedstro gengivelse af den samme vare [præmis 49].

Det skal her også oplyses, at sagen mellem Christina Kik, støttet af Den Helleniske Republik, og Harmoniseringskontoret, der rejste tvivl om lovligheden af den i forordning nr. 40/94 anvendte sprogordning, blev afgjort med en frifindelse af Harmoniseringskontoret (dom af 12.7.2001, sag T-120/99, *Kik mod KHIM*, Sml. II, s. 2235 (appelsag C-361/01 P)). Retten (sat med en afdeling bestående af fem dommere) fandt således, at den forpligtelse, som den, der ansøger om registrering af et EF-varemærke, har til at angive et »andet sprog« (tysk, engelsk, spansk, fransk eller italiensk) som eventuelt behandlingssprog i indsigelses-, fortabelses- eller ugyldighedssager, ikke tilsidesætter ligebehandlingsprincippet.

Dette afsnit skal afsluttes med dommen af 15. november 2001, *Signal Communications mod KHIM (TELEYE)* (sag T-128/99, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), der adskiller sig fra de andre sager derved, at den angik et forhold, der var forbundet med registreringsproceduren, idet der var vedlagt en påberåbelse af prioritet for et ældre varemærke. I sagen annullerede Retten afgørelsen fra appelkammeret ved Harmoniseringskontoret, der afviste en anmodning om berigtigelse af et EF-varemærke med den begrundelse, at den berigtigelse, der blev anmodet om, ikke havde karakter af misbrug og ikke indeholdt en væsentlig ændring af varemærket.

5. Aktindsigt i Rådets og Kommissionens dokumenter

Retten afsagde tre domme vedrørende de betingelser for aktindsigt i Rådets og Kommissionens dokumenter (dom af 12.7.2001, sag T-204/99, *Mattila mod Rådet og Kommissionen*, Sml. II, s. 2265 (appelsag C-353/01 P), af 10.10.2001, sag T-110/00, *British American Tobacco International (Investments) mod Kommissionen*, og af 11.12.2001, sag T-191/99, *Petrie m.fl. mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), som fulgte af de retsakter, der var gældende *før* vedtagelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1049/2001 af 30. maj 2001 om aktindsigt i Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens dokumenter (EFT L 145 s. 43)²⁸. Der erindres om, at Rådet og Kommissionen den 6. december 1993 vedtog en adfærdskodeks for aktindsigt i Rådets og Kommissionens dokumenter (EFT L 340 s. 41). For at sikre gennemførelsen af de i denne kodeks nævnte principper vedtog Rådet den 20. december 1993 afgørelse 93/731/EF om aktindsigt i Rådets dokumenter (EFT L 340 s. 43).

²⁸

Forordning nr. 1049/2001 har fundet anvendelse siden den 3.12.2001.

Kommissionen vedtog den 8. februar 1994 afgørelse 94/90/EKSF, EF, Euratom 1994 om aktindsigt i Kommissionens dokumenter (EFT L 46 s. 58).

Ved den ovennævnte dom i sagen *British American Tobacco International (Investments) mod Kommissionen* annullerede Retten Kommissionens afgørelse om delvis afslag på en begæring om aktindsigt i nærmere angivne mødereferater fra Udvalget for Forbrugsafgifter, hvor Kommissionen er formand, og som består af repræsentanter for medlemsstaterne. Retten skulle i sagen afgøre spørgsmålet, om Kommissionen var berettiget til at afslå at offentliggøre, hvilke delegationer der havde tilkendegivet deres standpunkt i relation til den afgiftsmæssige ordning for ekspanderet tobak på de møder, som de omtvistede referater vedrørte, idet Kommissionen baserede sin afgørelse på den fakultative undtagelse for så vidt angår tavshedspligten om forhandlingerne.

Med henblik på at kunne træffe afgørelse i sagen havde Retten anmodet Kommissionen om at meddele Retten de omhandlede referater, for at den kunne undersøge deres indhold. I overensstemmelse med procesreglementets artikel 67, stk. 3, tredje afsnit, der blev anvendt for første gang, siden den trådte i kraft den 1. februar 2001, blev dokumenterne ikke tilstillet sagsøgeren.

I relation til realiteten vurderede Retten, at forhandlingerne i Udvalget for Forbrugsafgifter måtte betragtes som forhandlinger henhørende under Kommissionen. Den blotte omstændighed, at de pågældende dokumenter vedrørte forhandlinger i udvalget, var imidlertid ikke tilstrækkelig til at begrunde en anvendelse af undtagelsen vedrørende tavshedspligten om forhandlingerne. Der skal således i hvert enkelt tilfælde foretages en afvejning af henholdsvis borgerens og Kommissionens interesser i relation til indholdet af det pågældende dokument.

Retten fastslog i sagen, at mødereferaterne vedrørte forhandlinger, der var afsluttet, da selskabet British American Tobacco International (Investments) fremsatte sin begæring om aktindsigt. Offentliggørelse af identiteten af de delegationer, der var nævnt i de pågældende dokumenter, kunne derfor ikke længere være til gene for et fornuftigt forhandlingsforløb i udvalget og navnlig for, at medlemsstaterne faktisk kunne give udtryk for deres standpunkter med hensyn til afgiftsordningen for ekspanderet tobak. Retten fandt derfor ikke, at den påberåbte afvisningsgrund lovligt kunne begrunde, at Kommissionens interesse i at opretholde tavshedspligten om forhandlingerne i Udvalget for Forbrugsafgifter gik forud for sagsøgerens interesser.

Selv om Rådet og Kommissionen ikke, i overensstemmelse med den i dommen af 19. juli 1999, *Hautala mod Rådet* (sag T-14/98, Sml. II, s. 2489, stadfæstet ved Domstolens dom af 6.12.2001 i appelsagen C-353/99 P, *Hautala mod Rådet*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), nævnte regel havde overvejet muligheden for at meddele delvis aktindsigt i de omhandlede dokumenter, annullerede Retten ikke i den ovennævnte dom i sagen *Mattila mod Rådet og Kommissionen* de af disse to institutioner trufne afgørelser, der afslog at give aktindsigt i de nævnte dokumenter. Retten nåede frem til denne konklusion, iden den vurderede, at under hensyntagen til, at sagsøgeren ikke ville have haft nogen nytte af at modtage dele af dokumenter uden reel mening, samt til karakteren af de omhandlede dokumenter, kunne disse institutioners undersøgelse under alle omstændigheder ikke have ført til, at de havde meddelt delvis aktindsigt. Herefter fastslog Retten, at det forhold, at de sagsøgte institutioner ikke havde undersøgt muligheden for at give delvis aktindsigt i dokumenterne, ikke under de foreliggende særlige omstændigheder havde haft nogen afgørende betydning for resultatet af de to institutioners vurdering.

Endelig har Retten endnu engang i den ovennævnte dom i sagen *Petrie m.fl. mod Kommissionen* fastslået, at Kommissionen lovligt kan gøre brug af forfatterreglen til at give afslag på en begæring om aktindsigt i dokumenter udfærdiget af tredjemand. Det blev ligeledes fastslået, at afslag på aktindsigt i åbningsskrivelser og begrundede udtalelser, der meddeles en medlemsstat som led i en traktatbrudsprocedure, er berettiget af hensyn til beskyttelsen af den offentlige interesse med hensyn til inspektioner og undersøgelser og retslige procedurer. Kommissionen blev, idet den anfægtede afgørelse var begrundet og havde hjemmel, frifundet.

6. Toldsager

Ud over spørgsmålet om toldtarifiering af hardware (dom af 13.2.2001, forenede sager T-133/98 og T-134/98, *Hewlett Packard France og Hewlett Packard Europe mod Kommissionen*, Sml. II, s. 613) er det fællesskabsbestemmelserne, der regulerer betingelserne for fritagelse for

importafgifter ²⁹ og bestemmelserne om ikke-opkrævning af toldskyld, der igen har været i centrum i flere sager.

Det bemærkes i forbindelse hermed, at ifølge artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1430/79 og artikel 905, stk. 1, i forordning nr. (EØF) nr. 2454/93 er ret til fritagelse for importafgifter betinget af, at den berettigede godtgør dels, at der foreligger særlige forhold, dels at han ikke har begået urigtigheder eller åbenlys forsømmelse.

Dommen af 10. maj 2001, *Kaufring m.fl. mod Kommissionen* (forenede sager T-186/97, T-187/97, T-190/97 — T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97, T-217/97, T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 og T-147/999, Sml. II, s. 1337), i de såkaldte »tyrkiske fjernsynssager« gav medhold til 13 europæiske importører, der havde anfægtet Kommissionens beslutninger om, at de anmodninger om toldfritagelse, som denne institution havde modtaget fra flere medlemsstater, ikke var dokumenterede. Disse anmodninger var blevet indgivet, efter at Kommissionen havde pålagt de berørte medlemsstater, at de hos virksomheder, der havde importeret de i Tyrkiet fabrikerede farvefjernsyn, hvis tredjelandskomponenter hverken var bragt i fri omsætning eller var pålagt udligningsafgift, skulle kræve betaling af told som anført i den fælles toldtarif.

Retten dømte Kommissionen i relation til to forhold.

For det første undersøgte Retten ex officio i samtlige sager, om Kommissionen havde tilgodeset retten til kontradiktion under den administrative procedure, der gik forud for vedtagelsen af de anfægtede beslutninger. Retten konkluderede, at dette ikke var tilfældet, idet den fastslog, at det var ubestridt, at ingen af sagsøgerne havde haft mulighed for, inden de anfægtede beslutninger blev vedtaget, at tage stilling til og gøre deres synspunkter gældende i relation til de faktorer, som Kommissionen havde lagt til grund for sin konstatering af, at der ikke kunne ydes fritagelse. Retten understregede navnlig, at når henses til det skøn, Kommissionen råder over, når den træffer beslutning, om at anvende den generelle billighedsklausul i artikel 13 i forordning nr. 1430/79, må det navnlig i forbindelse med sager, der behandles

²⁹

Navnlig artikel 13, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1430/79 af 2.7.1979 om godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter (EFT L 175, s. 1), senere erstattet af artikel 239, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12.10.1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT L 302, s. 1), som selv er præciseret ved bl.a. artikel 905 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2.7.1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til toldkodeksen (EFT L 253, s. 1).

i henhold til den nævnte forordning sikres, at de berørte parter har lejlighed til at udtale sig. Dette resultat er så meget mere påkrævet, når Kommissionen som led i den enekompetence, den er tillagt i henhold til artikel 905 i forordning nr. 2454/93, vil fravige den nationale myndigheds indstilling for så vidt angår spørgsmålet, om betingelserne i den ovenfor nævnte artikel 13 er opfyldt, navnlig for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt den berettigede havde gjort sig skyldig i en åbenbar forsømmelighed.

For det andet undersøgte Retten, om Kommissionen var berettiget til i de anfægtede beslutninger at finde, at toldfritagelsen ikke var begrundet som følge af, at de i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1430/79 fastsatte betingelser (om, at der foreligger særlige forhold, og der hverken er begået urigtigheder eller åbenlys forsømmelse af den berettigede) ikke var opfyldt. I den forbindelse fandt Retten, at Kommissionen skal inddrage alle relevante faktiske omstændigheder for at afgøre, om der foreligger særlige forhold som omhandlet i den nævnte bestemmelse. Denne forpligtelse indebærer i sager, hvor det til støtte for fritagelsesansøgninger gøres gældende, at de kontraherende parter i en aftale, der forpligter Fællesskabet, har gjort sig skyldige i alvorlige forsømmelser, at Kommissionens vurdering af begrundelsen for disse ansøgninger skal omfatte samtlige faktiske omstændigheder i forbindelse med de omtvistede importere, som den har fået kendskab til under udøvelsen af den tilsyns- og kontrolfunktion, den har med hensyn til aftalen. Kommissionen kan heller ikke udelade relevante oplysninger, som den er blevet bekendt med under udøvelsen af sine opgaver, og som, selv om de ikke indgik i de administrative sagsakter, som forelå under den nationale procedure, eventuelt kunne have begrundet en fritagelse i forhold til de berørte parter. Det bemærkes endvidere, at selv om Kommissionen ganske vist råder over et skøn i forbindelse med anvendelsen af den ovennævnte artikel 13, skal den ved udøvelsen heraf foretage en reel afvejning af Fællesskabets interesse i at sikre, at toldbestemmelserne overholdes, og den interesse, som importøren, der er i god tro, har i ikke at lide tab, der går ud over de normale erhvervsrisici. Kommissionen kan derfor ved undersøgelsen af, om fritagelsesansøgningen bør imødekommes, ikke nøjes med at tage hensyn til importørernes adfærd. Den skal også vurdere, hvilken indflydelse dens egen — eventuel forkerte — adfærd har haft på den opståede situation.

Retten konkluderede ved afslutningen af sin undersøgelse, der havde taget hensyn til samtlige dokumenter vedrørende anvendelsen af bestemmelserne i associeringsaftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Republikken Tyrkiet og tillægsprotokollen for så vidt angår import af farvefjernsyn med oprindelse i Tyrkiet i løbet af den omhandlede periode (årene 1991, 1992 og 1993 samt

begyndelsen af 1994), som Kommissionen havde kendskab til på det tidspunkt, hvor den udfærdigede de omtvistede beslutninger, at *de grove forsømmelser, som Kommissionen og de tyrkiske myndigheder havde begået, havde medført, at sagsøgerne befandt sig i en usædvanlig situation i forhold til andre erhvervsdrivende, der udøvede samme aktivitet*. Forsømmelserne havde således uden for al tvivl bidraget til de uregelmæssigheder, der førte til, at der blev efteropkrævet told hos sagsøgerne. Endvidere konkluderede Retten, at under de i sagen foreliggende omstændigheder havde sagsøgerne hverken begået åbenlyse forsømmelser eller urigtigheder.

Ved dom af 7. juni 2001, *Spedition Wilhelm Rotermond mod Kommissionen* (sag T-330/99, Sml. II, s. 1619), annullerede Retten en kommissionsbeslutning, i henhold til hvilken den fritagelse for importafgifter, der var ansøgt om, ikke var begrundet, da der ikke bestod nogen særlig situation som omhandlet i artikel 905, stk. 1, i forordning nr. 2454/94.

Retten fastslog, at når der ikke er blevet rejst tvivl om de af de nationale myndigheder for Kommissionen forelagte faktiske forhold, som omfatter svigagtige handlinger, og disse forhold heller ikke blevet suppleret, idet Kommissionen ikke har anmodet om supplerende oplysninger, og de skyldes handlinger, der ligger inden for en medlemsstats forvaltning, som sagsøgeren ikke har ret til at kræve indsigt i, og som den på ingen måde kan udøve indflydelse på, kan Kommissionen ikke nøjes med at fastslå, at sagsøgeren ikke befinder sig i en særlig situation, idet sådanne omstændigheder ligger ud over den sædvanlige forretningsrisiko, sagsøgeren havde påtaget sig. Under disse omstændigheder er Kommissionen ikke berettiget til blot at anse det for muligt, at en bestemt toldtjenestemand havde medvirket aktivt, og kræve, at sagsøgeren skulle føre et formelt og endeligt bevis herfor ved at fremlægge et dokument fra de kompetente nationale myndigheder. Derved tilsidesatte Kommissionen på den ene side sin forpligtelse til selv at vurdere samtlige faktiske forhold med henblik på at afgøre, om disse udgør en særlig situation, og på den anden side den selvstændige karakter af den i artikel 905 og følgende i forordning nr. 2454/93 fastsatte procedure.

7. Fællesskabets finansieringer

I dette afsnit skal der kun omtales dommen af 14. juni 2001, *Hortiplant mod Kommissionen* (sag T-143/99, Sml. II, s. 1665 (appelsag C-330/01 P)), hvori det blev understreget, at i henhold til de forpligtelser, der påhviler ansøgere om og modtagere af fællesskabsfinansiering, er disse navnlig forpligtede til at sikre sig, at de forsyner Kommissionen med pålidelige oplysninger, som ikke

fører til vildledning, idet det system med kontrol og bevis, som er fastlagt med henblik på at kontrollere, at betingelserne for tildeling er opfyldt, i modsat fald ikke ville fungere hensigtsmæssigt.

Retten opretholdt i den foreliggende sag Kommissionens beslutning om at ophæve den støtte fra EUGFL, som den havde ydet til selskabet Hortiplant i medfør af forordning (EØF) nr. 4256/88 ³⁰. Retten fastslog navnlig, at fremlæggelse af fakturaer for udgifter, der ikke er i overensstemmelse med de faktiske forhold, og henføring heraf under projektet samt manglende opfyldelse af forpligtelsen til samfinansiering, hvilket var godtgjort i det foreliggende tilfælde, udgør tilfælde af alvorlig tilsidesættelse af betingelserne for tildeling af den pågældende støtte og af den forpligtelse til oplysning og loyalitet, der påhviler modtageren af en sådan støtte, og de skal derfor anses for uregelmæssigheder i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 24 i forordning (EØF) nr. 4253/88 ³¹.

8. Institutionel ret

Artikel 29 i Parlamentets forretningsorden bestemmer, at medlemmerne kan danne grupper efter politisk tilhørsforhold. Efter valget til Europa-Parlamentet i juni 1999 dannedes den »Den Tekniske Gruppe for Uafhængige Medlemmer (TDI) — Blandet Gruppe«, hvis stiftelsesvilkår bestemte, at medlemmerne i enhver henseende var politisk uafhængige. Parlamentet, der fandt, at betingelserne for stiftelse af en politisk gruppe ikke var opfyldt, vedtog den 14. september 1999 en retsakt om fortolkningen af artikel 29 i dets forretningsorden og forhindrede dannelsen af TDI-gruppen ³².

³⁰ Rådets forordning (EØF) nr. 4256/88 af 19.12.1988 om gennemførelsesbestemmelser til forordning (EØF) nr. 2052/88 for så vidt angår EUGFL, Udviklingssektionen (EFT L 374, s. 25).

³¹ Rådets forordning (EØF) nr. 4253/88 af 19.12.1988 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2052/88 for så vidt angår samordningen af de forskellige strukturfondenes interventioner indbyrdes såvel som med interventionerne fra Den Europæiske Investeringsbank og de øvrige eksisterende finansielle instrumenter (EFT L 374 s. 1), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2082/93 af 20.7.1993 (EFT L 193, s. 20).

³² Den valgte fortolkning lyder: »I henhold til denne bestemmelse kan det ikke tillades, at der dannes en gruppe, som åbent afviser at være politisk, og hvor der ikke er noget politisk tilhørsforhold mellem dens medlemmer.«

Ved ovennævnte dom af 2. oktober 2001 i sagen *Martinez m.fl. mod Parlamentet* blev Europa-Parlamentet frifundet i de af medlemmer af Europa-Parlamentet, Front national og Lista Emma Bonino til prøvelse af denne retsakt anlagte søgsmål ³³. Med denne frifindelse bekræftede Retten, at dannelsen af TDI-gruppen var uforenelig med Parlamentets forretningsorden.

Det følger heraf, at betingelsen om politisk tilhørsforhold er en obligatorisk betingelse for dannelsen af politiske grupper. Retten fremhævede i denne sammenhæng, at kravet om politisk tilhørsforhold mellem medlemmerne af en gruppe imidlertid ikke udelukker, at de gennem deres daglige adfærd giver udtryk for forskellige politiske synspunkter om det ene eller det andet bestemte emne i overensstemmelse med det princip om, at medlemmerne udøver deres mandat frit, der findes i artikel 4, stk. 1, i akten fra 1976 ³⁴ og i forretningsordenens artikel 2. Derfor skal den uensartede karakter af stemmerne fra medlemmerne af én og samme politiske gruppe under disse omstændigheder ikke ses som et tegn på manglende politisk tilhørsforhold mellem medlemmerne, men som en tilkendegivelse af princippet om, at medlemmerne udøver deres mandat frit.

Som svar på sagsøgernes anbringender anførte Retten først, at Parlamentet var kompetent til at efterprøve, som det gjorde det i disse sager, om en gruppe, hvis dannelse er blevet anmeldt af en række medlemmer, overholder forretningsordenens artikel 29, stk. 1.

For det andet fandt Retten, da den skulle fastlægge rækkevidden af det skøn, der må overlades til Parlamentet i henhold til denne kompetence, at begrebet politisk tilhørsforhold skal forstås således, at det i hvert enkelt tilfælde svarer til den betydning, som de medlemmer, der beslutter at danne en politisk gruppe, agter at tillægge det, uden at de nødvendigvis åbenlyst lægger vægt herpå. Det følger heraf, at de medlemmer, der erklærer at have stiftet en gruppe ved anvendelse af denne bestemmelse, formodes at dele et politisk tilhørsforhold, selv om dette er ubetydeligt. Denne formodning kan imidlertid ikke anses for uigendrivelig. I den forbindelse har Parlamentet i kraft af sin kompetence til at efterprøve overholdelsen af kravene i forretningsordenens

³³ Ved kendelse af 25.11.1999, *Martinez og Gaulle mod Europa-Parlamentet* (sag T-222/99 R, Sml. II, s. 3397), havde Rettens præsident udsat gennemførelsen af denne retsakt; kendelsen er omtalt i årsrapporten for 1999.

³⁴ Akt af 20.9.1976 om almindelige direkte valg af repræsentanterne i forsamlingen (EFT L 278, s. 5).

artikel 29, stk. 1, når de medlemmer, der erklærer at have stiftet en gruppe, åbenbart udelukker ethvert politisk tilhørsforhold mellem dem, hvilket således klart er i strid med ovennævnte krav.

For det tredje fandt Retten, at Parlamentets vurdering for så vidt angik TDI-gruppens manglende overholdelse af det politiske tilhørsforhold var begrundet. Således viste flere af de elementer, der var nævnt i stiftelsesdokumenterne for TDI-gruppen, at denne gruppes medlemmer havde aftalt at undgå enhver risiko for at blive opfattet, som om de delte politisk tilhørsforhold, og havde nægtet, at denne gruppe kunne anvendes som ramme for fælles politiske handlinger ved at begrænse den til funktioner, der var rent administrative og økonomiske.

Retten antog endvidere anbringendet om, at forretningsordenens artikel 29, stk. 1, sammenholdt med artikel 30, var ulovlig — idet den alene tillader, at der i Parlamentet stiftes grupper på grundlag af politisk tilhørsforhold, og bestemmer, at de medlemmer, der ikke tilhører en politisk gruppe, sidder som løsgængere på de vilkår, der er fastsat af Parlamentets præsidium, og ikke tillader, at disse sidstnævnte medlemmer danner en teknisk gruppe eller samles i en blandet gruppe — til realitetsbehandling og fandt, at disse bestemmelser udgør *interne organiseringsforanstaltninger, der er berettiget i henhold til Parlamentets egne karakteristika og kravene til funktion, ansvar og formål, der er tildelt det ved traktaten.*

Forskelsbehandlingen af medlemmer af en politisk gruppe og dem, der ikke er medlem af en gruppe, i de rettigheder, som forretningsordenen tillægger en politisk gruppe, udgør ikke diskrimination, idet den er berettiget i det forhold, at de førstnævnte, i modsætning til de sidstnævnte, opfylder et krav i forretningsordenen, der er begrundet i forfølgelsen af lovlige formål.

Efter at have fastslået, at de omhandlede bestemmelser hverken tilsidesatte det demokratiske princip eller princippet om forsamlingsfrihed, understregede Retten, at en komparativ undersøgelse af medlemsstaternes fælles parlamentariske traditioner ikke gjorde det muligt at fastslå, at stiftelsen af en politisk gruppe, hvis medlemmer erklærer, at de afviser ethvert politisk tilhørsforhold, er mulig i størstedelen af de nationale parlamenter.

9. Associering af de oversøiske lande og territorier

Den 8. februar 2000 bekræftede Domstolen, der behandlede sagen i henhold til artikel 234 EF, gyldigheden af Rådets afgørelse 97/803/EØF af 24. november 1997 om midtvejsrevision af Rådets afgørelse 91/482/EØF om de

oversøiske landes og territoriers associering med Det Europæiske Økonomiske Fællesskab ³⁵ (*Emesa Sugar-dommen*, sag C-17/98, Sml. I, s. 675).

Ved domme af 6. december 2001, sag T-43/98, *Emesa Sugar mod Rådet*, og sag T-44/98, *Emesa Sugar mod Kommissionen* (endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), afgjorde Retten sagerne, der rejste tvivl om lovligheden af afgørelse 97/803 — det bemærkes, at sagerne var blevet udsat, indtil Domstolen havde truffet afgørelse om lovligheden af denne retsakt ³⁶ — ved at frifinde de to institutioner.

Efter at Domstolen havde afsagt sin dom, blev parterne anmodet om at afgive indlæg. Sagsøgeren gjorde gældende, at denne dom var baseret på faktiske fejl. Retten fandt imidlertid ikke, at nogen af de af sagsøgeren påberåbte anbringender eller nogen af de argumenter, sagsøgeren havde fremført i sine indlæg, navnlig dem, der vedrørte Rådets vurdering af, om det var nødt til at begrænse importen af sukker, der kunne drage fordel af den regel om AVS/OLT-kumulation af oprindelse, som var blevet godkendt af Domstolen, gjorde det muligt at fastslå, at den anfægtede afgørelse var ulovlig.

10. Personalesager

Blandt de mange retsafgørelser, der er truffet på dette område af annullationssøgsmål, vil opmærksomheden nærmere bestemt blive koncentreret om seks domme.

Dom af 7. februar 2001, *Bonaiti Brighina mod Kommissionen* (sag T-118/99, Sml. Pers. II, s. 97), skal nævnes, idet den indeholder præciseringer med hensyn til søgsmålsfristens begyndelsestidspunkt, når afgørelsen om afslag på en klage meddeles tjenestemanden på et sprog, der hverken er tjenestemandens modersmål eller det sprog, som klagen er skrevet på. I den forbindelse fastslog Retten, at meddelelsen af en sådan afgørelse under sådanne omstændigheder er lovlig på betingelse af, at den pågældende kan få behørigt kendskab hertil. Hvis derimod adressaten for denne afgørelse finder, at han ikke er i stand til at forstå den, påhviler det ham at anmode institutionen om, at den med den fornødne omhu fremkommer med en oversættelse enten til det sprog, der er

³⁵ EFT 1997 L 329, s. 50.

³⁶ Det bemærkes imidlertid, at de væsentligste grunde vedrørende bedømmelsen af lovligheden af afgørelse 97/803, som Retten baserede sig på i sag T-44/98, er angivet inden for rammerne af erstatningspåstandene i sag T-43/98.

klaget på, eller til hans modersmål. I det tilfælde, hvor en sådan anmodning indgives uden ugrundet ophold, begynder søgsmålsfristen først at løbe fra den dato, hvor denne oversættelse meddeles den pågældende tjenestemand, medmindre institutionen, uden at der er nogen tvivl herom, kan godtgøre, at tjenestemanden har kunnet få behørigt kendskab til både konklusionen og afgørelsens begrundelse for at afvise hans klage på det sprog, der blev anvendt ved den første meddelelse.

Endvidere er der på området for formaliteten foretaget en præcisering med hensyn til ordene »akt, der indeholder et klagepunkt«, som omhandlet i artikel 90, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«) i sagerne *Zaur-Gora og Dubigh mod Kommissionen* (kendelse af 3.4.2001, forenede sager T-95/00 og T-96/00, Sml. Pers. II, s. 379) og *Buisson mod Kommissionen* (dom af 20.6.2001, sag T-243/99, Sml. Pers. II, s. 601), idet Retten præciserede, at når en regel, som en institution har forpligtet sig til at overholde, og som derfor forpligter den — såsom en bestemmelse i en meddelelse om en udvælgelsesprøve — giver ansøgerne ret til at anmode om en fornyet behandling af afslag på deltagelse, er det den afgørelse, der træffes efter den fornyede behandling, og ikke det oprindelige afslag, der skal betragtes som den akt, der indeholder et klagepunkt.

Et offer for en ulykke med drageflyvning, der fik afslag på ansøgning om anvendelse af vedtægtens artikel 73 vedrørende tjenestemandens sikring imod risiko for erhvervssygdomme og ulykker, anfægtede denne afgørelses lovlighed. Tjenestemanden rejste i sin sag tvivl om lovligheden af den bestemmelse, der havde udgjort retsgrundlaget for den anfægtede afgørelse, nemlig artikel 4, stk. 1, litra b), tredje led, i ordningen om dækning af risikoen for ulykker og erhvervssygdomme hos tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber, hvilket førte til, at Retten vurderede, at den således var blevet forelagt en ulovlighedsindsigelse.

Det fremgår af denne bestemmelse, at »de ulykker, som hidrører fra [...] sportsudøvelse, som er notorisk farlig, såsom boksning, karate, faldskærmsudspring, huleforskning og undervandsfiskeri eller -forskning ved hjælp af åndedrætsudstyr med beholder til luft- eller iltforsyning«, ikke omfattes af vedtægtens artikel 73. Ved dom af 20. september 2001, *Spruyt mod Kommissionen* (sag T-171/00, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser), fastslog Retten, at denne bestemmelse i det omfang, den definerer begrebet sport, som er notorisk farlig — der er udelukket fra sikring mod risici fastsat i vedtægtens artikel 73 — ved henvisning til en liste, som angiver de sportsgrene, der anses som notorisk farlige, tilsidesætter

retssikkerhedsprincippet og derfor er ulovlig. Retssikkerhedsprincippet er således til hinder for en situation, hvor en tjenestemand, der planlægger at udøve en sport, der ikke er nævnt i ordningens artikel 4, stk. 1, litra b), tredje tankestreg, pålægges at bedømme, om denne sport under hensyntagen til den grad af sammenlignelighed, den har med de sportsgrene, der omtales i den nævnte liste, af fællesskabsforvaltningen kan anses for farlig. Retssikkerhedsprincippet tillader heller ikke, at nævnte administration, der mødes med en anmodning om anvendelse af vedtægtens artikel 73 i tilfælde af en ulykke, der indtræder ved udøvelse af en sportsaktivitet, har en »diskretionær skønsbeføjelse« for så vidt angår denne aktivitets forbindelse med den kategori af sport, der anses for farlig som omhandlet i den ovennævnte ordning.

Endvidere fastslog Retten i dom af 27. juni 2001, *X mod Kommissionen* (sag T-214/00, Sml. Pers. II, s. 663), at en institutions afgørelse om uden tjenstemandens samtykke at tilbageholde et beløb i dennes månedsløn, der svarer til det beløb, som institutionen kræver betaling af til dækning af krav om godtgørelse af de sagsomkostninger, den fik tilkendt i en tidligere instans, *savner hjemmel*. En institutions mulighed for i vedtægtsforhold at anvende den betalingsform, der udgøres af modregning, er egnet til at foranledige alvorlige hindringer for den frie rådighed over deres vederlag, som institutionernes tjenstemænd har. Når der ikke i vedtægten findes nogen udtrykkelig bestemmelse, som omhandlet i artikel 62, stk. 1, der giver institutionen beføjelse hertil, kan denne ikke uden den pågældendes samtykke anvende modregning til at tilbageholde en del af en tjenstemands vederlag, som han har krav på i henhold til vedtægtens artikel 62.

Endelig skal denne korte oversigt over sager afgjort på området for personalesager afsluttes med en omtale af dom af 6. marts 2001, *Dunnett m.fl. mod EIB* (sag T-192/99, Sml. Pers. II, s. 313), der annullerede lønsedler udstedt til sagsøgerne, ansatte ved Den Europæiske Investeringsbank, for så vidt ordningen med særlige omregningskurser ikke var anvendt deri. Ordningen var fastsat for betalinger foretaget i en anden valuta end belgiske eller luxembourgske francs, for en bestemt procentdel af den månedlige nettoløn. Henset til overgangen til euro havde EIB's direktion den 11. juni 1998 besluttet at ophæve de særlige omregningskurser for alle Bankens ansatte med virkning fra den 1. januar 1999. Retten fastslog imidlertid, at høringen af personalets repræsentanter i den procedure, der gik forud for vedtagelsen af denne beslutning, ikke var forløbet forskriftsmæssigt. Retten bemærkede navnlig, at EIB var forpligtet til høre personalets repræsentanter — ifølge det almindelige arbejdsretlige princip, der er fælles for retsreglerne i

medlemsstaterne, om, at en arbejdsgiver først ensidigt kan inddrage en økonomisk fordel, som han frit har givet sine ansatte kontinuerligt, efter høring af disse eller deres repræsentanter — før den traf beslutningen om at inddrage den fordel, der var tale om. Retten præciserede dog, at denne høring skal være egnet til at kunne udøve indflydelse på den vedtagne retsaks indhold, hvilket indebærer, at den skal indledes rettidigt efter princippet om redelighed. I sagen fastslog Retten, at EIB havde tilsidesat det almindelige arbejdsretlige princip, som udtryktes i artikel 24 i aftalen om EIB's personalerepræsentation, ved ikke i redelighed at have hørt personalets repræsentanter.

II. Erstatningssager

Inden for rammerne af EF-traktaten vedrørte næsten alle domme, der afsluttede et erstatningssøgsmål, landbrugsområdet, idet der var tale om problemer forbundet med lovgivningen vedrørende import af bananer³⁷ eller fiskerivarer³⁸ til Fællesskabet, med mælkekvoter³⁹ eller med fiskekvoter⁴⁰. Kun én dom fastslog, at samtlige betingelser for, at Fællesskabet ifalder ansvar uden for kontraktforhold som følge af skader, institutionerne har forvoldt, var opfyldt (dommen i sagen *Jansma mod Rådet og Kommissionen*). Endvidere dømte Retten Kommissionen til i henhold til artikel 34 KS, der finder anvendelse, når den påberåbte skade er forvoldt ved en kommissionsbeslutning, der er blevet annulleret af Fællesskabets retsinstanser, at tilbagebetale et med urette

³⁷ Dom af 1.2.2001, sag T-1/99 (appelsag C-122/01 P), *T. Port mod Kommissionen*, Sml. II, s. 465, domme af 20.3.2001, sag T-18/99, *Cordis mod Kommissionen*, Sml. II, s. 913, sag T-30/99 *Bocchi Food Trade International mod Kommissionen*, Sml. II, s. 943, sag T-52/99 (appelsag C-213/01 P), *T. Port mod Kommissionen*, Sml. II, s. 981, og den ovennævnte dom af 12.7.2001, *Comafra og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, samt sag T-2/99, *T. Port mod Rådet*, Sml. II, s. 2093, og sag T-3/99, *Banatrading mod Rådet*, Sml. II, s. 2123.

³⁸ Dom af 23.10.2001, sag T-155/99 (appelsag C-492/01P), *Dieckmann & Hansen mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

³⁹ Domme af 31.1.2001, sag T-533/93 (appelsag C-162/01 P), *Bouma mod Rådet og Kommissionen*, Sml. II, s. 203, sag T-73/94 (appelsag C-163/01 P), *Beusmans mod Rådet og Kommissionen*, Sml. II, s. 223, sag T-76/94 (appelsag C-164/01 P), *Jansma mod Rådet og Kommissionen*, Sml. II, s. 243, og sag T-143/97, *Van den Berg mod Rådet og Kommissionen*, Sml. II, s. 277.

⁴⁰ Dom af 6.12.2001, sag T-196/99, *Area Cova m.fl. mod Rådet og Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

opkrævet beløb (dom af 10.10.2001, sag T-171/99, *Corus UK mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser).

Ved denne sidstnævnte dom blev Kommissionen dømt til at betale selskabet Corus UK et beløb på mere end 3 mio. EUR med tillæg af renter. Efter en dom afsagt af Retten, der nedsatte den bøde, der var blevet pålagt selskabet, havde Kommissionen tilbagebetalt et beløb på 12 mio. EUR, svarende til forskellen mellem den bøde, som var blevet betalt, og den bøde, som var blevet fastsat af Retten, men havde afvist at betale renter af det tilbagebetalte beløb. Retten vurderede, at Kommissionen ved at forholde sig sådan havde forsømt at træffe en forholdsregel, som fuldbyrdelsen af dommen indebar. I det tilfælde, hvor en bøde, som er pålagt en virksomhed for overtrædelse af EKSF-traktatens konkurrenceregler, er blevet annulleret eller nedsat ved dom, påhviler der således Kommissionen en forpligtelse til helt eller i givet fald delvis at tilbagebetale en bøde, den pågældende virksomhed har betalt, i det omfang denne betaling må anses for urigtigt erlagt ifølge annullationsafgørelsen. Denne forpligtelse omfatter ikke blot tilbagebetaling af det urigtigt erlagte beløb, men også renter af dette beløb. Retten understregede i relation til dette punkt, at undladelsen af at betale disse renter kunne medføre en ugrundet berigelse for Fællesskabet, som er i strid med fællesskabsrettens almindelige retsgrundsætninger. Som følge af, at der principielt måtte gives sagsøgeren medhold i søgsmålet i henhold til artikel 34 KS, som blev indgivet, efter at der var hengået en vis rimelig frist, blev der tilkendt sagsøgeren en økonomisk erstatning på et beløb svarende til de renter, som skulle have været betalt sammen med hovedstolen.

Det ligger fast, at Fællesskabets erstatningsansvar inden for rammerne af artikel 288, stk. 2, EF er underlagt en række betingelser for så vidt angår ulovligheden af den adfærd, der påtales over for fællesskabsinstitutionerne, idet der skal være indtrådt en skade, og der skal foreligge en årsagsforbindelse mellem denne adfærd og den hævdede skade. For så vidt angår fællesskabets ansvar for skader forvoldt private, fastslog Domstolen i *Bergaderm og Goupil*-sagen (dom af 4.7.2000, sag C-352/98 P, Sml. I, s. 5291), at den over for Kommissionen påtalte adfærd skal bestå i en *tilstrækkelig kvalificeret overtrædelse af en retsregel, der har til formål at tillægge rettigheder til private*. Retten har inden for rammerne af de sager, den har afgjort i løbet af år 2001, skullet bedømme, om disse to elementer af ulovlighed, dvs. at den tilsidesatte regel har til formål at tillægge rettigheder til private, og at overtrædelsen er tilstrækkelig kvalificeret, var bevist.

Retten har således skullet afgøre, om de retsregler, som blev påstået overtrådt, var regler, der havde til formål at tillægge borgerne rettigheder. Sådanne regler er proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning (jf. ovennævnte dom af 6.12.2001 i sagen *Emesa Sugar mod Rådet*). Derimod tillægger hverken den overenskomst, der oprettede WTO, og bilagene hertil (jf. dommene i sagerne *Cordis mod Kommissionen*, *Bocchi Food Trade International mod Kommissionen* og *T. Port mod Kommissionen* (sag T-52/99)), eller artikel 253 EF (jf. dommen i sagen *Emesa Sugar mod Rådet*) eller princippet om relativ stabilitet — der er fastsat i lovgivningen på fiskeriområdet og har til formål at sikre hver enkelt medlemsstat en del af Fællesskabets samlede tilladte fangstmængde (jf. ovennævnte dom i sagen *Area Cova m.fl. mod Kommissionen*) borgerne rettigheder.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen af fællesskabsretten kan anses for tilstrækkelig kvalificeret, anvendte Retten kriteriet, om en fællesskabsinstitution åbenbart og groft har overskredet grænserne for de skønsebeføjelser, institutionen har rådighed over, idet det blev anført, at når institutionen kun råder over et stærkt begrænset eller intet skøn, kan selve den omstændighed, at der er begået en overtrædelse af fællesskabsretten, være tilstrækkelig til bevise, at der foreligger en tilstrækkelig kvalificeret krænkelse.

I ovennævnte dom i sagen *Comafrika og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen* fandt Retten, at stillet over for en skønsebeføjelse, der er begrænset betragteligt, gør konstateringen af en ulovlighed, som under tilsvarende omstændigheder ikke ville være blevet begået af en normalt forsigtig og påpasselig administration, det muligt at konkludere, at institutionens adfærd har udgjort et retsstridigt forhold, der kan pådrage Fællesskabet ansvar i henhold til artikel 288 EF. Henset til sagens forhold fastslog Retten, at de ulovligheder, Kommissionen begik ved vedtagelsen af de anfægtede forordninger ⁴¹, ikke var sådanne ulovligheder, som en normalt

⁴¹ De fastslåede ulovligheder bestod i, at der i forbindelse med fastsættelsen af nedsættelses/justeringskoefficienterne for fastlæggelsen af de mængder bananer, der skulle tillægges hver erhvervsdrivende i kategori A og B inden for rammerne af toldkontingenterne, forelå eventuelle afvigelser mellem de tal, der var meddelt af de nationale myndigheder, og tallene fra Det Statistiske Kontor for De Europæiske Fællesskaber (Eurostat) eller vedrørende andre oplysninger angående de mængder bananer, der blev markedsført eller indført i Fællesskabet under de pågældende referenceperioder.

forsigtig og påpasselig administration under de samme omstændigheder ikke ville have gjort sig skyldig i.

I ovennævnte dom i sagen *Dieckmann & Hansen mod Kommissionen* anerkendte Retten først, at Kommissionen har en vid skønsbeføjelse, når den vedtager foranstaltninger til gennemførelse af ordningen for kontrol med indførslen af fiskerivarer, såsom optagelse af et tredjeland på listen over tredjelande, hvorfra det er tilladt at indføre sådanne varer til Fællesskabet, eller fjernelse af det derfra. Herefter fandt Retten, at denne institution ikke åbenbart og groft havde overskredet grænserne for sine skønsbeføjelser, da den genovervejede sin vurdering af Kasakhstans evne til for så vidt angår kaviar at sikre, at der forelå sundhedsmæssige betingelser, der mindst svarede til kravene i direktiv 91/493⁴², eller da den besluttede at tilbagekalde sin beslutning om tilladelse til at indføre dette produkt til Fællesskabet. Retten bemærkede bl.a., at Kommissionen ved at vedtage den omtvistede beslutning fuldt ud havde overholdt sine forpligtelser til med henblik på forfølgelsen af formålene med den fælles landbrugspolitik at tage de almene hensyn vedrørende beskyttelsen af forbrugerne eller af menneskers og dyrs sundhed og liv i betragtning og til at tillægge beskyttelsen af den offentlige sundhed større vægt end økonomiske overvejelser.

Endelig bemærkede Retten i den ovennævnte dom i sagen *Area Cova m.fl. mod Rådet og Kommissionen*, at hvis princippet om et objektivt ansvar for Fællesskabet skal anerkendes i fællesskabsretten, forudsætter dette ansvars påtagelse, at tre betingelser kumulativt er opfyldt, nemlig at det påståede tab foreligger, at der er årsagssammenhæng mellem tabet og den handling, der lægges Fællesskabets institutioner til last, samt at tabet har en *usædvanlig og særlig karakter*. Med henblik på at vurdere, om tabet, der udgjordes af en formindskelsen af sagsøgernes muligheder for at fiske, havde en usædvanlig karakter, tog Retten stilling til, om det overskred grænserne for de risici, der knytter sig til økonomisk virksomhed inden for fiskeriområdet, og den konkluderede endelig, at dette ikke var tilfældet.

⁴²

Rådets direktiv 91/493/EØF af 22.7.1991 (EFT L 268, s. 15) fastsætter de sundhedsmæssige betingelser for produktion og afsætning af fiskerivarer bestemt til konsum.

III. Foreløbige forholdsregler

Rettens præsident modtog begæringer om foreløbige forholdsregler inden for næsten alle sagsområder, og navnlig inden for de områder, der vedrører konkurrence ⁴³, statsstøtte ⁴⁴, antidumpingforanstaltninger ⁴⁵, fællesskabets finansieringer ⁴⁶ og institutionel ret ⁴⁷. Det skal også nævnes, at flere begæringer blev indgivet med henblik på at få en kendelse ændret eller ophævet, og at de alle blev forkastet ⁴⁸.

⁴³ Bl.a. kendelse afsagt af Rettens præsident den 17.1.2001, sag T-342/00 R, *Petrolessence og SG2R mod Kommissionen*, Sml. II, s. 67, den 28.5.2001, sag T-53/01 R, *Poste Italiane mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1479, den 26.10.2001, sag T-184/01 R (appelsag C-481/01 P(R)), *IMS Health mod Kommissionen*, den 15.11.2001, sag T-151/01 R, *Duales System Deutschland mod Kommissionen*, samt kendelser afsagt af Rettens præsident den 20.12.2001, sag T-213/01 R, *Österreichische Postsparkasse mod Kommissionen*, og sag T-214/01 R, *Bank Für Arbeit und Wirtschaft mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

⁴⁴ Kendelse afsagt af Rettens præsident den 19.12.2001, forenede sager T-195/01 R og T-207/01 R, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

⁴⁵ Kendelse afsagt af Rettens præsident den 1.8.2001, sag T-132/01 R, *Euroalliances m.fl. mod Kommissionen*, Sml. II, s. 2307 (ophævet ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 14.12.2001, sag C-404/01 P(R), *Kommissionen mod Euroalliances m.fl.*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser).

⁴⁶ Kendelse afsagt af Rettens præsident den 15.1.2001, sag T-241/00 R, *Le Canne mod Kommissionen*, Sml. II, s. 37, den 18.10.2001, sag T-196/01 R, *Aristoteleio Panepistimio Thessalonikis mod Kommissionen*, den 22.10.2001, sag T-141/01 R, *Entorn mod Kommissionen*, og den 7.12.2001, sag T-192/01 R, *Lior mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

⁴⁷ Kendelse afsagt af Rettens præsident den 15.1.2001, sag T-236/00 R, *Stauner m.fl. mod Parlamentet og Kommissionen*, Sml. II, s. 15, og den 26.1.2001, sag T-353/00 R, *Le Pen mod Parlamentet*, Sml. II, s. 125.

⁴⁸ Kendelse afsagt af Rettens præsident den 5.9.2001, sag T-74/00 R (appelsag C-440/01 P(R)), *Artegodan mod Kommissionen*, den 12.9.2001, sag T-132/01 R, *Euroalliances m.fl. mod Kommissionen*, og den 8.10.2001, sag T-236/00 RII, *Stauner m.fl. mod Parlamentet og Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

De begæringer om foreløbige forholdsregler, der blev forkastet, blev enten forkastet fordi de ikke kunne antages til realitetsbehandling ⁴⁹, eller fordi de ikke opfyldte den ene og/eller den anden af de betingelser, der stilles for at opnå den ønskede forholdsregel, dvs. uopsættelighed og *fumus boni juris*. Blandt disse afgørelser, der blev forkastet, skal den, der blev truffet i den ovennævnte sag *Poste Italiane mod Kommissionen*, omtales, idet Rettens præsident for første gang skulle vurdere, om uopsættelighedsbetingelsen var opfyldt i en sag, der vedrørte åbningen for konkurrence på tjenesteydelser, der i den foreliggende sag hidtil havde været forbeholdt Poste Italiane. Ved beslutning af 21. december 2000 ⁵⁰ pålagde Kommissionen således Den Italienske Republik at bringe den overtrædelse af artikel 82 EF, sammenholdt med artikel 86, stk. 1, EF, til ophør, der bestod i til fordel for Poste Italiane at udelukke konkurrencen om levering på bestemte dage eller tidspunkter i forbindelse med hybrid elektronisk post.

Da den af Poste Italiane hævdede skade var af økonomisk art, bragte Retten det i erindring, at en sådan skade ikke, bortset fra ganske usædvanlige tilfælde, kan betragtes som uoprettelig eller blot vanskeligt oprettelig, når der senere kan betales økonomisk erstatning herfor. Ved anvendelse af disse principper er den udsættelse, der er fremsat begæring om, berettiget, såfremt det må antages, at sagsøgeren, hvis der ikke træffes en sådan forholdsregel, befinder sig i en situation, der kan true selve virksomhedens eksistens. Men Retten tilføjede, at i det omfang Poste Italiane som en befordringspligtig virksomhed har fået overdraget en opgave af almindelig økonomisk interesse i artikel 86, stk. 2, EF's forstand, hvis udførelse er væsentlig, er den udsættelse, der er fremsat begæring om, ligeledes berettiget, såfremt det er godtgjort, at udelukkelsen fra det forbeholdte område af leveringsfasen for hybrid elektronisk post på en bestemt dag eller et bestemt tidspunkt forhindrer sagsøgeren i at udføre den opgave, virksomheden er blevet betroet, indtil der er truffet afgørelse i hovedsagen. Et sådant bevis anses for ført, såfremt det *under hensyn til de økonomiske betingelser, hvorunder denne opgave af almindelig økonomisk interesse hidtil er blevet udført*, er godtgjort, at den

⁴⁹ Bl.a. kendelse afsagt af Rettens præsident den 15.1.2001, *Stauner m.fl. mod Parlamentet og Kommissionen* (nævnt ovenfor), og kendelser afsagt af Rettens præsident den 5.12.2001, sag T-216/01 R (appelsag C-477/01 P(R)), *Reisebank mod Kommissionen*, og sag T-219/01 R (appelsag C-480/01 P(R)), *Commerzbank mod Kommissionen*, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser.

⁵⁰ Kommissionens beslutning 2001/176/EF af 21.12.2000 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 86 vedrørende en række nye posttjenester i Italien i form af garanteret levering på bestemte dage eller tidspunkter (EFT 2001 L 63, s. 59).

pågældende eneret er fuldstændig uundværlig for eneretsindehaverens udførelse af en sådan opgave. Da sagsøgeren ikke havde ført et sådant bevis, og da interesseafvejningen faldt ud til fordel for en opretholdelse af den omtvistede beslutning, kunne den omhandlede begæring ikke imødekommes.

Den sag, der gav anledning til kendelsen i ovennævnte sag *Duales System Deutschland mod Kommissionen*, som forkastede begæringen om udsættelse af gennemførelsen, rejste et problem af en anden type. Ved beslutning af 20. april 2001⁵¹ fastslog Kommissionen, at selskabet Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland (DSD), der var det eneste selskab, der på hele det tyske territorium drev en ordning, der kaldtes »kollektiv«, til indsamling af brugt salgsemballage hos den endelige forbruger eller nær ved sidstnævntes bopæl, havde tilsidesat sin dominerende stilling som omhandlet i artikel 82 EF, idet den pålagde de virksomheder, der var tilsluttet dens ordning, urimelige priser og forretningsbetingelser, når anvendelsen af mærket »Der Grüne Punkt«, som skulle fremtræde på enhver emballage fra de tilmeldte virksomheder, ikke havde sammenhæng med den faktiske brug af DSD's fritagelsesydelse. Det skal understreges, at mærket »Der Grüne Punkt« er et fællesmærke, der er lovligt registreret hos de tyske myndigheder.

I sin kendelse afgrænsede Rettens præsident først det væsentligste problem i den for Retten anlagte sag. Han fandt, at sagen først og fremmest rejste spørgsmålet om, hvorvidt den af indehaveren af varemærket indførte afgiftsordning var begrundet i nødvendigheden af at bevare denne rets særlige genstand, eller formuleret anderledes, spørgsmålet om hvorvidt varemærkeretten under de i sagen foreliggende omstændigheder blev anvendt af DSD som et instrument til at udnytte selskabets dominerende stilling på en urimelig måde. Den grundige undersøgelse, som afgørelsen af de spørgsmål, der var forbundet med denne problematik, forudsatte, kunne imidlertid ikke foretage af Rettens præsident inden for rammerne af en foreløbig undersøgelse af, om de fremførte retlige anbringender forekom begrundede. Herefter undersøgte Retten, om en umiddelbar gennemførelse af den omtvistede beslutning ville medføre en alvorlig og uoprettelig skade for sagsøgeren, og fastslog, at beviset for, at den umiddelbare gennemførelse ville bringe DSD's ordning i fare, ikke var blevet ført. Rettens præsident understregede, at afvejningen af på den ene side sagsøgerens interesse i at opnå den ønskede foreløbige foranstaltning og på den anden side den offentlige interesse, der var

⁵¹ Kommissionens beslutning 2001/463/EF af 20.4.2001 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 82 (sag COMP D3/34493 — DSD) (EFT L 166, s. 1).

forbundet med gennemførelsen af en kommissionsbeslutning vedtaget med hjemmel i artikel 82 EF, og interesserne for de i sagen intervenerende parter, der ville blive umiddelbart berørt af en eventuel udsættelse af den omtvistede beslutning, under alle omstændigheder førte til, at begæringen skulle afslås. Rettens præsident vurderede på dette punkt, at under de i sagen foreliggende helt særlige omstændigheder var den offentlige interesse, der knyttede sig til respekten for ejendomsretten i almindelighed og de industrielle ejendomsrettigheder i særdeleshed, som den er kommet til udtryk i artikel 30 EF og 295 EF, ikke kunne gå forud for den interesse, som Kommissionen havde i straks at få afsluttet den overtrædelse af artikel 82 EF, som den fandt at have fastslået, og som følge heraf indføre gunstige vilkår for at give DSD's konkurrenter adgang til det berørte marked.

Der var blevet truffet afgørelse om udsættelse af gennemførelsen tre gange i 2001 (jf. de ovennævnte kendelserne i *Le Pen mod Parlamentet*, *Euroalliances m.fl. mod Kommissionen* og *IMS Health mod Kommissionen*).

Ved den ovennævnte kendelse i sagen *Le Pen mod Parlamentet* blev gennemførelsen af den beslutning, der blev truffet i form af en erklæring fra Europa-Parlamentets formand den 23. oktober 2000, udsat, for så vidt denne erklæring udgjorde en beslutning truffet af Europa-Parlamentet om at tage bortfaldet af Le Pen's mandat som medlem af Europa-Parlamentet til efterretning. I forbindelse med vurderingen af betingelsen vedrørende *fumus boni juris* fandt Rettens præsident, at et af de fremførte argumenter — ifølge hvilket Parlamentets rolle inden for rammerne af en procedure, der drejer sig om bortfald af et af dens medlemmers mandat, og som er baseret på artikel 12, stk. 2, i akten af 1976, ikke er begrænset til et tilfælde af en rent bundet kompetence — var væsentligt, hvorfor det ikke umiddelbart kunne forkastes.

I den ovennævnte kendelse i sagen *Euroalliances m.fl. mod Kommissionen* bestemte Rettens præsident, at indførslerne af ferrosilicium med oprindelse i Folkerepublikken Kina, Kasakhstan, Rusland og Ukraine skulle pålægges en registrering uden garantistillelse fra importørerne. Grundlaget for sagen var Kommissionens afgørelse 2001/230/EF af 21. februar 2001 om afslutning af antidumpingproceduren vedrørende importen af ferrosilicium med oprindelse i flere lande⁵², hvis gennemførelse sagsøgerne principalt begærede udsat for

⁵²

Kommissionens afgørelse af 21.2.2001 om afslutning af antidumpingproceduren vedrørende importen af ferrosilicium med oprindelse i Brasilien, Folkerepublikken Kina, Kasakhstan, Rusland, Ukraine og Venezuela (EFT L 84, s. 36).

så vidt angik indførelserne med oprindelse i visse af de omhandlede lande. Idet Kommissionen ikke havde rejst tvivl om, at der forelå *fumus boni juris*, vedrørte vurderingen i det væsentligste overholdelsen af betingelsen om uopsættelighed. Rettens præsident bemærkede i den forbindelse, at en økonomisk skade ikke, bortset fra ganske usædvanlige tilfælde, kan betragtes som uoprettelig eller blot vanskeligt oprettelig, hvis der senere kan betales økonomisk erstatning herfor. Et økonomisk tab, der ikke bortfalder, hvis blot den berørte institution gennemfører den dom, der afsiges i hovedsagen, udgør et økonomisk tab, der kan erstattes ved hjælp af de retsmidler, som er fastsat i traktaten, navnlig i artikel 235 EF og 288 EF. Ved anvendelse af disse principper er en foreløbig forholdsregel, der er fremsat begæring om, berettiget, såfremt det må antages, at sagsøgeren, hvis der ikke træffes en sådan forholdsregel, befinder sig i en situation, der kan true selve virksomhedens eksistens, inden den dom, der afslutter hovedsagen, afsiges. I en sådan situation vil sagsøgerens forsvinden, inden der bliver truffet afgørelse i realiteten, gøre det umuligt for sidstnævnte at anlægge nogen som helst retssag med krav om erstatning. I sagen fastslog Retten, at det ikke var lykkedes for sagsøgerne at føre bevis for, at skaden på deres økonomiske overlevelsessevne var af en sådan karakter, at rationaliseringsforanstaltninger ikke ville være tilstrækkelige til at gøre det muligt for dem at fortsætte deres virksomhed med produktion af ferrosilicium indtil afsigelsen af den dom, der ville afslutte hovedsagen. Under hensyntagen til de omstændigheder, der var særlige for sagen, fremhævede Retten imidlertid *navnlig*, at den af sagsøgerne lidte skade muligvis ikke ville ophøre som følge af den blotte omstændighed, at Kommissionen gennemførte en dom, der annullerede den omtvistede beslutning, og i den forbindelse, at den senere erstatning for den lidte skade i henhold til artikel 235 EF og artikel 288, stk. 2, EF i det mindste forekom usikker, når henses til vanskeligheden ved at godtgøre, at Kommissionen åbenbart og groft havde overskredet grænserne for de skønsmålinger, institutionen råder over ved vurderingen af Fællesskabets interesser. Under disse omstændigheder fandtes uopsættelighedsbetingelsen at være opfyldt. Endelig afvejede Retten de interesser, der gjorde sig gældende i sagen, navnlig importørernes, eksportørernes og brugernes interesser, og begrænsede virkningerne af de foreløbige forholdsregler til det, der forekom strengt nødvendigt for beskyttelsen af sagsøgernes interesser indtil dommen i hovedsagen.

Ved ovennævnte kendelse af 14. december 2001 i sagen *Kommissionen mod Euroalliances m.fl.* stadfæstede Domstolens præsident imidlertid ikke den af Rettens præsident foretagne vurdering af betingelsen vedrørende uopsættelighed. Domstolens præsident fandt i det væsentligste, at den

uoprettelige karakter af den lidte skade ikke kunne godtgøres under hensyntagen til den usikkerhed, der var forbundet med, om der eventuelt ville blive givet medhold i et erstatningssøgsmål. Sagen blev hjemvist til behandling ved Retten.

Oversigten over de vigtigste domme i 2001 afsluttes med ovennævnte kendelse i sagen *IMS Health mod Kommissionen*, der udsatte gennemførelsen af *Kommissionens beslutning, der pålagde foreløbige forholdsregler* over for IMS Health (IMS)⁵³. Ved denne beslutning havde Kommissionen pålagt selskabet IMS, der er aktivt inden for sektoren for indsamling af salgsdata og recepter for farmaceutiske produkter, at udstede en licens til at benytte selskabets »1860-byggeklodsstruktur«, der er en geografisk analysemodel for det tyske marked, som ifølge Kommissionen udgør branchens de facto-standard på det omhandlede marked. Kommissionen fandt således, at IMS' afvisning af at give en sådan licens umiddelbart så ud til at udgøre misbrug af dominerende stilling, forhindrede nye konkurrenter i at komme ind på eller fastholde deres stilling på markedet for salgsdata for farmaceutiske produkter og risikerede at medføre en alvorlig og uoprettelig skade for to konkurrenter, nemlig selskaberne NDC Health og AzyX.

Efter at have fastslået, at kontrollen med hensyn til overholdelsen af betingelsen om fumus boni juris ikke afhænger af, om den beslutning, der begæres udsat, pålægger foreløbige forholdsregler eller afslutter en administrativ procedure, fandt Rettens præsident, at denne sag i det væsentligste rejste spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen med rette havde vurderet, at IMS, der er indehaver af en ophavsret til 1860-byggeklodsstrukturen, misbruger en dominerende stilling som omhandlet i artikel 82 EF, når selskabet udøver sin ophavsret ved at afslå at udstede licenser til brug for dets konkurrenter, og om Kommissionen som en foreløbig forholdsregel kunne pålægge indehaveren af ophavsrettigheden at udstede licenser til brug af ophavsretten. Om end Rettens præsident fandt, at den grundige analyse, som sådanne spørgsmål rejser, og som navnlig gør det nødvendigt at vurdere, om der i sagen forelå sådanne »særlige omstændigheder«, som Domstolen identificerede i *Magill*-dommen⁵⁴ og

⁵³ Kommissionens beslutning af 3.7.2001 vedrørende en procedure for anvendelse af artikel 82 EF (COMP D3/38.044 — NDC Health/IMS Health: Foreløbige forholdsregler).

⁵⁴ Domstolens dom af 6.4.1995, forenede sager C-241/91 P og C-242/91 P, *RTE og ITP mod Kommissionen*, Sml. I, s. 743.

Bronner-dommen ⁵⁵, ikke kunne foretages inden for rammerne af en sag om foreløbige forholdsregler, fastslog han, at betingelsen om *fumus boni juris* var opfyldt.

Rettens præsident fastslog også, at betingelsen vedrørende uopsættelighed var opfyldt af ophavsretten, i det omfang udstedelsen af licenser til brug kunne skade indehaveren af denne ret varigt og alvorligt, og den udvikling af markedsbetingelserne, der ville forårsages af udstedelsen af disse licenser, ikke længere kunne ændres ved en eventuel dom om annullation af den omhandlede beslutning.

Endelig henviste Rettens præsident i forbindelse med afvejningen af parternes respektive interesser, navnlig interesserne hos de to konkurrenter til IMS, til den offentlige interesse i overholdelse af ejendomsrettigheder i almindelighed og de industrielle ejendomsrettigheder i særdeleshed, der udtrykkeligt nævnes i artikel 30 EF og 295 EF, og understregede, at den omstændighed, at sagsøgeren havde påberåbt sig og søgt at bevare sin ophavsret til 1860-byggeklodsstrukturen af økonomiske grunde, i sig selv var uden betydning for sagsøgerens mulighed for at støtte ret på denne eksklusive ret, der sikres i den nationale ret, med henblik på at betale opfindelsen.

⁵⁵ Domstolens dom af 26.11.1998, sag C-7/97, *Bronner*, Sml. I, s. 7791.

B — Sammensætning af Retten i Første Instans

(efter rangfølge pr. 20.9.2001)

Første række, fra venstre mod højre:

Dommerne R. García-Valdecasas y Fernández, M. Jaeger og R.M. Moura Ramos; præsident B. Vesterdorf; dommerne J.D. Cooke, M. Vilaras og K. Lenaerts.

Anden række, fra venstre mod højre:

Dommerne H. Legal, A.W.H. Meij, J. Pirrung, P. Lindh, V. Tiili, J. Azizi, P. Mengozzi og N.J. Forwood; justitssekretær H. Jung.

1. Retten i Første Instans' medlemmer (efter tiltrædelsestidspunkt)

Bo Vesterdorf

Født i 1945; juristlingvist ved EF-Domstolen; fuldmægtig i Justitsministeriet; dommerfuldmægtig; juridisk attaché ved Danmarks Faste Repræsentation ved EF; konstitueret dommer i Østre Landsret; kontorchef i Justitsministeriets Lovafdeling; afdelingschef i Justitsministeriet; lektor; medlem af Styringskomiteén for Menneskerettigheder i Europa-Rådet (CDDH), derefter medlem af CDDH's Bureau; dommer ved Retten i Første Instans siden den 25. september 1989; præsident for Retten i Første Instans siden den 4. marts 1998.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

Født i 1946; statens advokat (i Jaén og Granada); justitssekretær ved Retten for Økonomiske og Administrative Sager i Jaén, derefter i Córdoba; medlem af Advokatsamfundet (Jaén, Granada); chef for Udenrigsministeriets Særlige Juridiske Kontor for EF-spørgsmål; chef for den spanske delegation i den af Rådet nedsatte arbejdsgruppe vedrørende oprettelsen af Retten i Første Instans; dommer ved Retten i Første Instans siden den 25. september 1989.

Koenraad Lenaerts

Født i 1954; cand.jur. og dr.jur. (Katholieke Universiteit Leuven); Master of Laws og Master in Public Administration (Harvard University); professor ved Katholieke Universiteit Leuven; gæsteproffesor ved Université de Burundi, Université de Strasbourg og Harvard University; professor ved Europa-Kollegiet, Brügge; referendar ved Domstolen; advokat i Bruxelles; dommer ved Retten i Første Instans siden den 25. september 1989.

Virpi Tiili

Født i 1942; juridisk doktorgrad fra Helsingfors universitet; undervisningsassistent i borgerlig ret og handelsret ved Helsingfors universitet; direktør for Juridisk og Handelspolitisk Afdeling ved Finlands centrale handelskammer; generaldirektør for Finlands Konsumentverk (Forbrugerstyrelsen); dommer ved Retten i Første Instans siden den 18. januar 1995.

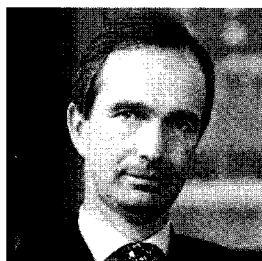
Pernilla Lindh

Født i 1945; cand.jur. fra Lunds universitet; dommer ved Svea Hovrätt; juridisk medarbejder, derefter kontorchef i Udenrigsministeriets Handelsafdeling; dommer ved Retten i Første Instans siden den 18. januar 1995.

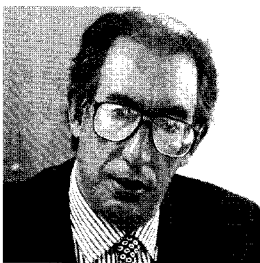
Josef Azizi

Født i 1948; juridisk doktorgrad samt samfundsfaglig og erhvervsøkonomisk kandidateksamen fra Wiens universitet; forsknings- og undervisningsassistent ved Wirtschaftsuniversität Wien og ved det retsvidenskabelige fakultet ved Wiens universitet; kontorchef og afdelingschef i Forbundskancelliet; dommer ved Retten i Første Instans siden den 18. januar 1995.

André Potocki

Født i 1950; dommer ved Cour d'Appel de Paris og lektor ved Université de Paris X-Nanterre (1994); leder af Afdelingen for EF-spørgsmål og internationale anliggender, Justitsministeriet (1991); vicepræsident ved Tribunal de Grande Instance de Paris (1990); generalsekretær for retspræsidenten, Cour de cassation (1988); dommer ved Retten i Første Instans fra den 18. september 1995 til den 19. september 2001.

Rui Manuel Gens de Moura Ramos

Født i 1950; professor ved det retsvidenskabelige fakultet ved Universitetet i Coimbra og ved det retsvidenskabelige fakultet ved Det Katolske Universitet i Porto; indehaver af Jean Monnet-professorat; forelæsningsleder (for fransksprogede forelæsninger) ved Académie de droit international, Haag (1984), og gæsteforsker ved det retsvidenskabelige institut ved Université de Paris-I (1995); den portugisiske regerings repræsentant i FN's kommission for international handelsret (UNCITRAL), Haagerkonferencen om international privatret, Den Internationale Kommission for Personalstatutet og Europarådets udvalg for statsborgerskab; medlem af Institut de droit international; dommer ved Retten i Første Instans siden den 18. september 1995.

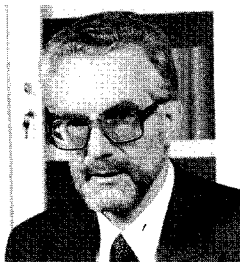
John D. Cooke

Født i 1944; advokatbestalling i Irland 1966; tillige advokatbestalling i England og Wales, Nordirland og New South Wales; praktiserende advokat 1966-1996; medlem af Inner Bar Ireland (Senior Counsel) 1980 og i New South Wales 1991; formand for Rådet for Advokaterne i Det Europæiske Fællesskab (CCBE) 1985-1986; gæsteforsker ved Det Retsvidenskabelige Fakultet, University College Dublin; medlem af Chartered Institute of Arbitrators; præsident for Royal Zoological Society of Ireland 1987-1990; medlem af Honorable Society of Kings Inns, Dublin; æresmedlem af Lincoln's Inn, London; dommer ved Retten i Første Instans siden den 10. januar 1996.

Marc Jaeger

Født i 1954; attaché de justice, medhjælper i Statsadvokaturen; dommer, vicepræsident i Tribunal d'arrondissement de Luxembourg; undervisningsassistent ved Centre universitaire de Luxembourg; referendar ved EF-Domstolen fra 1986; dommer ved Retten i Første Instans siden den 11. juli 1996.

Jörg Pirrung

Født i 1940; adjunkt ved universitetet i Marburg; ansat i Forbundsjustitsministeriet (Kontoret for International Civilprocesret, Afdelingen for Spørgsmål vedrørende Børns Retstilling); chef for Kontoret for International Privatret, Forbundsjustitsministeriet; senest leder af en underafdeling for civilret; dommer ved Retten i Første Instans siden den 11. juni 1997.

Paolo Mengozzi

Født i 1938; professor i folkeret og indehaver af Jean Monnet-professoratet i fællesskabsret ved universitetet i Bologna; æresdoktor ved universitetet Carlos III i Madrid; gæsteprofessor ved følgende universiteter: John Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris-II, Georgia (Athens) og Institut Universitaire International (Luxembourg); koordinator af European Business Law Pallas Program på universitetet i Nijmegen; medlem af Europa-Kommissionens Rådgivende Udvalg for Offentlige Aftaler; visestatssekretær for industri og handel under det italienske formandskab i Rådet; medlem af EF's arbejdsgruppe vedrørende Verdenshandelsorganisationen (WTO) og leder af 1997-konferencen om WTO på forskningscentret ved Hague Academy of International Law; dommer ved Retten i Første Instans siden den 4. marts 1998.

Arjen W. H. Meij

Født i 1944; dommer ved Hoge Raad der Nederlanden (1996); dommer ved og vicepræsident for College van Beroep voor het bedrijfsleven (appellinstans i appelsager) (1986); konstitueret dommer ved Centrale Raad van Beroep (socialt ankenævn) og ved Tariefcommissie (toldankenævn); referendar ved EF-Domstolen (1980); lektor i EF-ret ved det retsvidenskabelige fakultet ved universitetet i Groningen og forskningsmedarbejder ved University of Michigan Law School; medarbejder ved det internationale sekretariat ved handelskammeret i Amsterdam (1970); dommer ved Retten i Første Instans fra den 17. september 1998.

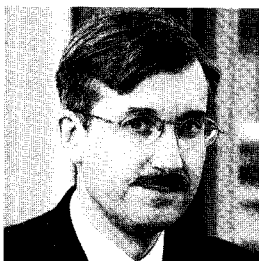
Mihalis Vilaras

Født i 1950; advokat (1974-1980); udstationeret som national ekspert ved Kommissionens Juridiske Tjeneste, derefter ekspeditionssekretær i GD V (Beskæftigelse, Arbejdsmarkedsrelationer og Sociale Anliggender); fuldmægtig og assessor ved Den Øverste Græske Forvaltningsdomstol og siden 1999 medlem heraf; tilknyttet medlem af Grækenlands Særlige Højesteret; medlem af Grækenlands centrale lovforberedelsesudvalg; direktør for den græske regerings juridiske tjeneste; dommer ved Retten i Første Instans fra den 17. september 1998.

Nicholas James Forwood

Født i 1948; eksamen 1969 fra Cambridge University (polyteknik og jura); møderet for de engelske domstole i 1970, arbejdede derefter som advokat i London (1971-1979) og i Bruxelles (1979-1999); møderet for de irske domstole i 1982; Queen's Counsel i 1987; bencher i Middle Temple 1998; repræsenterede Advokatsamfundet i England og Wales i Rådet for Advokaterne i Det Europæiske Fællesskab (CCBE) og var formand for rådets faste repræsentation ved Domstolen; kasserer i European Maritime Law Organization (bestyrelsesmedlem siden 1991); og bestyrelsesmedlem i World Trade Law Association; dommer ved Retten i Første Instans siden den 15. december 1999.

Hubert Legal

Født i 1954; Maître des Requêtes ved Frankrigs Conseil d'Etat siden 1991; École normale supérieure de Saint-Cloud og École nationale d'administration; lektor i engelsk (1979-1985); først Rapporteur, siden Commissaire du Gouvernement ved Conseil d'Etats tvistemålsafdelinger (1988-1993); juridisk konsulent ved Frankrigs faste repræsentation ved De Forenede Nationer i New York (1993-1997); referendar hos dommer Puissochet ved De Europæiske Fællesskabers Domstol (1997-2001); dommer ved Retten i Første Instans fra den 19. september 2001.

Hans Jung

Født i 1944; adjunkt og derefter lektor ved Det Retsvidenskabelige Fakultet (Berlin); advokat (Frankfurt); juristlingvist ved Domstolen; referendar ved Domstolen hos præsident Kutscher, derefter hos den tyske dommer ved Domstolen; assisterende justitssekretær ved Domstolen; justitssekretær ved Retten i Første Instans siden den 10. oktober 1989.

2. Ændringer i sammensætningen af Retten i Første Instans i 2001

I 2001 er sammensætningen af Retten i Første Instans blevet ændret på følgende måde:

Den 20. september forlod dommer André Potocki Retten i Første Instans ved udløbet af sin embedsperiode. I stedet for ham blev Hubert Legal indsat som dommer.

3. Sammensætning efter rangfølge

fra den 1. januar 2001 til den 19. september 2001

B. VESTERDORF, Rettens præsident
P. LINDH, afdelingsformand
J. AZIZI, afdelingsformand
P. MENGOZZI, afdelingsformand
A.W.H. MEIJ, afdelingsformand
R. GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ, dommer
K. LENAERTS, dommer
V. TIILI, dommer
A. POTOCKI, dommer
R.M. MOURA RAMOS, dommer
J.D. COOKE, dommer
M. JAEGER, dommer
J. PIRRUNG, dommer
M. VILARAS, dommer
N.J. FORWOOD, dommer

H. JUNG, justitssekretær

fra den 20. september 2001 til den 31. december 2001

B. VESTERDORF, Rettens præsident
R.M. MOURA RAMOS, afdelingsformand
J.D. COOKE, afdelingsformand
M. JAEGER, afdelingsformand
M. VILARAS, afdelingsformand
R. GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ, dommer
K. LENAERTS, dommer
V. TIILI, dommer
P. LINDH, dommer
J. AZIZI, dommer
J. PIRRUNG, dommer
P. MENGGOZZI, dommer
A.W.H. MEIJ, dommer
N.J. FORWOOD, dommer
H. LEGAL, dommer

H. JUNG, justitssekretær

4. Tidligere medlemmer af Retten i Første Instans

José Luis Da CRUZ VILAÇA (1989-1995), præsident 1989-1995
Antonio SAGGIO (1989-1998), præsident 1995-1998
Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989-1996)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989-1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989-1997)
Christos YERARIS (1989-1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989-1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989-1998)
Jacques BIANCARELLI (1989-1995)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992-1998)
Christopjer William BELLAMY (1992-1999)
André POTOCKI (1995-2001)

Præsidenter

José Luis Da CRUZ VILAÇA (1989-1995)
Antonio SAGGIO (1995-1998)

Kapitel III

Møder og besøg

**A — Officielle besøg og arrangementer ved Domstolen
og Retten i Første Instans i 2001**

18. januar	Italiens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Raffaele Campanella
25. januar	Republikken Cyperns overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Bruxelles, Hans Excellence Theophilos V. Theophilou
29. januar	Europa-Parlamentets formand, Nicole Fontaine
31. januar	Spaniens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Ricardo Zalacain Jorge
7. februar	Ordfører i Europa-Parlamentet for 2001-budgettet, Kathalijne Maria Buitenweg
12. til 14. februar	Delegation fra Domstolen for Det Centralafrikanske Økonomiske og Monetære Fællesskab (CEMAC)
15. februar	Church of Scotland's overhoved, Andrew McLellan
22. februar	Delegation fra Sammenslutningen af Statsråd og Øverste Forvaltningsdomstole i Den Europæiske Union, bestående af præsidenten for Finlands øverste forvaltningsdomstol, P. Hallberg, vicepræsidenten for Nederlandenes Raad van State, H.D. Tjeenk Willink, og medlem af Belgiens Conseil d'État, Y. Kreins
8. marts	Præsidenten for Republikken Bulgarien, Petar Stoyanov

9. marts	Finalen i konkurrencen European Law Moot Court
14. marts	Juridisk konsulent i det britiske udenrigsministerium, Michael Charles Wood
15. marts	Delegation fra Den Tjekkiske Republiks højesteret
19. marts	Italiens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Raffaele Campanella
28. marts	Tysklands overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Horst Pakowski
10. april	Amerikas Forenede Staters chargé d'affaires i Storhertugdømmet Luxembourg, Gerald J. Loftus, og førstesekretæren for Amerikas Forenede Staters delegation ved De Europæiske Fællesskaber i Bruxelles, Robert Faucher
3. maj	Medlemmer af Europa-Parlamentet, Willi Rothley et Klaus-Heiner Lehne
10. maj	Abogado General del Estado (Spanien), Arturo García Tizón
23. maj	Ministerpræsidenten for delstaten Sachsen, Kurt Biedenkopf
29. maj	Amerikas Forenede Staters tidligere ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg og doyen for Seton Hall School of Diplomacy & International Relations, Clay Constantinou
30. maj	Delegation fra Balearernes rådgivende råd (Consejo consultivo)

31. maj	Præsidenten for Judicial Yuan og Council of Grand Justices (Taiwan), Yueh-sheng Weng
18. og 19. juni	Møde for dommere fra medlemsstaterne
25. juni	Præsidenten for Tysklands Forbundsdag, Wolfgang Thierse
25. juni	Frankrigs overordentlige og befuldmægtigede ambassadør og faste repræsentant ved Den Europæiske Union i Bruxelles, Hans Excellence Pierre Vimont
26. juni	Trier's borgmester, Helmut Schröer
27. juni	Delegation fra Latinamerikas forfatningsdomstole og højesteretter
27. juni	Rumæniens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Tudorel Postolache
2. og 3. juli	Delegation fra Ruslands øverste volgiftsdomstol
10. juli	Generaldirektøren for europæisk integration ved det italienske udenrigsministeriums generalsekretariat, Rocco Antonio Cangelosi, ledsaget af Italiens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Raffaele Campanella
11. juli	Præsidenten for Den Helleniske Republik, Hans Excellence Konstantinos Stephanopoulos
16. juli	Republikken Polens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør ved Den Europæiske Union, Hans Excellence I Wo Byczewski

17. september	Landeshauptmann for delstaten Oberösterreich, Josef Pühringer
18. september	Generaldirektøren for Kommissionens Juridiske Tjeneste, Michel Petite
24. og 25. september	Delegation af danske dommere
1. oktober	Delegation fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg
3. oktober	Japans overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Storhertugdømmet Luxembourg, Hans Excellence Masahiro Ando
4. oktober	Delegation fra Estlands højesteret
8. og 9. oktober	Delegation fra Nederlandenes College van Beroep voor het Bedrijfsleven
18. oktober	Delegation fra den schweiziske forbundsdomstols afdeling for socialforsikring
13. november	Delegation fra Scottish Law Officers: Lord Advocate Colin Boyd, QC; generaladvokat for Skotland Lynda Clark, QC MP, og Solicitor general for Skotland Neil Davidson, QC
15. november	Rumæniens overordentlige og befuldmægtigede ambassadør ved De Europæiske Fællesskaber, Hans Excellence Lazar Comanescu
15. november	Europa-Kommissionens næstformand, Loyola de Palacio
15. november	Præsidenten for Tysklands Bundespatentgericht, Hans-Georg Landfermann
19. og 20. november	Møde for dommere fra medlemsstaterne

26. november	Det Schweiziske Edsforbunds overordentlige og befuldmægtigede ambassadør i Bruxelles, Hans Excellence Dante Martinelli
27. november	Delegation fra den schweiziske forbundsdomstols afdeling for offentligretlige sager
29. november	Delegation fra Bulgariens højesteret
10. og 11. december	Delegation fra Den Hellske Republiks Conseil d'État

B — Studiebesøg ved Domstolen og Retten i Første Instans i 2001

(Antal besøgende)

	Nationale dommere ¹	Advokater og andre jurister	Professorer i EU-ret og andre undervisere ²	Diplomater, parlaments- medlemmer, politiske grupper, nationale tjenestemænd	Studerende, praktikanter, EK/EP	Medlemmer af branche- foreninger	Andre	I ALT
B	154	42	—	46	368	38	—	648
DK	7	52	—	13	114	7	15	208
D	120	147	100	312	1297	259	40	2275
EL	58	—	—	4	108	—	—	170
E	24	131	—	15	611	60	—	841
F	83	252	38	132	638	63	—	1206
IRL	5	—	—	—	133	—	—	138
I	52	38	—	—	213	—	—	303
L	2	—	—	—	29	60	—	91
NL	8	—	34	11	25	—	—	78
A	16	52	13	—	214	—	—	295
P	8	18	—	—	9	—	—	35
FIN	8	66	—	7	34	68	—	183
S	89	68	—	—	19	—	—	176
UK	45	32	5	22	792	86	—	982
Tredjelande	69	222	—	153	795	13	—	1252
Blandede grupper	—	71	—	—	1003	16	—	1090
I ALT	748	1191	190	715	6402	670	55	9971

¹ Denne overskrift omfatter tillige det antal dommere fra medlemsstaterne, der har deltaget i de af Domstolen arrangerede møder og studiebesøg for dommere. I 2001 deltog fra: Belgien: 9; Danmark: 7; Tyskland: 21; Grækenland: 8; Spanien: 24; Frankrig: 24; Irland: 5; Italien: 22; Luxembourg: 2; Nederlandene: 8; Østrig: 8; Portugal: 8; Finland: 8; Sverige: 8; Det Forenede Kongerige: 24.

² Omfatter ikke professorer, der ledsager grupper af studerende.

Studiebesøg ved Domstolen og Retten i Første Instans i 2001

(Antal grupper)

(fortsat)

	Nationale dommere ¹	Advokater og andre jurister	Professorer i EU-ret og andre undervisere ²	Diplomater, parlamentsmedlemmer, politiske grupper, tjenestemand	Studerende, praktikanter, EK/EP	Medlemmer af branche-foreninger	Andre	I ALT
B	6	3	—	1	13	2	—	25
DK	2	1	—	1	4	1	1	10
D	6	8	2	10	42	9	1	78
EL	6	—	—	1	5	—	—	12
E	2	8	—	1	21	2	—	34
F	8	11	1	8	22	5	—	55
IRL	2	—	—	—	4	—	—	6
I	3	2	—	—	6	—	—	11
L	2	—	—	—	2	1	—	5
NL	2	—	1	1	1	—	—	5
A	3	1	1	—	8	—	—	13
P	2	1	—	—	1	—	—	4
FIN	2	4	—	1	1	5	—	13
S	6	4	—	—	1	—	—	11
UK	4	1	1	3	23	2	—	34
Tredjelände	6	10	—	13	30	1	—	60
Blandede grupper	—	1	—	—	28	1	—	30
I ALT	62	55	6	40	212	29	2	406

¹ Denne overskrift dækker bl.a. mødet med dommere og studiebesøget for dommere.

² Omfatter ikke professorer, der ledsager grupper af studerende.

C — Højtidelige retsmøder i 2001

19. september Højtideligt retsmøde i anledning af delvis fornyelse af Retten i Første Instans og André Potocki's fratræden som dommer ved Retten og Hubert Legal's tiltræden som dommer ved Retten

D — Besøg og deltagelse i offentlige arrangementer i 2001

15. januar Præsidenten og en delegation fra Domstolen aflægger besøg i Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg
25. januar En delegation fra Domstolen deltager i det h ø j t i d e l i g e r e t s m ø d e i Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg
1. og 2. februar Præsidenten og en delegation fra Domstolen aflægger officielt besøg i Forfatningsdomstolen i Karlsruhe
19. februar Møde mellem Domstolens præsident og Europa-Kommissionens formand, Romano Prodi, i Bruxelles
7. og 8. maj Domstolens præsident deltager i arrangementerne i forbindelse med Hans Kongelige Højhed Storhertug Henri de Luxembourg's statsbesøg i Spanien, efter invitation fra Hans Majestæt Kongen af Spanien og Hans Kongelige Højhed Storhertug Henri de Luxembourg
28. maj En delegation fra Domstolen deltager i Helsinki i generalforsamlingen i Sammenslutningen af Statsråd og Øverste Forvaltningsdomstole i Den Europæiske Union
10. og 12. juni Domstolens præsident deltager i «European Law Conference» organiseret af den svenske rigsdag og den svenske regering i Stockholm
13. til 15. september Domstolens præsident og en delegation fra Domstolen deltager i den første «Europæiske Juristers Dag» i Nürnberg

27. og 28. september En delegation fra Domstolen deltager i Alicante i symposiet for europæiske dommere over emnet varemærker, afholdt på Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)
28. september Præsidenten og en delegation fra Domstolen deltager i Karlsruhe i højtideligholdelsen af 50-året for Forfatningsdomstolens beståen
1. oktober En delegation fra Domstolen deltager i London i ceremonien for indledningen af retsåret i Storbritannien
12. og 13. oktober Domstolens præsident deltager i Dijon i et kollokvium vedrørende De Europæiske Fællesskabers Domstol i anledning af højtideligholdelsen af 10 års-dagen for oprettelsen af Maison de Rhénanie-Palatinat (Rheinland-Pfalz' Hus) samt i åbningsceremonien for den første konference vedrørende østeuropæiske anliggender, afholdt af Institut d'Études Politiques de Paris
25. oktober Domstolens præsident deltager i Madrid i en rundbordskonference over temaet «De Europæiske Fællesskabers Domstols retspraksis gennem 15 år» under et kollokvium organiseret af det spanske udenrigs- og justitsministerium i anledning af 15 års-dagen for oprettelsen af Abogacía del Estado ante el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas (Statens Advokater, Sekretariatet for EF-ret)
16. november Domstolens præsident deltager i «Walter-Hallstein-Symposiet» i anledning af Walter Hallstein's 100 års- dag, organiseret af Walter-Hallstein Instituttet ved Humboldt-Universitetet i Berlin og af Johann Wolfgang Goethe-Universitetet i Frankfurt

Kapitel IV

Tabeller og statistikker

A — Arbejdet ved Domstolen

1.	Systematisk oversigt over domme afsagt af Domstolen i 2001	167
		<i>side</i>
	EKSF	167
	Fiskale bestemmelser	167
	Fiskeripolitik	175
	Forbindelserne udadtil	176
	Fri bevægelighed for personer	178
	Fri etableringsret	183
	Fri udveksling af tjenesteydelser	184
	Frie kapitalbevægelser	188
	Frie varebevægelser	189
	Fællesskabernes egne indtægter	193
	Grundlæggende fællesskabsretlige principper	194
	Handelspolitik	195
	Immaterielrettigheder	197
	Industripolitik	197
	Konkurrence	198
	KS	200
	Landbrug	201
	Miljø- og forbrugerbeskyttelse	207
	Regler for institutionerne	211
	Regler for virksomhederne	212
	Retspleje	214
	Social sikring af vandrende arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende	214
	Socialpolitik	215
	Statsstøtte	220
	Tilnærmelse af lovgivningerne	222
	Tjenestemandsvedtægten	227
	Transport	229
	Unionsborgerskab	231
2.	Oversigt over Domstolens andre afgørelser, der er nævnt i Domstolens arbejde i 2001	233
3.	Statistik over retssagerne	241

1. Systematisk oversigt over domme afsagt af Domstolen i 2001

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

EKSF

C-276/99	25. oktober 2001	Forbundsrepublikken Tyskland / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EKSF — statsstøtte til jern- og stålvirksomheder — krav om tilbagebetaling af en støtte, som er i strid med fællesskabsretten — medlemsstaternes forpligtelser — misligholdelse — procedure iværksat på et tidspunkt, da misligholdelsens virkninger var ophørt
----------	------------------	--	---

FISKALE BESTEMMELSER

C-76/99	11. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektiv — artikel 13 A, stk. 1, litra b) — transaktioner i nær tilknytning — begreb
C-113/99	18. januar 2001	Herta Schmid / Finanzlandesdirektion für Wien, Niederösterreich und Burgenland	Direktiv 69/335/EØF — kapitaltilførselsafgifter — mindsteskat på kapitalselskaber
C-83/99	18. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Spanien	Traktatbrud — sjette momsdirektivs artikel 12, stk. 3, litra a) — anvendelse af reduceret sats for motorvejsafgifter

Sag	Dato	Parter	Emne
C-150/99	18. januar 2001	Svenska staten / Stockholm Lindöpark AB Stockholm Lindöpark AB / Svenska staten	Fiskale bestemmelser — harmonisering af lovgivningerne — omsætningsafgift — det f æ l l e s merværdiafgiftssystem — sjette direktiv — fritagelser — udlejning af fast ejendom — udøvelse af sport eller fysisk træning
C-429/97	25. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — moms — ottende direktiv — tilbagebetaling af moms erlagt i en anden medlemsstat — sjette d i r e k t i v — leveringsstedet for tjenesteydelser — indsamling, sortering, transport og bortskaffelse af affald
C-393/98	22. februar 2001	Ministério Público, António Gomes Valente / Fazenda Pública	Interne afgifter — særlig afgift på motorkøretøjer — brugte motorkøretøjer
C-408/98	22. februar 2001	Abbey National plc / Commissioners of Customs & Excise	Moms — artikel 5, stk. 8, og artikel 17, stk. 2, litra a), og stk. 5, i sjette momsdirektiv — overdragelse af en samlet formuemasse — fradrag af indgående moms på tjenesteydelser, som overdrageren har anvendt i forbindelse med overdragelsen — goder og tjenesteydelser anvendt i forbindelse med den afgiftspligtige persons afgiftsmæssige transaktioner

Sag	Dato	Parter	Emne
C-240/99	8. marts 2001	Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	Sjette momsdirektiv — fritagelser — forsikrings- og genforsikringstransaktioner
C-415/98	8. marts 2001	Lazlo Bakcsi / Finanzamt Fürstenfeldbruck	Moms — sjette momsdirektivs artikel 2, nr. 1, artikel 5, stk. 6, og artikel 11, punkt A, stk. 1, litra a) — gode med blandet anvendelse — henførelse til den afgiftspligtige persons private formue eller erhvervsformue — salg af et virksomhedsgode — brugt genstand erhvervet fra en privatperson
C-276/98	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Portugisiske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektiv — artikel 12 og artikel 28, stk. 2 — reduceret momssats
C-265/99	15. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — EF-traktatens artikel 95 (efter ændring nu artikel 90 EF) — afgift på motorkøretøjer
C-108/00	15. marts 2001	Syndicat des producteurs indépendants (SPI) / Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie	Afgiftsbestemmelser — harmonisering af lovgivninger — omsætningsafgifter — det fælles merværdiafgiftssystem — sjette momsdirektivs artikel 9, stk. 2, litra e), andet led — fastsættelse af stedet for den afgiftsmæssige tilknytning — reklamevirksomhed — medtagelse af ydelser, der leveres gennem en mellemmand

Sag	Dato	Parter	Emne
C-404/99	29. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektiv — beskatningsgrundlag — undtagelse — betjeningsafgifter
C-325/99	5. april 2001	G. van de Water / Staatssecretaris van Financiën	Fiskale bestemmelser — tilnærmelse af lovgivningerne — punktafgifter — direktiv 92/12/EØF — punktafgiftens forfald — overgang til forbrug af punktafgiftspligtige varer — begreb — den blotte oplægning af punktafgiftspligtige varer
C-481/98	3. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektiv — artikel 12, stk. 3, litra a), og artikel 28, stk. 2, litra a) — reduceret sats
C-34/99	15. maj 2001	Commissioners of Customs & Excise / Primback Ltd	Merværdiafgift — sjette direktiv 77/388/EØF — beskatningsgrundlag — en detailhandlers salg af varer på kredit — kredit uden omkostninger for køberen og givet af en anden person end sælgeren — finansieringsselskabets betaling til sælgeren af et lavere beløb end prisen for varen

Sag	Dato	Parter	Emne
C-322/99 og C-323/99	17. maj 2001	Finanzamt Burgdorf / Hans-Georg Fischer Finanzamt Düsseldorf- Mettmann / Klaus Brandenstein	Sjette momsdirektiv — artikel 5, stk. 6, og artikel 11, afsnit A, stk. 1, litra b) — udtagelse af et virksomhedsgode til private formål — afgiftspligt, såfremt godet eller dets bestanddele har givet ret til fradrag af indgående moms — begrebet bestanddele af det udtagne gode
C-86/99	29. maj 2001	Freemans plc / Commissioners of Customs & Excise	Sjette momsdirektiv — beskatningsgrundlag — bonus, som opnås på det tidspunkt, hvor transaktionen finder sted — afslag i prisen efter det tidspunkt, hvor transaktionen har fundet sted
C-345/99	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — moms — sjette momsdirektivs artikel 17, stk. 2 og 6 — fradrag af moms på køb af biler, der anvendes til gennemførelse af afgiftspligtige transaktioner — begrænsning af fradragsretten til kun at gælde køretøjer, der udelukkende anvendes til køreundervisning

Sag	Dato	Parter	Emne
C-40/00	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektivs artikel 17, stk. 2 og 6 — genindførelse efter direktivets ikrafttrædelsesdato af en fuldstændig ophævelse af retten til fradrag af moms på dieselolie, der anvendes som brændstof til køretøjer og transportmidler, der ikke giver ret til fradrag
C-206/99	21. juni 2001	SONAE - Tecnologia de Informação SA / Direcção-Geral dos Registos e Notariado	Kapitaltilførsel — direktiv 69/335/EØF — afgifter, der har karakter af vederlag — gebyrer for registrering i handelsregistret
C-380/99	3. juli 2001	Bertelsmann AG / Finanzamt Wiedenbrück	Sjette momsdirektiv — artikel 11, punkt A, stk. 1, litra a) — beskatningsgrundlag — forsendelsesomkostninger for levering af hvervegaver
C-262/99	12. juli 2001	Paraskevas Louloudakis / Elliniko Dimosio	Direktiv 83/182/EØF — midlertidig indførsel af transportmidler — afgiftsfritagelse — sædvanligt opholdssted i en medlemsstat — bøde for ulovlig afgiftsfri indførsel — proportionalitetsprincippet — god tro

Sag	Dato	Parter	Emne
C-16/00	27. september 2001	Cibo Participations SA / Directeur régional des impôts du Nord- Pas-de-Calais	Sjette momsdirektiv — økonomisk virksomhed — et holdingselskab, der g r i b e r i n d i administrationen af datterselskaberne — fradrag af moms af tjenesteydelser, som holdingselskabet har erhvervet i forbindelse med overtagelse af kapitalandele i et datterselskab — holdingselskabets modtagelse af udbytte
C-294/99	4. oktober 2001	Athinaiki Zythopoiia AE / Elliniko Dimosio	Beskatning af overskud fra selskaber — moder- og datterselskaber — direktiv 90/435/EØF — begrebet kildeskat
C-326/99	4. oktober 2001	Stichting »Goed Wonen« / Staatssecretaris van Financiën	Sjette momsdirektiv — m e d l e m s s t a t e n s kompetence til at betragte visse tinglige rettigheder over fast ejendom som materielle goder, som kan gøres til genstand for levering — udøvelse af denne kompetence begrænset til situationer, hvor prisen for den tinglige rettighed mindst svarer til den økonomiske værdi af den pågældende e j e n d o m — bortforpagtning og udlejning af fast ejendom — fritagelser
C-409/98	9. oktober 2001	Commissioners of Customs & Excise / Mirror Group plc	Sjette momsdirektiv — fritagelse for udlejning af fast ejendom — begreb — forpligtelse til at blive lejer

Sag	Dato	Parter	Emne
C-108/99	9. oktober 2001	Commissioners of Customs Excise / Cantor Fitzgerald International	Sjette momsdirektiv — fritagelse for udlejning af fast ejendom — begreb — udførelse af tjenesteydelser — tredjemands overtagelse af et lejemål mod vederlag
C-267/99	11. oktober 2001	Christiane Adam, gift Urbing / Administration de l'enregistrement et des domaines	Sjette momsdirektiv — begrebet liberalt erhverv — administrator for ejerforeninger
C-78/00	25. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — sjette momsdirektivs artikel 17 og 18 — tilbagebetaling af overskydende moms gennem tildeling af statsobligationer — grupper af afgiftspligtige m e d e t afgiftstilgodehavende
C-338/98	8. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Nederlandene	Traktatbrud — artikel 17, stk. 2, litra a), og artikel 18, stk. 1, litra a), i sjette momsdirektiv — nationale bestemmelser, hvorefter arbejdsgiveren som indgående moms kan fratrække en bestemt procentdel af en godtgørelse, der udbetales til en ansat for dennes erhvervsmæssige benyttelse af et privat køretøj
C-184/00	22. november 2001	Office des produits wallons ASBL / État belge	Sjette momsdirektiv — artikel 11, punkt A, stk. 1, litra a) — beskatningsgrundlag — tilskud, der er direkte forbundet med prisen

Sag	Dato	Parter	Emne
C-235/00	13. december 2001	Commissioners of Customs & Excise / CSC Financial Services Ltd	Sjette momsdirektiv — artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5 — fritagne transaktioner — transaktioner i forbindelse med værdipapirer — forhandlinger — levering af en såkaldt call center-tjenesteydelse

FISKERIPOLITIK

C-120/99	25. oktober 2001	Den Italienske Republik / Rådet for Den Europæiske Union	Den fælles landbrugspolitik — fiskeri — almindelig tun — forordning (EF) nr. 49/1999 — begrundelse — samlet tilladt fangstmængde (TAC) — fordeling af TAC mellem medlemsstaterne — princippet om relativ stabilitet — fastlæggelse af de grundlæggende faktiske forhold — kompliceret økonomisk situation — skønsbeføjelse — den internationale konvention om bevarelse af tunfiskebestanden i Atlanterhavet — Fællesskabets tiltrædelse — betydning for fordelingen af TAC mellem medlemsstaterne — princippet om forbud mod forskelsbehandling
----------	------------------	--	--

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

FORBINDELSERNE UDADTIL

C-36/98	30. januar 2001	Kongeriget Spanien / Rådet for Den Europæiske Union	Hjemmel — miljø — Rådets afgørelse om indgåelse af konventionen om samarbejde om beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af Donau — EF-traktatens artikel 130 S, stk. 1 og 2 (efter ændring nu artikel 175, stk. 1 og 2, EF) — begrebet forvaltning af vandressourcerne
C-33/99	20. marts 2001	Hassan Fahmi, M. Esmoris Cerdeiro- Pinedo Amado / Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank	A r t i k e l 4 1 i samarbejdsaftalen EØF- Marokko — artikel 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71 — social sikring — artikel 7 i forordning (EØF) nr. 1612/68 — EF-traktatens artikel 48 og 52 (efter ændring nu artikel 39 EF og 43 EF) — fri bevægelighed for personer — forbud mod forskelsbehandling — m o d t a g e r e a f invaliddepension, som ikke længere har bopæl i den kompetente medlemsstat — ændring af lovgivning om uddannelsesstøtte

Sag	Dato	Parter	Emne
C-89/99	13. september 2001	Schieving-Nijstad vof m.fl. / Robert Groeneveld	Overenskomst om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen — TRIPs-aftalens artikel 50, stk. 6 — fortolkning — direkte virkning — anvendelse på en sag, hvori der endnu ikke var truffet afgørelse, da aftalen trådte i kraft for den pågældende stat — betingelser for fastsættelse af en frist for anlæggelse af hovedsagen — beregningen af fristen
C-63/99	27. september 2001	The Queen / Secretary of State for the Home Department, ex parte: Wieslaw Gloszczuk og Elzbieta Gloszczuk	Forbindelserne udadtil — associeringsaftalen E Ø F / P o l e n — etableringsfrihed — indrejsetilladelse opnået ved svig
C-235/99	27. september 2001	The Queen / Secretary of State for the Home Department, ex parte: Eleanora Ivanova Kondova	Forbindelserne udadtil — associeringsaftalen E Ø F / B u l g a r i e n — etableringsfrihed — indrejsetilladelse opnået ved svig — forpligtelse for en medlemsstat til at erstatte skade forvoldt en borger, som har udnyttet en etableringsret, der i h e n h o l d t i l associeringsaftalen kan gøres direkte gældende
C-257/99	27. september 2001	The Queen / Secretary of State for the Home Department, ex parte: Julius Barkoci og Marcel Malik	Forbindelserne udadtil — associeringsaftalen E Ø F / D e n T j e k k i s k e R e p u b l i k — etableringsfrihed — tjekkiske statsborgere der ønsker at etablere sig i en medlemsstat som s e l v s t æ n d i g e erhvervsdrivende

Sag	Dato	Parter	Emne
C-268/99	20. november 2001	Aldona Malgorzata Jany m.fl. / Staatssecretaris van Justitie	Forbindelserne udadtil — associeringsaftaler Fællesskaberne/Polen og Fællesskaberne/Den Tjekkiske Republik — etableringsfrihed — begrebet selvstændig erhvervsvirksomhed — spørgsmålet, om selvstændig virksomhed inden for prostitution er omfattet

FRI BEVÆGELIGHED FOR PERSONER

C-162/99	18. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — arbejdskraftens frie bevægelighed — etableringsfrihed — tandlæger — bopælskrav
C-108/96	1. februar 2001	Dennis Mac Quen, Derek Pouton, Carla Godts, Youssef Antoun / Grandvision Belgium SA	Fortolkning af EF-traktatens artikel 5 (nu artikel 10 EF) og EF-traktatens artikel 30, 52 og 59 (efter ændring nu artikel 28 EF, 43 EF og 49 EF) — nationale bestemmelser om forbud mod, at optikere foretager visse synsundersøgelser — nationale bestemmelser om begrænsning af handelen med apparater, der gør det muligt at foretage visse synsundersøgelser, som er forbeholdt øjenlæger

Sag	Dato	Parter	Emne
C-52/99 og C-53/99	22. februar 2001	Office national des pensions (ONP) / Gioconda Camarotto, Giuseppina Vignone	Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71, som ændret ved forordning (EØF) nr. 1248/92 — social sikring — alderdoms- og livforsikring — beregning af ydelser — ændring af reglerne for beregning
C-215/99	8. marts 2001	Friedrich Jauch / Pensionsversicherungs- anstalt der Arbeiter	Social sikring af vandrende arbejdstagere — ø s t r i g s k pensionsordning til dækning af plejebehov — kvalifikation af ydelser og retmæssighed af bopælskravet med henblik på forordning (EØF) nr. 1408/71
C-397/98 og C-410/98	8. marts 2001	Metallgesellschaft Ltd m.fl., Hoechst AG, Hoechst (UK) Ltd / Commissioners of Inland Revenue, HM Attorney General	Etableringsfrihed — frie kapitalbevægelser — forskudsbetaling af selskabsskat af overskud, som et datterselskab udlodder til sit moderselskab — moderselskab, der har hjemsted i en anden medlemsstat — tilsidesættelse af fællesskabsretten — krav om tilbagebetaling eller erstatning — rente

Sag	Dato	Parter	Emne
C-68/99	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Forbundsrepublikken Tyskland	Traktatbrud — etableringsfrihed — fri udveksling af tjenesteydelser — social sikring — forordning (EØF) nr. 1408/71 — finansiering af social sikring for kunstnere og journalister, der udfører selvstændig virksomhed — afgift, opkrævet hos virksomheder, der markedsfører kunstneres og journalisters værker, og beregnet på grundlag af disse honorar — hensyntagen til honorar til kunstnere og journalister, der er omfattet af lovgivningen om social sikring i en anden medlemsstat
C-444/98	15. marts 2001	R. J. de Laat / Bestuur van het Landelijk instituut sociale verzekeringen	Social sikring af vandrende arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende — forordning (EØF) nr. 1408/71 — grænsearbejdere — delvis arbejdsløshed — begreb
C-85/99	15. marts 2001	Vincent Offermanns og Esther Offermanns	Forordning (EØF) nr. 1408/71 — begrebet familieydelse — national lovgivning om udbetaling af forskud på et underholdsbidrag, som en arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende skal betale til sit mindreårige barn — betingelse om barnets nationalitet

Sag	Dato	Parter	Emne
C-347/98	3. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Belgien	Traktatbrud — social sikring — forordning (EØF) nr. 1408/71 — artikel 13, stk. 2, litra f) — lovgivning i en medlemsstat, hvorefter der opkræves sociale sikringsbidrag af ydelser i anledning af erhvervssygdomme til personer, som ikke er bosat i denne medlemsstat og ikke længere er omfattet af dennes sociale sikringsordning
C-285/00	10. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 89/48/EØF inden for den fastsatte frist — anerkendelse af eksamensbeviser, der giver adgang til erhvervet som psykolog
C-389/99	10. maj 2001	Sulo Rundgren	Social sikring — forsikringsbidrag fra pensions- eller rentemodtagere, der har bosat sig i en medlemsstat, før forordning (EØF) nr. 1408/71 og 1612/68 trådte i kraft i denne stat — bopælsstatens ret til at opkræve bidrag af alderssydelser og ydelser i anledning af uarbejdsdygtighed, som udbetales af en anden arbejdsstat — betydning af en overenskomst, hvorefter de nordiske lande gensidigt giver afkald på enhver refusion af ydelser ved sygdom og moderskab

Sag	Dato	Parter	Emne
C-263/99	29. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — etableringsfrihed — fri udveksling af tjenesteydelser — virksomhed som færdselskonsulent
C-43/99	31. maj 2001	Ghislain Leclere, Alina Deaconescu / Caisse nationale des prestations familiales	Forordning (EØF) nr. 1408/71 og 1612/68 — luxembourgske ydelser i anledning af moderskab, fødsel og børnepasning — bopælsbetingelse — rettigheder for en pensionist, der ikke er bosiddende i den medlemsstat, der er kompetent med hensyn til pensionen — familieydelser og børnetilskud — begreberne »arbejdstager« og »social fordel«
C-212/99	26. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — arbejdskraftens frie bevægelighed — princippet om forbud mod forskelsbehandling — tidligere lektorer i fremmedsprog — anerkendelse af velerhvervede rettigheder
C-118/00	28. juni 2001	Gervais Larsy / Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti)	Forordning (EØF) nr. 1408/71 og (EØF) nr. 1248/92 — alderspension — antikumulationsregler — kan ikke gøres gældende i henhold til en dom afsagt af Domstolen — begrænsning af virkninger — kvalificeret tilsidesættelse af fællesskabsretten

Sag	Dato	Parter	Emne
C-368/98	12. juli 2001	Abdon Vanbraekel m.fl. / Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)	Social sikring — sygeforsikring — artikel 22 og 36 i forordning (EØF) nr. 1408/71 — fri udveksling af tjenesteydelser — EF- traktatens artikel 59 (efter ændring nu artikel 49 EF) — udgifter til hospitalsindlæggelse afholdt i en anden medlemsstat — afslag på ansøgning om tilladelse senere erklæret ubegrundet

FRI ETABLERINGSRET

C-493/99	25. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Forbundsrepublikken Tyskland	Traktatbrud — EF- traktatens artikel 52 og 49 (efter ændring nu artikel 43 EF og 49 EF) — national lovgivning om tilrådighedsstillelse af arbejdskraft i byggeindustrien — udelukkelse af virksomheder, der ikke er bundet af en kollektiv aftale for branchen og ikke har et forretningssted i den medlemsstat, hvor tjenesteydelserne udføres — proportionalitet
----------	------------------	--	--

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

FRI UDVEKSLING AF TJENESTEYDELSER

C-448/99	18. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Storhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — direktiv 97/13/EF
C-165/98	15. marts 2001	André Mazzoleni / Inter Surveillance Assistance SARL	Fri udveksling af tjenesteydelser — midlertidig placering af arbejdstagere med henblik på opfyldelse af en kontrakt — direktiv 96/71/EF — garanteret mindsteløn
C-283/99	31. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — arbejdskraftens frie bevægelighed — etableringsfrihed — fri udveksling af tjenesteydelser — privat vagtvirksomhed — private vagtselskaber og edsvorne vagter — nationalitetsbetingelser
C-191/99	14. juni 2001	Kvaerner plc / Staatssecretaris van Financiën	Forsikring bortset fra livsforsikring — direktiv 88/357/EØF — begreberne etableret forretningssted og stat, hvor risikoen består

Sag	Dato	Parter	Emne
C-207/00	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 97/36/EF om ændring af direktiv 89/552/EF — samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-spredningsvirksomhed
C-119/00	21. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Størhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 97/36/EF om ændring af direktiv 89/552/EF — samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-spredningsvirksomhed
C-297/00	3. juli 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Størhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — direktiv 98/35 EF — uddannelse af søfarende — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
C-157/99	12. juli 2001	B.S.M. Smits, gift Geraets / Stichting Ziekenfonds VGZ H.T.M. Peerbooms / Stichting CZ Groep Zorgverzekeringen	Fri udveksling af tjenesteydelser — EF-traktatens artikel 59 (efter ændring nu artikel 49 EF) og EF-traktatens artikel 60 (nu artikel 50 EF) — sygeforsikring — ordning med naturalydelser — indgåelse af overenskomster — udgifter til hospitalsindlæggelse afholdt i en anden medlemsstat — forhåndstilladelse — kriterier — begrundelse

Sag	Dato	Parter	Emne
C-254/00	11. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Nederlandene	T r a k t a t b r u d — manglende gennemførelse af direktiv 95/47/EF inden for den fastsatte frist — standarder for transmission af tv- signaler

Sag	Dato	Parter	Emne
C-49/98, C-50/98, C-52/98, C-53/98, C-54/98, C-68/98, C-69/98, C-70/98 og C-71/98	25. oktober 2001	Finalarte Sociedade de Construção L^{da} / Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Amilcar Oliveira Rocha Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Tudor Stone Ltd Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Tecnamb-Tecnologia do Ambiente L^{da} Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Turiprata Construções Civil L^{da} Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Duarte dos Santos Sousa Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft / Santos & Kewitz Construções L^{da} Portugaia Construções L^{da} / Urlaubs- og Lohnausgleichskasse der Bauwirtschaft Engil Sociedade de	Fri udveksling af tjenesteydelser — midlertidig udstationering med henblik på opfyldelse af kontrakt — betalt ferie og feriegodtgørelse

Sag	Dato	Parter	Emne
C-202/99	29. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — direktiv 78/687/EØF — opretholdelse af en anden uddannelsesordning for adgang til virksomheden som tandlæge — opretholdelse af muligheden for læger, der er omhandlet i artikel 19 i direktiv 78/686/EØF, for både at være optaget i læge- og i tandlægeregisteret
C-17/00	29. november 2001	François De Coster / Collègue des bourgmestre et échevins de Watermael-boitsfort	Præjudiciel forelæggelse — begrebet ret i en medlemsstat — fri udveksling af tjenesteydelser — kommunal afgift på parabolantenner — hindring for modtagelse af fjernsynsprogrammer, der sendes via satellit

FRIE KAPITALBEVÆGELSER

C-464/98	11. januar 2001	Westdeutsche Landesbank Girozentrale / Friedrich Stefan	National lovgivning, som forbyder tinglysning af pant i fast ejendom i udenlandsk valuta — overtrædelse af forbuddet inden fællesskabsretten trådte i kraft i Østrig — fortolkning af EF-traktatens artikel 73 B (nu artikel 56 EF) — fællesskabsrettens betydning i form af en eventuel afhjælpning af ugyldig indførelse i tingbogen
----------	-----------------	---	--

Sag	Dato	Parter	Emne
C-178/99	14. juni 2001	Doris Salzmann	Præjudiciel forelæggelse — tinglysning af transaktioner vedrørende fast ejendom — administrativ og ikke judiciel virksomhed — Domstolens manglende kompetence

FRIE VAREBEVÆGELSER

C-1/99	11. januar 2001	Kofisa Italia Srl / Ministro delle Finanze, Servizio della Riscossione dei Tributi - Concessione Provincia di Genova - San Paolo Riscossioni Genova SpA	Præjudiciel forelæggelse — Domstolens kompetence — nationale lovbestemmelser, der g e n t a g e r fællesskabsretlige bestemmelser — EF-toldkodeksen — adgang til klage og domstolsprøvelse — obligatorisk behandling i to instanser — udsættelse af gennemførelsen af en afgørelse fra toldmyndighederne
C-226/99	11. januar 2001	Siples Srl / Ministro delle Finanze, Servizio della Riscossione dei Tributi - Concessione Provincia di Genova - San Paolo Riscossioni Genova SpA	EF-toldkodeksen — adgang til domstolsprøvelse — udsættelse af gennemførelsen af en afgørelse fra toldmyndighederne

Sag	Dato	Parter	Emne
C-66/99	1. februar 2001	D. Wandel GmbH / Hauptzollamt Bremen	EF-toldkodeksen og gennemførelsesforordningen hertil — opståen af toldskyld ved indførsel — afgørende tidspunkt — undtagelse fra toldmyndighedernes tilsyn af en vare, hvoraf der skal betales toldafgift ved indførsel — fremlæggelse af oprindelsescertifikater — virkning
C-230/99	15. februar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — tilsidesættelse af EF-traktatens artikel 30 (efter ændring nu artikel 28 EF) — nationale bestemmelser om materialer og genstande af gummi, der kommer i kontakt med fødevarer, spiselige produkter og drikkevarer — gensidig anerkendelse — undladelse af at fremsende forskriftsmæssig åbningsskrivelse — afvisning af sagen
C-187/99	22. februar 2001	Fazenda Pública / Fábrica de Queijo Eru Portuguesa L ^{da}	Proceduren for aktiv forædling — forordning (EØF) nr. 1999/85 — udbyttesatsen for forædlingsprocessen — bevilling meddelt af den kompetente toldmyndighed — myndighedens adgang til ensidigt at ændre udbyttesatsen

Sag	Dato	Parter	Emne
C-405/98	8. marts 2001	Konsumentombudsman nen (KO) / Gourmet International Products AB (GIP)	Frie varebevægelser — EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF) — fri udveksling af tjenesteydelser — EF- traktatens artikel 56 og 59 (efter ændring nu artikel 46 EF og 49 EF) — svensk lovgivning om r e k l a m e f o r a l k o h o l h o l d i g e drikkevarer — former for salg — foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion — begrundelse i hensynet til beskyttelse af sundheden
C-201/99	5. april 2001	Deutsche Nichimen GmbH / Hauptzollamt Düsseldorf	Fælles toldtarif — toldpositioner — tarifering i den kombinerede nomenklatur — satellitmodtagere
C-123/00	5. april 2001	Christina Bellamy / English Shop Wholesale SA	Frie varebevægelser — foranstaltninger med tilsvarende virkning — markedsføring af brød — r e k l a m e f o r levnedsmidler
C-190/00	3. maj 2001	Édouard Balguerie m.fl. / Société Balguerie m.fl.	Forordning (EØF) nr. 4142/87 — toldlempelse ved indførsel af varer, for hvilke der er foreskrevet et særligt anvendelsesformål — forordning (EØF) nr. 1517/91, nr. 1431/92 og nr. 1421/93 — suspension af de autonome satser i den fælles toldtarif — dadler

Sag	Dato	Parter	Emne
C-288/99	10. maj 2001	VauDe Sport GmbH & Co. KG / Oberfinanzdirektion Koblenz	Fælles toldtarif — tarifpositioner — tarifiering i den kombinerede nomenklatur — bæresele for børn
C-463/98	10. maj 2001	Cabletron Systems Ltd / The Revenue Commissioners	Fælles toldtarif — toldpositioner — tarifiering af udstyr, der anvendes i lokale netværk — tarifiering i den kombinerede nomenklatur — gyldigheden af forordning (EF) nr. 1638/94 og nr. 1165/95
C-119/99	17. maj 2001	Hewlett Packard BV / Directeur général des douanes et droits indirects	Fælles toldtarif — den kombinerede nomenklatur — tarifiering af et apparat med flere funktioner, som kombinerer en printer med en fotokopimaskine, et telefaxapparat og en edb- skanner — hovedfunktion — gyldigheden af forordning (EF) nr. 2184/97
C-479/99	7. juni 2001	CBA Computer Handels- und Beteiligungs GmbH, tidligere VOBIS Microcomputer AG / Hauptzollamt Aachen	Fælles toldtarif — toldpositioner — tarifiering af lydkort til pc'ere — tarifiering i den kombinerede nomenklatur — gyldigheden af forordning (EF) nr. 1153/97 og nr. 2086/97
C-84/00	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — EF- traktatens artikel 30 (efter ændring nu artikel 28 EF) — markedsføring af ædelmetalarbejder — lovgivning om anerkendte holdigheder
C-30/99	21. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Frie varebevægelser — ædle metaller — obligatorisk stempeling

Sag	Dato	Parter	Emne
C-398/98	25. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Hellske Republik	Traktatbrud — EF-traktatens artikel 30 (efter ændring nu artikel 28 EF) — forpligtelse til at opretholde minimumslagre af mineralolieprodukter

FÆLLESSKABERNES EGNE INDTÆGTER

C-253/99	27. september 2001	Bacardi GmbH / Hauptzollamt Bremerhaven	EF-toldkodeksen og gennemførelsesforordningen — godtgørelse af importafgifter — toldlempelse — efterfølgende fremlæggelse af et ægthedscertifikat — ændring af den i toldangivelsen angivne toldtarifiering — begrebet særlig situation
----------	--------------------	---	---

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

GRUNDLÆGGENDE FÆLLESSKABSRETLIGE PRINCIPPER

C-184/99	20. september 2001	Rudy Grzelczyk / Centre public d'aide sociale d'Ottignies- Louvain-la-Neuve	EF-traktatens artikel 6, 8 og 8 A (efter ændring nu artikel 12 EF, 17 EF og 18 EF) — Rådets direktiv 93/96/EØF — opholdsret for studerende — national lovgivning, som garanterer statens egne statsborgere, personer, der er berettigede i medfør af forordning (EØF) nr. 1612/68, samt statsløse personer og flygtninge en ydelse til sikring af et eksistensminimum (minimex) — udenlandsk studerende, der i sine første studieår har forsørget sig selv
----------	--------------------	--	---

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

HANDELSPOLITIK

C-239/99	15. februar 2001	Nachi Europe GmbH / Hauptzollamt Krefeld	Fælles handelspolitik — beskyttelse mod dumping — artikel 1, nr. 2, i forordning (EØF) nr. 2849/92 — ændring af den endelige antidumpingtold på importen af kuglejer med største udvendige diameter på over 30 mm med oprindelse i Japan — præjudiciel forelæggelse til prøvelse af gyldigheden — tilfælde hvor sagsøgeren i hovedsagen har undladt at anlægge annullationssøgsmål til prøvelse af forordningens gyldighed
C-76/98 P og C-77/98 P	3. maj 2001	Ajinomoto Co., Inc. The NutraSweet Company / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — dumping — normal værdi — forekomsten af et patent på eksportørens hjemmemarked — virkningen af, at forordningen om indførelse af en foreløbig antidumpingtold påstås at være retsstridig, på lovligheden af forordningen om indførelse af en endelig antidumpingtold

Sag	Dato	Parter	Emne
C-110/97	22. november 2001	Kongeriget Nederlandene / Rådet for Den Europæiske Union	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — indførsel af ris med oprindelse i de oversøiske lande og t e r r i t o r i e r — beskyttelsesforanstaltning er — forordning (EF) n r . 3 0 4 / 9 7 — annullationssøgsmål
C-301/97	22. november 2001	Kongeriget Nederlandene / Rådet for Den Europæiske Union	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — indførsel af ris med oprindelse i de oversøiske lande og t e r r i t o r i e r — beskyttelsesforanstaltning er — forordning (EF) n r . 1 0 3 6 / 9 7 — annullationssøgsmål
C-451/98	22. november 2001	Antillean Rice Mills NV / Rådet for Den Europæiske Union	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — indførsel af ris med oprindelse i de oversøiske lande og t e r r i t o r i e r — beskyttelsesforanstaltning er — forordning (EF) n r . 3 0 4 / 9 7 — annullationssøgsmål — afvisning
C-452/98	22. november 2001	Nederlandse Antillen / Rådet for Den Europæiske Union	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — indførsel af ris med oprindelse i de oversøiske lande og t e r r i t o r i e r — beskyttelsesforanstaltning er — forordning (EF) n r . 1 0 3 6 / 9 7 — annullationssøgsmål — afvisning

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

IMMATERIALRETTIGHEDER

C-383/99 P	20. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design)	Appel — formaliteten — EF-varemærker — forordning (EF) nr. 40/94 — a b s o l u t registreringshindring — fornødent særpræg — varemærker som udelukkende består af tegn eller angivelser, der kan tjene til at betegne varens anvendelse — ordsammensætningen Baby-dry
------------	--------------------	---	---

INDUSTRIPOLITIK

C-460/00	25. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Hellske Republik	Traktatbrud — direktiv 96 / 48 / E F — interoperabilitet i det transeuropæiske jernbanesystem for højhastighedstog
C-372/00	13. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Traktatbrud — direktiv 96 / 48 / E F — interoperabilitet i det transeuropæiske jernbanesystem for højhastighedstog
C-79/00	13. december 2001	Telefónica de España SA / Administración General del Estado	Direktiv 97/33/EF — telekommunikation — samtrafik mellem net — forpligtelser, der pålægges netoperatører

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

KONKURRENCE

C-163/99	29. marts 2001	Den Portugisiske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — eksklusive rettigheder — drift af lufthavne — landingsafgifter — EF-traktatens artikel 90, stk. 3 (nu artikel 86, stk. 3, EF)
C-449/98 P	17. maj 2001	International Express Carriers Conferenc (IECC) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — afvisning af klage — konkurrence — besørgelse af post — remail
C-450/98	17. maj 2001	International Express Carriers Conference (IECC) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — afvisning af klager — misbrug af dominerende stilling — besørgelse af post — remail
C-340/99	17. maj 2001	TNT Traco SpA / Poste Italiane SpA, tidligere Ente Poste Italiane, m.fl.	EF-traktatens artikel 86 og 90 (nu artikel 82 EF og 86 EF) — posttjenester — national ordning, hvorefter virksomheder, der ikke driver den almindelige posttjeneste, skal betale den postafgift, som normalt betales for almindelige posttjenester, når de leverer tjenesteydelser i form af kurer- og ekspresforsendelse — tildeling af indtægter fra betalingen af denne postafgift til den virksomhed, der med eneret driver den almindelige posttjeneste

Sag	Dato	Parter	Emne
C-302/99 P og C-308/99 P	12. juli 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber Den Franske Republik / Télévision française 1 SA (TF1)	Appel — irrelevant anbringende — kritik af præmisser uden betydning for den anfægtede domskonklusion — afholdelse af sagens omkostninger
C-453/99	20. september 2001	Courage Ltd / Bernard Crehan Bernard Crehan / Courage Ltd m.fl.	EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) — eksklusivafale om køb af øl — forpagtning af udskækningssteder — aftale — en aftaleparts ret til erstatning
C-396/99 og C-397/99	16. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Hellaske Republik	Traktatbrud — direktiv 90/388/EØF og 96/2/EF — markedet for teletjenester — mobil- og personkommunikation
C-429/99	16. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Portugisiske Republik	Telekommunikation — direktiv 90/388/EØF og 96/19/EF — taletelefoni — call-back — Portugal Telecom
C-475/99	25. oktober 2001	Firma Ambulanz Glöckner / Landkreis Südwestpfalz	EF-traktatens artikel 85, 86 og 90 (nu artikel 81 EF, 82 EF og 86 EF) — sygetransport — særlige eller eksklusive rettigheder — konkurrencebegrænsning — opgave af almen interesse — berettigelse — påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater

Sag	Dato	Parter	Emne
C-221/99	29. november 2001	Giuseppe Conte / Stefania Rossi	Arkitekthonorarer — summerisk procedure ved u d s t e d e l s e a f betalingspålæg — udtalelse fra en faglig organisation — EF- traktatens artikel 5 og 85 (nu artikel 10 EF og 81 EF)
C-146/00	6. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Telekommunikation — f i n a n s i e r i n g a f forsyningspligtigheder — nye operatørers bidrag

KS

C-280/99 P, C-281/99 P og C-282/99 P	21. juni 2001	Moccia Irme SpA, Ferriera Lamifer SpA Ferriera Acciaieria Casilina SpA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — støtte til jern- og stålindustrien — omstrukturering af jern- og stålsektoren
C-390/98	20. september 2001	H.J. Banks & Co. Ltd / The Coal Authority, Secretary of State for Trade and Industry	EKSF-traktaten — licenser til udvinding af kul — forskelsbehandling af producenter — særlige byrder — statsstøtte — traktatens artikel 4, litra b) og c) — beslutning 3632/93/EKSF — kodeks for støtte til kulindustrien — direkte virkning — Kommissionens og de nationale domstoles respektive beføjelser

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

LANDBRUG

C-247/98	11. januar 2001	Den Høllenske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — regnskabsåret 1994
C-403/98	11. januar 2001	Azienda Agricola Monte Arcosu Srl / Regione Autonoma della Sardegna, Organismo Comprensoriale n. 24 della Sardegna, Ente Regionale per l'Assistenza Tecnica in Agricola (ERSAT)	Landbrug — landbrug som hovederhverv — begreb — selskab med begrænset ansvar

Sag	Dato	Parter	Emne
C-333/99	1. februar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — fællesskabsordning for bevarelse og forvaltning af fiskeressourcerne — kontrol med fiskeri og hermed forbundne aktiviteter — inspektion af fiskerfartøjer og landinger [artikel 5, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 170/83 og artikel 1, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 2241/87] — foreløbigt forbud mod fiskeri (artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 2241/87) — straffesager eller administrative foranstaltninger mod de ansvarlige for overtrædelser af fællesskabsordningen vedrørende bevarelse og kontrol (artikel 5, stk. 2, i forordning nr. 170/83 og artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 2241/87)
C-278/98	6. marts 2001	Kongeriget Nederlandene / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EUGFL — afslutning af regnskaber — regnskabsåret 1994 — korn og oksekød
C-316/99	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Forbundsrepublikken Tyskland	Traktatbrud — direktiv 96/43/EF — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
C-176/00	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Helleniske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 96/24/EF og 96/25/EF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-41/99 P	31. maj 2001	Sadam Zuccherifici, divisione della SECI - Società Esercizi Commerciali Industriali SpA, Sadam Castiglione SpA, Sadam Abruzzo SpA, Zuccherificio del Molise SpA, Società Fondiaria Industriale Romagnola SpA (SFIR) m.fl. / Rådet for Den Europæiske Union	Appel — sukker — forordning (EF) nr. 2613/97 — støtte til producenter af sukkerroesukker — indstilling — produktionsåret 2001/2002 — annullationssøgsmål — fysiske eller juridiske personer — afvisning
C-100/99	5. juli 2001	Den Italienske Republik / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fælles landbrugspolitik — den agromonetære ordning for euroen — overgangsforanstaltninger for euroens indførelse
C-189/01	12. juli 2001	H. Jippes, Afdeling Groningen van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, Afdeling Assen en omstreken van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren / Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	Landbrug — bekæmpelse af mund- og klovsyge — forbud mod vaccination — proportionalitetsprincippet — hensyntagen til dyrs velfærd
C-365/99	12. juli 2001	Den Portugisiske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Landbrug — veterinærpoliti — hasteforanstaltninger mod bovin spongiform encephalopati — kogalskab

Sag	Dato	Parter	Emne
C-374/99	13. september 2001	Kongeriget Spanien / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — regnskabsåret 1995 — støtte til forbruget af olivenolie — præmier for får og geder
C-375/99	13. september 2001	Kongeriget Spanien / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — regnskabsårene 1996 og 1997 — offentlig oplagring af oksekød
C-263/98	20. september 2001	Kongeriget Belgien / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — regnskabsåret 1994 — korn og oksekød
C-442/99 P	27. september 2001	Cordis Obst und Gemüse Großhandel GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber Den Franske Republik	Appel — fælles markedsordning — bananer — indførsler fra AVS-stater og tredjelande — ansøgning om importlicenser — overgangsforanstaltninger — forordning (EØF) nr. 4 0 4 / 9 3 — ligebehandlingsprincippet
C-403/99	4. oktober 2001	Den Italienske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fælles landbrugspolitik — den agromonetære ordning for euroen — overgangsforanstaltninger for euroens indførelse
C-80/99, C-81/99 og C-82/99	9. oktober 2001	Ernst-Otto Flemmer, Renate Christoffel / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber Marika Leitensdorfer / Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung	Ansvar uden for kontraktforhold — mælkproducenter — forpligtelse til ikke- markedsføring — udelukket fra mælkekvoteordningen — erstatning — substitution — fast erstatningsbeløb i henhold til aftale — forordning (EØF) nr. 2187/93 — kompetent domstol — anvendelig ret

Sag	Dato	Parter	Emne
C-457/99	11. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Hellske Republik	Traktatbrud — direktiv 95/69/EF — foderstoffer — m a n g l e n d e gennemførelse
C-228/99	8. november 2001	Silos e Mangimi Martini SpA / Ministero delle Finanze	Landbrug — fælles markedsordning — eksportrestitutioner — ophævelse — fortolkning og gyldighed af forordning (EF) nr. 1521/95 og 1576/95 — manglende begrundelse
C-277/98	13. november 2001	Den Franske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Regnskabsafslutning for EUGFL — regnskabsåret 1994 — tillægsafgift på mælk — tvister mellem afgiftspligtige og de nationale kompetente myndigheder — nationale retssager — negative korrektioner for medlemsstaterne for endnu ikke betalte tillægsafgifter
C-147/99	22. november 2001	Den Italienske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — i k k e - interventionsberettiget hård hvede — mængder, som mangler på lager — tilbagekaldelse af godkendelse til virksomheder, som emballerer olivenolie — u hensigtsmæssig forvaltning med og kontrol af præmier for får og geder
C-146/99	27. november 2001	Den Italienske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — tomater — minimumspris til producenter

Sag	Dato	Parter	Emne
C-148/00	6. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 98/51/EF
C-166/00	6. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Helleniske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 97/41/EF, 98/51/EF og 98/67/EF
C-373/99	6. december 2001	Den Helleniske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L — regnskabsafslutning — regnskabsåret 1995 — frugt og grøntsager — markafgrøder
C-269/99	6. december 2001	Carl Kühne GmbH & Co. KG, Rich. Hengstenberg GmbH & Co., Ernst Nowka GmbH & Co. KG / Jütro Konservenfabrik GmbH & Co. KG	Landbrugsprodukter og levnedsmidler — geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser — forenklet registreringsprocedure — beskyttelse af betegnelsen Spreewälder Gurken
C-1/00	13. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — afvisning af at ophæve embargoen mod britisk oksekød
C-93/00	13. december 2001	Europa-Parlamentet / Rådet for Den Europæiske Union	Forordning (EF) nr. 2772/1999 — obligatorisk mærkningsordning for oksekød — Rådets kompetence

Sag	Dato	Parter	Emne
C-131/00	13. december 2001	Ingemar Nilsson / Länsstyrelsen i Norrbottens län	Den fælles landbrugspolitik — forordning (EØF) nr. 3508/92 — forordning (EØF) nr. 3887/92 — et integreret system for forvaltning og kontrol af visse EF-støtteordninger — gennemførelsesbestem- melser — registret over dyrene ikke ajourført af landbrugeren — sanktioner
C-317/99	13. december 2001	Kloosterboer Rotterdam BV / Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	Præjudiciel forelæggelse — tillægsimporttold — gyldigheden af artikel 3 i forordning (EF) nr. 1484/95

MILJØ- OG FORBRUGERBESKYTTELSE

C-266/00	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Storhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — direktiv 91/676/EØF
C-266/99	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — kvalitet af overfladevand, som anvendes til fremstilling af drikkevand — direktiv 75/440/EØF — betingelser for fremstilling af vand til menneskeligt forbrug i Bretagne
C-147/00	15. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — kvaliteten af badevand — ukorrekt gennemførelse af direktiv 76/160/EØF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-144/99	10. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Nederlandene	Traktatbrud — direktiv 93/13/EØF — urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler — ufuldstændig gennemførelse
C-152/98	10. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Nederlandene	Traktatbrud — direktiv 76/464/EØF — forurening af vandmiljøet — manglende gennemførelse
C-159/99	17. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — direktiv 79/409/EØF — beskyttelse af vilde fugle — formaliteten
C-230/00	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Belgien	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 75/442/EØF, 76/464/EØF, 80/68/EØF, 84/360/EØF og 85/337/EØF — forurening og gener — affald — farlige stoffer — forurening af vandmiljøet — luftforurening
C-368/00	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Sverige	Traktatbrud — kvaliteten af badevand — ukorrekt gennemførelse af direktiv 76/160/EØF
C-67/99	11. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Traktatbrud — direktiv 92/43/EØF — bevaring af naturtyper — bevaring af vilde dyr og planter — artikel 4, stk. 1 — liste over lokaliteter — oplysninger vedrørende lokaliteterne

Sag	Dato	Parter	Emne
C-71/99	11. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Forbundsrepublikken Tyskland	Traktatbrud — direktiv 92/43/EØF — bevaring af naturtyper — bevaring af vilde dyr og planter — artikel 4, stk. 1 — liste over lokaliteter — oplysninger vedrørende lokaliteterne
C-220/99	11. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — direktiv 92/43/EØF — bevaring af naturtyper — bevaring af vilde dyr og planter — artikel 4, stk. 1 — liste over lokaliteter — oplysninger vedrørende lokaliteterne
C-417/99	13. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Spanien	Traktatbrud — direktiv 96/62/EF — vurdering og styring af luftkvalitet — manglende udpegelse af de kompetente myndigheder og organer, der skal gennemføre direktivet
C-354/99	18. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Traktatbrud — direktiv 86/609/EØF — ufuldstændig gennemførelse
C-510/99	23. oktober 2001	Xavier Tridon / Fédération Rhône-Alpes de protection de la nature (Frapna), section Isère	Vilde dyr og planter — udryddelsestruede arter — anvendelse af Washington-konventionen i Fællesskabet
C-127/99	8. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — ufuldstændig gennemførelse af direktiv 91/676/EØF — beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget

Sag	Dato	Parter	Emne
C-427/00	13. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland	Traktatbrud — kvaliteten af badevand — ukorrekt gennemførelse af direktiv 76/160/EØF
C-541/99 og C-542/99	22. november 2001	Cape Snc / Idealservice Srl Idealservice MN RE Sas / OMAI Srl	Artikel 2, litra b), i direktiv 93/13/EØF — begrebet forbruger — virksomhed, der indgår en standardkontrakt med en anden virksomhed om erhvervelse af varer eller tjenesteydelser, der udelukkende er til de ansattes brug
C-376/00	11. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — direktiv 75/439/EØF og 75/442/EØF — nationale rapporter om gennemførelse — manglende fremsendelse til Kommissionen
C-324/99	13. december 2001	DaimlerChrysler AG / Land Baden-Württemberg	Miljø — affald — forordning (EØF) nr. 259/93 om overførsel af affald — vilkår, som begrunder forbud mod eller restriktioner for udførsel af affald — national ordning med pligt til at anmelde affald til et godkendt organ
C-481/99	13. december 2001	Georg Heininger og Helga Heininger / Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG	Forbrugerbeskyttelse — dørsalg — fortrydelsesret — kreditaftale, der er sikret ved pant i fast ejendom

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

REGLER FOR INSTITUTIONERNE

C-40/98	16. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Technologie Vetroresina SpA (TVR)	Voldgiftsbestemmelse — misligholdelse af en kontrakt
C-41/98	16. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Technologie Vetroresina SpA (TVR)	Voldgiftsbestemmelse — misligholdelse af en kontrakt
C-315/99 P	10. juli 2001	Ismeri Europa Srl / Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber	Appel — MED-programmer — Revisionsrettens særberetning nr. 1/96 — kontradiktionsprincippet — omtale af tredjemand med navns nævnelse — nødvendighed og proportionalitet
C-172/97 OP	2. oktober 2001	SIVU du plan d'eau de la Vallée du Lot, også benævnt SIVU du pays d'accueil de la Vallée du Lot / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Voldgiftsbestemmelse — manglende opfyldelse af en kontrakt — genoptagelse
C-77/99	11. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Oder-Plan Architektur GmbH, NCC Deutsche Bau GmbH, Esbensen Consulting Engineers	Voldgiftsklausul — finansiel støtte inden for energisektoren — Thermie-programmet — misligholdelse af en kontrakt — opsigelse — krav på tilbagebetaling af et forskud

Sag	Dato	Parter	Emne
C-59/99	13. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Manuel Pereira Roldão & Filhos L ^{da} , Instituto Superior Técnico, King, Taudevin & Gregson (Holdings) Ltd	Voldgiftsbestemmelse — tilbagebetaling af beløb, der er blevet forudbetalt i henhold til en kontrakt, Kommissionen har hævet p å g r u n d a f misligholdelse
C-353/99 P	6. december 2001	Rådet for Den Europæiske Union / Heidi Hautala	Appel — aktindsigt i Rådets dokumenter — Rådets afgørelse 93/731/EF — undtagelser fra princippet om aktindsigt i dokumenter — beskyttelse af offentlighedens interesser for så vidt angår internationale forbindelser — delvis aktindsigt

REGLER FOR VIRKSOMHEDERNE

C-237/99	1. februar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — direktiv 93/37/EØF — offentlige b y g g e - o g anlægskontrakter — begrebet ordregivende myndighed
C-97/00	8. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	T r a k t a t b r u d — manglende gennemførelse af direktiv 97/52/EF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-223/99 og C-260/99	10. maj 2001	Agorà Srl / Ente Autonomo Fiera Internazionale di Milano Excelsior Snc di Pedrotti Bruna & C. / Ente Autonomo Fiera Internazionale di Milano, Ciftat Soc. coop. arl	O f f e n t l i g e tjenesteydelsesaftaler — begrebet ordregivende m y n d i g h e d — offentligretligt organ
C-439/00	21. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — direktiv 98/4/EF — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
C-399/98	12. juli 2001	Ordine degli Architetti delle Province di Milano e Lodi, Piero De Amicis, Consiglio Nazionale degli Architetti, Leopoldo Freyrie / Comune di Milano	Offentlige bygge- og anlægskontrakter — direktiv 93/37/EØF — national lovgivning, der giver indehaveren af en byggetilladelse og en godkendt udstykningsplan ret til direkte at udføre offentlige infra- og servicestrukturarbejder, som fradrages i et bidrag — national lovgivning, der giver de offentlige myndigheder mulighed for at forhandle direkte med en borger om indholdet af de forvaltningsakter, der berører ham
C-19/00	18. oktober 2001	SIAC Construction Ltd / County Council of the County of Mayo	Offentlige bygge- og anlægskontrakter — tildeling på grundlag af det økonomisk mest fordelagtige bud — kriterier for tildeling

Sag	Dato	Parter	Emne
C-285/99 og C-286/99	27. november 2001	Impresa Lombardini SpA - Impresa Generale di Costruzioni / ANAS - Ente nazionale per le strade, Società Italiana per Condotte d'Acqua SpA Impresa Ing. Mantovani SpA / ANAS - Ente nazionale per le strade, Ditta Paolo Bregoli	Direktiv 93/37/EØF — offentlige bygge- og anlægskontrakter — tildeling af kontrakter — unormalt lave bud — regler for begrundelse og udelukkelse, der gælder i en medlemsstat — en ordregivende myndigheds fællesskabsretlige forpligtelser

RETSPLEJE

C-472/99	6. december 2001	Clean Car Autoservice GmbH / Stadt Wien, Republik Österreich	Artikel 234 EF — parterne i hovedsagens sagsomkostninger — artikel 104, stk. 5, i D o m s t o l e n s procesreglement
----------	------------------	--	--

SOCIAL SIKRING AF VANDRENDE ARBEJDSTAGERE OG SELVSTÆNDIGE ERHVERVSDRIVENDE

C-95/99, C-96/99, C-97/99, C-98/99 og C-180/99	11. oktober 2001	Mervett Khalil, Issa Chaaban, Hassan Osseili / Bundesanstalt für Arbeit Mohamad Nasser / Landeshauptstadt Stuttgart Meriem Addou / Land Nordrhein-Westfalen	Social sikring — EØF- traktatens artikel 51 (EF- traktatens artikel 51, efter ændring nu artikel 42 EF) — artikel 2, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1408/71 — statsløse — flygtninge
--	------------------	---	---

Sag	Dato	Parter	Emne
C-212/00	16. oktober 2001	Salvatore Stallone / Office national de l'emploi (ONEM)	Social sikring af vandrende arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende — forordning (EØF) nr. 1408/71 — ydelser ved arbejdsløshed — bopælskrav for familiemedlemmer, der forsørges af en arbejdsløs
C-189/00	25. oktober 2001	Urszula Ruhr / Bundesanstalt für Arbeit	Forordning (EØF) nr. 1408/71 — statsborgere i tredjelande — en arbejdstagers familiemedlem — selvstændig rettighed og afledt rettighed — arbejdsløshed

SOCIALPOLITIK

C-413/98	25. januar 2001	Directora-Geral do Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (DAFSE) / Frota Azul- Transportes e Turismo L ^{da}	Den Europæiske Socialfond — attestering af den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af oplysninger — kompetence til at attestere — begrænsninger
C-172/99	25. januar 2001	Oy Liikenne Ab / Pekka Liskojärvi, Pentti Juntunen	Direktiv 77/187/EØF — varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomhed — direktiv 92/50/EØF — offentlige tjenesteydelsesaftaler — offentlige transporttjenesteydelser, der ikke omfatter søtransport

Sag	Dato	Parter	Emne
C-350/99	8. februar 2001	Wolfgang Lange / Georg Schünemann GmbH	Rådets direktiv 91/533/EØF af 14. oktober 1991 om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for arbejdskontrakten eller ansættelsesforholdet — normal daglig eller ugentlig arbejdstid — bestemmelser om overarbejde — bevisregler
C-62/99	29. marts 2001	Betriebsrat der bofrost* Josef H. Boquoi Deutschland West GmbH & Co. KG / Bofrost* Josef H. Boquoi Deutschland West GmbH & Co. KG	Anmodning om præjudiciel afgørelse — artikel 11, stk. 1 og 2, i direktiv 94/45/EF — oplysninger, som virksomhederne efter anmodning skal stille til rådighed — oplysninger med henblik på at fastslå, om der findes en virksomhed, der udøver kontrol i en fællesskabskoncern
C-473/99	14. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Republikken Østrig	Traktatbrud — direktiv 95/30/EF — beskyttelse af arbejdstagerne mod farerne ved at være udsat for biologiske agenser under arbejdet — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist

Sag	Dato	Parter	Emne
C-173/99	26. juni 2001	The Queen / Secretary of State for Trade and Industry, ex parte: Broadcasting, Entertainment, Cinematographic and Theatre Union (BECTU)	Socialpolitik — beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed — direktiv 93/104/EF — ret til årlig betalt ferie — betingelse for at erhverve retten fastsat ved en national bestemmelse — tilbagelæggelse af en minimums-beskæftigelsesperiode hos samme arbejdsgiver
C-381/99	26. juni 2001	Susanna Brunnhofer / Bank der österreichischen Postsparkasse AG	Lige løn til mænd og kvinder — betingelser for anvendelse — lønforskel — begreberne samme arbejde og arbejde af samme værdi — indplacering i samme faggruppe ifølge en kollektiv overenskomst — bevisbyrde — objektiv begrundelse for lønmæssig forskelsbehandling — kvaliteten af det arbejde, der udføres af en bestemt arbejdstager
C-133/00	4. oktober 2001	J.R. Bowden, J.L. Chapman, J.J. Doyle / Tuffnells Parcels Express Ltd	Tilrettelæggelse af arbejdstiden — direktiv 93/104/EF — artikel 1, stk. 3 — anvendelsesområde — vejtransport
C-438/99	4. oktober 2001	Maria Luisa Jiménez Melgar / Ayuntamiento de Los Barrios	Beskyttelse af gravide — direktiv 92/85/EØF — artikel 10 — direkte virkning og rækkevidde — afskedigelse — tidsbestemt ansættelsesaftale

Sag	Dato	Parter	Emne
C-109/00	4. oktober 2001	Tele Danmark A/S / Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark (HK)	Ligebehandling af mænd og kvinder — artikel 5, stk. 1, i direktiv 76/207/EØF — artikel 10 i direktiv 92/85/EØF — afskedigelse af en gravid arbejdstager — t i d s b e s t e m t ansættelsesaftale
C-379/99	9. oktober 2001	Pensionskasse für die Angestellten der Barmer Ersatzkasse VVaG / Hans Menauer	Lige løn til mænd og k v i n d e r — erhvervstilknyttede pensionsordninger — pensionskasse, der har fået pålagt at opfylde arbejdsgiverens forpligtelser med hensyn til at udrede en tillægspension — efterladtepension
C-110/00	11. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Republikken Østrig	Traktatbrud — direktiv 97/59/EF
C-111/00	11. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Republikken Østrig	Traktatbrud — direktiv 97/65/EF
C-441/99	18. oktober 2001	Riksskatteverket / Soghra Gharehveran	Direktiv 80/987/EØF — indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af arbejdstagerne i t i l f æ l d e a f arbejdsgiverens insolvens — rækkevidden af undtagelsen for Sverige fastsat i punkt G i afsnit I i bilaget til direktivet — udpegning af staten som debitor for løngarantien — betydning for virkningen af direktiv 80/987

Sag	Dato	Parter	Emne
C-49/00	15. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — mangelfuld gennemførelse af direktiv 89/391/EØF — arbejdstagernes sikkerhed og sundhed
C-424/99	27. november 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Republikken Østrig	Traktatbrud — direktiv 89/105/EØF — begrebet positivliste i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 6 i direktiv 89/105 — frist for behandling af en ansøgning om opførelse af et lægemiddel på listen — pligt til at fastsætte retsmidler ved afslag
C-366/99	29. november 2001	Joseph Griesmar / Ministre de l'Économie, des Finances et de l'Industrie, Ministre de la Fonction publique, de la Réforme de l'État et de la Décentralisation	Socialpolitik — ligebehandling af mænd og kvinder — anvendelse af EF-traktatens artikel 119 (EF-traktatens artikel 117-120 er blevet erstattet af artikel 136 EF-143 EF) eller af direktiv 79/7/EØF — fransk pensionsordning for civile og militære tjenestemænd — børnetillæg forbeholdt kvindelige tjenestemænd — lovlighed i henhold til artikel 6, stk. 3, i aftalen om social- og arbejdsmarkedspolitikken eller bestemmelserne i direktiv 79/7/EØF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-206/00	13. december 2001	Henri Mouflin / Recteur de l'académie de Reims	Præjudiciel forelæggelse — socialpolitik — ligebehandling af mænd og kvinder — anvendelse af EF-traktatens artikel 119 (EF-traktatens artikel 117-120 er blevet erstattet af artikel 136 EF-143 EF) eller af direktiv 79/7/EØF — den franske pensionsordning for civile og militære tjenestemænd — ret til førtidspension, der er forbeholdt kvindelige tjenestemænd

STATSSTØTTE

C-99/98	15. februar 2001	Republikken Østrig / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationsøgsmål — påtænkt statsstøtte til sektoren for effekthalvledere — anmeldelse til Kommissionen — indholdet af anmeldelsen og Kommissionens yderligere spørgsmål — karakteren og længden af undersøgelsesfristen — Kommissionens ret til at gøre indsigelse — EF- traktatens artikel 93, stk. 3 (nu artikel 88, stk. 3, EF)
---------	------------------	---	--

Sag	Dato	Parter	Emne
C-379/98	13. marts 2001	PreussenElektra AG / Schleswig AG	Elektricitet — vedvarende energikilder — national ordning, h v o r v e d elforsyningsvirksomhed erne pålægges en forpligtelse til at købe elektricitet til mindstepriser og om fordeling af de heraf følgende udgifter mellem disse virksomheder og de virksomheder, der driver de primære anlæg — statsstøtte — forenelighed med de frie varebevægelser
C-17/99	22. marts 2001	Den Franske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Statsstøtte — støtte til redning og omstrukturering — proceduren for vurdering af statsstøtte — undladelse af at meddele påbud til medlemsstaten om at afgive de nødvendige oplysninger
C-261/99	22. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet — tilbagesøgning — ikke absolut umulighed for gennemførelse
C-204/97	3. maj 2001	Den Portugisiske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Statsstøtte — støtte til producenter af hedvine og brændevine — støtte ydet af Den Franske Republik i forbindelse med en forhøjelse af nationale afgifter

Sag	Dato	Parter	Emne
C-378/98	3. juli 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Belgien	Traktatbrud — statsstøtte — EF-traktatens artikel 93, stk. 2, andet afsnit (efter ændring nu artikel 88, stk. 2, andet afsnit, EF) — pligt til at tilbagesøge støtte tildelt i henhold til Maribel bis og Maribel ter ordningerne — umuligt at gennemføre
C-400/99	9. oktober 2001	Den Italienske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationssøgsmål — statsstøtte — støtte til en søtransportvirksomhed — k o n t r a k t o m forsyningspligt — eksisterende eller ny støtte — indledning af proceduren i artikel 88, stk. 2, EF — suspensionspligt — stillingtagen til sagen ufornöden eller afvisning
C-143/99	8. november 2001	Adria-Wien Pipeline GmbH, Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke GmbH / Finanzlandesdirektion für Kärnten	E n e r g i a f g i f t — godtgørelse udelukkende til virksomheder, der fremstiller materielle goder — statsstøtte
C-53/00	22. november 2001	Ferring SA / Agence centrale des organismes de sécurité sociale (ACOSS)	Statsstøtte — skattefordel indrømmet visse virksomheder — distributør-grossister

TILNÆRMELSE AF LOVGIVNINGERNE

C-370/99	11. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Traktatbrud — direktiv 96/9/EF — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
----------	-----------------	--	--

Sag	Dato	Parter	Emne
C-151/00	18. januar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — direktiv 97/66/EF — behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred inden for telesektoren — manglende gennemførelse
C-219/99	14. februar 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse ubestridt — direktiv 95/16/EF
C-278/99	8. marts 2001	Georgius van der Burg	Tekniske standarder og forskrifter — ikke godkendt sendeudstyr — reklame
C-100/00	5. april 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — traktatbruddet ikke bestridt — direktiv 73/23/EØF — elektriske vandvarmere — krav, der ikke er fastsat i direktivet
C-306/98	3. maj 2001	The Queen / Minister of Agriculture, Fisheries and Food, Secretary of State for the Environment, ex parte: Monsanto plc	Direktiv 91/414/EØF — plantebeskyttelsesmidler — markedsføringstilladelse — behandling af ansøgning om tilladelse — overgangsperiode
C-28/99	3. maj 2001	Jean Verdonck, Ronald Everaert, Édith de Baedts	Rådets direktiv 89/592/EØF — nationale retsfor skrifter vedrørende insider-handel — medlemsstaternes beføjelse til at fastsætte strengere bestemmelser — begrebet national bestemmelse, der finder almindelig anvendelse

Sag	Dato	Parter	Emne
C-203/99	10. maj 2001	Henning Veedfald / Århus Amtskommune	Tilnærmelse af lovgivningerne — direktiv 85/374/EØF — produktansvar — ansvarsfrihedsgrunde — betingelser
C-258/99	10. maj 2001	BASF AG / Bureau voor de Industriële Eigendom (BIE)	Forordning (EF) nr. 1 6 1 0 / 9 6 — plantebeskyttelsesmidler — supplerende beskyttelsescertifikat
C-169/99	13. september 2001	Hans Schwarzkopf GmbH & Co. KG / Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV	Artikel 6, stk. 1, litra d), andet punktum, i direktiv 76/768/EØF, som ændret ved direktiv 93/35/EØF — tilfælde omfattet af udtrykket hvis dette i praksis er umuligt, som kan begrunde, at der på kosmetiske produkters b e h o l d e r o g omslagskarton alene anføres en forkortet angivelse af påbudte advarsler — angivelse på ni sprog af hensyn til en større fleksibilitet i distributionen af varerne

Sag	Dato	Parter	Emne
C-517/99	4. oktober 2001	Merz & Krell GmbH & Co.	Varemærker — indbyrdes tilnærmelse af lovgivninger — artikel 3, stk. 1, litra d), i første direktiv 89/104/EØF — registreringshindringer eller ugyldighedsgrunde — varemærker, der udelukkende består af tegn eller angivelser, som er sædvanlige i daglig sprogbrug eller i redelig og almindelig markedsføringsskik — nødvendigt, at tegnene eller angivelserne er sædvanlige som betegnelse for de varer eller tjenesteydelser, for hvilke der er ansøgt om registrering af varemærket — ikke nødvendigt, at tegnene eller angivelserne umiddelbart beskriver egenskaber eller kendetegn ved de varer eller tjenesteydelser, for hvilke der er ansøgt om registrering af varemærket
C-450/00	4. oktober 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Storhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 95/46/EF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-377/98	9. oktober 2001	Kongeriget Nederlandene / Europa-Parlamentet Rådet for Den Europæiske Union	Annulation — direktiv 98/44/EF — retlig beskyttelse af bioteknologiske opfindelser — retshjemmel — EF- traktatens artikel 100 A (efter ændring nu artikel 95 EF), EF-traktatens artikel 235 (nu artikel 308 EF) eller EF- traktatens artikel 130 og 130 F (nu artikel 157 EF og 163 EF) — subsidiaritet — retssikkerhed — medlemsstaternes internationale forpligtelser — grundlæggende rettigheder — menneskelig værdighed — kollegialitetsprincippet i forhold til Kommissionens lovinitiativer
C-112/99	25. oktober 2001	Toshiba Europe GmbH / Katun Germany GmbH	Sammenlignende reklame — salg af reservedele og forbrugsmaterialer — salg af ikke-originale reservedele og forbrugsmaterialer under angivelse af bestillingsnumrene for de tilsvarende originale reservedele og forbrugsmaterialer — direktiv 84/450/EØF og 97/55/EF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-414/99, C-415/99 og C-416/99	20. november 2001	Zino Davidoff SA / A & G Imports Ltd Levi Strauss & Co., Levi Strauss (UK) Ltd / Tesco Stores Ltd, Tesco plc Levi Strauss & Co., Levi Strauss (UK) Ltd / Costco Wholesale UK Ltd	Varemærker — direktiv 89/104/EØF — artikel 7, stk. 1 — konsumtion af varemærkeretten — markedsføring uden for EØS — indførsel i EØS — varemærkeindehaverens samtykke — nødvendigt med et udtrykkeligt eller et stiltiende samtykke — lov, der finder anvendelse på en kontrakt — formodning for samtykke — anerkendes ikke

TJENESTEMANDSVEDTÆGTEN

C-389/98 P	11. januar 2001	Hans Gevaert / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — tjenestemænd — anmodning om ændret indplacering i lønklasse — søgsmål — udløb af fristerne — ny omstændighed — ligebehandling
C-459/98 P	11. januar 2001	Isabel Martínez del Peral Cagigal / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — tjenestemænd — anmodning om ændret indplacering i lønklasse — søgsmål — udløb af fristerne — ny omstændighed — ligebehandling
C-273/99 P	6. marts 2001	Bernard Connolly / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — tjenestemænd — disciplinær forfølgning — suspension fra tjenesten — begrundelse — påstået fejl — tjenestemandsvedtægtens artikel 11, 12 og 17 — ligebehandling

Sag	Dato	Parter	Emne
C-274/99 P	6. marts 2001	Bernard Connolly / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — tjenestemænd — disciplinær forfølgning — tjenestemandsvedtægtens artikel 11, 12 og 17 — ytringsfrihed — loyalitetsforpligtelse — nedsættelse af den værdighed, som stillingen kræver
C-122/99 P og C-125/99 P	31. maj 2001	D, Kongeriget Sverige / Rådet for Den Europæiske Union	Appel — tjenestemand — husstandstillæg — gift tjenestemand — registreret partnerskab efter svensk lov
C-449/99 P	2. oktober 2001	Den Europæiske Investeringsbank / Michel Hautem	A p p e l — Investeringsbankens ansatte — afskedigelse — fortolkning af Investeringsbankens vedtægt for ansatte — anbringende om en retlig fejlbedømmelse af de faktiske omstændigheder o g e n begrundelsesmangel — påstået tilsidesættelse af bestemmelserne vedrørende forholdet mellem Den Europæiske Investeringsbank og dens ansatte
C-270/99 P	27. november 2001	Z / Europa-Parlamentet	Appel — tjenestemænd — disciplinær forfølgning — overskridelse af fristerne i artikel 7 i bilag IX til vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber
C-340/00 P	13. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Michael Cwik	Appel — tjenestemænd — vedtægtens artikel 17, stk. 2 — ytringsfrihed — grænser — begrundelse

Sag	Dato	Parter	Emne
C-446/00 P	13. december 2001	Pascual Juan Cubero Vermurie / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — tjenestemænd — forfremmelse — mobilitet

TRANSPORT

C-361/98	18. januar 2001	Den Italienske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 — påstand om annullation af Kommissionens beslutning 98/710/EF — trafikfordeling mellem Milanos lufthavne — Malpensa 2000
C-297/99	18. januar 2001	Skills Motor Coaches Ltd, B.J. Farmer, C.J. Burley, B. Denman	Sociale bestemmelser inden for vejtransport — diagram mark til kontrolapparatet — forpligtelse til at anføre arbejdsperioder, afbrydelser i arbejdet og hvileperioder
C-205/99	20. februar 2001	Asociación Profesional de Empresas Navieras de Líneas Regulares (Analir) m.fl. / Administración General del Estado	Fri udveksling af tjenesteydelser — cabotagesejlds — betingelser for meddelelse og opretholdelse af administrativ godkendelse — samtidig pålæggelse af forpligtelser til offentlig tjeneste og indgåelse af kontrakter om offentlig tjeneste
C-83/00	15. marts 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Kongeriget Nederlandene	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 97/24/EF — dele af og kendetegn ved to- og trehjulede motordrevne køretøjer

Sag	Dato	Parter	Emne
C-494/99	5. april 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Helleniske Republik	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 94/56/EF
C-444/99	10. maj 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — direktiv 92/106/EØF — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
C-70/99	26. juni 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Portugisiske Republik	Traktatbrud — lufttransport inden for Fællesskabet — forskellige satser for lufthavnsskatter for henholdsvis indenrigsflyvninger og flyvninger inden for Fællesskabet — fri udveksling af tjenesteydelser — forordning (EØF) nr. 2408/92
C-447/99	4. juli 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Italienske Republik	Traktatbrud — EF-traktatens artikel 59 (efter ændring nu artikel 49 EF) — forordning (EØF) nr. 2408/92 — EF-luftfartsselskabers adgang til lufruter inden for Fællesskabet — passagerafgifter
C-370/00	20. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Irland	Traktatbrud — manglende gennemførelse af direktiv 96/49/EF og 96/87/EF

Sag	Dato	Parter	Emne
C-468/00	20. september 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Den Franske Republik	Traktatbrud — direktiv 96/50/EF — gods- og persontransport i Fællesskabet — harmonisering af betingelserne for erhvervelse af nationale bådførercertifikater — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist
C-107/01	13. december 2001	Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber / Storhertugdømmet Luxembourg	Traktatbrud — direktiv 98/76/EF — manglende gennemførelse inden for den fastsatte frist

UNIONSBORGERSKAB

C-192/99	20. februar 2001	The Queen / Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur	Unionsborgerskab — statsborgerskab i en medlemsstat — Det Forenede Kongeriges erklæringer vedrørende definitionen af udtrykket statsborger — British Overseas Citizen
----------	------------------	---	---

2. Oversigt over Domstolens andre afgørelser, der er nævnt i Domstolens arbejde i 2001

Sag	Dato	Parter	Emne
C-111/99 P	25. januar 2001	Lech-Stahlwerke GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — EKSF — statsstøtte til stålvirksomheder — appel, som åbenbart skal afvises eller forkastes
C-300/99 P og C-388/99 P	1. februar 2001	Area Cova SA m.fl. Xunta de Galicia / Rådet for Den Europæiske Union m.fl.	Appel — fiskeri — bevarelse af havets ressourcer — fællesskabskvote for hellefisk — appel, som dels åbenbart skal afvises, dels åbenbart skal forkastes
C-301/99 P	1. februar 2001	Area Cova SA m.fl. / Rådet for Den Europæiske Union m.fl.	Appel — fiskeri — bevarelse af havets ressourcer — fællesskabskvote for hellefisk — appel, som dels åbenbart skal afvises, dels åbenbart skal forkastes
C-445/00 R	23. februar 2001	Republikken Østrig / Rådet for Den Europæiske Union	Særlige rettergangsformer — økopointsystemet angående transithævelse gennem østrigsk territorium — forordning (EF) nr. 2012/00 — udsættelse af gennemførelsen — uopsættelighed

Sag	Dato	Parter	Emne
C-279/99, C-293/99, C-296/99, C-330/99 og C-336/99	15. marts 2001	Petrolvilla & Bortolotti SpA / Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento Energy Service Srl / Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento Pavarini Components SpA / Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento Hôtel Bellavista di Litterini Valter e Nadia Snc, Cattoni Hôtel Plaza di Cattoni Gian Carlo e C. Snc, Villa Luti Srl / Ufficio Imposte Dirette di Tione di Trento, Centro di Servizio delle Imposte Dirette e Indirette di Trento Tumedei SpA / Centro di Servizio delle Imposte Dirette e Indirette di Trento	Procesreglementets artikel 104, stk. 3 — besvarelse, der klart kan udledes af retspraksis
C-518/99	5. april 2001	Richard Gaillard / Alaya Chekili	Procesreglementets artikel 104, stk. 3 — Bruxelles-konventionen — artikel 16, nr. 1 — enekompetence i sager om rettigheder over fast ejendom — anvendelsesområde — sag om ophævelse af købet af en fast ejendom og om betaling af erstatning

Sag	Dato	Parter	Emne
C-307/99	2. maj 2001	OGT Fruchthandels-gesellschaft mbH / Hauptzollamt Hamburg-St. Annen	Procesreglementets artikel 104, stk. 3 — bananer — fælles markedsordning — GATT — direkte virkning — EF-traktatens artikel 234, stk. 1 (efter ændring nu artikel 307, stk. 1, EF)
C-345/00 P	10. maj 2001	Fédération nationale d'agriculture biologique des régions de France (FNAB), Syndicat européen des transformateurs et distributeurs de produits de l'agriculture biologique (Setrab), Est Distribution Biogam SARL	Appel — forordning (EF) nr. 1804/99 — forbud mod angivelser af en økologisk produktionsmetode ved mærkningen og i reklamen for varer, der ikke er fremstillet i henhold til denne produktionsmetode — midlertidig dispensation for eksisterende varemærker — annullationssøgsmål — afvisning — appellen forkastet
C-1/00 SA	29. maj 2001	Cotecna Inspection SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Begæring om bemyndigelse til at foretage udlæg i fordringer mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber
C-330/00 P	21. juni 2001	Alsace International Car Services SARL (AICS) / Europa-Parlamentet	Appel — offentlige tjenesteydelser — personbefordring pr. bil med chauffør under Europa-Parlamentets plenarmøder i Strasbourg — indkaldelse af tilbud — overholdelse af national ret — afvisning af et tilbud — appellen forkastes, henholdsvis afvises

Sag	Dato	Parter	Emne
C-351/99 P	28. juni 2001	Eridania SpA, Industria Saccarifera Italiana Agroindustriale SpA (ISI), Sadam Zuccherifici, divisione della SECI - Società Esercizi Commerciali Industriali SpA, Sadam Castiglione SpA, Sadam Abruzzo SpA, Zuccherificio del Molise SpA, Società Fondiaria Industriale Romagnola SpA (SFIR) / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber Ponteco Zuccheri SpA	Appel — fælles markedsordning for sukker — omkostninger til oplagring — tilladelse til national støtte — ophævelse — produktionsåret 1995/1996 — retsakter der berører dem umiddelbart og individuet — bestemmelse om fordeling af lageromkostningerne — afvisning
C-352/99 P	28. juni 2001	Eridania SpA, Industria Saccarifera Italiana Agroindustriale SpA (ISI), Sadam Zuccherifici, divisione della SECI - Società Esercizi Commerciali Industriali SpA, Sadam Castiglione SpA, Sadam Abruzzo SpA, Zuccherificio del Molise SpA, Società Fondiaria Industriale Romagnola SpA (SFIR) / Rådet Kommissionen Ponteco Zuccheri SpA	Appel — fælles markedsordning for sukker — prisordning — regionalisering — Italiens klassifikation — produktionsåret 1995/1996 — sukkerproducenternes sagsanlæg — retsakt der berører dem umiddelbart og individuet — fastsættelse af den afledte interventionspris for hvidt sukker for samtlige zoner i Italien — afvisning

Sag	Dato	Parter	Emne
C-241/99	3. juli 2001	Confederación Intersindical Galega (CIG) / Servicio Galego de Saúde (Sergas)	Procesreglementets artikel 104, stk. 3 — socialpolitik — beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed — direktiv 89/391/EØF og 93/104/EF — anvendelsesområde — personale i primære behandlingsenheder — gennemsnitlig arbejdstid — medregning af tid med vagttjeneste
C-341/00 P	5. juli 2001	Conseil national des professions de l'automobile (CNPA), Fédération nationale des distributeurs, loueurs et réparateurs de matériels de bâtiments-travaux publics et de manutention (DLR), Auto Contrôle 31 SA, Yam 31 SARL, Roux SA, Marc Foucher-Creteau, Verdier distribution SARL / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — forordning (EF) nr. 2790/1999 — åbenbart at appellen skal forkastes og afvises
C-497/99 P	10. juli 2001	Irish Sugar plc / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF) — sukker — kollektivt dominerende stilling — misbrug — åbenbart, at appellen delvis skal afvises, delvis forkastes
C-86/00	10. juli 2001	HSB-Wohnbau GmbH	Præjudiciel forelæggelse — registrering i handelsregistret af et selskabs forlæggelse af sit hjemsted — Domstolens manglende kompetence

Sag	Dato	Parter	Emne
C-1/01 P	20. september 2001	Asia Motor France SA, André-François Bach, Monin automobiles / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — beslutning om afvisning af klager — åbenbart, at appellen skal delvis afvises og delvis forkastes
C-30/00	11. oktober 2001	William Hinton & Sons L ^{da} / Fazenda Pública	Procesreglementets artikel 104, stk. 3 — efteropkrævning af importafgifter — hensyntagen til importafgifter, som skal erlægges — forældelsesfristen for opkrævning udløbet — artikel 254 i akten vedrørende Spaniens og Portugals tiltrædelse — forpligtelse, som påhviler Republikken Portugal, til for egen regning at afvikle visse lagre
C-241/00 P	18. oktober 2001	Kish Glass Co. Ltd / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber Pilkington United Kingdom Ltd	Appel — konkurrence — dominerende stilling — markedet for floatglas — klagerens rettigheder — appel, der åbenbart må forkastes
C-281/00 P	23. oktober 2001	Una Film »City Revue« GmbH / Europa- Parlamentet Rådet for Den Europæiske Union	Direktiv 98/43/EF om reklame for tobaksvarer og sponsorering til fordel for disse — appel — stillingtagen til sagen ufornøden — afholdelse af sagens omkostninger
C-313/00 P	23. oktober 2001	Zino Davidoff og Davidoff & Cie / Europa-Parlamentet Rådet for Den Europæiske Union	Direktiv 98/43/EF om reklame for tobaksvarer og sponsorering til fordel for disse — appel — ufornødent at træffe afgørelse i sagen — sagens omkostninger

Sag	Dato	Parter	Emne
C-430/00 P	13. november 2001	Anton Dürbeck GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Appel — fælles markedsordning — bananer — indførsler fra AVS-stater og tredjelande — ansøgning om udstedelse af supplerende importlicenser — særligt vanskeligt tilfælde — overgangsforanstaltninger — artikel 30 i forordning (EØF) nr. 404/93 — tabsbegrænsning — annullationssøgsmål
C-208/99	27. november 2001	Den Portugisiske Republik / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E U G F L , Udviklingssektionen — Kommissionens beslutning om ophævelse af finansiel støtte tildelt i henhold til artikel 8 i forordning (EØF) nr. 4256/88 — søgsmål med påstand om delvis annullation af angivelsen af en medlemsstat som adressat — åbenbart, at sagen må afvises
2/00	6. december 2001	Udtalelse afgivet i medfør af artikel 300 EF	Cartagena-protokollen — tiltrædelse — hjemmel — artikel 133 EF, artikel 174, stk. 4, EF og artikel 175, stk. 1, EF — levende modificerede organismer — miljøbeskyttelse — fælles handelspolitik

3. Statistik over retssagerne *

Samlet oversigt for Domstolen

Tabel 1: Samlet oversigt for Domstolen i 2001

Afsluttede sager

Tabel 2:	Sagstyper
Tabel 3:	Domme, udtalelser, kendelser
Tabel 4:	Sagernes afgørelse
Tabel 5:	Domstolens sammensætning
Tabel 6:	Sagens retsgrundlag
Tabel 7:	Sagens genstand
Tabel 7a:	Afgørelse vedrørende foreløbige forholdsregler: sagernes udfald

Sagsbehandlingstid

Tabel 8:	Sagstyper
Diagram I:	Sagsbehandlingstid for præjudicielle forelæggelser (domme og kendelser)
Diagram II:	Sagsbehandlingstid for direkte søgsmål (domme og kendelser)
Diagram III:	Sagsbehandlingstid for appelsager (domme og kendelser)

* Indførelsen af et nyt edb-system til sagsstyring i 1996 medfører, at de statistikker, som gengives i nærværende årsrapport, er ændret i forhold til tidligere. Visse tabeller og diagrammer lader sig af denne grund ikke sammenligne direkte med de statistiske oplysninger for år forud for 1995.

Indbragte sager

Tabel 9:	Sagstyper
Tabel 10:	Sagstyper (specificeret)
Tabel 11:	Sagens genstand
Tabel 12:	Traktatbrudssøgsmål
Tabel 13:	Sagens retsgrundlag

Verserende sager pr. 31. december 2001

Tabel 14:	Sagstyper
Tabel 15:	Domstolens sammensætning

Den almindelige udvikling indtil den 31. december 2001

Tabel 16:	Indbragte sager og domme
Tabel 17:	Indbragte præjudicielle forelæggelser (pr. medlemsstat og pr. år)
Tabel 18:	Indbragte præjudicielle forelæggelser (pr. medlemsstat og pr. retsinstans)

Samlet oversigt for Domstolen

Tabel 1: Samlet oversigt for Domstolen i 2001 ¹

Afsluttede sager	398	(434)
Indbragte sager		(504)
Verserende sager	839	(943)

¹ I denne og de følgende tabeller angiver de tal, som er skrevet i parentes (*bruttototal*), det samlede antal sager, *uanset* om visse sager er blevet forenet på grund af deres konneksitet (et sagsnummer = en sag). *Nettotallet* angiver antallet af sager *under hensyntagen til*, at visse sager er blevet forenet (en række forenede sager = en sag).

Afsluttede sager

Tabel 2: Sagstyper

Præjudicielle forelæggelser	153	(182)
Direkte søgsmål	178	(179)
Appelsager	53	(59)
Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	11	(11)
Udtalelser	1	(1)
Særlige rettergangsformer ¹	2	(2)
I alt	398	(434)

¹ »Særlige rettergangsformer« omfatter: fastsættelse af sagsomkostninger (procesreglementets artikel 74), fri proces (procesreglementets artikel 76), begæring om genoptagelse af en dom (procesreglementets artikel 94), tredjemandsindsigelser (procesreglementets artikel 97), fortolkning af en dom (procesreglementets artikel 102), ekstraordinær genoptagelse (procesreglementets artikel 98), berigtigelse af en dom (procesreglementets artikel 66), begæring om udlæg eller arrest (protokollen vedrørende privilegier og immuniteter) og sager om immunitetsspørgsmål (protokollen vedrørende privilegier og immuniteter).

Tabel 3: Domme, udtalelser og kendelser ¹

Sagstyper	Domme	Kendelser med karakter af afgørelse ²	Kendelser om foreløbige forholdsregler ³	Andre kendelser ⁴	Udtalelser	I alt
Præjudicielle forelæggelser	113	17	1	23	—	154
Direkte søgsmål	111	1	2	66	—	180
Appelsager	19	30	2	4	—	55
Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	—	—	11	—	—	11
I alt	243	48	16	93	—	400
Udtalelser	—	—	—	—	1	1
Særlige rettergangsformer	1	1	—	—	—	2
I alt	1	1	—	—	1	3
I ALT	244	49	16	93	1	403

¹ Nettotal.

² Kendelser med karakter af afgørelse om afslutning af en sag (afvisning, åbenbart afvisningsgrundlag ...).

³ Kendelser afsagt i sager vedrørende begæringer i medfør af EF-traktatens artikel 185 eller 186 (nu artikel 242 EF og 243 EF) eller EF-traktatens artikel 187 (nu artikel 244 EF) eller i medfør af de tilsvarende bestemmelser i EA- eller KS-traktaten eller i sager angående appel af en kendelse om foreløbige forholdsregler eller intervention.

⁴ Kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er ufornudden eller henvisning til Retten.

Tabel 4: Sagernes afgørelse

Afgørelsens form	Direkte søgsmål	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	Særlige rettergangsformer	I alt
<i>Domme</i>						
Dom efter påstanden	79 (80)					79 (80)
Dom delvis efter påstanden	4 (4)				1 (1)	5 (5)
Delvis afvisning, delvis frifindelse	1 (1)					1 (1)
Frifindelse	23 (23)		15 (20)			38 (43)
Appelsager, hvor det er åbenbart, at de skal afvises eller forkastes			1 (1)			1 (1)
Ophævelse uden hjemvisning			2 (2)			2 (2)
Delvis ophævelse uden hjemvisning			1 (1)			1 (1)
Afvisning	3 (3)					3 (3)
Præjudiciel dom		113 (135)				113 (135)
Mellemdom	1					1
Domme i alt	111 (111)	113 (135)	19 (24)		1 (1)	244 (271)

(fortsættes)

(fortsat)

Afgørelsens form	Direkte søgsmål	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	Særlige rettergangsformer	I alt
<i>Kendelser</i>						
Frifindelse					1 (1)	1 (1)
Åbenbar mang-lende kompetence		1 (1)				1 (1)
Åbenbar manglende kompetence og åbenbart grundlag for afvisning		2 (2)				2 (2)
Afvisning	1 (1)					1 (1)
Åbenbart grundlag for afvisning		2 (2)				2 (2)
Åbenbart grundlag for afvisning af appelsag			10 (10)			10 (10)
Åbenbart grundlag for delvis afvisning, delvis forkastelse af appelsag			1 (1)			1 (1)
Åbenbart grundlag for afvisning og forkastelse af appelsag			13 (14)			13 (14)
Forkastelse af appelsag				1 (1)		1 (1)
Åbenbart grundlag for forkastelse af appelsag			6 (6)	1 (1)		7 (7)
Ophævelse med hjemvisning				1 (1)		1 (1)
Ophævelse uden hjemvisning				8 (8)		8 (8)
I alt	1 (1)	5 (5)	30 (31)	11 (11)	1 (1)	48 (49)
Slettelse	66 (67)	23 (23)	2 (2)			91 (92)
Afgørelse i sagen uforuden			2 (2)			2 (2)
Procesreglementets artikel 104, stk. 3		12 (19)				12 (19)
I alt	66 (67)	35 (42)	4 (4)			105 (113)
Kendelser i alt	67 (68)	40 (47)	34 (35)	11 (11)	1 (1)	153 (162)

(fortsat)

Afgørelsens form	Direkte søgsmål	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	Særlige rettergangsformer	I alt
<i>Udtalelser</i>						1 (1)
I ALT	178 (179)	153 (182)	53 (59)	11 (11)	2 (2)	398 (434)

Tabel 5: Domstolens sammensætning

Domstolens sammensætning	Domme		Kendelser ¹		I alt	
Domstolens plenum	27	(33)	2	(2)	29	(35)
Lille plenum	21	(24)	—	—	21	(24)
Afdelinger (med 3 dommere)	58	(59)	34	(42)	92	(101)
Afdelinger (med 5 dommere)	138	(155)	13	(13)	151	(168)
Domstolens præsident	—	—	11	(11)	11	(11)
I alt	244	(271)	60	(68)	304	(339)

¹

Kendelser med karakter af afgørelse om afslutning af en sag (ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er ufornudden eller henvisning til Retten).

Tabel 6: **Sagens retsgrundlag**

Sagens retsgrundlag	Domme/udtalelser		Kendelser ¹		I alt	
Artikel 226 EF	80	(81)	—	—	80	(81)
Artikel 230 EF	25	(25)	1	(1)	26	(26)
Artikel 234 EF	112	(134)	16	(23)	128	(157)
Artikel 238 EF	4	(4)	—	—	4	(4)
Artikel 300 EF	1	(1)	—	—	1	(1)
Artikel 1 i protokollen af 1971	—	—	1	(1)	1	(1)
EF-statuttens artikel 49	9	(11)	29	(30)	38	(41)
EF-statuttens artikel 50	—	—	11	(11)	11	(11)
EF-traktaten i alt	231	(256)	58	(66)	289	(322)
Artikel 33 KS	1	(1)	—	—	1	(1)
Artikel 41 KS	1	(1)	—	—	1	(1)
KS-statuttens artikel 49	1	(3)	1	(1)	2	(4)
KS-traktaten i alt	3	(5)	1	(1)	4	(6)
Procesreglementets artikel 91	1	—	—	—	1	—
Procesreglementets artikel 94	1	(1)	—	—	1	(1)
Protokollen vedrørende privilegier og immuniteter	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjenestemandsvedtægten	9	(10)	—	—	9	(10)
I ALT	245	(272)	60	(68)	305	(340)

¹ Kendelser med karakter af afgørelse om afslutning af en sag (ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er ufornöden eller henvisning til Retten).

Tabel 7: Sagens genstand

Sagens genstand	Domme/udtalelser		Kendelser ¹		I alt	
Bruxelles-konventionen			1	(1)	1	(1)
Etableringsfrihed	3	(4)	2	(2)	5	(6)
Fiskale bestemmelser	33	(34)	4	(8)	37	(42)
Fiskeripolitik	2	(2)	2	(3)	4	(5)
Forbindelserne udadtil	8	(8)	1	(1)	9	(9)
Fri bevægelighed for personer	6	(6)	—	—	6	(6)
Fri udveksling af tjenesteydelser	12	(20)	1	(4)	13	(24)
Frie kapitalbevægelser	2	(2)	—	—	2	(2)
Frie varebevægelser	6	(6)	2	(2)	8	(8)
Fælles toldtarif	7	(7)	—	—	7	(7)
Fællesskabernes egne indtægter	1	(1)	—	—	1	(1)
Grundlæggende fællesskabsretlige principper	1	(1)	—	—	1	(1)
Handelspolitik	6	(7)	1	(1)	7	(8)
Industripolitik	3	(3)	—	—	3	(3)
Intellektuel ejendomsret	1	(1)	—	—	1	(1)
Konkurrence	11	(13)	5	(5)	16	(18)
Landbrug	28	(30)	7	(7)	35	(37)
Miljø og forbrugerbeskyttelse	20	(21)	10	(10)	30	(31)
Regionalpolitik	—	—	1	(1)	1	(1)
Regler for institutionerne	7	(7)	1	(1)	8	(8)
Regler for virksomhederne	7	(9)	1	(1)	8	(10)
Social sikring af vandrende arbejdstagere	11	(16)	—	—	11	(16)
Socialpolitik	18	(18)	11	(11)	29	(29)
Statsstøtte	9	(8)	—	—	9	(8)
Tilnærmelse af lovgivningerne	15	(17)	—	—	15	(17)
Toldunion	3	(3)	—	—	3	(3)
Transport	11	(11)	—	—	11	(11)
Unionsborgerskab	1	(1)	1	(1)	2	(2)
EF-traktaten	232	(256)	51	(59)	283	(315)
KS-traktaten	3	(5)	1	(1)	4	(6)
Procedure	1	(1)	—	—	1	(1)
Privilegier og immuniteter	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjenestemandsvedtægten	9	(10)	7	(7)	16	(17)
Diverse	10	(11)	8	(8)	18	(19)
I ALT	245	(272)	60	(68)	305	(340)

¹ Kendelser med karakter af afgørelse om afslutning af en sag (ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er ufornudden eller henvisning til Retten).

**Tabel 7a: Afgørelser vedrørende foreløbige forholdsregler:
sagernes udfald**

Sagens genstand	Antal af sager om foreløbige forholds- regler	Antal af appelsager angående afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	Sagernes udfald	
			Forkastet/stadfæst- else af den anfægtede afgørelse	Taget til følge/annullation af den anfægtede afgørelse
Etableringsfrihed	1	1	2	—
Handelspolitik	—	1	—	1
Konkurrence	—	1	1	—
Miljø og forbrugerbeskyttelse	—	8	—	8
Nye staters tiltrædelse	1	—	—	1
Regler for institutionerne	1	—	1	—
Socialpolitik	1	—	1	—
I alt EF-traktaten	4	11	5	10
KS-traktaten	1	—	1	—
EA-traktaten	—	—	—	—
I ALT	5	11	6	10

Sagsbehandlingstid ¹

Tabel 8: Sagstyper ²

(domme og kendelser med karakter af afgørelse ³)

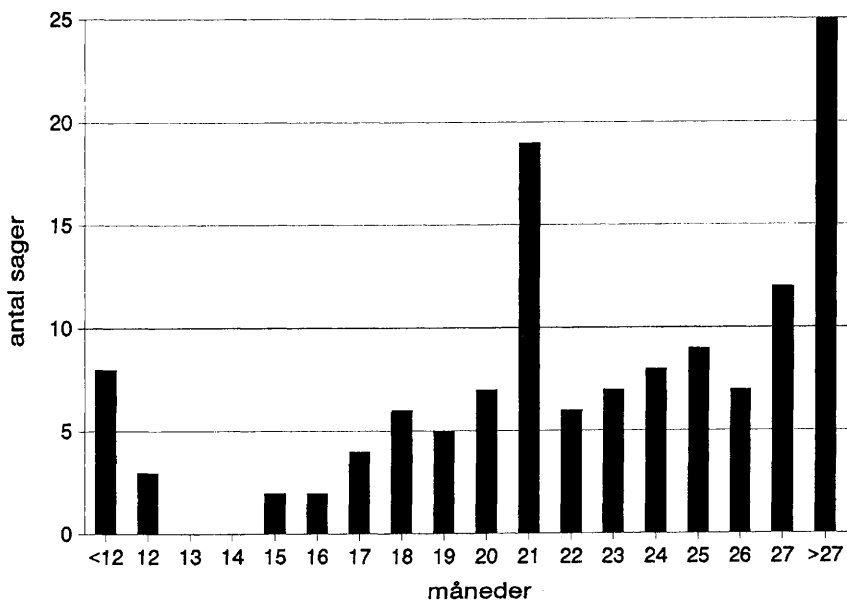
Præjudicielle forelæggelser	22,7
Direkte søgsmål	23,1
Appelsager	16,3

¹ Undtaget fra beregningen af sagsbehandlingstiden er sager, hvori der er afsagt en mellemafgørelse, truffet en foranstaltning til sagens oplysning, afgivet udtalelse eller afsagt afgørelse, sager, der indebærer en særlig rettergangsform (dvs. fastsættelse af sagsomkostninger, fri proces, begæring om genoptagelse af en dom, tredjemandsindsigelse, fortolkning af en dom, ekstraordinær genoptagelse, berigtigelse af en dom, begæring om udlæg eller arrest og sager om immunitetsspørgsmål), samt sager, der afsluttes ved en kendelse om slettelse, om, at det er uforment at træffe afgørelse i sagen, om hjemvisning eller henvisning til Retten, begæringer om foreløbige forholdsregler samt appelsager om begæringer om foreløbige forholdsregler eller om intervention.

² I denne tabel og de følgende diagrammer udtrykkes sagsbehandlingstiden i måneder og tiendedele af en måned.

³ Omfatter kendelser med karakter af afgørelse, bortset fra kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er uforment eller om hjemvisning til Retten.

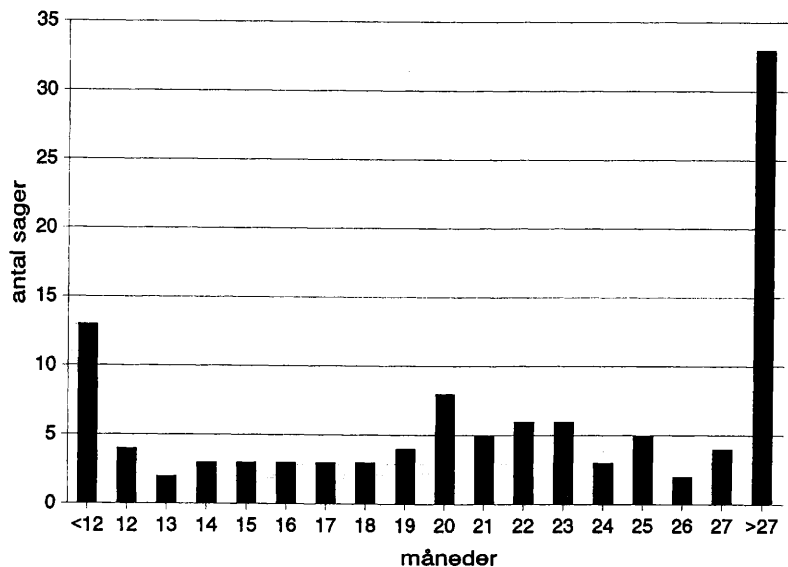
Diagram I: Sagsbehandlingstid for præjudicielle forelæggelser (domme og kendelser ¹⁾)

Sager/ Måneder	< 12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	> 27
Præjudi- cielle søgsmål	8	3	0	0	2	2	4	6	5	7	19	6	7	8	9	7	12	25

¹ Omfatter kendelser med karakter af afgørelse, ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse eller at stillingtagen til sagen er ufornudden.

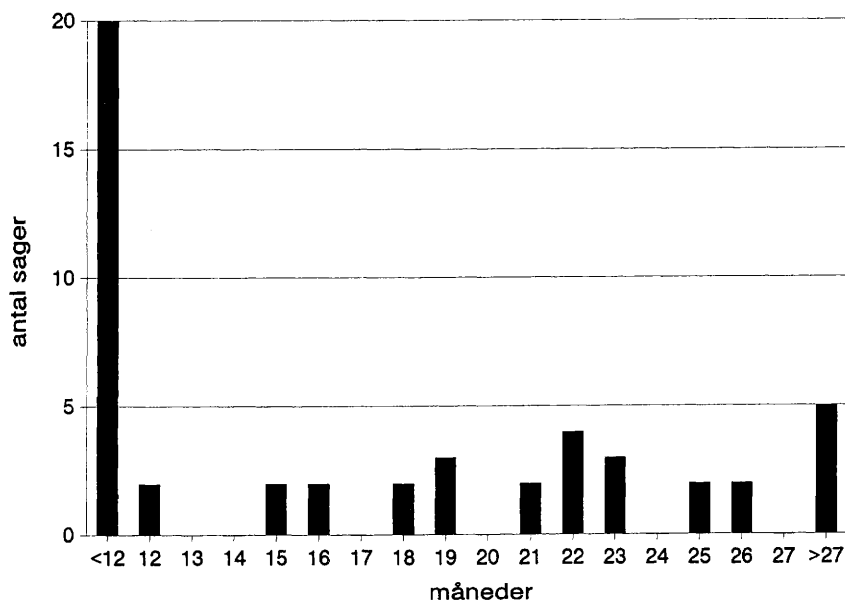
Diagram II: Sagsbehandlingstid i direkte søgsmål (domme og kendelser ¹⁾)

Sager/ Måneder	<12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	> 27
Direkte søgsmål	13	4	2	3	3	3	3	3	4	8	5	6	6	3	5	2	4	33

¹ Omfatter kendelser med karakter af afgørelse, ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er uforholdsmæssig eller henvisning til Retten.

Diagram III: Sagsbehandlingstid for appelsager (domme og kendelser ¹⁾)

Sager/ Måneder	<12	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	>27
Appelsager	20	2	0	0	2	2	0	2	3	0	2	4	3	0	2	2	0	5

¹ Omfatter kendelser med karakter af afgørelse, ekskl. kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er uforholdsmæssig eller henvisning til Retten.

*Indbragte sager*¹

Tabel 9: Sagstyper

Præjudicielle forelæggelser	237
Direkte søgsmål	187
Appelsager	72
Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	7
Udtalelser/afgørelser	—
Særlige rettergangsformer	1
I alt	504

¹

Brutttotal.

Tabel 10: Sagstyper (specificeret)

Præjudicielle forelæggelser	237
Direkte søgsmål, heraf	187
— annulationssøgsmål	28
— passivitetssøgsmål	—
— erstatningssøgsmål	—
— traktatbrudssøgsmål	157
— voldgiftsklausuler	2
— diverse	—
Appelsager	72
Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	7
Udtalelser/afgørelser	—
I alt	503
Særlige rettergangsformer, heraf	1
— fri proces	—
— fastsættelse af sagsomkostninger	1
— ekstraordinær genoptagelse af en dom/kendelse	—
— begæring om bemyndigelse til at foretage arrest eller udlæg	—
— tredjemandsindsigelse	—
— fortolkning af en dom	—
— begæring om genoptagelse af en dom	—
I alt	1
Begæringer om foreløbige forholdsregler	5

Tabel 11: Sagens genstand ¹

Sagens genstand	Direkte søgsmål	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	I alt	Særlige rettergangsformer
Bruxelles-konventionen	—	6	—	—	6	—
Energi	1	—	—	—	1	—
Etableringsfrihed	3	11	—	1	15	—
Fiskale bestemmelser	8	28	—	—	36	—
Fiskeripolitik	2	—	2	—	4	—
Forbindelserne udadtil	2	4	2	—	8	—
Fri bevægelighed for personer	3	10	—	—	13	—
Fri udveksling af tjenesteydelser	9	14	—	—	23	—
Frie kapitalbevægelser	—	6	—	—	6	—
Frie varebevægelser	4	7	—	—	11	—
Grundlæggende fællesskabsretlige principper	1	2	1	—	4	—
Handelspolitik	3	—	1	1	5	—
Industripolitik	4	—	—	—	4	—
Intellektuel ejendomsret	—	2	13	—	15	—
Konkurrence	5	15	6	4	30	—
Landbrug	24	19	8	—	51	—
Miljø og forbrugerbeskyttelse	49	5	—	1	55	—
Nye staters tiltrædelse	1	—	—	—	1	—
Privilegier og immuniteter	—	1	—	—	1	—
Regler for institutionerne	5	—	8	—	13	—
Regler for virksomhederne	9	15	—	—	24	—
Retlige og indre anliggender	1	2	—	—	3	—
Social sikring af vandrende arbejdstagere	1	2	—	—	3	—
Socialpolitik	5	24	3	—	32	—
Statsstøtte	5	5	5	—	15	—
Tilnærmelse af lovgivningerne	18	45	—	—	63	—
Toldunion	2	7	—	—	9	—
Transport	15	6	1	—	22	—
EF-traktaten	180	236	50	7	473	—
KS-traktaten	—	—	6	—	6	—
EA-traktaten	7	—	1	—	8	—
Procedure	—	—	—	—	—	1
Tjenestemandsvedtægten	—	1	15	—	16	—
Diverse	—	1	15	—	16	1
I ALT	187	237	72	7	503	1

¹ Ekskl. begæringer om foreløbige forholdsregler (5).

Tabel 12: Traktatbrudssøgsmål ¹

Anlagt mod	2001	Fra 1953 til 2001
Belgien	13	256
Danmark	2	24
Tyskland	13	156
Grækenland	15	205
Spanien	15	91 ²
Frankrig	20	265 ³
Irland	12	123
Italien	21	427
Luxembourg	10	121
Nederlandene	5	77
Østrig	7	28
Portugal	7	71
Finland	3	8
Sverige	3	8
Det Forenede Kongerige	11	62 ⁴
I alt	157	1 922

¹ EF-traktatens artikel 169, 170, 171 og 225 (nu artikel 226 EF, 227 EF, 228 EF og 298 EF), artikel 141, 142 og 143 EA og artikel 88 KS.

² Herunder en sag i henhold til EF-traktatens artikel 170 (nu artikel 227 EF), anlagt af Kongeriget Belgien.

³ Herunder en sag i henhold til EF-traktatens artikel 170 (nu artikel 227 EF), anlagt af Irland.

⁴ Herunder to sager i henhold til EF-traktatens artikel 170 (nu artikel 227 EF), anlagt af henholdsvis Den Franske Republik og Kongeriget Spanien.

Tabel 13: Sagens retsgrundlag

Sagens retsgrundlag	2001
Artikel 213 EF	—
Artikel 226 EF	147
Artikel 227 EF	—
Artikel 228 EF	3
Artikel 230 EF	28
Artikel 232 EF	—
Artikel 234 EF	231
Artikel 235 EF	—
Artikel 237 EF	—
Artikel 238 EF	2
Artikel 298 EF	—
Artikel 300 EF	—
Artikel 1 i protokollen af 1971	6
EF-statuttens artikel 49	50
EF-statuttens artikel 50	7
EF-traktaten i alt	474
Artikel 33 KS	—
Artikel 49 KS	6
KS-traktaten i alt	6
Artikel 141 EA	7
EA-traktatens artikel 50	1
EA-traktaten i alt	8
I alt	488
Procesreglementets artikel 74	1
Tjenestemandsvedtægten	15
I alt diverse	16
I ALT	504

Verserende sager pr. 31. december 2001

Tabel 14: Sagstyper

Præjudicielle forelæggelser	400	(487)
Direkte søgsmål	326	(334)
Appelsager	111	(120)
Særlige rettergangsformer	1	(1)
Udtalelser/afgørelser	1	(1)
I alt	839	(943)

Tabel 15: Domstolens sammensætning

Domstolens sammensætning	Direkte søgsmål		Præjudicielle forelæggelser		Appelsager		Andre rettergangsformer ¹		I alt
Stort plenum	231	(232)	261	(318)	75	(82)	1	(1)	568 (633)
Lille plenum	9	(14)	36	(39)	12	(13)			57 (66)
I alt	240	(246)	297	(357)	87	(95)	1	(1)	625 (699)
Domstolens præsident					3	(3)			3 (3)
I alt					3	(3)			3 (3)
Første Afdeling	3	(3)	3	(3)	1	(1)			7 (7)
Anden Afdeling	11	(11)	6	(7)	1	(1)			18 (19)
Tredje Afdeling	4	(4)	2	(2)	1	(1)	1	(1)	8 (8)
Fjerde Afdeling	5	(5)	3	(3)					8 (8)
Femte Afdeling	30	(31)	42	(45)	11	(11)			83 (87)
Sjette Afdeling	33	(34)	47	(70)	7	(8)			87 (112)
I alt	86	(88)	103	(130)	21	(22)	1	(1)	211 (241)
I alt	326	(334)	400	(487)	111	(120)	2	(2)	839 (943)

¹ Omfatter særlige rettergangsformer og udtalelser.

Den almindelige udvikling indtil den 31. december 2001

Tabel 16: Indbragte sager og domme

År	Indbragte sager ¹						Domme ²
	Direkte søgsmål ³	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	I alt	Begæringer om foreløbige forholdsregler	
1953	4	—			4	—	—
1954	10	—			10	—	2
1955	9	—			9	2	4
1956	11	—			11	2	6
1957	19	—			19	2	4
1958	43	—			43	—	10
1959	47	—			47	5	13
1960	23	—			23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37	—	24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79	—	64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	61	69			130	5	78
1976	51	75			126	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	145	123			268	7	97
1979	1 216	106			1 322	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128
1982	216	129			345	16	185
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	22	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	194	179			373	17	238
1989	246	139			385	20	188
1990 ⁴	222	141	15	1	379	12	193

(fortsættes)

¹ Bruttototal, ekskl. særlige rettergangsformer.

² Nettototal.

³ Inkl. udtalelser.

⁴ Siden 1990 indbringes personalesager for Retten i Første Instans.

(fortsat)

År	Indbragte sager ¹						Domme ²
	Direkte søgsmål ³	Præjudicielle forelæggelser	Appelsager	Appel af afgørelser om foreløbige forholdsregler og om intervention	I alt	Begæringer om foreløbige forholdsregler	
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	4	210
1993	265	204	17	—	486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	5	244
I alt	6 823 ⁴	4 618	454	42	11 937	326	5 513

¹ Bruttototal, ekskl. særlige rettergangsformer.

² Nettototal.

³ Inkl. udtalelser.

⁴ Inkl. 2 388 personalesager indtil den 31.12.1989.

Tabel 17: **Indbragte præjudicielle forelæggelser**¹
(pr. medlemsstat og pr. år)

År	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	BENE-LUX	I alt
1961	—		—			—		—	—	1							1
1962	—		—			—		—	—	5							5
1963	—		—			—		—	1	5							6
1964	—		—			—		2	—	4							6
1965	—		4			2		—	—	1							7
1966	—		—			—		—	—	1							1
1967	5		11			3		—	1	3							23
1968	1		4			1		1	—	2							9
1969	4		11			1		—	1	—							17
1970	4		21			2		2	—	3							32
1971	1		18			6		5	1	6							37
1972	5		20			1		4	—	10							40
1973	8	—	37			4	—	5	1	6					—		61
1974	5	—	15			6	—	5	—	7					1		39
1975	7	1	26			15	—	14	1	4					1		69
1976	11	—	28			8	1	12	—	14					1		75
1977	16	1	30			14	2	7	—	9					5		84
1978	7	3	46			12	1	11	—	38					5		123
1979	13	1	33			18	2	19	1	11					8		106
1980	14	2	24			14	3	19	—	17					6		99
1981	12	1	41	—		17	—	11	4	17					5		108
1982	10	1	36	—		39	—	18	—	21					4		129
1983	9	4	36	—		15	2	7	—	19					6		98
1984	13	2	38	—		34	1	10	—	22					9		129
1985	13	—	40	—		45	2	11	6	14					8		139
1986	13	4	18	2	1	19	4	5	1	16		—			8		91
1987	15	5	32	17	1	36	2	5	3	19		—			9		144
1988	30	4	34	—	1	38	—	28	2	26		—			16		179
1989	13	2	47	2	2	28	1	10	1	18		1			14		139
1990	17	5	34	2	6	21	4	25	4	9		2			12		141

(fortsættes)

¹ EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF), artikel 41 KS, artikel 150 EA og protokollen af 1971.

(fortsat)

År	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	BENE-LUX	I alt
1991	19	2	54	3	5	29	2	36	2	17		3			14		186
1992	16	3	62	1	5	15	—	22	1	18		1			18		162
1993	22	7	57	5	7	22	1	24	1	43		3			12		204
1994	19	4	44	—	13	36	2	46	1	13		1			24		203
1995	14	8	51	10	10	43	3	58	2	19	2	5	—	6	20		251
1996	30	4	66	4	6	24	—	70	2	10	6	6	3	4	21		256
1997	19	7	46	2	9	10	1	50	3	24	35	2	6	7	18		239
1998	12	7	49	5	55	16	3	39	2	21	16	7	2	6	24		264
1999	13	3	49	3	4	17	2	43	4	23	56	7	4	5	22		255
2000	15	3	47	3	5	12	2	50	—	12	31	8	5	4	26	1 ¹	224
2001	10	5	53	4	4	15	1	40	2	14	57	4	3	4	21		237
I alt	435	89	1 262	63	134	638	42	714	48	542	203	50	23	36	33 8	1	4 618

¹ Sag C-265/00, Campina Melkunie.

Tabel 18: **Indbragte præjudicielle forelæggelser**
(pr. medlemsstat og pr. retsinstans)

Belgien				Luxembourg			
Cour de cassation	51			Cour supérieure de justice	10		
Cour d'arbitrage	1			Conseil d'État	13		
Conseil d'État	20			Cour administrative	1		
Øvrige retsinstanser	363			Øvrige retsinstanser	24		
I alt	435			I alt	48		
Danmark				Nederlandene			
Højesteret	16			Raad van State	41		
Øvrige retsinstanser	73			Hoge Raad der Nederlanden	108		
I alt	89			Centrale Raad van Beroep	42		
Tyskland				College van Beroep voor het			
Bundesgerichtshof	82			Bedrijfsleven	100		
Bundesarbeitsgericht	4			Tariefcommissie	34		
Bundesverwaltungsgericht	51			Øvrige retsinstanser	217		
Bundesfinanzhof	185			I alt	542		
Bundessozialgericht	65			Østrig			
Staatsgerichtshof	1			Verfassungsgerichtshof	3		
Øvrige retsinstanser	874			Oberster Gerichtshof	36		
I alt	1 262			Bundesvergabeamt	17		
Grækenland				Verwaltungsgerichtshof	32		
Cour de cassation	3			Vergabekontrollsenat	3		
Conseil d'État	8			Øvrige retsinstanser	112		
Øvrige retsinstanser	52			I alt	203		
I alt	63			Portugal			
Spanien				Supremo Tribunal Administrativo	28		
Tribunal Supremo	7			Øvrige retsinstanser	22		
Audiencia Nacional	1			I alt	50		
Juzgado Central de lo Penal	7			Finland			
Øvrige retsinstanser	119			Korkein hallinto-oikeus	6		
I alt	134			Korkein oikeus	1		
Frankrig				Högsta förvaltningsdomstolen	16		
Cour de cassation	63			Øvrige retsinstanser	15		
Conseil d'État	23			I alt	23		
Øvrige retsinstanser	552			Sverige			
I alt	638			Högsta Domstolen	2		
Irland				Marknadsdomstolen	3		
Supreme Court	12			Regeringsrätten	10		
High Court	15			Øvrige retsinstanser	21		
Øvrige retsinstanser	15			I alt	36		
I alt	42			Det Forenede Kongerige			
Italien				House of Lords	27		
Corte suprema di Cassazione	72			Court of Appeal	23		
Consiglio di Stato	39			Øvrige retsinstanser	288		
Øvrige retsinstanser	603			I alt	338		
I alt	714			BENELUX			
				Cour de justice / Gerechtshof	1 ¹		
				I alt	1		

I ALT 4 618

¹ Sag C-265/00, Campina Melkunie.

B — Arbejdet ved Retten i Første Instans

1.	Systematisk oversigt over domme afsagt af Retten i Første Instans i 2001	273
		<i>side</i>
	EKSF	273
	Fiskeripolitik	274
	Forbindelserne udadtil	276
	Frie varebevægelser	276
	Handelspolitik	277
	Immaterielrettigheder	278
	Konkurrence	283
	KS	285
	Landbrug	287
	Oversøiske landes og territoriers associering	290
	Regler for institutionerne	291
	Socialpolitik	292
	Statsstøtte	293
	Tjenestemandsvedtægten	294
2.	Oversigt over Rettens andre afgørelser, der er nævnt i Retten i Første Instans' arbejde i 2001	301
3.	Statistik over retssagerne	303

1. Systematisk oversigt over domme afsagt af Retten i Første Instans i 2001

Sag	Dato	Parter	Emne
EKSF			
T-171/99	10. oktober 2001	Corus UK Ltd / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalt beløb — tab som følge af en delvis annulleret beslutning
T-45/98 og T-47/98	13. december 2001	Krupp Thyssen Stainless GmbH, Acciai speciali Terni SpA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EKSF-traktaten — konkurrence — kartel — ekstra-legering — prisfastsættelse — ret til kontradiktion — overtrædelsens varighed — bøde — retningslinjer for beregningen af bøder — samarbejde under den administrative procedure — princippet om ligebehandling
T-48/98	13. december 2001	Compañía española para la fabricación de aceros inoxidables, SA (Acerinox) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EKSF-traktaten — konkurrence — kartel — ekstra-legering — prisfastsættelse — bevisbyrde — overtrædelsens varighed — bøde — retningslinjer for beregningen af bøder — samarbejde under den administrative procedure — princippet om ligebehandling

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

FISKERIPOLITIK

T-155/99	23. oktober 2001	Dieckmann & Hansen GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fælles landbrugspolitik — beslutning 1999/244/EF om ændring af beslutning 97/296/EF om listen over tredjelande, hvorfra det er tilladt at indføre fiskerivarer til konsum — Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold
----------	------------------	--	---

Sag	Dato	Parter	Emne
T-196/99	6. december 2001	Area Cova, SA, Armadora José Pereira, SA, Armadores Pesqueros de Aldán, SA, Centropesca, SA, Chymar, SA, Eloymar, SA, Exfaumar, SA, Farpespan, SL, Freiremar, SA, Hermanos Gandón, SA, Heroya, SA, Hiopesca, SA, José Pereira e Hijos, SA, Juana Oya Pérez, Manuel Nores González, Moradifia, SA, Navales Cerdeiras, SL, Nugago Pesca, SA, Pesquera Austral, SA, Pescaberbés, SA, Pesquerías Bígaro Narval, SA, Pesquera Cíes, SA, Pesca Herculina, SA, Pesquera Inter, SA, Pesquerías Marinenses, SA, Pesquerías Tara, SA, Pesquera Vaqueiro, SA, Sotelo Dios, SA, / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — ansvar uden for kontraktforhold — fiskeri — bevarelse af havets ressourcer — konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordvestlige Atlanterhav — hellefisk — EF-flådens fangstkvote

Sag	Dato	Parter	Emne
T-46/00	11. december 2001	Kvitsjøen AS / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fiskeri — foranstaltninger til bevarelse og forvaltning af fiskeressourcerne, som finder anvendelse på fartøjer, der fører norsk flag — tilbagekaldelse af licens og særlig fiskeritilladelse — ret til kontradiktion — proportionalitetsprincippet

FORBINDELSERNE UDADTIL

T-26/00	19. september 2001	Lecureur SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Kommissionens forordning nr. 2519/97 — fødevarehjælp — voldgiftsbestemmelse — tvistens kontraktmæssige karakter — forkert ydelse — tyveri fra lagrene — overdragelse af ansvaret — tilbageholdelse i betalinger
---------	--------------------	--	---

FRIE VAREBEVÆGELSER

T-133/98 og T-134/98	13. februar 2001	Hewlett Packard France, Hewlett Packard Europe BV / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationssøgsmål — fælles toldtarif — toldpositioner — tarifiering af visse apparater til etablering af lokale netværk — tarifiering i den kombinerede nomenklatur
-------------------------	------------------	--	--

Sag	Dato	Parter	Emne
T-186/97, T-187/97, T-190/97, T-191/97, T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97, T-217/97, T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 og T-147/99	10. maj 2001	Kaufring AG, Crown Europe GmbH, Profex Electronic Verwaltungsgesellschaft mbH, Horten AG, Dr. Seufert GmbH, Grundig AG, Hertie Waren- und Kaufhaus GmbH, Lema SA, Masco SA, DFDS Transport BV, Wilson Holland BV, Elta GmbH, Miller NV / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationssøgsmål — indførsel af farvefjernsyn med oprindelse i Tyrkiet — Associeringsaftalen EØF- T y r k i e t — Tillægsprotokollens artikel 3, stk. 1 — udligningsafgift — artikel 13, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1430/79 — uberettiget fritagelse for importafgifter — ret til kontradiktion
T-330/99	7. juni 2001	Spedition Wilhelm Rotermund GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EF-toldkodeks — fritagelse for importafgifter — særlig situation — svig i forbindelse med en procedure for ekstern fællesskabsforsendelse

HANDELSPOLITIK

T-82/00	5. april 2001	BIC SA, Flamagas SA, Swedish Match SA / Rådet for Den Europæiske Union	Antidumping — lommelændere med oprindelse i Japan — forordning der ophæver en antidumpingtold — begrundelsespligt — annulationssøgsmål
T-188/99	20. juni 2001	Euroalliages / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Dumping — afgørelse om afslutning af en fornyet undersøgelse af foranstaltninger, der udløber — annulationssøgsmål

Sag	Dato	Parter	Emne
T-58/99	19. september 2001	Mukand Ltd, Isibars Ltd, Ferro Alloys Corporation Ltd, Viraj Impoexpo Ltd / Rådet for Den Europæiske Union	Antisubsidieprocedurer — forordning (EF) nr. 2450/98 — stænger af blankt rustfrit stål — skade — årsagssammenhæng

IMMATERIALRETTIGHEDER

T-135/99	31. januar 2001	Taurus-Film GmbH & Co. / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet CINE ACTION — absolutte registreringshindringer — artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-136/99	31. januar 2001	Taurus-Film GmbH & Co. / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet CINE COMEDY — a b s o l u t t e registreringshindringer — artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-193/99	31. januar 2001	Wm. Wrigley Jr. Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet DOUBLEMINT — absolut registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-24/00	31. januar 2001	The Sunrider Corporation / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet VITALITE — absolut registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-331/99	31. januar 2001	Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, tidligere Stora Carbonless Paper GmbH / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet Giroform — absolut registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b) og c), i forordning (EF) nr. 40/94 — beskrivende karakter

Sag	Dato	Parter	Emne
T-87/00	5. april 2001	Bank für Arbeit und Wirtschaft AG / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet EASYBANK — absolutte registreringshindringer — artikel 7, stk. 1, litra b) og c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-359/99	7. juni 2001	Deutsche Krankenversicherung AG (DKV) / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked) (KHIM)	EF-varemærker — ordet EuroHealth — absolutte registreringshindringer — beskrivende karakter — særpræg — artikel 7, stk. 1, litra b) og c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-357/99 og T-358/99	14. juni 2001	Telefon & Buch VerlagsgmbH / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordene UNIVERSALTELEFONB U C H o g UNIVERSALKOMMUNIKATIONSVERZEICHNIS — a b s o l u t registreringshindring — beskrivende karakter — artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-146/00	20. juni 2001	Stefan Ruf, Martin Stier / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design)	EF-varemærker — betaling af ansøgningsgebyr efter udløbet af fristen på en måned fra indgivelsen af registreringsansøgningen — fortabelse af ret til at have datoen for indlevering af a n s ø g n i n g e n s o m a n s ø g n i n g s d a t o — betingelser for restitutio in integrum
T-120/99	12. juli 2001	Christina Kik / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	Artikel 115 i forordning (EF) nr. 40/94 — sprogordningen ved Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) — ulovlighedsindsigelse — ligebehandlingsprincippet

Sag	Dato	Parter	Emne
T-335/99	19. september 2001	Henkel KGaA / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-336/99	19. september 2001	Henkel KGaA / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-337/99	19. september 2001	Henkel KGaA / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-30/00	19. september 2001	Henkel KGaA / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — tablet til vaskemaskine eller opvaskemaskine — figurmærke — absolut registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-117/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94

Sag	Dato	Parter	Emne
T-118/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-119/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-120/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-121/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-128/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94

Sag	Dato	Parter	Emne
T-129/00	19. september 2001	Procter & Gamble Company / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — formen af et produkt til vaskemaskine eller opvaskemaskine — tredimensionalt varemærke — a b s o l u t registreringshindring — artikel 7, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 40/94
T-140/00	3. oktober 2001	Zapf Creation AG / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordkombinationen New Born Baby — absolutte registreringshindringer — artikel 7, stk. 1, litra b) og c), i forordning (EF) nr. 40/94
T-128/99	15. november 2001	Signal Communications Ltd / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordet TELEYE — ansøgning vedlagt en påberåbelse af prioritet for det ældre varemærke TELEEYE — anmodning om berigtigelse — væsentlig ændring af varemærket
T-138/00	11. december 2001	Erpo Möbelwerk GmbH / Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (Varemærker og Design) (KHIM)	EF-varemærker — ordkombinationen DAS P R I N Z I P D E R B E Q U E M L I C H K E I T — a b s o l u t t e registreringshindringer — artikel 7, stk. 1, litra b) og c), i forordning (EF) nr. 40/94

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

KONKURRENCE

T-197/97 og T-198/97	31. januar 2001	Weyl Beef Products BV, Exportslachterij Chris Hogeslag BV, Groninger Vleeshandel BV / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EF-traktatens artikel 85, stk. 1 (nu artikel 81, stk. 1, EF) — annulationssøgsmål — afvisning af en klage — fællesskabsinteresse — sammenhængen mellem traktatens artikel 85 og EF- traktatens artikel 92 (efter ændring nu artikel 87 EF)
T-26/99	14. februar 2001	Trabisco SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — bildistribution — afvisning af klage — annulationssøgsmål
T-62/99	14. februar 2001	Société de distribution de mécaniques et d'automobiles (Sodiman) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — bildistribution — afvisning af klage — annulationssøgsmål
T-115/99	14. februar 2001	Système européen promotion (SEP) SARL / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — bildistribution — afvisning af klage — annulationssøgsmål
T-112/98	20. februar 2001	Mannesmannröhren- Werke AG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationssøgsmål — konkurrence — beslutning om begæring om oplysninger — tvangsbøder — ret til at afslå at meddele oplysninger, der indebærer erkendelse af en overtrædelse — konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder

Sag	Dato	Parter	Emne
T-206/99	21. marts 2001	Métropole télévision SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — afvisning af en klage — opfyldelse af en dom afsagt af Retten, der annullerer en kommissionsbeslutning om fritagelse — begrundelsespligt — forpligtelser i forbindelse med behandling af klager
T-144/99	28. marts 2001	Instituttet af Anerkendte Fuldmægtige ved Den Europæiske Patentmyndighed (EPI) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) — regler for god patentagentskik — forbud mod sammenlignende reklame — udbud af tjenester
T-25/99	5. juli 2001	Colin Arthur Roberts og Valerie Ann Roberts / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — aftaler om levering af øl — klage — EF-traktatens artikel 85, stk. 1 (nu artikel 81, stk. 1, EF)
T-202/98, T-204/98 og T-207/98	12. juli 2001	Tate & Lyle plc, British Sugar plc, Napier Brown & Co. Ltd / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — markedet for sukker — overtrædelse af EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) — bøder
T-112/99	18. september 2001	Métropole télévision (M6), Suez-Lyonnaise des eaux, France Télécom, Télévision française 1 SA (TF1) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annulationssøgsmål — konkurrence — betalings-tv — joint-venture — EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) — traktatens artikel 85, stk. 1 — negativattest — accessorisk begrænsning — rimelighedskriterium — traktatens artikel 85, stk. 3 — beslutning om fritagelse — varighed

Sag	Dato	Parter	Emne
T-139/98	22. november 2001	Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato (AAMS) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF) — misbrug af dominerende stilling — cigaretsektoren i Italien — salgsaftale — urimelige kontraktvilkår — misbrug — nedsættelse af bøde
T-9/98	22. november 2001	Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Statsstøtte — forlængelse af perioden for gennemførelse af investeringer, som giver ret til et tilskud — generel støtteordning — annulationssøgsmål — formaliteten — retsakt, som berører sagsøgeren umiddelbart og individuelt — søgsmålsinteresse — supplerende støtte — investeringsstøtte eller driftsstøtte — proportionalitetsprincippet

KS

T-156/98	31. januar 2001	RJB Mining / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EKSF-traktaten — fusion af virksomheder — formaliteten — statsstøtte
T-89/98	7. februar 2001	National Association of Licensed Opencast Operators (NALOO) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EKSF — det britiske marked for kul til termisk brug — afvisning af en klage vedrørende diskriminerende prisfastsættelse og opkrævning af urimelige royalties — Kommissionens kompetence — begrundelsespligt

Sag	Dato	Parter	Emne
T-16/98	5. april 2001	Wirtschaftsvereinigung Stahl, AG der Dillinger Hüttenwerke, EKO Stahl GmbH, Krupp Thyssen Nirosta GmbH, Thyssen Krupp Stahl GmbH, Salzgitter AG (tidligere Preussag Stahl AG), Stahlwerke Bremen GmbH, Thyssen Stahl AG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Konkurrence — EKSF — a f t a l e o m informationsudveksling — a n m e l d e l s e — Kommissionens beslutning afviger fra aftalens indhold — begrundelse
T-6/99	5. juni 2001	ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E K S F - t r a k t a t e n — s t a t s s t ø t t e — investeringsstøtte — driftsstøtte — EKSF- t r a k t a t e n s anvendelsesområde — princippet om beskyttelse af den berettigede forventning
T-12/99 og T-63/99	12. juli 2001	UK Coal plc / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	E K S F - t r a k t a t e n — b e s l u t n i n g n r . 3 6 3 2 / 9 3 / E K S F — driftsstøtte og støtte til aktivitetsindskrænkning — en allerede udbetalt støtte tilladt efterfølgende — gradvis nedsættelse af s t ø t t e n — minearbejdertillæg (Bergmannsprämie) — ændring af en plan om modernisering, rationalisering og omstrukturering — hensyntagen til en virksomhedskoncentration — begrundelse

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

LANDBRUG

T-533/93	31. januar 2001	Edouard Bouma / Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — ansvar uden for kontraktforhold — mælk — tillægsafgift — referencemængde — producent der har påtaget sig en forpligtelse til ikke- markedsføring — produktion ikke genoptaget ved forpligtelsens ophør
T-73/94	31. januar 2001	Bernard Beusmans / Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — ansvar uden for kontraktforhold — mælk — tillægsafgift — referencemængde — producent der har påtaget sig en forpligtelse til ikke- markedsføring — produktion ikke genoptaget ved forpligtelsens ophør
T-76/94	31. januar 2001	Rendert Jansma / Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — ansvar uden for kontraktforhold — mælk — tillægsafgift — referencemængde — producent der har påtaget sig en forpligtelse til ikke- markedsføring — salg af en såkaldt SLOM-bedrift — forældelse
T-143/97	31. januar 2001	Gerhardus van den Berg / Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Erstatningssøgsmål — ansvar uden for kontraktforhold — mælk — tillægsafgift — referencemængde — producent der har påtaget sig en forpligtelse til ikke- markedsføring — overførsel af kvota til en anden bedrift

Sag	Dato	Parter	Emne
T-1/99	1. februar 2001	T. Port GmbH & Co. KG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Bananer — fælles markedsordning — forordning (EF) nr. 478/95 — ordning med eksportcertifikater — erstatningssøgsmål — bevis for tabet og for årsagsforbindelsen
T-186/98	7. februar 2001	Compañía Internacional de Pesca y Derivados (Inpesca) SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fiskeri — fællesskabsstøtte til bygning af fiskerfartøjer — forordning (EØF) nr. 4028/86 — anmodning om at tage en ansøgning op til fornyet behandling — nye væsentlige omstændigheder — annullationssøgsmål og erstatningssøgsmål — afvisning
T-38/99 — T-50/99	7. februar 2001	Sociedade Agrícola dos Arinhos, Ld. ^a m.fl. / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annullationssøgsmål — Kommissionens beslutning 9 8 / 6 5 3 / E F — hasteforanstaltninger som følge af forekomsten af bovin spongiform encephalopati i Portugal — fysiske eller juridiske personer — retsakter, der berører dem umiddelbart og individuelt — antagelse til realitetsbehandling
T-18/99	20. marts 2001	Cordis Obst und Gemüse Großhandel GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Bananer — indførsel fra AVS-stater og tredjelande — beregning af den årligt tildelte mængde — erstatningssøgsmål — formaliteten — WTO-regler — ikke mulighed for påberåbelse — magtfordrejning — almindelige fællesskabsretlige principper

Sag	Dato	Parter	Emne
T-30/99	20. marts 2001	Bocchi Food Trade International GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Bananer — indførsel fra AVS-stater og tredjelande — beregning af den årligt tildelte mængde — erstatningssøgsmål — formaliteten — WTO-regler — ikke mulighed for påberåbelse — magtfordrejning — almindelige fællesskabsretlige principper
T-52/99	20. marts 2001	T. Port GmbH & Co. KG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Bananer — indførsel fra AVS-stater og tredjelande — beregning af den årligt tildelte mængde — erstatningssøgsmål — formaliteten — WTO-regler — ikke mulighed for påberåbelse — magtfordrejning — almindelige fællesskabsretlige principper
T-143/99	14. juni 2001	Hortiplant SAT / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	EUGFL — ophævelse af finansiel støtte — artikel 24 i forordning (EØF) nr. 4253/88
T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 og T-225/99	12. juli 2001	Comafrika SpA, Dole Fresh Fruit Europe Ltd & Co. / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Fælles markedsordning — b a n a n e r — annulationssøgsmål — formaliteten — lovligheden af nedsættelses- og justeringskoefficienter — erstatningssøgsmål
T-2/99	12. juli 2001	T. Port GmbH & Co. KG / Rådet for Den Europæiske Union	Bananer — import fra AVS-stater og tredjelande — forordning (EØF) nr. 404/93 — WTO's bestemmelser — kan ikke påberåbes — EF-traktatens artikel 234, stk. 1, (efter ændring nu artikel 307, stk. 1, EF) — erstatningssag

Sag	Dato	Parter	Emne
T-3/99	12. juli 2001	Banatrading GmbH / Rådet for Den Europæiske Union	Bananer — import fra AVS- stater og tredjelande — forordning (EØF) nr. 404/93 — WTO's bestemmelser — kan ikke påberåbes — EF-traktatens artikel 234, stk. 1, (efter ændring nu artikel 307, stk. 1, EF) — erstatningssag

OVERSØISKE LANDES OG TERRITORIERS ASSOCIERING

T-43/98	6. december 2001	Emesa Sugar (Free Zone) NV / Rådet for Den Europæiske Union	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — afgørelse 97/803/EF — indførsel af s u k k e r — annullationssøgsmål — erstatningssøgsmål — formaliteten — de opnåede resultaters uigenkaldelighed — proportionalitetsprincippet — retssikkerhed
T-44/98	6. december 2001	Emesa Sugar (Free Zone) NV / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Associeringsordningen for de oversøiske lande og territorier — indførsel af sukker — afvisning af ansøgning om importlicens — annullationssøgsmål — ulovlighedsindsigelse — afgørelse 97/803/EF — de opnåede resultaters uigenkaldelighed — proportionalitetsprincippet — retssikkerhed — forordning (EF) nr. 2553/97

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

REGLER FOR INSTITUTIONERNE

T-68/99	16. maj 2001	Toditec NV / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Voldgiftsbestemmelse — misligholdelse af en kontrakt — modkrav
T-204/99	12. juli 2001	Olli Mattila / Rådet for Den Europæiske Union Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Aktindsigt — afgørelse 93/731/EF og 94/90/EKSF, EF, Euratom — undtagelsen med hensyn til beskyttelsen af offentlige interesser for så vidt angår internationale forbindelser — delvis aktindsigt
T-222/99, T-327/99 og T-329/99	2. oktober 2001	Jean-Claude Martinez, Charles de Gaulle, Front National, Emma Bonino, Marco Pannella, Marco Cappato, Gianfranco Dell'Alba, Benedetto Della Vedova, Olivier Dupuis, Maurizio Turco, Lista Emma Bonino / Europa- Parlamentet	Annulationssøgsmål — afgørelse fra Europa- Parlamentet vedrørende en bestemmelse i forretningsordenen — erklæring om stiftelse af en gruppe i henhold til artikel 29 i Europa-Parlamentets forretningsorden — formaliteten — ulovlighedsindsigelse — ligebehandling — overholdelse af grundlæggende rettigheder — det demokratiske princip og proportionalitetsprincippet — forsamlingsfrihed — beskyttelse af den berettigede forventning — medlemsstaternes parlamentariske traditioner — tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter — procedurefordrejning

Sag	Dato	Parter	Emne
T-111/00	10. oktober 2001	British American Tobacco International (Investments) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Afgørelse 94/90/EKSF, EF, Euratom — aktindsigt i Kommissionens dokumenter — mødereferater fra U d v a l g e t f o r Forbrugsafgifter — delvis aktindsigt — undtagelse — identiteten af de nationale delegationer — beskyttelsen af institutionens interesser for så vidt angår tavshedspligten om forhandlingerne
T-191/99	11. december 2001	David Petrie, Victoria Jane Primhak og David Verzoni, Associazione lettori di lingua straniera in Italia incorporating Committee for the Defence of Foreign Lecturers (ALSI/CDFL) / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Åbenhed — aktindsigt — Kommissionens afgørelse 94/90/EKSF, EF, Euratom — traktatbrudsprocedure — å b n i n g s s k r i v e l s e — begrundet udtalelse — undtagelse med hensyn til beskyttelse af offentlige interesser — inspektioner og undersøgelser — retlige p r o c e d u r e r — forfatterreglen — direkte virkning af artikel 255 EF

SOCIALPOLITIK

T-331/94	6. marts 2001	IPK-München GmbH / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Støtte til finansieringen af et projekt vedrørende miljøvenlig turisme — Kommissionens indblanding — forsinket gennemførelse af projektet — nedsættelse af støtten
----------	---------------	--	--

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

STATSSTØTTE

T-73/98	15. marts 2001	Société chimique Prayon-Rupel SA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Statsstøtte — undladelse af at indlede proceduren i EF- traktatens artikel 93, stk. 2 (nu artikel 88, stk. 2, EF) — alvorlige vanskeligheder
T-69/96	21. marts 2001	Hamburger Hafen- und Lagerhaus Aktiengesellschaft, Zentralverband der Deutschen Seehafenbetriebe eV, Unternehmensverband Hafen Hamburg / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Statsstøtte — støtte til investering i materiel til kombineret transport — EF- traktatens artikel 93 (nu artikel 88 EF) — annullationssøgsmål — formaliteten
T-288/97	4. april 2001	Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Vejgodstransport — s t a t s s t ø t t e — annullationssøgsmål — påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne og konkurrencefordrejning — betingelser for undtagelse fra forbuddet i EF-traktatens artikel 92, stk. 1 (efter ændring nu artikel 87, stk. 1, EF) — ny eller eksisterende støtte — princippet om beskyttelse af den berettigede forventning — proportionalitetsprincippet — begrundelse
T-187/99	7. juni 2001	Agrana Zucker und Stärke AG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Annullationssøgsmål — statsstøtte — støtte u f o r e n e l i g m e d fællesmarkedet — undersøgelsesfrist — tiltrædelsesakt — erklæring nr. 31 — begrundelse

Sag	Dato	Parter	Emne
-----	------	--------	------

TJENESTEMANDSVEDTÆGTEN

T-97/99 og T-99/99	16. januar 2001	Michael Chamier, Eoghan O'Hannrachain / Europa-Parlamentet	Tjenestemænd — stilling i lønklasse A1 — tjenestemandsvedtægtens artikel 29, stk. 2 — meddelelse om ledig stilling — åbenbar skønsfejl — magtfordrejning
T-14/99	17. januar 2001	Marie-Jeanne Kraus / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — husstandstillæg — tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalte beløb — åbenbart, at udbetaling var uretmæssig
T-189/99	17. januar 2001	Ioannis Gerochristos / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Udvælgelsesprøve KOM/A/12/98 — annulationssøgsmål — stopprøver — annulation med tilbagevirkende kraft af visse multiple-choice spørgsmål — princip om ligebehandling af ansøgere — begrundelsespligt
T-65/00	18. januar 2001	Angeliki Ioannou / Rådet for Den Europæiske Union	Tjenestemænd — afslag på ansættelse — fysisk uegnethed — udtalelse fra lægeudvalget — domstolskontrol — forståelig forbindelse mellem de lægelige konstateringer og konstateringen af uegnethed
T-118/99	7. februar 2001	Beatrice Bonaiti Brighina / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — udvælgelsesprøve — regler om sprog — formaliteten — afslag på deltagelse i de mundtlige prøver — aktindsigt

Sag	Dato	Parter	Emne
T-183/98	8. februar 2001	Jean-François Ferrandi / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — overførsel af pensionsrettigheder — koefficient for alderspension — dækning af risikoen for sygdom — invalidepension — retskraft
T-2/00	13. februar 2001	N / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — social sikring — ulykkesforsikring — vedtægtens artikel 73 — begrebet ulykke — HIV-smitte
T-166/00	13. februar 2001	Peter Hirschfeldt / Det Europæiske Miljøagentur (EEA)	Tjenestemænd — intern udvælgelsesprøve — annulation — overflytning — forfremmelse — vedtægtens artikel 8
T-144/00	22. februar 2001	Daniela Tirelli / Europa-Parlamentet	Tjenestemænd — overgang til en højere lønklasse — sekretariatstillæg — tjenestemandsvedtægtens artikel 46 — overflytning fra en institution til en anden — afvisning
T-7/98, T-208/98 og T-109/99	23. februar 2001	Carlo De Nicola / Den Europæiske Investeringsbank Carla De Nicola / Den Europæiske Investeringsbank	Den Europæiske Investeringsbank — personale — annulationssøgsmål — formaliteten — søgsmålsfrist — realiteten — bedømmelsesrapport — forfremmelse — sammenlignende undersøgelse af fortjenester — ligebehandlingsprincippet — magtfordrejning — chikane — opsigelse — betingelser for gyldighed — form — egenskab — administrationens afslag på at acceptere tilbagekaldelsen af opsigelsen — anmodning om at dokumenter udtages af aktmappe — erstatningssøgsmål

Sag	Dato	Parter	Emne
T-77/99	6. marts 2001	Girish Ojha / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — indførsel af personlige ejendele uden moms — erstatningssøgsmål — tjenstlig fejl — økonomisk og ikke- økonomisk tab
T-192/99	6. marts 2001	Roderick Dunnett, Thomas Hackett, Mateo Turró Calvet / Den Europæiske Investeringsbank	Almindeligt arbejdsretligt princip, som er fælles for medlemsstaterne — redelig h ø r i n g a f personalerepræsentanter — ophævelse af finansiell fordel
T-100/00	6. marts 2001	Franco Campoli / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — forflyttelse/ændret placering — begrundelse — magtfordrejning — tjenestens interesse
T-116/00	13. marts 2001	Benthe Hørbye-Møller / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — f o r f r e m m e l s e — s a m m e n l i g n i n g a f f o r t j e n e s t e r — annullations-søgsmål
T-159/98	24. april 2001	Ivan Torre, Donatella Ineichen, Alessandro Cavallaro / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — udvælgelsesprøve — uregelmæssighed ved afviklingen af prøven, der kan fordreje dens udfald — søgsmålsinteresse
T-37/99	24. april 2001	Ugo Miranda / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — bosættelsespenge efter fratræden — begrebet bopæl

Sag	Dato	Parter	Emne
T-167/99 og T-174/99	2. maj 2001	Carla Giulietti, Ana Caprile, Fabrizio Dell'Olio, Konrad Fuhrmann, Olivier Radelet / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — udvælgelsesprøve — annullationssøgsmål — stoppørvær — prøvernes afvikling — ligebehandlingsprincippet — begrundelsespligt — princippet om den berettigede forventning — princippet om god forvaltningsskik — konsekvenser for udvælgelsesprøvens videre afvikling
T-104/00	2. maj 2001	Giovanni Cubeta / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — placering ved et nyt tjenestested — bosættelsespenge — dagpenge — betingelser for tildeling
T-60/00	3. maj 2001	Paraskevi Liaskou / Rådet for Den Europæiske Union	Tjenestemænd — vederlag — udlandstillæg — artikel 4, stk. 1, litra a), i bilag V I I t i l tjenestemandsvedtægten
T-99/00	3. maj 2001	Ignacio Samper / Europa-Parlamentet	Tjenestemænd — genoprettelse af karriere — sammenligning af fortjenester — kriterier — ligebehandlingsprincippet
T-182/99	8. maj 2001	Georges Caravelis / Europa-Parlamentet	Tjenestemænd — afslag på forfremmelse — sammenligning af fortjenester — annullations- og erstatningssøgsmål
T-348/00	30. maj 2001	Artin Barth / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — husstandstillæg — tilbagesøgning af uretmæssigt udbetalte beløb
T-230/99	14. juni 2001	Hans McAuley / Rådet for Den Europæiske Union	Tjenestemænd — udnævnelse gennem forfremmelse — annulation — sammenligning af fortjenester — åbenbart fejlskøn

Sag	Dato	Parter	Emne
T-243/99	20. juni 2001	Marie-Laurence Buisson / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — almindelig udvælgelsesprøve — adgang nægtet til de skriftlige prøver — formaliteten — akt, der indeholder et klagepunkt — frist — berettiget forventning — kompensation
T-164/99, T-37/00 og T-38/00	27. juni 2001	Alain Leroy Yannick Chevalier-Delanoue Virginia Joaquim Matos / Rådet for Den Europæiske Union	Beslutning 1999/307/EF — integration af Schengensekretariatet i Generalsekretariatet for R å d e t — annullationssøgsmål
T-166/99	27. juni 2001	Luis Fernando Andres de Dios, Maria Soledad García Retortillo, Suzanne Kitlas, Jacques Verraes / Rådet for Den Europæiske Union	Beslutning 1999/307/EF — integration af Schengensekretariatet i Generalsekretariatet for R å d e t — annullationssøgsmål — formaliteten
T-214/00	27. juni 2001	X / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — tjenestemand pålægges omkostningerne i en tidligere sag — en fordringshavers, institutions, lønindeholdelse gennem modregning
T-24/98 og T-241/99	3. juli 2001	E / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	T j e n e s t e m æ n d — midlertidigt ansat — disciplinær ordning — fjernelse fra tjenesten — sanktion — ophævelse af kontrakt uden varsel — frist ifølge artikel 7, stk. 3, i vedtægten — manglende overholdelse — konsekvenser — annullations- og erstatningssøgsmål — uforment at træffe afgørelse

Sag	Dato	Parter	Emne
T-131/00	12. juli 2001	Robert Charles Schochaert / Rådet for Den Europæiske Union	Tjenestemænd — afslag på forfremmelse — begrundelse — sammenlignende bedømmelse af fortjenester — annullationssøgsmål
T-351/99	20. juli 2001	Christian Brumter / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — meddelelse om ledig stilling — udnævnelse — begrundelsespligt — sammenlignende bedømmelse af kandidaternes fortjenester — ansættelsesmyndighedens skøn — bedømmelsesrapport — anmodning om forflyttelse
T-160/99	13. september 2001	Gunnar Svantesson, Lena Hellsten, Monica Hägg / Rådet for Den Europæiske Union	Tjenestemænd — intern udvælgesesprøve — udvælgelseskomitéens sammensætning
T-152/00	19. september 2001	E / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — afslag på ansøgning — afgørelse i strid med stillingsopslaget — åbenbart urigtige skøn — forskelsbehandling — magtfordrejning
T-171/00	20. september 2001	Peter Spruyt / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — forsikring mod ulykker og erhvervssygdomme — tilkendelse af de i vedtægtens artikel 73, stk. 2, omhandlede ydelser — drageflyvningsulykke
T-95/01	20. september 2001	Gérald Coget, Pierre Hugé, Emmanuel Gabolde / Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — stilling som generalsekretær — indkaldelse af ansøgninger — erfaring på højt niveau — institutionernes videnskønsbeføjelser — indkaldelse til samtale

Sag	Dato	Parter	Emne
T-344/99	20. september 2001	Lucía Recalde Langarica / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — udlandstillæg — vedtægtens artikel 4, stk. 1, litra a) — vedtægtens artikel 26 — ret til kontradiktion
T-333/99	18. oktober 2001	X / Den Europæiske Centralbank	Tjenestemænd — ansatte ved Den Europæiske Centralbank — Rettens kompetence — ansættelsesvilkårs lovlighed — kontradiktionsret — afskedigelse — chikane — misbrug af internettet
T-142/00	15. november 2001	Michel Van Huffel / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — adgang til interne udvælgelsesprøver — entreprisekontrakter — meddelelse om udvælgelsesprøve — adgangsbetingelse at tilhøre det vedtægtsmæssige personale
T-349/00	15. november 2001	Giorgio Lebedef / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — rammeaftalen af 1974 mellem Kommissionen og fagforeningerne og de faglige organisationer — ændring — samrådsprocedure — indførelse af nye betingelser — formaliteten
T-194/99	15. november 2001	Cristiano Sebastiani / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — forfremmelse — bedømmelsesrapport — fravær — sammenlignende bedømmelse af fortjenester
T-125/00	4. december 2001	Joaquín López Madrugá / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Tjenestemænd — overførsel af en del af vederlaget i en anden medlemsstats valuta end den, hvor institutionen har sit hjemsted — artikel 17, stk. 2, litra a) og b), i bilag VII til vedtægten — kombineret anvendelse

2. Oversigt over Rettens andre afgørelser, der er nævnt i Retten i Første Instans' arbejde i 2001

Sag	Dato	Parter	Emne
T-53/01 R	28. maj 2001	Poste Italiane SpA / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Foreløbige forholdsregler — artikel 86 EF sammenholdt med artikel 82 EF — artikel 86, stk. 2, EF — posttjenester — uopsættelighed — interesseafvejning
T-151/01 R	15. november 2001	Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland AG / Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber	Foreløbige forholdsregler — misbrug af dominerende stilling — artikel 82 EF — varemærkeret — fumus boni juris — uopsættelighed — interesseafvejning

3. Statistik over retssagerne

Oversigt over arbejdet ved Retten i Første Instans

Tabel 1:	Samlet oversigt for Retten i 1999, 2000 og 2001
Tabel 1a:	Samlet oversigt for Retten i 1999, 2000 og 2001

Anlagte sager

Tabel 2:	Sagstyper
Tabel 3:	Søgsmålstyper
Tabel 4:	Sagernes retsgrundlag
Tabel 5:	Sagernes genstand

Afsluttede sager

Tabel 6:	Sagstyper
Tabel 7:	Sagernes udfald
Tabel 8:	Sagernes retsgrundlag
Tabel 9:	Sagernes genstand
Tabel 10:	Rettens sammensætning
Tabel 11:	Sagsbehandlingstid
Diagram I:	Sagsbehandlingstid for personalesager (domme og kendelser)
Diagram II:	Sagsbehandlingstid for andre sager (domme og kendelser)

Verserende sager

Tabel 12:	Sagstyper
Tabel 13:	Sagernes retsgrundlag
Tabel 14:	Sagernes genstand

Diverse

Tabel 15:	Samlet udvikling
Tabel 16:	Appelsagernes udfald (domme og kendelser)
Tabel 17:	Afgørelser om foreløbige forholdsregler: sagernes udfald

Oversigt over arbejdet ved Retten i Første Instans

Tabel 1: Samlet oversigt for Retten i 1999, 2000 og 2001 ¹

	1999		2000		2001	
Indbragte sager	313	(384)	336	(398)	345	(345)
Afsluttede sager	267	(659)	318	(344)	275	(340)
Verserende sager	501	(732)	519	(786)	589	(792)

Tabel 1a: Samlet oversigt for Retten i 1999, 2000 og 2001 ²

	1999		2000		2001	
Indbragte sager		(384)		(398)		(345)
Afsluttede sager	322	(659)	258	(344)	230	(340)
Verserende sager	663	(732)	661	(786)	685	(792)

¹ De tal i tabellen, der er anført i parentes, omfatter de store grupper af lignende eller konnekse sager (mælkekvoter, toldklarerere, tankstationer, støtte til regionen Venedig, ændret indplacering).

² I denne og de følgende tabeller angiver de tal, som er skrevet i parentes, det samlede antal sager, *uanset* om visse sager er blevet forenet; i tallene uden for parentes er hver gruppe forenede sager medregnet som én sag.

Anlagte sager

Tabel 2: Sagstyper ^{1 2}

Sagstyper	1999	2000	2001
Andre sager	254	242	180
Sager om intellektuel ejendomsret	18	34	37
Personalesager	84	111	110
Særlige rettergangsformer	28	11	18
I alt	384 ³	398 ⁴	345

¹ I denne og de følgende tabeller angiver "andre sager" alle de sager, som er anlagt af fysiske eller juridiske personer, ekskl. sager anlagt af tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber og sager vedrørende intellektuel ejendomsret.

² "Særlige rettergangsformer" omfatter (i denne og de følgende tabeller): begæring om genoptagelse af en dom (EF-statuttens artikel 38; Rettens procesreglements artikel 122), tredjemandsindsigelser (EF-statuttens artikel 39; Rettens procesreglements artikel 123), ekstraordinær genoptagelse af en dom (EF-statuttens artikel 41; Rettens procesreglements artikel 125), fortolkning af en dom (EF-statuttens artikel 40; Rettens procesreglements artikel 129), fastsættelse af sagsomkostninger (Rettens procesreglements artikel 92), fri proces (Rettens procesreglements artikel 94), berigtigelse af en dom (Rettens procesreglements artikel 84).

³ Heraf 71 sager vedrørende statsstøtte til tankstationer i Nederlandene.

⁴ Heraf 3 sager vedrørende statsstøtte til tankstationer i Nederlandene og 59 sager vedrørende statsstøtte til regionen Venedig.

Tabel 3: Søgsmålstyper

Sagstyper	1999	2000	2001
Annulationssøgsmål	220	220	134
Passivitetssøgsmål	15	6	17
Erstatningssøgsmål	19	17	21
Sager i henhold til voldgiftsklausuler	1	—	8
Sager om intellektuel ejendomsret	18	34	37
Personalesager	83	110	110
I alt	356 ¹	387 ²	327
<i>Særlige rettergangsformer</i>			
Fri proces	7	6	9
Fastsættelse af sagsomkostninger	6	3	8
Fortolkning eller ekstraordinær genoptagelse af en dom	—	1	—
Berigtigelse af en dom	15	1	—
Begæring om genoptagelse af en dom	—	—	1
I alt	28	11	18
I ALT	384	398	345

¹ Heraf 71 sager vedrørende statsstøtte til tankstationer i Nederlandene.

² Heraf 3 sager vedrørende statsstøtte til tankstationer i Nederlandene og 59 sager vedrørende statsstøtte til regionen Venedig.

Tabel 4: Sagens retsgrundlag

Sagens retsgrundlag	1999	2000	2001
Artikel 63 i forordning (EF) nr. 40/94	18	34	37
Artikel 230 EF ¹	215	219	132
Artikel 232 EF	14	6	15
Artikel 235 EF	17	17	21
Artikel 238 EF	1	—	8
EF-traktaten i alt	265	276	213
KS-traktatens artikel 33	5	1	2
KS-traktatens artikel 35	1	—	2
KS-traktatens artikel 40	1	—	—
KS-traktaten i alt	7	1	4
EA-traktatens artikel 151	1	—	—
EA-traktaten i alt	1	—	—
Tjenestemandsvedtægten	83	110	110
I alt	356	387	327
Procesreglementets artikel 84	15	1	—
Procesreglementets artikel 92	6	3	8
Procesreglementets artikel 94	7	6	9
Procesreglementets artikel 122	—	1	—
Procesreglementets artikel 125	—	—	1
Særlige rettergangsformer i alt	28	11	18
I ALT	384	398	345

¹ Som følge af omnummereringen af artiklerne i Amsterdam-traktaten fra den 1.5.1999 er fremgangsmåden for angivelse af traktatbestemmelser ændret betydeligt.

Tabel 5: Sagens genstand ¹

Sagens genstand	1999	2000	2001
De oversøiske landes og territoriers associering	4	6	6
Energi	—	—	2
Etableringsfrihed	—	—	1
Fiskeripolitik	—	—	6
Forbindelserne udadtil	1	8	14
Forskning, information, uddannelse og statistik	1	1	3
Fri bevægelighed for personer	2	8	3
Fri udveksling af tjenesteydelser	1	—	—
Frie varebevægelser	10	17	1
Fælles toldtarif	—	—	2
Handelspolitik	5	8	4
Intellektuel ejendomsret	18	34	37
Konkurrence	34	36	39
Kultur	—	2	1
Landbrug	42	23	17
Miljø og forbrugerbeskyttelse	5	14	2
Regionalpolitik	2	—	1
Regler for institutionerne	19	29	12
Regler for virksomhederne	2	4	6
Retlige og indre anliggender	—	—	1
Socialpolitik	12	7	1
Statsstøtte	100	80	42
Tilnærmelse af lovgivningerne	—	—	2
Tjenestemandsvedtægten	—	—	1
Toldunion	—	—	2
Transport	2	—	2
Udenrigs- og sikkerhedspolitik	2	1	3
Unionsborgerskab	—	2	—
Voldgiftsbestemmelse	—	—	2
EF-traktaten i alt	262	280	213
Statsstøtte	6	1	2
Konkurrence	—	—	—
Jern- og stålindustrien	1	—	2
KS-traktaten i alt	7	1	4
Regler for institutionerne	1	—	—
EA-traktaten i alt	1	—	—
Tjenestemandsvedtægten	86	106	110
I ALT	356	387	327

¹ I denne tabel er særlige rettergangsformer ikke medregnet.

Afsluttede sager

Tabel 6: **Sagstyper** ¹

Sagstyper	1999		2000		2001	
Andre sager	227	(544) ²	136	(219) ³	112	(162) ⁴
Intellektuel ejendomsret	2	(2)	7	(7)	29	(30)
Personalesager	79	(88)	98	(101)	75	(133) ⁵
Særlige rettergangsformer	14	(25)	17	(17)	14	(15)
I alt	322	(659)	258	(344)	230	(340)

¹ I denne og de følgende tabeller angiver de tal, som er skrevet i parentes, det samlede antal sager, *uanset* om visse sager er blevet forenet; i tallene uden for parentes er hver gruppe forenede sager medregnet som én sag.

² Heraf 102 mælkekvotesager og 284 sager anlagt af toldklarerere.

³ Heraf 8 mælkekvotesager og 13 sager anlagt af toldklarerere.

⁴ Heraf 14 mælkekvotesager.

⁵ Heraf 51 sager vedrørende ændring af indplaceringen af tjenestemænd i forbindelse med udnævnelsen.

Tabel 7: Sagernes udfald

Afgørelsens karakter	Andre sager		Intellektuel ejendomsret		Personalesager		Særlige rettergangsformer	I alt	
<i>Domme</i>									
Afvisning	5	(21)	—	—	1	(1)	—	—	6 (22)
Frifindelse	28	(34)	13	(14)	19	(22)	—	—	60 (70)
Delvis dom efter påstanden	9	(10)	6	(6)	8	(12)	—	—	23 (28)
Dom efter påstanden	13	(27)	5	(5)	9	(9)	—	—	27 (41)
Stillingtagen til sagen ufor nøden	—	—	—	—	1	(1)	—	—	1 (1)
Domme i alt	55	(92)	24	(25)	38	(45)	—	—	117 (162)
<i>Kendelser</i>									
Slettelse	20	(31)	3	(3)	19	(69)	—	—	42 (103)
Afvisning	19	(21)	1	(1)	11	(11)	—	—	31 (33)
Stillingtagen til sagen ufor nøden	5	(5)	1	(1)	3	(3)	—	—	9 (9)
Dom efter påstanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Delvis dom efter påstanden	—	—	—	—	—	—	5	(6)	5 (6)
Frifindelse	5	(5)	—	—	1	(1)	9	(9)	15 (15)
Åbenbart frifindelsesgrundlag	2	(2)	—	—	3	(4)	—	—	5 (6)
Domstolen kompetent	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inkompetence	6	(6)	—	—	—	—	—	—	6 (6)
Kendelser i alt	57	(70)	37	(88)	5	(5)	14	(15)	113 (178)
I alt	112	(162)	75	(133)	29	(30)	14	(15)	230 (340)

Tabel 8: **Sagernes retsgrundlag**

Sagens retsgrundlag	Domme		Kendelser		I alt	
Artikel 63 i forordning (EF) nr. 40/94	24	(25)	5	(5)	29	(30)
Artikel 230 EF	39	(74)	41	(43)	80	(117)
Artikel 232 EF	—	—	7	(7)	7	(7)
Artikel 235 EF	7	(7)	8	(19)	15	(26)
Artikel 238 EF	1	(1)	—	—	1	(1)
EF-traktaten i alt	71	(107)	61	(74)	132	(181)
KS-traktatens artikel 33	7	(9)	—	—	7	(9)
KS-traktatens artikel 40	1	(1)	—	—	1	(1)
KS-traktaten i alt	8	(10)	—	—	8	(10)
EA-traktatens artikel 151	—	—	1	(1)	1	(1)
EA-traktaten i alt	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjenestemandsvedtægten	38	(45)	37	(88)	75	(133)
I alt	117	(162)	99	(163)	216	(325)
Procesreglementets artikel 92	—	—	5	(6)	5	(6)
Procesreglementets artikel 94	—	—	9	(9)	9	(9)
Særlige rettergangsformer i alt	—	—	14	(15)	14	(15)
I ALT	117	(162)	113	(178)	230	(340)

Tabel 9: **Sagernes genstand** ¹

Sagens genstand	Domme		Kendelser		I alt	
De oversøiske landes og territoriers associering	2	(2)	—	—	2	(2)
Etableringsfrihed	—	—	4	(4)	4	(4)
Fiskeripolitik	4	(4)	2	(3)	6	(7)
Forbindelserne udadtil	1	(1)	1	(1)	2	(2)
Fri bevægelighed for personer	—	—	2	(2)	2	(2)
Fælles toldtarif	1	(2)	1	(1)	2	(3)
Handelspolitik	3	(3)	2	(2)	5	(5)
Intellectuel ejendomsret	24	(25)	5	(5)	29	(30)
Konkurrence	12	(15)	7	(7)	19	(22)
Landbrug	10	(26)	9	(21)	19	(47)
Regler for institutionerne	5	(7)	12	(12)	17	(19)
Regler for virksomhederne	—	—	4	(4)	4	(4)
Socialpolitik	1	(1)	1	(1)	2	(2)
Statsstøtte	4	(4)	7	(7)	11	(11)
Tjenestemandsvedtægten	1	(1)	—	—	1	(1)
Toldunion	2	(15)	—	—	2	(15)
Udenrigs- og sikkerhedspolitik	—	—	3	(3)	3	(3)
Unionsborgerskab	—	—	1	(1)	1	(1)
EF-traktaten i alt	70	(106)	61	(74)	131	(180)
Statsstøtte	2	(3)	—	—	2	(3)
Konkurrence	5	(6)	—	—	5	(6)
Jern- og stålindustrien	1	(1)	—	—	1	(1)
KS-traktaten i alt	8	(10)	—	—	8	(10)
Regler for institutionerne	—	—	1	(1)	1	(1)
EA-traktaten i alt	—	—	1	(1)	1	(1)
Tjenestemandsvedtægten	39	(46)	37	(88)	76	(134)
I ALT	117	(162)	99	(163)	216	(325)

¹ I denne tabel er særlige rettergangsformer ikke medregnet.

Tabel 10: Rettens sammensætning (domme og kendelser)

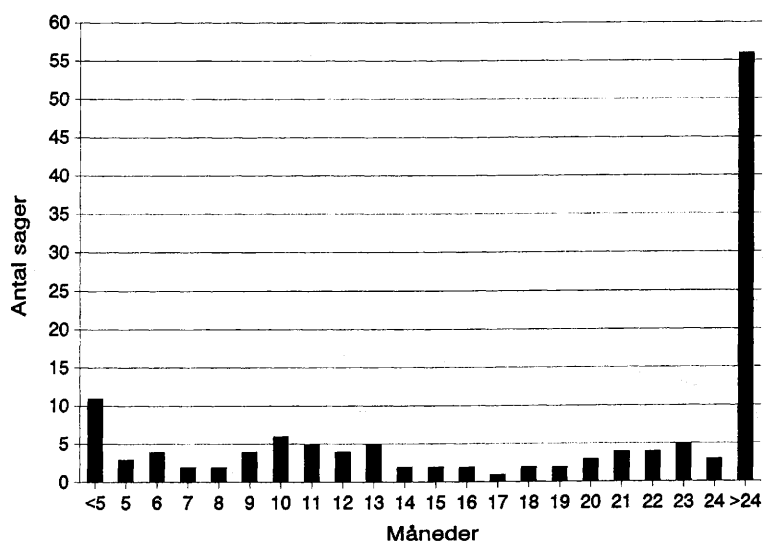
Rettens sammensætning	I alt
Afdelinger med 3 dommere	280
Afdelinger med 5 dommere	42
Enedommer	12
Ikke henvist	6
I alt	340

Tabel 11: Sagsbehandlingstid ¹ (domme og kendelser)

	Domme / Kendelser
Andre sager	20,7
Sager om intellektuel ejendomsret	16,4
Personalesager	18,7

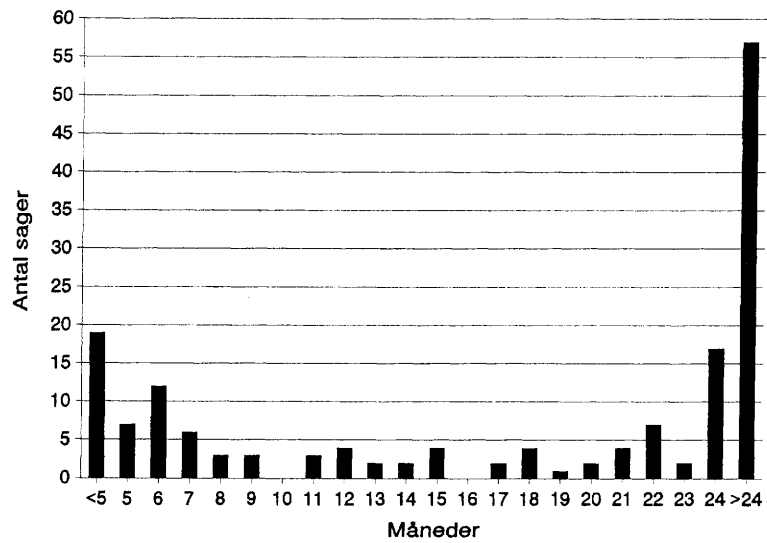
¹ I denne tabel og de følgende diagrammer udtrykkes sagsbehandlingstiden i måneder og tiendedele af en måned.

Diagram I: Sagsbehandlingstid for personalesager
(domme og kendelser)

Sager/ Måneder	<5	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	>24
Personale sager	11	3	4	2	2	4	6	5	4	5	2	2	2	1	2	2	3	4	4	5	3	56

Diagram II: Sagsbehandlingstid for andre sager
(domme og kendelser)

Sager/ Måneder	<5	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	>24
Andre sager	19	7	12	6	3	3	0	3	4	2	2	4	0	2	4	1	2	4	7	2	17	57

Verserende sager
(pr. 31. december hvert år)

Tabel 12: Sagstyper

Sagstyper	1999		2000		2001	
Andre sager	471	(538) ¹	445	(561) ²	485	(579) ³
Sager om intellektuel ejendomsret	17	(17)	44	(44)	51	(51)
Personalesager	167	(169)	170	(179)	143	(156)
Særlige rettergangsformer	8	(8)	2	(2)	6	(6)
I alt	663	(732)	661	(786)	685	(792)

¹ Heraf 88 mælkekvotesager, 13 sager anlagt af toldklarerere og 71 sager angående tankstationer.

² Heraf 80 mælkekvotesager, 74 sager angående statsstøtte til tankstationer i Nederlandene og 59 sager vedrørende statsstøtte til regionen Venedig.

³ Heraf 67 mælkekvotesager, 74 sager vedrørende statsstøtte til tankstationer i Nederlandene og 59 sager vedrørende statsstøtte til regionen Venedig.

Tabel 13: Sagens retsgrundlag

Sagens retsgrundlag	1999		2000		2001	
Artikel 63 i forordning (EF) nr. 40/94	17	(17)	44	(44)	51	(51)
Artikel 230 EF	360	(383)	360	(436)	385	(451)
Artikel 232 EF	14	(14)	4	(4)	12	(12)
Artikel 235 EF	80	(123)	68	(107)	74	(102)
Artikel 238 EF	1	(2)	1	(1)	8	(8)
EF-traktaten i alt	472	(539)	477	(592)	530	(624)
KS-traktatens artikel 33	14	(14)	12	(13)	6	(6)
KS-traktatens artikel 35	1	(1)	—	—	2	(2)
KS-traktatens artikel 40	1	(1)	1	(1)	—	—
KS-traktaten i alt	16	(16)	13	(14)	8	(8)
EA-traktatens artikel 151	1	(1)	1	(1)	—	—
EA-traktaten i alt	1	(1)	1	(1)	—	—
Tjenestemandsvedtægten	166	(168)	168	(177)	141	(154)
I alt	655	(724)	659	(784)	679	(786)
Procesreglementets artikel 84	2	(2)	—	—	—	—
Procesreglementets artikel 92	5	(5)	—	—	3	(3)
Procesreglementets artikel 94	1	(1)	1	(1)	1	(1)
Procesreglementets artikel 122	—	—	1	(1)	1	(1)
Procesreglementets artikel 125	—	—	—	—	1	(1)
Særlige rettergangsformer i alt	8	(8)	2	(2)	6	(6)
I ALT	663	(732)	661	(786)	685	(792)

Tabel 14: Sagens genstand

Sagens genstand	1999		2000		2001	
De oversøiske landes og territoriers associering	6	(6)	11	(11)	15	(15)
Energi	—	—	—	—	2	(2)
Etableringsfrihed	1	(1)	5	(5)	2	(2)
Fiskeripolitik	4	(4)	8	(8)	7	(7)
Forbindelserne udadtil	7	(7)	9	(9)	21	(21)
Forskning, information, uddannelse og statistik	1	(1)	1	(1)	4	(4)
Fri bevægelighed for personer	—	—	—	—	1	(1)
Frie varebevægelser	—	—	2	(2)	3	(3)
Fælles toldtarif	2	(2)	2	(3)	2	(2)
Handelspolitik	24	(25)	16	(16)	15	(15)
Intellectuel ejendomsret	17	(17)	44	(44)	51	(51)
Konkurrence	101	(104)	74	(79)	92	(96)
Kultur	—	—	2	(2)	3	(3)
Landbrug	86	(140)	89	(144)	83	(114)
Miljø og forbrugerbeskyttelse	8	(8)	15	(15)	10	(17)
Regionalpolitik	4	(5)	—	—	1	(1)
Regler for institutionerne	33	(34)	27	(27)	18	(20)
Regler for virksomhederne	4	(4)	4	(4)	6	(6)
Retlige og indre anliggender	—	—	—	—	1	(1)
Socialpolitik	15	(15)	4	(4)	3	(3)
Statsstøtte	114	(131)	135	(176)	157	(207)
Tilnærmelse af lovgivningerne	—	—	—	—	2	(2)
Tjenestemandsvedtægten	—	—	2	(2)	2	(2)
Toldunion	24	(24)	20	(33)	20	(20)
Transport	3	(3)	1	(1)	3	(3)
Udenrigs- og sikkerhedspolitik	2	(2)	3	(3)	3	(3)
Unionsborgerskab	—	—	1	(1)	—	—
Voldgiftsbestemmelse	1	(2)	—	—	2	(2)
EF-traktaten i alt	458	(536)	475	(590)	529	(623)
Statsstøtte	9	(9)	6	(7)	6	(6)
Konkurrence	6	(6)	6	(6)	—	—
Jern- og stålindustrien	1	(1)	1	(1)	2	(2)
KS-traktaten i alt	16	(16)	13	(14)	8	(8)
Regler for institutionerne	1	(1)	1	(1)	—	—
EA-traktaten i alt	1	(1)	1	(1)	—	—
Tjenestemandsvedtægten	169	(171)	170	(179)	142	(155)
I alt	644	(724)	659	(784)	679	(786)

Diverse

Tabel 15: Samlet udvikling

År	Indbragte sager ¹	Verserende sager pr. 31. december	Afsluttede sager	Afsagte domme ²	Antal af afgørelser, truffet af Retten, der er appelleret ³
1989	169	164 (168)	1 (1)	— —	— —
1990	59	123 (145)	79 (82)	59 (61)	16 (46)
1991	95	152 (173)	64 (67)	41 (43)	13 (62)
1992	123	152 (171)	104 (125)	60 (77)	24 (86)
1993	596	638 (661)	95 (106)	47 (54)	16 (66)
1994	409	432 (628)	412 (442)	60 (70)	12 (105)
1995	253	427 (616)	197 (265)	98 (128)	47 (142)
1996	229	476 (659)	172 (186)	107 (118)	27 (133)
1997	644	640 (1 117)	179 (186)	95 (99)	35 (139)
1998	238	569 (1 007)	279 (348)	130 (151)	67 (214)
1999	384	663 (732)	322 (659)	115 (150)	60 ⁴ (177)
2000	398	661 (786)	258 (344)	117 (191)	69 (217)
2001	345	685 (792)	230 (340)	120 (162)	69 (213)
I alt	3942		2392 (3151)	1049 (1304)	455 (1600)

¹ Inkl. særlige rettergangsformer.

² Tallene i parentes angiver antallet af sager, der er afsluttet ved dom.

³ Tallene i parentes og i kursiv angiver det samlede antal afgørelser, der kan appelleres — domme, kendelser om afvisning, om foreløbige forholdsregler, om at stillingtagen til sagen er ufnøden og afvisning af intervention — hvor fristen for appel er udløbet, eller hvor der er iværksat appel.

⁴ Dette tal omfatter ikke appellen til prøvelse af kendelsen om bevisoptagelse afsagt den 14.9.1999 i sag T-145/98. Denne appel blev afvist af Domstolen, idet den anfægtede afgørelse ikke kunne gøres til genstand for appel.

Tabel 16: Appelsagernes udfald (domme og kendelser)

	Frifindelse	Åbenbart grundlag for forkastelse af appelsag	Åbenbart grundlag for afvisning af appelsag	Åbenbart grundlag for afvisning og forkastelse af appelsag	Appelsager, hvor det er åbenbart, at de skal afvises	Ophævelse med hjemvisning	Ophævelse uden hjemvisning	Delvis ophævelse med hjemvisning	Delvis ophævelse uden hjemvisning	Slettelse	Afgørelse i sagen uformoden	I alt
Landbrug	2	1	—	3	—	—	—	—	—	1	—	7
Statsstøtte	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4
Konkurrence	5	1	—	2	1	—	—	—	—	1	—	10
Regler for virksomhederne	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Regler for institutionerne	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Miljø og forbrugerbeskyttelse	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	2	10
Etableringsfrihed	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Handelspolitik	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Fiskeripolitik	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Regionalpolitik	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Socialpolitik	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	9
Intellektuel ejendomsret	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tjenestemandsvedtægten	7	4	1	3	—	—	2	—	—	—	—	17
I alt	21	7	10	15	1	1	10	—	1	2	2	70

Tabel 17: Afgørelser om foreløbige forholdsregler ¹: sagernes udfald

Sagens genstand	Antal af begæringer om foreløbige forholdsregler	Sagernes udfald	
		Forkastet	Taget til følge
De oversøiske landes og territoriers associering	1	1	0
Energi	1	1	0
Etableringsfrihed	6	6	0
Handelspolitik	2	1	1
Konkurrence	8	7	1
Landbrug	6	6	0
Miljø og forbrugerbeskyttelse	2	2	0
Regler for institutionerne	3	2	1
Statsstøtte	3	3	0
EF-traktaten i alt	32	29	3
Tjenestemandsvedtægten	7	7	0
I ALT	39	36	3

¹ Slettede sager angående foreløbige forholdsregler er ikke medregnet i tabellen.

Kapitel V

Generelle oplysninger

A — Publikationer og databaser

Domme og forslag til afgørelse

1. Samling af Afgørelser fra Domstolen og Retten i Første Instans

Samling af Afgørelser, der udgives på Fællesskabernes officielle sprog, er den eneste gyldige kilde til gengivelse af afgørelser fra De Europæiske Fællesskabers Domstol og Ret i Første Instans.

Hvert år indeholder sidste hæfte af Samlingen en kronologisk fortegnelse over de offentliggjorte afgørelser, en fortegnelse over sagerne i nummerorden, et alfabetisk partsregister, et lovregister, et stikordsregister og fra 1991 et nyt register over alle sammendrag af afgørelserne i Samlingen med de dertil hørende stikord.

I medlemsstaterne og i visse tredjelande sælges Samlingen på de adresser, der er anført på sidste side i denne publikation (pris for Samlingen 1995, 1996, 1997, 1998, 1999 og 2000: 170 EUR ekskl. moms). For andre landes vedkommende skal bestillinger ligeledes rettes til de nævnte salgskontorer. Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Domstolens Interne Tjeneste (Division intérieure — Section publications), EF-Domstolen, L-2925 Luxembourg.

2. Samling af Afgørelser — Personalesager

Fra og med 1994 omfatter Samling af Afgørelser — Personalesager alle de domme, Retten i Første Instans afsiger i personalesager. Dommene gengives på processproget. Samlingen omfatter også et resumé på det af abonnenten valgte officielle sprog. Endvidere indeholder den sammendrag af de domme, Domstolen afsiger i appelsager inden for området. Disse domme offentliggøres dog fortsat i deres helhed i Samling af Afgørelser. I forbindelse med Samling af Afgørelser — Personalesager udarbejdes registre, ligeledes på alle officielle sprog.

I medlemsstaterne og i visse tredjelande sælges Samling af Afgørelser — Personalesager på de adresser, der er anført på sidste side i denne

publikation (pris: 70 EUR ekskl. moms). I andre lande kan Samlingen bestilles ved henvendelse til Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer (Office des publications officielles des Communautés européennes, L-2985 Luxembourg). Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Domstolens Interne Tjeneste (Division intérieure — Section publications), EF-Domstolen, L-2925 Luxembourg.

Prisen for abonnement på de to ovennævnte publikationer er 205 EUR ekskl. moms. Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Domstolens Interne Tjeneste (Division intérieure — Section publications), EF-Domstolen, L-2925 Luxembourg.

3. Domstolens og Rettens domme samt generaladvokaternes forslag til afgørelse

Disse tekster foreligger i en offset-udgave, der — så længe eksemplarer haves — kan rekvireres skriftligt med angivelse af det ønskede sprog ved henvendelse til Domstolens Interne Tjeneste (EF-Domstolen, Division intérieure, L-2925 Luxembourg); pris pr. dokument p.t.: 14.87 EUR ekskl. moms. Efter udgivelsen af det hæfte af Samlingen, som indeholder den ønskede dom eller det ønskede forslag, kan bestillingen ikke længere imødekommes.

Abonnerer man allerede på Samlingen, er der mulighed for at tegne et abonnement på offset-udgaverne på et eller flere af Fællesskabernes officielle sprog af de afgørelser, der vil blive trykt i Samling af Afgørelser fra Domstolen og Retten i Første Instans, bortset fra de afgørelser, der kun offentliggøres i Samling af Afgørelser — Personalesager; pris for et års abonnement p.t.: 327,22 EUR ekskl. moms.

Det bemærkes endelig, at de nyere domme fra Domstolen og Retten i Første Instans er tilgængelige hurtigt og gratis på Domstolens hjemmeside: www.curia.eu.int, jf. også nedenfor punkt 2, litra d), under overskriften Nyere retspraksis. Dommene er tilgængelige på hjemmesiden på de 11 officielle sprog fra ca. kl. 15 på afsigelsesdagen. Generaladvokaternes forslag til afgørelse offentliggøres også på hjemmesiden, i første omfang på generaladvokatens sprog og på processproget.

Andre publikationer

1. Dokumenter fra Domstolens Justitskontor

- a) Tekstsamling — Domstolens organisation og kompetence samt rettergangsmåden

Denne tekstsamling indeholder de bestemmelser vedrørende Domstolen og Retten i Første Instans, som findes spredt i traktaterne og den heraf afledte ret samt i en række konventioner. Der findes en indholdsfortegnelse, der gør det nemt at finde rundt i tekstsamlingen.

Tekstsamlingen findes på alle de officielle sprog. 1999-udgaven kan bestilles ved henvendelse til de adresser, der er anført på sidste side i denne publikation. Tekstsamlingen findes ligeledes på Internettet på adressen: <http://curia.eu.int/da/txts/acting/index.htm>

- b) Domstolens retsliste

Hver uge udarbejdes en liste over retsmøderne med forbehold for ændringer. Listen er således kun vejledende.

Retslisten udleveres på begæring ved henvendelse til Domstolens Interne Tjeneste (EF-Domstolen, Division intérieure — Section publications, L-2925 Luxembourg).

2. Dokumenter fra Domstolens Presse- og Informationsafdeling

- a) Arbejdet ved De Europæiske Fællesskabers Domstol og Retten i Første Instans

Denne udgivelse er en ugentlig oversigt, til abonnenter, over arbejdet ved Domstolen og Retten i Første Instans, der for den pågældende uge indeholder et kort resumé af de afsagte domme, af de af generaladvokaterne fremsatte forslag til afgørelse og af de anlagte sager. I oversigten omtales desuden vigtige hændelser af betydning for institutionen.

Hvert år er der i det sidste nummer en systematisk oversigt over domme og andre afgørelser fra Domstolen og Retten i Første Instans i det forløbne år og nogle statistiske oplysninger.

Den ugentlige oversigt over arbejdet offentliggøres tillige hver uge på Domstolens hjemmeside.

b) Årsrapport

Denne publikation indeholder en oversigt over arbejdet ved Domstolen og Retten i Første Instans, herunder over vigtige afgørelser samt forskellige andre aktiviteter (dommermøder, studiebesøg og andre besøg m.m.). Den indeholder indgående analyser af de vigtigste afgørelser truffet i det forløbne år både fra Domstolen og fra Retten i Første Instans, som er skrevet af præsidenterne. Denne publikation indeholder et stort antal statistiske oplysninger og fuldstændige årsfortegnelser over afgørelserne fra Domstolen og Retten i Første Instans.

c) Retslisten

Ugentlig liste på alle de officielle sprog over Domstolens og Retten i Første Instans' domstolsvirksomhed. Af denne liste fremgår de retsmøder, fremlæggelser af forslag til afgørelse og afsigelser af domme, som vil finde sted i den pågældende uge, samt et overblik over den efterfølgende uge. For hver sag gives der en kortfattet beskrivelse af sagsgenstanden. Ugens retsliste offentliggøres hver torsdag, bl.a. på Domstolens hjemmeside.

Bestilling af ovennævnte dokumenter, der foreligger på alle Fællesskabernes officielle sprog, sker ved skriftlig henvendelse til Domstolens Presse- og Informationsafdeling (EF-Domstolen, Division de la Presse et de l'Information, L-2925 Luxembourg) med angivelse af det ønskede sprog.

d) Domstolens hjemmeside

Domstolens hjemmeside på adressen **www.curia.eu.int** gør det muligt let at få adgang til talrige oplysninger og dokumenter, der vedrører institutionen. Størstedelen af dokumenterne foreligger på de 11 officielle sprog. Sidens indholdsfortegnelse, som er gengivet nedenfor, angiver overordnet det aktuelle indhold af hjemmesiden.

Af særlig interesse skal nævnes "Nyere retspraksis", som siden juni 1997 har gjort det muligt hurtigt og gratis at få adgang til de nyere domme fra Domstolen og Retten i Første Instans. Dommene er tilgængelige på hjemmesiden på de 11 officielle sprog fra ca. kl. 15 på afsigelsesdagen. Generaladvokaternes forslag til afgørelse offentliggøres også under denne overskrift, i første omgang på generaladvokatens sprog og på processproget.

De Europæiske Fællesskabers Domstol
(Domstol og Ret i Første Instans)

Præsentation

Forskning og Dokumentation

Presse og Information

Bibliotek

Nyere retspraksis

Tekster vedrørende institutionen

3. Dokumenter fra Domstolens Direktorat Bibliotek, Forskning og Dokumentation

3.1. Bibliotek

a) Bibliographie courante

Bibliografien udgives hver anden måned og indeholder en systematisk oversigt over al litteratur (selvstændige værker og artikler), der er modtaget eller gennemset i referenceperioden. Bibliografien er inddelt i to dele, nemlig:

- partie A: juridiske publikationer vedrørende den europæiske integration
- partie B: almindelig retsvidenskab — international ret — sammenlignende ret — national ret.

Bibliographie courante har siden januar 2000 kunnet hentes på Domstolens hjemmeside

b) Bibliographie juridique de l'intégration européenne

Denne publikation vedrører fællesskabsretten og udgives en gang om året på grundlag af erhvervede monografier og gennemlæsning af tidsskrifter i referenceperioden. Fra 1990-udgaven har bibliografien været en officiel publikation fra Fællesskaberne. Den indeholder ca. 6 000 litteraturhenvisninger, der kan søges dels i en emneopdelt indholdsfortegnelse, dels i en forfatterfortegnelse.

Bibliografien kan købes ved henvendelse til de adresser, der er anført på sidste side i denne publikation; pris: 42 EUR ekskl. moms.

3.2. Forskning og dokumentation

Afdelingen "Forskning og Dokumentation" udarbejder flere redskaber, der letter adgangen til Domstolens og Rettens praksis, og også hvert år dokumentation, som omhandler såvel Domstolens som de nationale retters praksis vedrørende Bruxelles- og Lugano-konventionerne.

Som det vil fremgå af det følgende, findes disse redskaber i papirudgave, ligesom de er tilgængelige ad elektronisk vej via Domstolens hjemmeside.

3.2.1. Redskaber vedrørende Domstolens og Rettens praksis

a) Afgørelser fra Domstolen og Retten

"Afgørelser fra De Europæiske Fællesskabers Domstol og Retten i Første Instans - Serie A" omfatter Domstolens og Rettens praksis, bortset fra afgørelser i personalesager og afgørelser vedrørende Bruxelles-konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager og blev oprindeligt udarbejdet i et løbladssystem. En konsolideret og indbundet udgave, "Répertoire de jurisprudence de droit communautaire 1977-1990" udkom på fransk i 1995 og på tysk i 1998.

Pris for den konsoliderede udgave: 100 EUR ekskl. moms.

Siden 1991 er Serie A udarbejdet med titlen: *Bulletin périodique de jurisprudence*. Den er ikke til salg, idet der nu er tale om et internt arbejdsredskab [jf. nedenfor under d), i)].

Sammendragene af Domstolens og Rettens domme og kendelser, således som de findes i ovennævnte Bulletin, er også tilgængelige på Domstolens hjemmeside under rubrikken "Forskning og Dokumentation" — "Systematisk oversigt over afgørelser vedrørende fællesskabsretten". På nuværende tidspunkt findes der her sammendragene fra 1996 og 1997.

b) Index A-Z

Dette er en på grundlag af et edb-system udarbejdet fortegnelse over samtlige sager, som er indbragt for Domstolen og Retten siden 1954, et alfabetisk partsregister og en liste over de nationale domstole, der har forelagt præjudicielle spørgsmål for Domstolen. Fortegnelsen indeholder henvisninger til Samling af Afgørelser.

Publikationen findes på fransk og engelsk. Bind II er i øjeblikket ved at blive ajourført.

Bind I: (1953-1988) Pris 11 EUR ekskl. moms
Bind II (1989-marts 2000) Pris 18 EUR ekskl. moms

Fortegnelsen efter sagsnumre i Index A-Z findes også på Domstolens hjemmeside.

c) Retsvidenskabelige kommentarer til domme

Denne publikation indeholder henvisninger til retsvidenskabelige kommentarer til Domstolens og Rettens afgørelser.

Den ajourføres én gang om året. Pris: 15 EUR ekskl. moms.

Publikationen findes også på Domstolens hjemmeside under rubrikken "Forskning og Dokumentation".

Bestillinger på ovennævnte publikationer afgives til et af de salgssteder, der er anført på sidste side i denne rapport.

d) Interne arbejdsredskaber

i) Bulletin périodique de jurisprudence

En publikation på fransk, som omfatter sammendragene af Domstolens og Rettens domme og kendelser. Publikationen er opbygget på samme måde som "Systematisk oversigt over afgørelser vedrørende fællesskabsretten". Desuden findes der en konsolideret udgave, der omfatter perioden 1991-1995.

ii) Jurisprudence en matière de fonction publique communautaire (januar 1988-december 1999)

Publikation på fransk, der i form af sammendrag indeholder en systematisk oversigt over Domstolens og Rettens afgørelser i personalesager.

iii) Interne databaser

Domstolen har etableret interne databaser indeholdende national retspraksis vedrørende fællesskabsretten og Bruxelles-, Lugano- og Rom-konventionerne. Det er muligt at anmode om, at der bliver foretaget søgninger om konkrete spørgsmål. Resultatet af sådanne søgninger meddeles på fransk.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Domstolens direktorat "Bibliotek, Forskning og Dokumentation" (Cour de Justice des C.E. Direction bibliothèque recherche et documentation, L-2925 Luxembourg).

3.2.2. Redskaber vedrørende Bruxelles- og Lugano-konventionerne

a) Oplysninger i henhold til protokol nr. 2, der er optaget som bilag til Lugano-konventionen

Publikation, der udarbejdes hvert år, og som omhandler Domstolens praksis med hensyn til Bruxelles-konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt national retspraksis såvel vedrørende Bruxelles-konventionen som den "parallelle" Lugano-konvention.

Henvisningerne, der er udarbejdet til brug for de kompetente myndigheder i de stater, der er kontraherende parter i Lugano-konventionen, findes også på Domstolens hjemmeside under "Forskning og Dokumentation" ¹.

b) Afgørelser truffet af De Europæiske Fællesskabers Domstol - Serie D

Den under a) nævnte publikation er en opfølgning af "Systematisk oversigt over afgørelser vedrørende fællesskabsretten - Serie D", der udkom som løsbladssystem i perioden mellem 1981 og 1993, og som omfatter Domstolens og de nationale retters praksis vedrørende Bruxelles-konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager. Serie D omfatter efter udgivelsen af levering fem (februar 1993) på tysk, fransk, italiensk, engelsk, dansk og nederlandsk, Domstolens praksis fra 1976 til 1991 og de nationale retters praksis fra 1973 til 1990.

Pris: 40 EUR ekskl. moms.

¹ Henvisningerne for 1992-1996 er offentliggjort af "Institut suisse de droit comparé" under titlen "Recueil de la jurisprudence de la Cour des Communautés européennes et des Cours suprêmes des États parties relative à la convention de Lugano", bind I-V.

c) Bruxelles- og Lugano-konventionerne — flersproget udgave

Samling af teksterne til Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 og Lugano-konventionen af 16. september om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, sammen med tiltrædelsesakter, protokoller og erklæringer desangående på alle autentiske sprog.

Denne publikation med forord på engelsk og fransk blev offentliggjort i 1997.

Pris: 30 EUR ekskl. moms.

Interinstitutionelle netadresser

EUROPA: Den Europæiske Unions netportal

<http://europa.eu.int>

Europa giver adgang til alle de informationer, EU's institutioner og organer, dvs. Parlamentet, Rådet, Kommissionen, Domstolen, Revisionsretten, Det Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget, Den Europæiske Centralbank, Den Europæiske Investeringsbank m.fl., har lagt ud på internettet.

Europa tilbyder et stort antal informationer om den europæiske integrationsproces, herunder om EU's målsætninger, politikker, og institutionelle system. I kraft af sin brugervenlighed er Europa et godt redskab for EU-institutionernes bestræbelser for at skabe åbenhed.

EUR-Lex: fællesskabsretten tilgængeligt for alle

<http://europa.eu.int/eur-lex>

EUR-Lex-portalen giver integreret og gratis adgang til lovgivning og retspraksis i fællesskabsretten. Den indeholder også links til PreLex, der er Europa-Kommissionens database vedrørende interinstitutionelle procedurer, og OEIL, som er Europa-Parlamentets lovgivningsmæssige observationsorgan, samt andre netadresser med retsinformation fra de europæiske institutioner og fra medlemsstaterne.

Portalen har til formål at imødekomme behovet hos professionelle og andre brugere og indeholder harmoniserede søgefunktioner for alle typer dokumenter: EF-Tidende, traktaterne, lovgivning under forberedelse, lovgivning, retspraksis, spørgsmål fra Parlamentet og dokumenter af offentlig interesse. Den skal præsentere lovgivningstekster sammenhængende og brugervenligt, og den indeholder tillige forklarende dokumenter, der beskriver lovgivningsprocessen i Den Europæiske Union, og redegør for de væsentligste deltagere heri.

CELEX: database for EU-lovgivning

<http://europa.eu.int/celex>

Edb-systemet for juridisk informationssøgning, CELEX (Communitatis Europaeae Lex), der redigeres af Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer på grundlag af oplysninger fra fællesskabsinstitutionerne, omfatter lovgivning, retspraksis, forberedende retsakter og parlamentsspørgsmål samt nationale foranstaltninger til gennemførelse af direktiverne.

CELEX er en betalingsservice, som sammenlignet med EUR-Lex kan tilbyde abonnenterne mange supplerende ydelser, såsom muligheder for avancerede søgninger, adgang til analytiske oplysninger, on-line hjælp og bistand fra en helpdesk, mulighed for kopiering fra filer, et system med løbende underretning på grundlag af indlagte profiler m.m. Flere oplysninger om mulighederne for abonnement fås under rubrikken "Abonner" på præsentationssiden for Celex.

DOMSTOLEN

Domstolens adresse og øvrige data er følgende:

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL

L-2925 Luxembourg

Telefon: (+352) 4303-1

Justitskontorets telex: 2510 CURIA LU

Telegramadresse: CURIA

Domstolens telefax: (+352) 4303 2600

Presse- og Informationsafdelingens telefax: (+352) 4303 2500

Den Interne Tjenestes telefax (Publikationsafdelingen): (+352) 4303 2650

Domstolen på Internettet: *www.curia.eu.int*

De Europæiske Fællesskabers Domstol

**Årsrapport 2001 — Oversigt over arbejdet ved De Europæiske Fællesskabers
Domstol og Retten i Første Instans**

Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer

2002 — 339 s. — 17,6 x 25 cm

ISSN 1680-8282

